

Dogfen ir Cyhoedd

**CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

GŴYS A RHAGLEN

SUMMONS AND AGENDA

ar gyfer

for a

**CYFARFOD O
GYNGOR SIR
YNYS MÔN**

**MEETING OF THE
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

a gynhelir yn

to be held at the

**SIAMBR Y CYNGOR
SWYDDFA'R SIR
LLANGFNI**

**COUNCIL CHAMBER
COUNCIL OFFICES
LLANGFNI**

**DYDD MERCHER
28 CHWEFROR 2018
am 2.00 o'r gloch yp**

**WEDNESDAY
28 FEBRUARY 2018
at 2.00 pm**

R H A G L E N

1. **COFNODION**

Cyflwyno i'w cadarnhau, gofnodion drafft y cyfarfod o'r Cyngor Sir a gynhaliwyd ar 12 Rhagfyr 2017.

2. **DATGANIAD O DDIDDORDEB**

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan unrhyw Aelod neu Swyddog mewn perthynas ag unrhyw eitem ar y rhaglen.

3. **DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR**

4. **CWESTIYNAU A DDERBYNIWYD YN UNOL Â RHEOL 4.1.12.4 Y CYFANSODDIAD**

Gofynnwyd y cwestiwn isod y cafwyd rhybudd ohono gan y Cynghorydd Peter Rogers i'r Cynghorydd Robert G Parry OBE FRAGS, Deilydd Portffolio Prifffyrdd, Eiddo a Gwastraff:-

“Pan fydd yr Awdurdod hwn yn rhoi Rhybuddion yn Unol ag Adran 25 Deddf Draenio Tir, 1991 ar berchnogion tir gyda draeniad yn rhedeg i gyrsiau dŵr, yw hi'n ofodol i'r ffosydd gael eu ffensio?”

5. **RHYBUDD O GYNNIG YN UNOL Â RHEOL 4.1.13.1 O'R CYFANSODDIAD**

I gyflwyno Rhybudd o Gynnig gan:-

• **Y Cynghorydd Robert Llewelyn Jones**

Mae Porthladd Caergybi yn fusnes economaidd mor bwysig i ni yma yn Ynys Môn, ac mae angen i ni fel Cyngor arwain o ran ceisio sicrhau BREXIT MEDDAL ar gyfer y ffin rhwng Cymru a Gweriniaeth Iwerddon. Rydym ni fel grŵp yn galw am y camau canlynol i gael eu cymryd:-

1. Bod llythyr yn cael ei anfon gan y Cyngor hwn at Gyngor Dinas Dilyn yn mynegi ein dymuniad a'n cefnogaeth i weld ffin rydd yn parhau rhwng ein dwy wlad gyda gwahoddiad iddynt anfon cynrchiolaeth drosodd i siarad â ni ac er mwyn i ni arddangos ein dymuniad i barhau i gydweithio â'n gilydd.

2. Bod gwahoddiad yn mynd allan i'n cynrchiolwyr yn San Steffan a Chaerdydd yn eu gwahodd i ymweld â ni er mwyn i ni gael gwybod beth maent yn ei wneud i bwyso am ffin mor agored â phosibl rhwng ein dwy wlad.

Dim ond drwy ymgysylltu ag ysbryd y bobl y gallwn sicrhau datrysiad o werth i'r argyfwng hwn a allai gael effaith ddinistriol ar borthladd Caergybi a Phorthladd Dilyn.

- **Y Cyngorydd Dafydd Rhys Thomas**

Bod Cyngor Ynys Môn:-

1. *yn annog mentrau di-blastig ac yn hyrwyddo a chefnogi digwyddiadau.*
2. *yn gweithio tuag at lleihau defnydd o blastig a ddefnyddir un tro yn eu safleoedd ac ysgolion.*
3. *yn annog busnesau i ddefnyddio llai o blastig a ddefnyddir un tro.*
4. *yn ethol cynrchiolaeth ar Grŵp arfordir di-blastig.*

- **Y Cyngorydd Nicola Roberts**

Mae'r Cyngor hwn yn galw:-

1. *Ar Lywodraeth y DU i oedi cyn cyflwyno'r Credydd Cynhwysol;*
2. *Ar Lywodraeth Cymru i fynnu pwerau datganoli i amrwyio sut y telir Credydd Cynhwysol yng Nghymru.*

6. CYFLWYNO DEISEBAU

Derbyn unrhyw ddeiseb yn unol â Pharagraff 4.1.11 y Cyfansoddiad.

7. POLISI CYMORTH DEWISIOL TUAG AT Y DRETH GYNGOR

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 19 Chwefror, 2018.

8. Y GYLLIDEB AR GYFER 2018/19 A'R STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOL

a) Cyllideb Refeniw 2018/19

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 19 Chwefror, 2018.

b) Cyllideb Gyfalaf 2018/19

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fel y'i diwygiwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 19 Chwefror, 2018.

c) Datganiad ar Strategaeth Rheoli Trysorlys 2018/19

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 19 Chwefror, 2018.

ch) Gosod y Dreth Gyngor

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151.

d) Diwygio'r Gyllideb

Cyflwyno'r gwelliant canlynol i gynigion y Gyllideb gan Grŵp Annibynnwyr Môn, yn

dilyn derbyn rhybudd yn unol á Pharagraff 4.3.2.2.11 y Cyfansoddiad fel a ganlyn:-

“Hoffai Grŵp Annibynnwyr Môn gynnig cynnydd o 3.8% i'r Dreth Gyngor ar gyfer blwyddyn 2018/19.

Mae 0.8% o'r cynnydd hwn i'w glustnodi ar gyfer cyllideb ysgolion.

Mae 0.2% i'w glustnodi ar gyfer cyllid ychwanegol ar gyfer gwasanaethau plant.

Bydd y gwelliant hwn yn cael ei gydbwysu drwy gymryd £400,000 o'r arian wrth gefn”.

(Sylwer: Mae angen ystyried y cyfan o'r papurau uchod fel un pecyn).

9. ADOLYGIAD CANOL BLWYDDYN – RHEOLI TRYSORLYS 2017/18

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 18 Rhagfyr, 2017.

10. NEWIDIADAU I GYFANSODDIAD Y CYNGOR - DIRPRWYO I'R PENNAETH GWASANAETH (TAI)

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/ Swyddog Monitro fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 29 Ionawr, 2018.

11. DATGANIAD POLISI TÂL 2018

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Proffesiwn - Adnoddau Dynol.

12. AMSERIAD CYFARFODYDD Y CYNGOR

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar 13 Rhagfyr, 2017.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 12 Rhagfyr 2017

YN BRESENNOL: Y Cynghorydd Dylan Rees – Is-gadeirydd yn y Gadair

Y Cynghorwyr Richard A Dew, John Griffith, Richard Griffiths, Glyn Haynes, Kenneth P Hughes, Trefor Ll Hughes MBE, Vaughan Hughes, Llinos M Huws, Aled M Jones, Carwyn Jones, Eric W Jones, Gwilym O Jones, R Ll Jones, R Meirion Jones, Alun Mummery, Bryan Owen, Bob Parry OBE FRAGS, Shaun Redmond, Alun Roberts, Dafydd Roberts, J Arwel Roberts, Margaret M Roberts, Nicola Roberts, Peter S Rogers, Dafydd R Thomas, Ieuan Williams, Robin Williams.

WRTH LAW: Prif Weithredwr,
Prif Weithredwr Cynorthwyol (Partneriaethau, Cymunedau a Gwella Gwasanaethau),
Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro,
Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151,
Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd,
Pennaeth Gwasanaethau Oedolion,
Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd,
Swyddog Pwyllgor (MEH).

**HEFYD YN
BRESENNOL:** Neb

YMDDIHEURIADAU: Y Cynghorwyr Lewis Davies, Richard O Jones.

Yn absenoldeb y Cadeirydd, cadeiriwyd y cyfarfod gan yr Is-gadeirydd, y Cynghorydd Dylan Rees. Etholwyd y Cynghorydd G O Jones yn Is-gadeirydd am y cyfarfod hwn yn unig.

1. COFNODION

Cadarnhawyd bod cofnodion y cyfarfodydd canlynol yn gywir: -

- 26 Medi, 2017, yn amodol ar newid ar Dudalen 5 o'r cofnodion fod y Cynghorydd Aled M Jones wedi dweud '*.... bod y polisi cyfredol yn caniatáu i'r Aelod Portffolio (Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff) a Swyddogion werthu unrhyw fân-ddaliadau*'.

Mae angen newid yn y cofnodion hefyd, sef bod y Cynghorydd Aled M Jones wedi dweud nad oedd yn gwrthwynebu gwerthu mân-ddaliadau hyd at 20 erw ond bod angen cyfeirio pob un dros 20 erw i'r Cyngor llawn.

- 30 Hydref, 2017 (Arbennig)

2. DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb.

3. DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR

Gwnaeth y Cadeirydd y cyhoeddiadau canlynol: -

- Llongyfarchiadau i gystadleuwyr a oedd wedi mwynhau llwyddiant yn y Ffair Aeaf ym Maes Sioe Mona fis diwethaf a hefyd yn Llanfair-ym-Muallt yn ddiweddar;
- Llongyfarchiadau i Ffermwyr Ifanc Ynys Môn a oedd wedi cystadlu yn Eisteddfod Genedlaethol y Ffermwyr Ifanc yn Llandudno;
- Diolchodd i staff a defnyddwyr gwasanaeth Blaen y Coed a Gerddi Haulfre am addurno Coeden Nadolig y Cyngor Sir yn nerbynfa Cyswllt Môn;
- Roedd yn dymuno llongyfarch Mr. Fôn Williams ar ei benodiad diweddar yn Bennaeth Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a dymunodd yn dda iddo yn ei swydd. Dymunai ddiolch i Mr Llyr Bryn Roberts am ei waith fel y Pennaeth Dros Dro ar gyfer y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd dros y misoedd diwethaf;
- Roedd yn dymuno llongyfarch Ms Shan Williams, Pennaeth y Gwasanaethau Tai ar ei phenodiad yn Brif Weithredwr Grŵp Cynefin a dymunodd yn dda iddi yn ei swydd newydd;
- Dymunai ddiolch i holl staff y Cyngor Sir am eu gwaith yn ystod y llifogydd diweddar ar yr Ynys a mynegodd ei gydymdeimlad â'r trigolion a'r busnesau lleol yr effeithiwyd arnynt.

* * * *

Estynnwyd cydymdeimladau â theulu'r diweddar Mr Carl Sargeant AC.

Talodd y Cynghorydd J Arwel Roberts, fel Arweinydd y Grŵp Llafur, deyrnged i Mr Sargeant AC.

Estynnwyd cydymdeimlad ag unrhyw Aelod o'r Cyngor neu aelod o staff a oedd wedi cael profedigaeth.

Safodd yr Aelodau a Swyddogion mewn teyrnged dawel fel arwydd o'u parch a'u cydymdeimlad.

4. CWESTIYNAU A DDERBYNIWYD YN UNOL Â RHEOL 4.1.12.4 Y CYFANSODDIAD

- Cyflwynwyd – y cwestiwn canlynol y cafwyd rhybudd ohono gan y Cynghorydd Peter S Rogers i Arweinydd y Cyngor: -

“Fel ni i gyd, byddwch yn gwbl ymwybodol o’r dicter a’r pryder sy’n cael eu mynegi gan drethdalwyr Ynys Môn yn dilyn eich penderfyniad i gynyddu nifer yr Aelodau ar Bwyllgor Gwaith yr Awdurdod hwn i 9 aelod.

Yn y cyfnod llym sydd ohoni, sut yn y byd fedrwch chi gyfiawnhau’r ffasiwn wariant?”

Ymatebodd Arweinydd y Cyngor fod Llywodraeth Cymru wedi cydnabod yr angen am y cynnydd yn aelodaeth Pwyllgor Gwaith yr Awdurdod hwn. Roedd hi’n dymuno ailadrodd na fydd y cynnydd yn aelodaeth y Pwyllgor Gwaith yn golygu unrhyw faich ariannol i’r awdurdod, dim ond cynyddu’r nifer ar y Pwyllgor Gwaith.

Dywedodd y Cynghorydd Rogers nad yw’r Dirprwy Arweinydd yn hawlio ei lwfans ond gofynnodd, pe bai’r sefyllfa honno’n newid, a allai hynny olygu baich ariannol ar yr Awdurdod? Dywedodd Arweinydd y Cyngor y byddai’n ymateb i’r mater penodol hwnnw petai’n codi. Gofynnodd y Cynghorydd Rogers ymhellach, gan fod y Rhaglen Ynys Ynni a datblygiadau ynni eraill yn bwysig i’r Awdurdod, pam nad oedd y Cyngor Sir wedi ei gynrychioli ar y Gweithdy Rhan-ddeiliaid ynghylch Targedau Ynni i Gymru a gynhaliwyd gan Lywodraeth Cymru yng Nghaerdydd ym mis Gorffennaf. Ymatebodd Arweinydd y Cyngor trwy nodi bod diffyg capasiti yn un o’r rhesymau dros beidio â mynychu’r Gweithdy Rhan-ddeiliaid yng Nghaerdydd, sy’n enghraifft o pam fod angen cynyddu nifer yr aelodau ar y Pwyllgor Gwaith.

- Cyflwynwyd – y cwestiwn canlynol y cafwyd rhybudd ohono gan y Cynghorwyr A M Jones a Bryan Owen i Arweinydd y Cyngor: -

“Yn dilyn y penderfyniad i roi’r gorau i’r broses dendro am y cytundeb gofal cartref, beth a faint ydy’r costau wedi bod i’r Cyngor?”

Ymatebodd Arweinydd y Cyngor fod y penderfyniad i wahodd tendrau mewn perthynas â’r gwasanaeth gofal cartref wedi ei wneud gan weinyddiaeth flaenorol y Cyngor. Dymunai diolch i aelodau’r Grwpiau Gwrthblaid am fynychu’r sesiynau i asesu’r tendrau a gafwyd. Gwnaed penderfyniad i roi’r gorau i’r broses dendro ac i ailystyried y mater gyda’r Awdurdod lechyd. Yr unig gostau cysylltiedig i’r Awdurdod hwn a’r Awdurdod lechyd o ran y broses hon oedd amser staff.

Holodd y Cynghorydd Bryan Owen pam ei bod wedi cymryd tan y funud olaf i roi'r gorau i'r broses dendro pan oedd wedi cymryd tri diwrnod i gyfweld y cwmnïau a oedd wedi cyflwyno tendrau am y gwasanaethau gofal cartref. Gofynnodd am y costau a gafodd y cwmnïau hyn i baratoi tendr a mynychu'r cyfweiliad yn y Cyngor a dywedodd y gallai'r Awdurdod wynebu ceisiadau am iawndal gan y cwmnïau dan sylw. Dywedodd fod yr Arweinydd wedi gwahanu'r Portffolio Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol i ddarparu gwell cefnogaeth i'r ddau wasanaeth a holodd a fyddai'n mynd yn ôl at Banel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol i ofyn am Aelod Portffolio arall ar y Pwyllgor Gwaith?

Ymatebodd Arweinydd y Cyngor ei bod hi, fel yr Aelod Portffolio ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol, bob amser wedi rhoi amser sylweddol i'r rôl honno. Dywedodd mai ei dyletswydd hi yw sicrhau bod yr Awdurdod hwn yn darparu'r gwasanaeth gorau posib i bobl Ynys Môn. Cadarnhaodd fod yr Awdurdod hwn a'r Gwasanaeth lechyd o'r farn y dylid rhoi'r gorau i'r broses dendro er mwyn sicrhau bod y weithdrefn gywir yn cael ei dilyn.

5 RHYBUDD O GYNIGIAD YN UNOL Â RHEOL 4.1.13.1 Y CYFANSODDIAD

Cyflwynwyd – y Rhybuddion o Gynigiad isod gan: -

- **Y Cynghorydd Shaun Redmond**

"Yn dilyn y cyhoeddiad diweddar i symud i bolisi o amgylchedd gweithio Cymraeg iaith gyntaf a'r baich ariannol cysylltiedig â'r gwahaniaethu sydd ynghlwm â hynny, rwy'n cynnig, gan nad oes gan y Cyngor unrhyw fandad a gan nad ydynt wedi ceisio consensws yr etholaeth i newid y polisi o fod yn Bolisi o Ddwyieithrwydd, bod Aelodau yn :-

- (a) Cadw'r amgylchedd gwaith a'r polisi dwyieithog tan y bydd mandad a chonsensws yn cael ei gytuno drwy refferendwm ymysg yr etholaeth;*
- (b) Derbynn y polisi o gyflogi'r ymgeiswyr mwyaf cymwys ar gyfer pob swydd o fewn y Cyngor beth bynnag eu hiaith gyntaf neu ddewis iaith o Gymraeg neu Saesneg;*
- (c) Derbynn y polisi o gyflogi pobl ifanc a thrigolion eraill ym Môn y mae eu hiaith gyntaf neu ddewis iaith yn Gymraeg neu Saesneg."*

Eiliodd y Cynghorydd Peter S Rogers y cynnig.

Dywedodd y Cynghorydd Redmond fod yr etholaeth wedi cysylltu ag ef yn rhinwedd ei swydd fel Aelod Etholedig gyda sylwadau yn gofyn pam mae angen polisi o'r fath ar gyfer amgylchedd gwaith y Cyngor. Mae'r cyhoeddiad a wnaed ynghylch symud i'r polisi hwn wedi codi nifer o gwestiynau a phryderon yng nghymunedau Ynys Môn a dyna pam mae angen i bolisiâu'r Cyngor fod yn agored a chael eu trafod yn gyhoeddus. Pwysleisiodd nad yw ei rybudd o gynigiad yn ymosodiad ar y Gymraeg a dywedodd ein bod yn byw mewn

cymdeithas amrywiol gyda dwy brif iaith ac 'roedd yn amheus ganddo a fyddai hynny byth yn newid os yw Ynys Môn am ffynnu. Pam fod rhaid newid polisi dwyieithog sydd wedi llwyddo i gynyddu'r niferoedd sy'n gallu siarad Cymraeg neu sy'n dewis defnyddio'r Gymraeg am bolisi lle mae'n rhaid i weithwyr fod yn rhugl yn y Gymraeg yn ysgrifenedig ac ar lafar i wneud eu gwaith? Gall staff sy'n siarad Cymraeg yn rhugl gyflawni eu dyletswyddau yn y Gymraeg, sydd yn iawn felly, gan mai eu dewis hwy yw hynny ac ni ddylai neb eu hamddifadu o'r fath ryddid i ddewis. Roedd yn siŵr fod gan staff y parch mwyaf i'r rheiny y mae eu hiaith gyntaf yn wahanol a'u dewis nhw yw defnyddio'r iaith honno yn ôl eu rhyddid i ddewis. Dywedodd y Cynghorydd Redmond ymhellach y bydd y newid mewn polisi yn cael effaith andwyol ar gyflogaeth staff. Dywedodd fod problem eisoes o ran recriwtio i swyddi y mae angen cymwysterau uchel iawn ar eu cyfer; gallai hyn gymhlethu'r broses recriwtio. Gofynnodd i'r Cyngor wrthod polisi'r Gymraeg fel iaith gyntaf yng ngweinyddiaeth y Cyngor.

Amlinellodd yr Aelod Portffolio ar gyfer yr iaith Gymraeg y polisi iaith Gymraeg a fabwysiadwyd gan y Cyngor llawn ym mis Mai 2016 ac yna'r Safonau iaith Gymraeg. Dywedodd fod y Cyngor, wrth fabwysiadu'r Polisi iaith Gymraeg, wedi penderfynu hefyd i fabwysiadu'r gwelliant a ganlyn ym mharagraff 3.2.4 y polisi sy'n datgan '... mai nod y Cyngor yw sicrhau mai Cymraeg fydd prif iaith y Cyngor ar lafar ac yn ysgrifenedig ar gyfer cyfathrebu mewnol.' Er mwyn gwireddu hynny, mae'r Cyngor yn monitro cynnydd bob blwyddyn trwy gyflwyno adroddiad i'r Pwyllgor Sgriwtini ar yr un pryd â'r adroddiad blynyddol ar weithrediad y polisi iaith Gymraeg. Mabwysiadwyd yr adroddiad blynyddol gan y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio a gynhaliwyd ar 14 Tachwedd, 2017. Dywedodd yr Aelod Portffolio nad gorfodi staff i ddefnyddio'r Gymraeg i ddibenion gweinyddiaeth yw'r nod, ond yn hytrach eu hannog a'u cefnogi i ddefnyddio'r iaith yn eu gwaith o ddydd i ddydd. Nododd mai'r Gwasanaeth Tai, ym mis Medi 2016, oedd y gwasanaeth cyntaf a ddewiswyd i weithio'n ddwys gyda'r Cydlynnydd iaith trwy sefydlu gwaelodlin o'r defnydd o'r Gymraeg yn y gwasanaeth. Cytunwyd ar Gynllun Gweithredu gyda'r Tîm Rheoli ar gyfer y Gwasanaeth Tai er mwyn cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle. Y bwriad yw gweithio gyda phob adran i hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg yn eu hamgylchedd gwaith. Nododd mai polisi Llywodraeth Cymru yw cael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Roedd y prif faterion a godwyd fel a ganlyn: -

- Dywedodd y Cynghorydd Bryan Owen ei fod yn gwbl gefnogol i'r defnydd o'r iaith Gymraeg o fewn yr Awdurdod a pholisi dwyieithrwydd y Cyngor. Roedd yn cefnogi cyfle cyfartal i bob un o drigolion yr ynys allu cystadlu am gyfleoedd gwaith yn y Cyngor gan ei fod yn ymddangos mai ychydig iawn o ymgeiswyr sy'n cystadlu am gyflogaeth ar hyn o bryd;
- Dywedodd y Cynghorydd A M Jones ei fod o'r farn y dylid annog defnyddio'r iaith Gymraeg yn hytrach na'i orfodi;
- Dywedodd y Cynghorydd R LI Jones y byddai'n cefnogi sefydlu Panel i drafod y polisi iaith Gymraeg;

- Dywedodd y Cynghorydd R Meirion Jones fod y Cyngor eisoes yn glynu wrth y Polisi Iaith Gymraeg a'r Safonau Iaith Gymraeg. Cyflwynwyd adroddiad i'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio yn ddiweddar. Nododd fod Grŵp Tasg Iaith wedi'i sefydlu o fewn y Cyngor ers blynyddoedd lawer ynghyd â Fforwm Iaith sy'n ceisio hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg ar draws yr Awdurdod. Nododd ymhellach fod yr agwedd tuag at yr iaith yn bwysig a bod y ffocws ar anogaeth yn hytrach na gorfodi.

Yn dilyn trafodaethau, cynigiodd y Cynghorydd R LI Jones welliant i'r Cynigiad y dylid sefydlu Panel gydag aelodau etholedig i drafod defnyddio'r Gymraeg yn yr Awdurdod. Eiliodd y Cynghorydd Peter Rogers y cynnig.

Dywedodd y Cynghorydd Shaun Redmond y byddai'n tynnu ei Rybudd o Gynigiad yn ôl er mwyn caniatáu'r cynnig fel y nodir uchod. Dymunai bwysleisio eto nad oedd ei Rybudd o Gynigiad yn ymosodiad ar yr iaith Gymraeg. Roedd yn bryderus y byddai pobl nad ydynt yn gallu siarad Cymraeg, er eu bod efallai wedi ceisio dysgu'r iaith, yn cael eu hamddifadu o allu cystadlu am gyflogaeth o fewn y Cyngor. Derbyniodd Aelodau'r Cyngor ei gynnig i dynnu'n ôl ei Rybudd o Gynigiad.

Yn unol â pharagraff 4.1.18.4 y Cyfansoddiad, gwnaed cais gan y nifer ofynnol o aelodau am bleidlais gofnodedig ynghylch sefydlu'r Panel.

Roedd y bleidlais gofnodedig fel a ganlyn: -

- **Sefydlu Panel i drafod y defnydd o'r Gymraeg yn y Cyngor: -**

Y Cynghorwyr Aled M Jones, Eric W Jones, R LI Jones, Peter S Rogers, Bryan Owen, Shaun Redmond.
CYFANSWM 6

- **Peidio â sefydlu Panel i drafod y defnydd o'r Gymraeg o fewn y Cyngor:**

Y Cynghorwyr Richard A Dew, John Griffith, Richard Griffiths, Glyn Haynes, K P Hughes, T LI Hughes, Llinos M Huws, Carwyn Jones, Gwilym O Jones, R Meirion Jones, Margaret M Roberts, Vaughan Hughes, Alun Mummery, Bob Parry OBE, Dylan Rees, Alun Roberts, Dafydd Roberts, J Arwel Roberts, Nicola Roberts, Dafydd R Thomas, Ieuan Williams, Robin Williams.
CYFANSWM 22

Ni chafodd y cynigiad ei gario.

- **Y Cynghorydd Aled Morris Jones**

Rwy'n gwneud cais i'r Cyngor Sir chwifio baner y Deyrnas Unedig y tu allan i swyddfeydd y Cyngor Sir yn Llangefni yn ddyddiol, ac nid ar

ddyddiau penodol yn unig, ochr yn ochr â'r Ddraig Goch a baner y Cyngor."

Eiliodd y Cynghorydd Bryan Owen y cynigiad.

Dywedodd y Cynghorydd Aled M Jones fod nifer o adeiladau dinesig ledled Gogledd Cymru a Chymru yn hedfan baner y Deyrnas Unedig bob dydd. Dywedodd fod hedfan baner y Deyrnas Unedig yn bwysig i nifer o bobl ar yr Ynys.

Dywedodd y Cynghorydd Bryan Owen fod hedfan baner y Deyrnas Unedig yn atgoffâd teimladwy o'r aberth a wnaed gan bobl ifanc o Ynys Môn a Chymru yn ystod y Rhyfeloedd Mawr. Roedd yn cefnogi'r Rhybudd o Gynigiad fel arwydd o barch i'r rheini a gwmpodd yn ystod y Rhyfeloedd Mawr.

Dywedodd Arweinydd y Cyngor fod y Cyngor Sir wedi mabwysiadu Polisi Baneri ar 10 Medi, 2001 sy'n nodi'r dyddiadau penodol pan fydd baner yr Undeb yn hedfan. Cynigiodd yr Arweinydd fod y Cyngor yn cadw at y Polisi hwnnw.

Yn unol â pharagraff 4.1.18.4 y Cyfansoddiad, gwnaed cais gan y nifer ofynnol o aelodau am bleidlais gofnodedig ar y cynnig arfaethedig.

Roedd y bleidlais gofnodedig fel a ganlyn: -

- **Hedfan baner y Deyrnas Unedig y tu allan i Swyddfeydd y Cyngor Sir yn ddyddiol: -**

**Y Cynghorwyr Aled M Jones, Eric W Jones, R LI Jones, Peter S Rogers, Bryan Owen, Shaun Redmond.
CYFANSWM 6**

- **Peidio â hedfan baner y Deyrnas Unedig y tu allan i Swyddfeydd y Cyngor Sir yn ddyddiol a glynu wrth y Polisi Baneri a fabwysiadwyd gan y Cyngor Sir ar 10 Medi, 2001: -**

**Y Cynghorwyr Richard A Dew, John Griffith, Richard Griffiths, Glyn Haynes, K P Hughes, T LI Hughes, Llinos M Huws, Carwyn Jones, Gwilym O Jones, R Meirion Jones, Margaret M Roberts, Vaughan Hughes, Alun Mummery, Bob Parry OBE, Dylan Rees, Alun Roberts, Dafydd Roberts, J Arwel Roberts, Nicola Roberts, Dafydd R Thomas, Ieuan Williams, Robin Williams.
CYFANSWM 22**

Ni chafodd y cynigiad ei gario.

- **Y Cynghorydd Bryan Owen**

"O gofio'r effaith ddinistriol ar unigolion yn dilyn y llifogydd diweddar ar yr Ynys, a fyddai'r Cyngor yn cytuno i sefydlu cronfa cymorth brys i gynorthwyo'r rhai yr effeithir arnynt a blaenoriaethu gwelliannau i amddiffynfeydd rhag llifogydd fel rhan o gyllideb 2018/19."

Eiliodd y Cynghorydd Aled M Jones y cynigiad.

Dymunai'r Cynghorydd Bryan Owen ddiolch i'r Prif Weithredwr a staff y Cyngor am eu gwaith caled yn ystod y llifogydd diweddar ar yr Ynys. Dywedodd na fu unrhyw sôn am effeithiau'r llifogydd ar ardal Dwyrán gyda rhai tai wedi eu difrodi'n sylweddol iawn. Dywedodd y Cynghorydd Owen mai un o'r rhesymau dros y llifogydd eithafol oedd diffyg glanhau a chynnal yr afonydd. Cyfeiriodd at y tirlithriad ar yr A545 rhwng Porthaethwy a Biwmares sydd wedi digwydd ddwywaith bellach mewn cyfnod byr a bod Biwmares yn gyrchfan twristiaeth bwysig i lawer o ymwelwyr i'r Ynys. Cyfeiriodd y Cynghorydd Owen at y trafodaethau sy'n digwydd ynghylch cael trydedd croesfan dros Afon Menai ac y byddai'n llawer gwell cael uwchraddio'r ffordd rhwng Porthaethwy a Biwmares.

Dywedodd y Cynghorydd Aled M Jones ei fod o'r farn y gallai'r Cyngor ofyn am gymorth ariannol o'r Cynllun Bellwin sy'n rhoi cymorth ariannol brys i awdurdodau lleol.

Gofynnodd y Cynghorydd Shaun Redmond am adroddiad gan Cyfoeth Naturiol Cymru ar eu gweithgareddau carthu a glanhau afonydd. Ymatebodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff bod ffermwyr yn y gorffennol yn cael eu talu i glirio ffosydd ar y tir ond erbyn hyn maent yn cael eu gwahardd rhag gwneud hynny gan Cyfoeth Naturiol Cymru. Mynegodd ei farn fod angen carthu Afon Cefni fel mater o frys.

Dywedodd y Cynghorydd T LI Hughes MBE fod yr Ymddiriedolaeth Elusennol wedi gofyn i'r Ysgrifennydd ymchwilio a yw'n briodol i'r Ymddiriedolaeth sefydlu cronfa i roi cymorth i breswylwyr yr Ynys sydd wedi cael llifogydd yn eu cartrefi a'u busnesau yn ddiweddar.

Roedd y Cynghorydd Carwyn Jones hefyd yn dymuno diolch i staff y Cyngor, cwmni DAWNUS a MWT Construction Cyf. am eu gwaith yn ystod y llifogydd eithafol a gafwyd yn ddiweddar. Mae'r cynllun amddiffyn rhag llifogydd ym Miwmares a gymeradwywyd gan y diweddar Mr Carl Sargeant AC wedi diogelu rhag llifogydd trychinebus posib yn nhref Biwmares. Bu tirlithriadau ar ffordd yr A545 o Borthaethwy i Fiwmares am y trydydd tro ac mae gwir angen uwchraddio'r briffordd hon. Ategodd y Cynghorydd R Meirion Jones y datganiad bod angen uwchraddio'r briffordd o Borthaethwy i Fiwmares. Gofynnodd hefyd i drigolion yr Ynys sydd wedi cael llifogydd anfon manylion am eu profiadau a'u colledion i'r Cyngor fel y gall yr

Awdurdod gysylltu â Llywodraeth Cymru am gyllid i sicrhau na fydd llifogydd o'r fath yn digwydd eto.

Roedd Arweinydd y Cyngor hefyd yn dymuno diolch i staff y Cyngor am eu gwaith yn ystod cyfnod y llifogydd eithafol annisgwyl a gafwyd ar yr Ynys yn ddiweddar. Dywedodd fod angen i'r Cyngor barhau i weithio gyda Llywodraeth Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru a Network Rail i archwilio'r rhesymau dros y llifogydd ac i gymryd camau i osgoi digwyddiad o'r fath eto.

Dywedodd y Cynghorydd Peter Rogers bod angen sefydlu cronfa yn y gyllideb nesaf i helpu pobl sydd wedi cael llifogydd a bod angen rhoi cynllun ar waith i sicrhau na fydd llifogydd o'r fath yn digwydd eto.

Dywedodd y Cynghorydd Bryan Owen, fel y cynigydd, nad oedd yn cytuno y dylai'r Ymddiriedolaeth Elusennol ystyried sefydlu cronfa i gynorthwyo trigolion sydd wedi cael llifogydd, am ei fod o'r farn mai mater i'r Cyngor yw delio â phroblemau llifogydd ac os mai cyfrifoldeb Cyfoeth Naturiol Cymru a Dŵr Cymru ydyw mae angen i'r Cyngor fynd ar eu holau i ariannu mesurau i sicrhau nad yw llifogydd eithafol o'r fath a gafwyd yn ddiweddar yn digwydd eto a bod gwaith yn cael ei wneud i gynnal a chadw'r afonydd yn barhaus.

Cynigiodd Arweinydd y Cyngor ddiwygiad i'r Cynigiad a gyflwynwyd gan y Cynghorydd Bryan Owen i ofyn i Swyddogion perthnasol y Cyngor barhau i weithio gyda Llywodraeth Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru a Network Rail i ymchwilio i'r rhesymau dros y llifogydd eithafol ar yr Ynys a rhoi mesurau ar waith i osgoi llifogydd o'r fath eto a bod adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith yn y Flwyddyn Newydd. Eiliodd y Dirprwy Arweinydd y cynnig.

Yn y bleidlais ddilynol carwyd y gwelliant fel y cynigiwyd gan yr Arweinydd. Gyda chydysniad y cyfarfod, ni wnaeth y Cynghorydd Bryan Owen fwrw ymlaen â'i gynigiad gwreiddiol.

6. CYFLWYNO DEISEBAU

Cyflwynodd y Cynghorydd Nicola Roberts ddeiseb ac arni dros 800 o lofnodion i Gadeirydd y Cyngor gan drigolion ardal Talwrn sy'n gwrthwynebu cau eu hysgol leol fel rhan o'r cynllun moderneiddio ysgolion yn ardal Llangefni.

Derbyniodd y Cadeirydd y ddeiseb a dywedodd y byddai'n ei hanfon i sylw'r Pwyllgor perthnasol i'w thrafod.

7. PENODI AELOD ANNIBYNNOL CYFETHOLEDIG I'R PWYLLGOR SAFONAU

Cyflwynwyd – adroddiad gan Gadeirydd Panel Dewis y Pwyllgor Safonau mewn perthynas â phenodi Aelod Annibynnol cyfetholedig i'r Pwyllgor Safonau.

Anerchwyd y cyfarfod gan y Cynghorydd R Meirion Jones sy'n Aelod o Banel Dewis y Pwyllgor Safonau a dywedodd fod gan y Pwyllgor Safonau sedd wag achlysurol ar hyn o bryd ar gyfer Aelod Annibynnol. Nododd y cynhaliwyd proses recriwtio yn ddiweddar fel y nodwyd yn yr adroddiad. Yng nghyfarfod y Panel Dewis a gynhaliwyd ar 27 Tachwedd, 2017 cytunodd y Panel i enwebu Mr John Robert Jones i rôl aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau, yn amodol ar dderbyn geirdaon boddhaol sydd bellach wedi dod i law ac wedi cael eu hasesu gan Gadeirydd Panel Dewis y Pwyllgor Safonau.

Dywedodd y Cynghorydd A M Jones y byddai'n ymatal rhag pleidleisio ar y mater hwn gan nad oes aelod o Grŵp yr Wrthblaid ar y Pwyllgor Safonau. Dywedodd y bu cydbwysedd gwleidyddol ar y Pwyllgor Safonau o blith y Grwp sy'n Rheoli a'r Gwrthbleidiau yng nghyfnod gweinyddiaeth flaenorol y Cyngor hwn.

Ymataliodd y Cynghorwyr Aled M Jones, Eric W Jones, Bryan Owen, Peter S Rogers a Shaun Redmond rhag pleidleisio.

PENDERFYNWYD: -

- **Penodi Mr John Robert Jones yn aelod annibynnol cyfetholedig o'r Pwyllgor Safonau, i ddod i rym yn syth;**
- **Petai sedd wag achlysurol arall am aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau yn codi yn ystod y deuddeng mis nesaf, penodi'n awtomatig Ms Sarah Laing Gibbens i'r rôl heb orfod mynd trwy broses recriwtio arall, ar yr amod bob tro bod yr ymgeisydd hon yn parhau i fod yn gymwys ar gyfer y rôl, ac yn amodol ar dderbyn geirdaon boddhaol cyn ei phenodi.**

8. PENODI DAU GYNGHORYDD CYMUNED I'R PWYLLGOR SAFONAU

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro mewn perthynas ag enwebu Cynrychiolwyr Cynghorau Cymuned i wasanaethu ar y Pwyllgor Safonau.

Anerchodd y Cynghorydd Dafydd R Thomas y cyfarfod a nododd bod y Pwyllgor Safonau'n cynnwys dau Gynghorydd Cymuned, sy'n cymryd rhan ym musnes cyffredinol y Pwyllgor ac sydd ond yn delio ag atgyfeiriadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a cheisiadau am ganiatâd arbennig pan fo'r materion hynny'n ymwneud â Chynghorwyr Cymuned. Mae gofyn i'r Aelodau Cyngor Cymuned gael eu henwebu ar y cyd gan yr holl Gynghorau Cymuned ar ôl pob etholiad llywodraeth leol.

Dywedodd y Cynghorydd A M Jones y byddai'n ymatal rhag pleidleisio ar y mater hwn gan nad oes aelod o Grŵp yr Wrthblaid ar y Pwyllgor Safonau ac am ei fod o'r farn fod y Grŵp wedi cael ei ddifreinio o'r broses.

Gofynnodd y Cynghorydd Nicola Roberts i'r Swyddog Monitro egluro'r broses ddethol i'r Pwyllgor.

Eglurodd y Swyddog Monitro fod pob Cyngor Tref / Cymuned yn cael cyfle i gyflwyno enwebiadau am ddim mwy nag 1 Aelod o'u cyngor ar y Pwyllgor Safonau. Cafwyd saith enwebiad a rhoddwyd pleidlais drwy'r post i'r holl Gyngorau Tref / Cymuned yn gofyn i bob un ohonynt ddewis dim mwy na dau ymgeisydd. Yn dilyn y broses, a gafodd ei gwirio gan Gadeirydd y Cyngor a Chadeirydd y Pwyllgor Safonau, rhoddodd y Swyddog Monitro wybod i bob un o'r Gyngorau Tref / Cymuned am ganlyniad y bleidlais a chadarnhaodd pwy oedd y ddau ymgeisydd llwyddiannus.

Ymataliodd y Cyngorwyr Aled M Jones, Eric W Jones, Bryan Owen, Peter S Rogers a Shaun Redmond rhag pleidleisio.

PENDERFYNWYD cadarnhau enwebiadau ar y cyd y Cyngorau Cymuned trwy benodi'r Cyngorwyr Cymuned canlynol fel aelodau cyfetholedig o'r Pwyllgor Safonau i ddod i rym ar unwaith: -

Y Cynghorydd Iorwerth Roberts o Gyngor Cymuned Bryngwran a

Y Cynghorydd Keith Roberts o Gyngor Cymuned Trearddur

hyd at yr etholiadau llywodraeth leol nesaf, neu hyd nes na fydd y rheini a benodir yn aelodau o'r Cyngor Cymuned mwyach, p' un bynnag fydd yn digwydd gyntaf.

9. CYNLLUN GOSTYNGIADAU'R DRETH GYNGOR AM 2018/19

Cyflwynwyd i sylw'r Pwyllgor, adroddiad y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a'r Swyddog Adran 151 mewn perthynas â'r gofyn i fabwysiadu Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ar gyfer 2018/19.

PENDERFYNWYD: -

- **Na ddylai'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol gael ei adolygu na'i newid am gynllun arall, heblaw bod y Cyngor llawn yn defnyddio ei ddisgresiwn o dan adran 13A Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 bod ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2018/19 ymlaen yn diystyru taliadau a wneir o dan Gynllun Cymorth Gwaed Heintiedig Cymru (CCGHC).**
- **Ei fod yn mabwysiadu'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol (efo'r newid sy'n cael ei argymhell uchod) yn ffurfiol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2018/19.**
- **Ei fod yn rhoi awdurdod i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / (Swyddog Adran 151) i wneud trefniadau gweinyddol fel bod pob newid**

blynyddol ar gyfer uwchraddio ffigyrau ariannol neu adolygiad technegol mewn unrhyw reoliad/reoliadau sy'n diwygio yn cael ei adlewyrchu yng Nghynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor y Cyngor ac am bob blwyddyn ddilynol a hefyd i gymryd ystyriaeth o'r newidiadau angenrheidiol i reoliadau gostyngiadau'r dreth gyngor wrth ddefnyddio'r ddiystyriaeth ychwanegol o daliadau a wneir o dan CCGHC

10. TREFNIADAU DIRPRWYO SY'N ANGENRHEIDIOL I'R CYNGOR FEDRU CYMRYD RHAN YN YR ARCHWILIAD O GEISIADAU PROSIECT WYLFA NEWYDD A PHROSIECT CYSYLLTIAD GOGLEDD CYMRU O DAN DDEDDF CYNLLUNIO 2008

Cyflwynwyd – adroddiad ar y cyd gan y Prif Weithredwr Cynorthwyol (Partneriaethau, Cymunedau a Gwella Gwasanaethau) a'r Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 27 Tachwedd, 2017.

Rhoddodd yr Aelod Portffolio (Prosiectau Mawr a Datblygu Economaidd) adroddiad cefndir ar y trefniadau dirprwyo sydd raid wrthynt i'r Cyngor fedru cymryd rhan yn yr archwiliad o'r Prosiect Wylfa Newydd a Phrosiect Cysylltiad Gogledd Cymru, sef rhai y bydd gofyn cael Gorchymyn Caniatâd Datblygu ar eu cyfer gan yr Ysgrifennydd Gwladol ar gyfer Busnes, Ynni a'r Strategaeth Ddiwydiannol ar argymhelliad yr Arolygaeth Gynllunio.

Codwyd y cwestiynau canlynol gan yr Aelodau: -

- Holodd y Cynghorydd Nicola Roberts a oedd yna enghreifftiau o ofynion statudol ac anstatudol y prosiectau hyn. Ymatebodd y Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd trwy ddweud bod Swyddogion wedi cydweithio'n agos ag unigolion sy'n ymwneud â'r prosesau cydsynio ar gyfer datblygiad Hinkley Point C yng Ngwlad yr Haf i fanteisio ar eu profiadau a'u gwybodaeth. Nododd, unwaith y bydd y broses Archwilio yn cychwyn, bydd materion yn symud yn gyflym a dim ond mater o ddyddiau fydd gan Swyddogion i ymateb i faterion a godwyd yn yr Ymchwiliad. Dywedodd ymhellach y gallai swyddogion (ar ran y Cyngor Sir) hefyd ddymuno ymateb i gwestiynau a gyflwynwyd gan sefydliadau eraill. Nododd hefyd y bydd Gorchymyn Caniatâd Datblygu drafft a chytundeb cyfreithiol Adran 106 yn cael eu trafod gyda'r Cyngor llawn wedi hynny.
- Dywedodd y Cynghorydd Aled M Jones y byddai wedi disgwyl enghreifftiau mwy penodol yn yr adroddiad o ran y dogfennau a fydd yn cael sylw yn y broses GCD. Er yn derbyn y bydd angen rhoi sylw ac ymateb ar fyrder i faterion yn yr Ymchwiliad, gofynnodd a gafodd Swyddogion neu Aelodau Etholedig awdurdod dirprwyedig i ddelio â dogfennau yn ystod datblygiad Hinkley Point C. Ymatebodd yr Aelod Portffolio (Prosiectau Mawr a Datblygu Economaidd) fod angen sefydlu cynllun dirprwyo o'r fath yn y Cyngor hwn

sy'n debyg i'r profiadau gyda datblygiad Hinkley Point C. Nododd fod y Cyngor hwn yn ffodus fod y Staff o fewn y Gwasanaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd yn brofiadol ond yr Aelodau Etholedig fydd yn parhau i fod â'r pwerau i wneud penderfyniadau. Rhoddodd y Cynghorydd Aled M Jones esiampl o'r opsiynau y gall y Grid Cenedlaethol eu cynnig e.e. tanddaearu'r llinell bŵer mewn un ardal ac nid mewn ardal arall; felly a fyddai'r awdurdod i wneud penderfyniad o'r fath yn fater i'r Swyddog. Roedd y Cynghorydd Jones o'r farn fod hyn yn annheg ac yn annerbyniol a dylai fod yn benderfyniad gwleidyddol.

Cyfeiriodd y Swyddog Monitro at Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, Adran 101, Paragraff 1 (a)(b) sy'n ymwneud â dirprwyo awdurdod i Swyddogion mewn perthynas â'r mater hwn '... .. *gall awdurdod lleol drefnu cyflawni unrhyw un o'i swyddogaethau gan Swyddog o'r Awdurdod Lleol neu gan Bwyllgor neu Is-bwyllgor*'. Dywedodd na ellir rhoi pŵer dirprwyedig i un Aelod Etholedig er y gellid ei roi i Bwyllgor neu Is-bwyllgor ond ni fyddai hynny'n goresgyn y mater brys / amseru gan y byddai'n parhau i gymryd wythnos i gynnwll Pwyllgor.

Dywedodd y Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd mai Mr Andrew Goodchild fu'n arwain y broses ar ran yr awdurdodau lleol yng Ngwlad yr Haf yn ystod y broses gydsynio ar gyfer Hinkley Point C. Awgrymodd y gellid gwahodd Mr Goodchild i fynychu Sesiwn Briffio Aelodau yn y dyfodol i roi gwybod am ei brofiadau. Cytunodd yr Aelodau i ofyn i Mr Goodchild fynychu Sesiwn Friffio.

- Holodd y Cynghorydd K P Hughes a oedd gan Lywodraeth Cymru rôl o fewn y broses GCD. Ymatebodd yr Aelod Portffolio (Datblygu Economaidd) mai Llywodraeth Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru a'r Awdurdod Lleol fyddai'r prif ran-ddeiliaid ac y cynhelid cyfarfodydd a deialog rheolaidd. Pwysleisiwyd fod gan yr Awdurdod hwn rôl bwysig i'w chwarae gan mai gogledd yr Ynys ac Ynys Môn a fydd yn cael eu heffeithio fwyaf gan y Prosiect Wylfa Newydd.

PENDERFYNWYD: -

- **Dirprwyo i'r Prif Weithredwr Cynorthwyol (Partneriaethau, Cymunedau a Gwella Gwasanaethau) mewn ymgynghoriad â'r Dirprwy Arweinydd, yr awdurdod i gynnal pob trafodaeth ynghylch budd cymunedol anstatudol ac os yw amser yn brin (yn ei barn hi), i wneud pob penderfyniad sy'n berthnasol i drafodaethau o'r fath ynghylch neu'n codi o naill ai Prosiect Cysylltiad Gogledd Cymru gan y Grid Cenedlaethol neu Brosiect Adeiladu Niwclear Wylfa Newydd, neu'r ddau ohonynt;**
- **Gwyo oddi wrth y polisi dwyieithrwydd ar gyfer dogfennau, sylwadau a chyflwyniadau a wnaed fel rhan o'r broses Gorchymyn Caniatâd Datblygu os yw'n fater pwysig, neu oherwydd amserlenni, os yw'n amhosib i Swyddogion gydymffurfio â Pholisi Iaith Gymraeg y Cyngor ac os yw'r Prif Weithredwr yn cymeradwyo gwyo oddi wrth y polisi yn y**

- fath fodd. Noder fodd bynnag, y bydd yr holl ddogfennau ar gael yn yr iaith Gymraeg;
- Dirprwyo i'r Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd mewn ymgynghoriad â'r Aelod Portffolio ar gyfer Prosiectau Mawr a Datblygu Economaidd, yr hawl i gyflawni'r holl swyddogaethau statudol o fewn y Cyngor o dan Ddeddf Cynllunio 2008 fel yr Awdurdod Lleol a'r Awdurdod Cynllunio ynghylch neu'n deillio o'r Prosiect Cysylltiad Gogledd Cymru gan y Grid Cenedlaethol neu'r Prosiect Adeiladu Niwclear Wylfa Newydd neu'r ddau;
 - Cymeradwyo y gall y dirprwyaethau a gynigir uchod ac unrhyw gamau a gymerir oddi tanynt gael eu dirprwyo ymhellach i unrhyw Swyddog o'r Cyngor gan y Swyddogion y dirprwywyd y pwerau iddynt.

11. ADOLYGIAD 2018 O ETHOLAETHAU SENEDDOL

Cyflwynwyd – adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd mewn perthynas ag adolygiad o'r etholaethau seneddol a chynigion diwygiedig 2018.

Gan na fydd y Comisiwn Ffiniau yn derbyn sylwadau ar ôl 11 Rhagfyr, 2017 ac yn wyneb y ffaith fod y Cyngor Sir yn cyfarfod ar 12 Rhagfyr, roedd ymateb wedi ei baratoi mewn ymgynghoriad ag Arweinwyr y Grwpiau yn ail-gadarnhau gwrthwynebiad y Cyngor hwn i'r cynnig diwygiedig. Dosbarthwyd copi o'r ohebiaeth yn y cyfarfod a bydd hefyd yn cael ei chyhoeddi ar wefan y Cyngor .

PENDERFYNWYD ail-gadarnhau gwrthwynebiad y Cyngor Sir i gynigion i newid etholaeth Seneddol Ynys Môn.

Daeth y cyfarfod i ben am 4.30 pm

**Y CYNGHORYDD DYLAN REES
IS-GADEIRYDD YN Y GADAIR**

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	CYNGOR SIR
DYDDIAD:	28 CHWEFROR 2018
PWNC:	POLISI RHYDDHAD DEWISOL Y DRETH GYNGOR
AELOD(AU) PORTFFOLIO :	CYNG. JOHN GRIFFITH
SWYDDOG ARWEINIOL	MARC JONES - PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151
SWYDDOG CYSWLLT	GERAINT JONES – RHEOLWR GWASANAETH REFENIW A BUDD-DALIADAU (EST. 2651)
GWEITHREDU :	MABWYSIADU FFRAMWAITH POLISI RHYDDHAD DEWISOL Y DRETH GYNGOR A DIRPRWYO PWERAU I'R PWYLLGOR GWAITH A'R PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

Mae'r adroddiad yn gofyn i Gyngor Sir Ynys Mon (Cyngor llawn) i fabwysiadu fframwaith polisi mewn perthynas â Rhyddhad Dewisol y Dreth Gyngor.

Mae'r Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 19 Chwefror 2018, wedi argymhell bod y Cyngor llawn yn derbyn yr argymhellion sy'n cael eu rhestris isod mewn perthynas â'r fframwaith polisi Rhyddhad Dewisol y Dreth Gyngor –

- *“Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymhell i Gyngor Sir Ynys Môn (y Cyngor llawn) ei fod, yn y cyfarfod ar 28 Chwefror 2018, yn cymeradwyo Polisi Cymorth Dewisol tuag at y Dreth Gyngor o dan adran 13A (1)(c) o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (DCLIL 1992) - fel y manylir yn **Atodiad A**.*
- *Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymhell i'r Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 28 Chwefror 2018, ei fod yn dirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith y pŵer i ddi-ddymu, ail-ddeddfu a / neu ddiwygio ei Bolisi Cymorth Dewisol tuag at y Dreth y Cyngor.*
- *Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymhell i'r Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 28 Chwefror 2018, ei fod yn dirprwyo pwerau i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 benderfynu ar geisiadau a wnaed o dan adran 13A(1)(c) o DCLIL 1992 ac unrhyw ddiwygiad neu ail-ddeddfiad ohoni, gan gymryd i ystyriaeth unrhyw ganllawiau polisi a fabwysiadwyd gan y Cynulliad Cenedlaethol / Llywodraeth Cymru, y Cyngor llawn neu'r Pwyllgor Gwaith.”*

2. RHESYMAU A CEFNDIR

Mae Adran 13A, is-adrannau (1)(c); (6) a (7), o DCLIL 1992 (yn unol ag Adran 10 Deddf Llywodraeth Leol 2012) yn rhoi pŵer i awdurdod bilio ostwng y dreth sy'n daladwy fel a ganlyn:-

- (1)(c)** Mewn unrhyw achos, gellir ei lleihau i'r fath raddau (neu, os yw'r swm wedi'i ostwng o dan baragraffau (a) neu (b), i'r fath raddau pellach) y mae'r awdurdod bilio ar gyfer yr ardal lleol yn ystyried ei fod yn addas;
- (6)** Mae'r grym o dan is-adran (1) (c) yn cynnwys grym i ostwng swm i ddim; a
- (7)** Gellir defnyddio'r grym o dan is-adran (1) (c) mewn perthynas ag achosion penodol neu drwy benderfynu ar ddsbarth o achosion lle bydd yr atebolrwydd yn cael ei ostwng i'r fath raddau ag y darperir ar ei gyfer yn y penderfyniad.

Mae hyn yn golygu y gall y Cyngor llawn roi rhyddhad dewisol mewn perthynas ag unrhyw swm dreth gyngor sy'n ddyledus, hyd yn oed os yw'r Cyngor wedi dyfarnu gostyngiad eisoes o dan ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor Tudalen 15 Adran 13A, is-adran (1) (b).

Ar hyn o bryd nid yw'r Cyngor llawn wedi mabwysiadu unrhyw Bolisi Rhyddhad Dewisol o'r fath ar gyfer y Dreth Gyngor ac, felly, nid oes unrhyw drefniadau dirprwyo wedi'u cymeradwyo gan y Cyngor llawn i ystyried ceisiadau o'r fath. Ar hyn o bryd byddai'n rhaid i'r Cyngor llawn ystyried pob cais yn unigol. Hyd yma ni wnaed unrhyw gais i'r Cyngor ystyried achos unigol nac i gyflwyno dosbarthiadau penodol y gellid darparu'r rhyddhad dewisol oddi tanynt.

Fodd bynnag, yn ystod y misoedd diwethaf gwnaed sylwadau gan drethdalwyr a sefydliadau y dylai'r Cyngor llawn, o dan rai amgylchiadau, fabwysiadu polisi i ddyfarnu Rhyddhad Dewisol at y Dreth Gyngor ar gyfer dosbarthiadau o unigolion neu anheddau - yn enwedig mewn perthynas â phobl sy'n gadael gofal, rhai dosbarthiadau o anheddau y codir premiwm Dreth Gyngor arnynt ac ar gyfer anheddau unigol a effeithiwyd gan y tywydd garw a gafwyd yn ddiweddar.

Felly, cynigir cyflwyno polisi o'r fath gyda'i phwrpas: -

- a) Adran 1 y polisi arfaethedig sy'n manylu ar y dosbarthiadau o achosion a all fod â hawl i ostyngiad yn unol ag Adran 13A (1) (c);
- b) Adran 2 y polisi arfaethedig sy'n amlinellu'r amodau y bydd raid cwrdd â hwy er mwyn i'r Cyngor ystyried rhoi rhyddhad o dan Adran 13A (1) (c) ar gyfer yr holl achosion eraill nad ydynt wedi eu cynnwys yn Adran 1.

Yn y pen draw, bwriedir i'r polisi alluogi'r Cyngor i roi rhyddhad i'r rheini sy'n wynebu'r caledi ariannol mwyaf eithafol.

Mae'r Cyngor llawn eisoes yn darparu Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn unol ag Adran 13A (1) (b) o DCLIL 1992, ac mae'r Polisi Rhyddhad Dewisol y Dreth Gyngor ar wahân i'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ac yn annibynnol arno.

A. I'w gynnwys yn Adran 1 y polisi arfaethedig: yr achos dros eithrio'r holl bobl sy'n gadael gofal yn y sir rhag talu'r Dreth Gyngor neu i gael gostyngiad.

Mae'r adroddiad hwn yn ystyried yr hyn y gellir ei wneud i roi cymorth ariannol i bobl sy'n gadael gofal tuag at eu dreth gyngor.

Mae rhianta corfforaethol yn swyddogaeth statudol gan y Cyngor. Yr egwyddor sylfaenol yw y bydd pob awdurdod lleol yn ceisio sicrhau'r un canlyniadau ar gyfer plant a phobl ifanc mewn gofal ag y byddai pob rhiant da yn eu dymuno i'w plant eu hunain.

Mae plant a phobl ifanc sy'n derbyn gofal gan yr awdurdod lleol yn hytrach na'u rhieni ymhlith y grwpiau mwyaf bregus yn ein cymuned. Yn gyffredinol, mae'r canlyniadau ar gyfer y grŵp hwn yn wael ac, fel rhieni corfforaethol, mae'r Cyngor yn gyfrifol am eu cadw'n ddiogel, sicrhau bod eu profiadau mewn gofal yn gadarnhaol a gwella eu cyfleoedd bywyd yn barhaus.

Mae adroddiad yn 2015 gan y Gymdeithas Plant (The Wolf at the Door. How council tax debt collection is harming children) yn awgrymu bod rheini sy'n gadael gofal yn grŵp arbennig o fregus o ran dyled dreth gyngor. 'Roedd yn nodi fod pobl sy'n gadael gofal ac sy'n symud i lety annibynnol ac yn dechrau rheoli eu cyllidebau eu hunain am y tro cyntaf yn wynebu amser heriol, yn enwedig os ydynt yn mynd i ddyled gyda'u dreth gyngor. 'Roedd nifer o argymhellion yn adroddiad y Gymdeithas Plant, gan gynnwys gwneud y rheini sy'n gadael gofal yn gymwys am ddisgownt dreth gyngor. Byddai hyn yn helpu i leddfu rhywfaint o'r pwysau cychwynnol a byddai'n eistedd ochr yn ochr â nifer o drefniadau cymorth ariannol eraill sydd ar gael i bobl sy'n gadael gofal.

Ar hyn o bryd, nid yw pobl sy'n gadael gofal wedi eu heithrio'n benodol yn neddfwriaeth y Dreth Gyngor. O ganlyniad, yr unig ffordd o'u heithrio yw trwy roi disgownt dewisol o dan Adran 13 A (1) (c). Fel y crybwyllwyd yn gynharach, gellir ystyried gostyngiad dewisol naill ai fesul achos neu drwy gynllun a fabwysiadwyd gan y Cyngor llawn neu'r Pwyllgor Gwaith a all benderfynu creu dosbarth o ostyngiadau / disgowntiau ar gyfer pobl sy'n gadael gofal. Y bobl sy'n talu'r Dreth Gyngor yn Ynys Môn fyddai'n cwrdd â chost pob opsiwn.

Rhagwelir mai cymharol fach fydd nifer yr unigolion a fydd yn gymwys ac, ar hyn o bryd, dim ond un unigolyn cymwys a nodwyd. Mae hyn oherwydd bod nifer fawr o bobl sy'n gadael gofal yn byw mewn llety â chymorth neu dai amlddeiliadaeth neu'n cael Gostyngiad y Dreth Gyngor (sy'n cwrdd â'u costau tai yn llawn) ac felly naill ai nid ydynt yn atebol yn bersonol am y Dreth Gyngor neu nid oes ganddynt swm i'w dalu. Mae eraill wedi eu lleoli y tu allan i ardal yr Awdurdod.

Mae'r polisi arfaethedig wedi'i ddrafftio gyda manylion penodol o ran y meini prawf cymhwyster ar gyfer pobl sy'n gadael gofal ac yn nodi sut yr ymdrinnir ag atebolrwydd unigol ac ar y cyd, ynghyd â maint y disgownt a roddir mewn achosion o'r fath.

B. I'w gynnwys yn Adran 1 y polisi arfaethedig: yr achos i ymestyn y cyfnod lle nad yw premiwm y Dreth Gyngor yn daladwy dan rai amgylchiadau h.y. os yw'r annedd wedi bod yn wag am dymor hir a bod gwaith strwythurol yn cael ei wneud arni fel y bydd yn addas i rywun fyw ynddi.

Mae'r adroddiad hwn yn ystyried yr hyn y gellir ei wneud i eithrio rhai dosbarthiadau penodol o anheddau rhag y premiwm Dreth Gyngor am gyfnod fwy nag a ganiateir ar hyn o bryd o dan y ddeddfwriaeth dreth gyngor.

Ar 10 Mawrth 2016 defnyddiodd y Cyngor llawn ei bwerau dewisol, o dan Adrannau 12A a 12B o DCLIL 1992, yn unol â Ddeddf Tai (Cymru) 2014 i gael gwared ar unrhyw ddisgownt(iau) ar gyfer anheddau sydd wedi bod yn wag am dymor hir a chodi swm uwch o dreth gyngor (a elwir yn Bremiwm Dreth Gyngor) i ddod i rym ar 1 Ebrill 2017 a bod y premiwm yn 25% o gyfradd safonol y dreth gyngor ar gyfer anheddau sydd wedi bod yn wag am dymor hir.

Penderfynodd y Cyngor llawn:-

"Bod y Cyngor llawn, hefyd yn cyfarwyddo ac yn awdurdodi'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a'r Swyddog Adran 151, bod y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn (fel awdurdod bilio yng Nghymru), cyn y bydd y Pwyllgor Gwaith yn cyfrifo Sail y Dreth Gyngor ar gyfer 2017/18, yn cael gwybod a fydd angen penderfynu o dan adran 13A o Ddeddf 1992 i ddefnyddio pwerau dewisol i leihau atebolrwydd am y dreth gyngor sy'n deillio o godi premiwm Dreth Gyngor, i'r fath raddau ag y gwél yn briodol. O ran tegwch a thryloywder, pe bai angen gwneud penderfyniad o'r fath, rhoddir cyngor ynghylch a ddylai'r Cyngor llawn fabwysiadu polisi clir ynghylch a ddylid defnyddio'r pwerau hyn ac, os felly, sut, a chynnwys yr awdurdod dirprwyo priodol i wneud y penderfyniad yng Nghyfansoddiad y Cyngor, ond gan gydnabod hefyd y bydd pob achos yn cael ei ystyried yn ôl ei rinweddau ac ar ôl cymryd i ystyriaeth yr holl amgylchiadau. "

Cyn gosod y gofyniad Dreth Gyngor ar gyfer 2017/18, ni nodwyd unrhyw achosion nac amgylchiadau i'r Cyngor llawn ddefnyddio ei bwerau dewisol i leihau atebolrwydd am y dreth gyngor o ganlyniad i breimiwm Dreth Gyngor ond, ers 1 Ebrill 2017 (pan gyflwynwyd y premiwm), mae math o achos wedi dod i'r amlwg lle mae'r sawl sy'n atebol i dalu'r Dreth Gyngor yn ceisio dod â'r eiddo yn ôl i ddefnydd ond bod y premiwm yn cael ei godi arno, h.y. mae'r person yn cyflawni nod y Cyngor o dan y polisi, sef dod ag eiddo sydd wedi bod yn wag am dymor hir yn ôl i ddefnydd. Cyn iddo osod ei ofyniad Dreth Gyngor ar gyfer 2018/19, gofynnir i'r Cyngor a yw'n dymuno defnyddio ei bŵer dewisol i ymestyn y cyfnod cyn y gellir codi'r premiwm am y dosbarth hwn o eiddo. Y bobl sy'n talu'r Dreth Gyngor yn Ynys Môn fyddai'n cwrdd â chost polisi o'r fath.

Ar hyn o bryd o dan ddeddfwriaeth y Dreth Gyngor, mae anheddau gwag y mae angen gwneud gwaith strwythurol neu waith adnewyddu sylweddol arnynt wedi'u heithrio rhag talu'r Dreth Gyngor am hyd at 12 mis ac, ar ôl 12 mis mae'r Cyngor wedi penderfynu, hyd at 31 Mawrth 2017, fod y dreth gyngor safonol yn daladwy. O 1 Ebrill 2017, penderfynodd y Cyngor llawn y byddai premiwm o 25% hefyd yn daladwy ar ôl 12 mis gyda'r nod o ddod ag eiddo gwag hirdymor o'r fath yn ôl i ddefnydd. Mae'r Awdurdod wedi cael sylwadau gan drethdalwyr sydd wedi prynu eiddo sydd wedi bod yn wag am dymor hir (dros 12 mis eisoes) ac sydd wedi dechrau gwneud gwaith arnynt fel y gellir eu hailddefnyddio fel cartref yn y dyfodol, ond sy'n gorfod talu'r premiwm ar hyn o bryd. Gofynnir i'r Cyngor llawn ystyried darparu rhyddhad dewisol rhag talu'r premiwm yn yr amgylchiadau a ddisgrifir yn y polisi h.y. ni chodir premiwm am gyfnod o 24 mis o'r dyddiad y tybir bod angen gwneud gwaith o'r fath ar yr eiddo ac ar yr amod, hefyd, bod y gwaith hwnnw'n cael ei wneud ar hyn o bryd.

C. I'w gynnwys yn Adran 2 y polisi arfaethedig: yr achos i'r Cyngor llawn gytuno ar bolisi ar gyfer gwneud cais am ryddhad dewisol tuag at y dreth gyngor, dirprwyo newidiadau i'r polisi yn y dyfodol i'r Pwyllgor Gwaith a chytuno ar drefniadau gweinyddol i'r Pennaeth Swyddogaethau (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 ddelio â cheisiadau fesul achos.

Ar hyn o bryd, gan nad yw'r Cyngor llawn wedi cytuno ar bolisi nac wedi dirprwyo'r swyddogaeth i benderfynu ar geisiadau am ryddhad dewisol tuag at y Dreth Gyngor o dan Adran 13A (1) (c) o DCLIL 1992, mae'n rhaid i'r Cyngor llawn benderfynu ar geisiadau o'r fath. Mae rheoliadau a wnaed gan Weinidogion Cymru mewn perthynas â Chynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor o dan Adran 13A (1) (b) o'r DCLIL 1992 yn neilltuo'r swyddogaeth i benderfynu neu ddiddymu'r cynllun i'r Cyngor llawn. Nid oes unrhyw ddarpariaeth o'r fath wedi'i gwneud mewn perthynas ag Adran 13 (1) (c) ynghylch cynllun rhyddhad dewisol tuag at y dreth gyngor.

Ar gyfer ceisiadau a wnaed yn flaenorol am ryddhad dewisol, mae'r Cyngor llawn wedi penderfynu nad y Cyngor llawn ddylai ddelio â hwy am nad honno yw'r ffordd fwyaf effeithlon ac effeithiol o ymdrin â'r fath geisiadau, ac mae wedi dirprwyo grym i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 benderfynu ar geisiadau dewisol o'r fath. Rhan 3.5.3.5.19 o'r Cyfansoddiad yw'r ddarpariaeth sy'n dirprwyo pŵer i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 benderfynu ceisiadau o dan Adrannau 44A, 47 a 49 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 ac unrhyw ddiwygiad neu ailddeddfiad, gan gymryd i ystyriaeth unrhyw ganllaw polisi a fabwysiadwyd gan y Cynulliad Cenedlaethol, y Cyngor neu'r Pwyllgor Gwaith.

Mae hyn yn ymwneud yn bennaf â rhyddhad dewisol o dan Drethi Busnes mewn perthynas â chymorth oherwydd deiliadaeth rannol (Adran 44A), elusennau a sefydliadau di-elw (Adran 47) a rhyddhad caledi (Adran 49). Mae'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 wedi sefydlu trefniadau gweinyddol i ddelio â cheisiadau o'r fath sy'n cymryd i ystyriaeth ganllawiau'r Cyngor llawn, y Pwyllgor Gwaith a'r Cynulliad Cenedlaethol / Llywodraeth Cymru. Cynigir yr un trefniant bellach o dan Adran 13A (1) (c) o DCLIL 1992 a manylir ar hyn yn y polisi arfaethedig yn **Atodiad A**.

3. GOBLYGIADAU ARIANNOL A RISG

Mae £60k yn y gyllideb gyfredol i gwrdd â'r gost i'r Cyngor o weithredu cynlluniau rhyddhad dewisol tuag at drethi busnes. Amcangyfrifir bod y gwariant cyfredol yn unol â'r gyllideb a broffiliwyd am y flwyddyn. Felly, byddai'n rhaid cynyddu'r gyllideb arfaethedig ar gyfer 2018/19 i gwrdd â chost y rhyddhad dewisol arfaethedig tuag at y Dreth Gyngor. Amcangyfrifir y dylid ychwanegu **£8k** at y gyllideb i gwrdd â chostau rhyddhad dewisol o ran trethi lleol h.y. y cynllun rhyddhad dewisol tuag at y dreth gyngor, os caiff ei gymeradwyo. Mae hyn yn seiliedig ar y niferoedd a'r ceisiadau llwyddiannus a ragwelir isod:-

Adran 1

Y rheini sy'n gadael gofal **£3k** (dyfarniadau 100% sy'n cyfateb i 2 dreth gyngor gyfartalog Band D am y flwyddyn);

Premiwm **£1k** (dyfarniadau 25% sy'n cyfateb yn fras i oddeutu 3 neu 4 dreth gyngor gyfartalog Band D am y flwyddyn).

Adran 2

Fesul Achos **£4k** (yn seiliedig ar swm cyfartalog y dyledion y cymeradwywyd eu dileu dan y pennawd "amgylchiadau ariannol gwael).

Efallai na fydd y gyllideb a gymeradwyir yn ddigon ac, i leddfu'r risg, bydd yna monitro gwariant yn chwarterol.

4. GOBLYGIADAU CYFREITHIOL

Mae'r Cyngor yn gallu mabwysiadu a gwneud trefniadau gweinyddol mewn perthynas â Chynllun Rhyddhad Dewisol y Dreth Gyngor. Gall penderfyniadau a wneir tan rhan Adran 13A (1) (c) o'r DCLIL 1992 cael eu dirprwyo gan y Gyngor llawn i'r Pwyllgor Gwaith neu i swyddogion.

Argymhellir, gan efallai y bydd yn rhaid ymdrin â cheisiadau o'r fath fel mater o frys ar adegau a gallai adroddiadau gynnwys gwybodaeth fanwl a phersonol, ni fyddai amserlen cyfarfodydd yn hwyluso gweinyddu ceisiadau mewn modd effeithiol ac effeithlon ac, felly gallai'r Cyngor llawn wneud y fath drefniadau gweinyddol i ddelio â cheisiadau, fel a manylir yn y fframwaith polisi. Fel arall, byddai rhaid i'r Cyngor llawn ddelio â phob cais yn unigol.

5. GOBLYGIADAU CYDRADDOLDEB

Mae asesiad lleol o'r effaith ar gydraddoldeb wedi cael ei gynnal mewn perthynas â'r fframwaith polisi.

6. GOBLYGIADAU'R IAITH GYMRAEG

Mae'r fframwaith polisi arfaethedig yn ddwyieithog. Mae ffurflenni hawlio, naill a'i trwy ddulliau electronig neu trwy bapur, hefyd yn ddwyieithog.

Mae holl ohebiaeth parthed rhybuddion penderfyniadau yn ddwyieithog ac mae'r gwasanaeth yn gallu siarad a gohebu yn yr iaith mae'r cwsmer yn ei ddewis. Serch hynny, mae meddalwedd gweinyddu'r Cynllun yn yr uniaith Saesneg (does dim dewis gwahanol ar gael yn y farchnad).

7. DEDDF LLESANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL (CYMRU) 2015

Wrth ddrafftio'r Polisi Rhyddhad Dewisol y Dreth Gyngor, cymerwyd i ystyriaeth Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a sut mae'r fframwaith polisi yn cefnogi'r nodau llesiant. Yn y pen draw, bwriedir i'r polisi alluogi'r Cyngor llawn i roi rhyddhad yn y Dreth Gyngor i'r rheini sy'n wynebu'r caledi ariannol mwyaf eithafol.

Mae'r Cynllun yn cyfrannu at y nodau llesiant o Gymru lewyrchus, Cymru sy'n iachach, Chymru sy'n fwy cyfartal a Chymru o gymunedau cydlynus.

8. DOGFENNAU CEFNDIROL

Y Gymdeithas Plant - Eithriad Dreth Gyngor ar gyfer pobl sy'n gadael gofal yng Nghymru.

9. ARGYMHELLION

- Bod y Cyngor Llawn yn ffurfiol yn mabwysiadu'r Framwaith Polisi Rhyddhad Dewisol y Dreth Gyngor tan Rhan 13A (1) (c) o'r DCLIL 1992, fel a manylir yn Atodiad A.Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol (efo'r newid uchod sy'n cael ei argymell) am flwyddyn ariannol 2018/19 (**gweler Atodiad C**);
- Bod y Cyngor Llawn yn dirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith y pŵer i ddiddymu, ailddeddfu a / neu ddiwygio ei Bolisi Cymorth Dewisol tuag at y Dreth y Cyngor, a.
- Bod y Cyngor Llawn yn dirprwyo pwerau i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 benderfynu ar geisiadau a wnaed o dan adran 13A(1)(c) o DCLIL 1992 ac unrhyw ddiwygiad neu ailddeddfiad ohoni, gan gymryd i ystyriaeth unrhyw ganllawiau polisi a fabwysiadwyd gan y Cynulliad Cenedlaethol / Llywodraeth Cymru, y Cyngor Llawn neu'r Pwyllgor Gwaith."

10. ATODIADAU

- **Atodiad A** – Polisi Rhyddhad Dewisol y Dreth Gyngor arfaethedig

POLISI RHYDDHAD DEWISOL TUAG AT Y DRETH GYNGOR

Cefndir

Mae Adran 13A, is-adrannau (1) (c); (6) a (7), o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (DCLIL) (yn unol ag Adran 10 Deddf Llywodraeth Leol 2012) yn rhoi'r grym i awdurdod bilio ostwng swm y dreth sy'n daladwy fel a ganlyn:-

- (1)(c)** mmewn unrhyw achos, gellir ei lleihau i'r fath raddau (neu i raddau pellach os yw'r swm wedi ei ostwng dan baragraffau (a) neu (b)) sydd yn addas ym marn yr awdurdod bilio ar gyfer yr ardal ble lleolir yr annedd;
- (6)** Mae'r grym a roddir dan is-adran (1) (c) yn cynnwys y grym i ostwng y swm i ddim; a
- (7)** Gellir defnyddio'r grym o dan is-adran (1) (c) mewn perthynas ag achosion penodol neu drwy benderfynu ar ddsbarth o achosion penodol lle bydd yr atebolrwydd yn cael ei ostwng i'r graddau y darperir ar ei gyfer yn y penderfyniad.

Mae hyn yn golygu y gall Cyngor Sir Ynys Môn roi rhyddhad dewisol mewn perthynas ag unrhyw swm dreth gyngor sy'n ddyledus iddo, hyd yn oed os yw'r Cyngor eisoes wedi dyfarnu gostyngiad dan ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn unol ag Adran 13A (1) (b).

Mae'r polisi hwn yn nodi'r modd y bydd Cyngor Sir Ynys Môn yn ystyried ac yn caniatáu gostyngiadau dan Adran 13A (1) (c).

Pwrpas y polisi

- a)** Adran 1 y polisi arfaethedig sy'n manylu ar y dosbarthiadau o achosion a all fod yn gymwys i dderbyn gostyngiad yn unol ag Adran 13A (1) (c);
- b)** Adran 2 y polisi arfaethedig sy'n amlinellu'r amodau y bydd raid eu bodloni er mwyn i'r Cyngor ystyried rhoi rhyddhad o dan Adran 13A (1) (c) ar gyfer pob achos arall nad yw wedi'i gynnwys yn Adran 1.

Bwriad y polisi yn y pen draw yw galluogi'r Cyngor i roi rhyddhad i'r rhai sy'n dioddef y caledi ariannol mwyaf eithafol o ran costau'r Dreth Gyngor.

Mae'r Cyngor eisoes â Chynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn unol ag Adran 13A (1) (b) o DCLIL 1992. Gellir lawrlwytho Cynllun y Cyngor ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn:-

<http://www.ynysmon.gov.uk/lles-ac-arian/y-dreth-gyngor/lleihewch-eich-bil-dreth-gyngor/cynllun-gostyngiadau-r-dreth-gyngor/>

Mae'r polisi hwn ar ryddhad dewisol yn un gwahanol ac yn annibynnol ar y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor.

Adran 1

A. Adran 13A (1) (c) rhyddhad dewisol ar gyfer dosbarthiadau o bobl

1. Person(au) cymwys - gadawyr gofal

Gall y Cyngor benderfynu peidio â chodi unrhyw dreth gyngor o gwbl ar y rhai sy'n gadael gofal ar yr amod eu bod yn cwrdd â'r holl feini prawf canlynol:-

- Bod y person ifanc yn adawr gofal perthnasol fel y'i diffinnir yn Neddf Plant (Gadael Gofal) 2000;
- Bod y person ifanc yn un yr oedd Cyngor Sir Ynys Môn yn rhiant corfforaethol iddo/iddi yn flaenorol;
- Bod y person ifanc wedi gadael gofal ac mae rhwng 18 a 21 oed. Mae'r person yn byw yn ardal Cyngor Sir Ynys Môn ac mae'n atebol i dalu dreth gyngor i Gyngor Sir Ynys Môn.

Pan fo'r unigolyn sydd wedi gadael gofal yn atebol am fwy nag un annedd, rhoddir rhyddhad dewisol ar gyfer un eiddo yn unig - sef unig neu brif breswylfa'r person.

Os mai'r unigolyn sydd wedi gadael gofal yw'r unig berson sy'n byw yn yr annedd, ac os yw dros 18 oed, bydd swm y dreth gyngor sydd i'w dalu ar gyfer yr annedd honno'n cael ei ostwng i ddim.

Pan fo'r unigolyn sydd wedi gadael gofal yn byw gyda pherson arall yn yr eiddo ond, yn rhinwedd Adran 6 (2) o DCLIL 1992 "hierarchaeth atebolrwydd", bod yr unigolyn sydd wedi gadael gofal yn gwbl gyfrifol am dalu'r dreth gyngor (ac nad yw atebolrwydd ar y cyd ac yn unigol yn gymwys), caniateir gostyngiad o 25% yn y dreth gyngor sy'n daladwy ar gyfer yr annedd.

Pan fo'r unigolyn sydd wedi gadael gofal yn atebol ar y cyd ac yn unigol am yr annedd hefo rhywun arall sydd wedi gadael gofal, naill ai fel gŵr neu wraig neu fel partner (ac mai nhw yw'r unig bobl sy'n 18 oed neu'n hŷn), ni chodir unrhyw dreth gyngor am yr annedd honno.

Pan fo'r unigolyn sydd wedi gadael gofal yn atebol ar y cyd ac yn unigol gyda gŵr neu wraig neu bartner nad ydynt wedi gadael gofal (ac mai nhw yw'r unig bobl sy'n 18 oed neu'n hŷn), bydd gostyngiad o 25% yn swm y dreth gyngor sy'n daladwy ar gyfer yr annedd.

Os oes gan unigolyn sydd wedi gadael gofal denantiaeth ar y cyd â thenant arall (nad yw wedi gadael gofal) ac mai nhw yw'r unig bobl sy'n 18 oed neu'n hŷn sy'n byw yn yr eiddo, bydd gostyngiad o 25% yn swm y dreth gyngor sy'n daladwy ar gyfer yr annedd.

Os yw unigolyn sydd wedi gadael gofal â thenantiaeth ar y cyd â thenant arall (sydd hefyd wedi gadael gofal) ac mai nhw yw'r unig bobl sy'n 18 oed neu'n hŷn sy'n byw yn yr eiddo, ni chodir unrhyw dreth gyngor am yr annedd honno.

2. Gofyn am gymorth

Fel rheol, bydd ceisiadau am ostyngiad yn cael eu gwneud gan Wasanaeth Plant y Cyngor. Yn yr achos hwn, bydd ceisiadau:-

- Yn cael eu hanfon drwy e-bost at dîm y dreth gyngor;
- Yn cadarnhau bod yr unigolyn sydd wedi gadael gofal wedi cael gwybod am y bwriad i gyflwyno'r cais ar ei ran ac y bydd y wybodaeth honno'n cael ei rhannu gyda thîm y dreth gyngor at y diben hwn a bod yr unigolyn wedi cytuno i hynny;
- Yn cadarnhau bod yr unigolyn sydd wedi gadael gofal yn cwrdd â'r gofynion o ran hawl;
- Yn cadarnhau enw, cyfeiriad a dyddiad geni'r unigolyn sydd wedi gadael gofal.

Gall pobl ifanc gymwys sydd wedi gadael gofal gyflwyno ceisiadau yn ysgrifenedig yn uniongyrchol i'r tîm dreth gyngor. Dylai ceisiadau gynnwys tystiolaeth ategol gan Wasanaeth Plant y Cyngor fod y person ifanc sydd wedi gadael gofal yn bodloni'r gofynion. Fel arall, dylai ceisiadau gadarnhau bod yr ymgeisydd wedi caniatáu i'r tîm dreth gyngor gael gwybodaeth yn uniongyrchol gan y Gwasanaeth Plant.

Wrth wneud y penderfyniad, asesir y canlynol:

- A yw'r person ifanc sydd wedi gadael gofal wedi gwneud cais am unrhyw rhyddhad, eithriadau neu ddisgowntiau cenedlaethol y byddent yn gymwys iddynt. Rhaid i'r rhain gael eu hasesu cyn caniatáu rhyddhad dewisol i unigolion sydd wedi gadael gofal;
- A yw'r person ifanc sydd wedi gadael gofal wedi gwneud cais am unrhyw ostyngiad yn y Dreth Gyngor y byddent yn gymwys iddo. Dylai hyn gael ei asesu cyn rhoi rhyddhad Gadael Gofal;
- Dyddiad y diwrnod cyn pen-blwydd y sawl sydd wedi gadael gofal yn 21 oed sy'n pennu'r diwrnod y daw cyfnod y dyfarniad i ben;
- A yw Gwasanaeth Plant y Cyngor neu gorff cyhoeddus neu sefydliad proffesiynol arall wedi cadarnhau bod y person ifanc yng ngofal (yn derbyn gofal) gan y Cyngor;
- Pa Gyngor yw'r awdurdod bilio'r dreth gyngor y mae'n rhaid i'r person ifanc sydd wedi gadael gofal dalu dreth gyngor iddo?

Bydd y broses o wneud penderfyniadau a cheisiadau i gael ailystyried penderfyniadau, yn cael ei hystyried yn unol â'r darpariaethau yn yr adran dan bennawd **G. "Gwneud penderfyniadau ac apeliadau"** yn ddiweddarach yn y polisi hwn.

B. Adran 13A (1) (c) rhyddhad dewisol ar gyfer categorïau o anheddau

1. Annedd(anheddau) cymwys - anheddau sydd wedi bod yn wag yn y tymor hir y mae gwaith strwythurol yn cael ei wneud arnynt fel y gall pobl fyw ynddynt

Efallai na fydd y Cyngor yn codi'r premiwm Dreth Gyngor (fel y penderfynwyd arno ar gyfer y cyfnod perthnasol gan y Cyngor) ar gyfer anheddau dynodedig sy'n bodloni'r meini prawf canlynol:-

- Mae'r annedd yn cael ei hystyried fel annedd Eithriedig Dosbarth A o dan Orchymyn y Dreth Gyngor (Anheddau Eithriedig) 1992 OS 558 fel y'i diwygiwyd gan Orchymyn y Dreth Gyngor (Anheddau Eithriedig) (Diwygiad) (Cymru) 2000 OS 1025 (W.61);
- Mae gwaith atgyweirio mawr o fath strwythurol yn cael ei wneud yn yr annedd er mwyn ei gwneud yn addas i bobl fyw ynddi;
- Mae'r annedd wedi bod yn wag h.y. neb yn byw ynddi fel eu prif neu unig breswylfan, am gyfnod nad yw'n fwy na 24 mis.

2. Gofyn am ryddhad

Gall perchennog yr annedd ddynodedig gyflwyno cais ysgrifenedig yn uniongyrchol i'r tîm dreth gyngor. Dylai ceisiadau gynnwys tystiolaeth ategol o waith atgyweirio strwythurol mawr sy'n cael ei wneud yn yr annedd fel y gall rhywun fyw ynddi. Bydd y tîm dreth gyngor yn cynnal archwiliad o'r eiddo i wirio cyflwr presennol yr eiddo a'r gwaith sy'n cael ei wneud er mwyn cadarnhau a ydyw o natur strwythurol ai peidio.

Bydd y broses o wneud penderfyniadau a cheisiadau i gael ailystyried penderfyniadau, yn cael ei hystyried yn unol â'r darpariaethau yn yr adran dan bennawd **G. "Gwneud penderfyniadau ac apeliadau"** yn ddiweddarach yn y polisi hwn.

Adran 2

C. Adran 13a (1) (c) rhyddhad dewisol ar gyfer personau neu categorïau o anheddau ac eithrio'r rhai a ddynodir yn Adran 1 y polisi hwn

1. Cynllun rhyddhad dewisol

Mae Adran 13A (1) (c) yn caniatáu i'r Cyngor y disgrisiwn i roi cymorth i dalwyr y dreth gyngor mewn achosion lle nad yw'r ddeddfwriaeth bresennol yn caniatáu disgownt, eithriad neu ostyngiad neu mewn amgylchiadau lle mae'r Cyngor yn teimlo bod lefel y disgownt, eithriad neu ostyngiad yn annigonol o ystyried yr amgylchiadau. Wrth benderfynu a ddylid caniatáu cymorth dewisol, bydd y Cyngor yn ystyried pob cais yn ôl ei haeddiant (ac eithrio ceisiadau gan unigolion neu ar gyfer anheddau sy'n bodloni'r meini prawf a nodir yn Adran 1 y polisi hwn). Bydd egwyddorion rhesymoldeb yn cael eu defnyddio ym mhob achos gyda'r Awdurdod yn penderfynu ar bob achos ar sail ei rinweddau perthnasol.

Bydd pob penderfyniad yn cael ei wneud heb gyfeiriad at unrhyw ystyriaethau cyllidebol er bod rhaid cydbwysu unrhyw ddyfarniadau yn erbyn anghenion trethdalwyr lleol a fydd, yn y pen draw, yn talu am unrhyw ostyngiad yn incwm y Dreth Gyngor. Yn yr un modd, bydd cyfnod unrhyw daliadau gostyngol yn cael ei ystyried ochr yn ochr ag amgylchiadau talwr y dreth gyngor neu'r annedd. I ddibenion gweinyddu, mae'r Cyngor yn cynnig y dylai'r pŵer dewisol i ganiatáu unrhyw ostyngiad yn y Dreth Gyngor gael ei ystyried o fewn y categorïau canlynol:-

a) Caledi ariannol eithriadol

Yn unol ag Adran 13A (1) (b) o DCLIL 1992, mae gan y Cyngor hwn Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor sy'n darparu cymorth, ar ffurf gostyngiad, i'r sawl sydd angen cymorth i dalu eu costau Dreth Gyngor. Mae'r cynllun wedi'i ddylunio i gymryd i ystyriaeth amgylchiadau ariannol a phenodol unigolion trwy ddefnyddio symiau a phremiymau perthnasol a thrwy ddiystyru incwm.

Derbynnir ceisiadau o dan Bolisi Rhyddhad Dewisol y Dreth y Gyngor ar gyfer pobl sydd yn gymwys am gymorth yn unol â Chynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Gall pob trethdalwr wneud cais, fodd bynnag, ond fel rheol bydd y Cyngor, yn y lle cyntaf, yn disgwyl i drethdalwr ganfod a yw'n gymwys ar gyfer Gostyngiad yn y Dreth Gyngor.

Fel rhan o'r broses o gyflwyno cais am ostyngiad dewisol yn y Dreth Gyngor, rhaid i bob ymgeisydd fod yn barod i wneud y **cyfan** o'r isod:-

- Gwneud cais ar wahân am gymorth;
- Rhoi manylion llawn am eu hincwm a'u gwariant (darperir ffurflen i'r pwrpas hwn);
- Rhaid i'r trethdalwr fedru bodloni'r Cyngor nad ydynt yn gallu talu eu dreth gyngor yn llawn neu'n rhannol;
- Nodi newidiadau posibl mewn dulliau talu a threfniadau i gynorthwyo'r ymgeisydd;
- Y trethdalwr i gynorthwyo'r Cyngor i ostwng y swm sy'n daladwy ganddynt drwy sicrhau eu bod wedi ymgeisio am yr holl ddisgowntiau, eithriadau a gostyngiadau yn y modd priodol a bod y rhain wedi eu caniatáu; a
- Nad oes gan y trethdalwr asedau y gellid eu gwireddu a'u defnyddio i dalu'r Dreth Gyngor.

Bydd y ffactorau canlynol yn cael eu hystyried wrth asesu'r cais o dan y polisi hwn:-

- Cyfansoddiad presennol yr aelwyd ac amgylchiadau penodol gan gynnwys anabledau neu gyfrifoldebau gofalu;
- Amgylchiadau ariannol presennol;
- Penderfynu ar y cam(au) y mae'r ymgeisydd wedi eu cymryd i leddfu'r sefyllfa;
- Ystyried dulliau eraill o gymorth a all fod ar gael i'r ymgeisydd trwy:-

- i. Ailbroffilio dyledion dreth gyngor neu ddyledion eraill;
- ii. Gwneud cais am Dâl Tai Dewisol i gwrdd â chostau rhent (os yw'n berthnasol);
- iii. Sicrhau cymaint o fudd-daliadau eraill ag sy'n bosibl (trwy mofyn cyngor lles);
- iv. Penderfynu a ddylai blaenoriaethau gwariant yr ymgeisydd, ym marn y sawl sy'n gwneud penderfyniad, gael eu haildrefnu yn wyneb y ffaith bod y Dreth Gyngor yn ddyled y mae angen rhoi blaenoriaeth iddi;

Bydd y broses o wneud penderfyniadau a cheisiadau i gael ailystyried penderfyniadau yn cael ei hystyried yn unol â'r darpariaethau yn yr adran dan bennawd **G. "Gwneud penderfyniadau ac apeliadau"** yn ddiweddarach yn y polisi hwn.

b) Argyfwng - llifogydd, tân ac ati

Bydd y Cyngor yn ystyried ceisiadau am gymorth gan dalwr y dreth gyngor sydd, heb unrhyw fai arnynt eu hunain, wedi dioddef argyfwng neu ddigwyddiad sy'n golygu nad yw eu tŷ yn addas i fyw ynddo, e.e. tân neu lifogydd, lle maent yn parhau i fod yn atebol i dalu'r dreth gyngor a heb unrhyw fodd o gael iawndal neu unrhyw eithriadau neu ddisgowntiau statudol.

Rhaid gwneud pob cais o'r fath yn ysgrifenedig yn manylu ar yr **union** amgylchiadau sy'n berthnasol i'r gostyngiad y gofynnir amdano ac yn nodi pryd y disgwylir i'r sefyllfa gael ei datrys.

Bydd y Cyngor yn ystyried ceisiadau fesul achos mewn ymgynghoriad â gwasanaethau neu sefydliadau eraill fel sy'n briodol. Bydd unrhyw ostyngiad yn cael ei ganiatáu mewn achosion lle maent yn parhau i fod yn atebol i dalu'r dreth gyngor a dim hawl ganddynt i unrhyw iawndal neu eithriadau neu ddisgowntiau statudol neu lle nad yw'r digwyddiad wedi cael ei gynnwys mewn unrhyw bolisi yswiriant. Ni fydd y Cyngor yn ystyried ceisiadau gan drethdalwyr lle mae canllawiau neu bolisi datganoledig gan y llywodraeth yn darparu ar gyfer gostyngiad mewn amgylchiadau penodol, er enghraifft, cynlluniau rhyddhad ar gyfer llifogydd.

c) Amgylchiadau eraill

Bydd y Cyngor yn ystyried ceisiadau gan y rheini sy'n talu'r Dreth Gyngor am ostyngiad yn eu dreth gyngor yn seiliedig ar amgylchiadau eraill nad ydynt wedi eu crybwyll yn benodol yn y polisi hwn. Fodd bynnag, mae'n rhaid i'r Cyngor fod o'r farn bod yr amgylchiadau sy'n berthnasol i'r cais yn teilyngu gostyngiad pellach yn y Dreth Gyngor y maent yn atebol i'w thalu, gan ystyried yr effaith ar Drethdalwyr eraill y Cyngor.

Ni chaniateir gostyngiad yn y dreth sydd i'w thalu mewn amgylchiadau lle gellid caniatáu eithriad neu ddisgownt statudol. Ni chaniateir gostyngiad yn y dreth gyngor lle byddai hynny'n gwrthdaro ag unrhyw un o benderfyniadau, blaenoriaethau craidd neu amcanion y Cyngor.

CH. Newidiadau mewn amgylchiadau

Gall y Cyngor adolygu unrhyw ostyngiad dewisol yn y dreth sy'n daladwy a ganiatawyd dan Adran 1 ac Adran 2 lle mae amgylchiadau'r ymgeisydd wedi newid.

Mae'r trethdalwr yn cytuno bod rhaid iddo / iddi hysbysu'r Cyngor ar unwaith naill ai dros y ffôn, drwy e-bost neu yn ysgrifenedig am unrhyw newidiadau yn eu hamgylchiadau a allai effeithio ar yr hawliad dan y polisi hwn. Gall methu â gwneud hynny arwain at dynnu'n ôl y gostyngiad a ganiatawyd am y flwyddyn a mynnu ad-daliad o unrhyw swm sy'n ddyledus i'r Cyngor. Rhaid rhoi gwybod am yr holl newidiadau mewn amgylchiadau ymhen 21 diwrnod.

D. Dyletswyddau'r ymgeisydd ac aelwyd yr ymgeisydd

Rhaid i berson sy'n hawlio unrhyw ostyngiad dewisol yn y dreth gyngor sy'n daladwy:-

- Roddi i'r Cyngor unrhyw wybodaeth y mae ei hangen i wneud penderfyniad;
- Dweud wrth y Cyngor am unrhyw newidiadau mewn amgylchiadau a all fod yn berthnasol i'w hawliad; a
- Rhoi i'r Cyngor unrhyw wybodaeth arall y gall fod ei hangen mewn cysylltiad â'u hawliad.

DD. Y dyfarniad a chyfnod y gostyngiad yn y dreth gyngor

Pennir swm a hyd y dyfarniad yn unol â disgresiwn y Cyngor a gwneir hynny ar sail y dystiolaeth a ddarparwyd ac amgylchiadau'r hawliad.

Bydd y Cyngor yn pennu dyddiad cychwyn taliad o'r fath a hyd unrhyw daliad. Serch hynny, ni fydd unrhyw ddyfarniad yn mynd y tu draw i ddiwedd y flwyddyn ariannol y rhoddwyd y dyfarniad ar ei chyfer oni bai bod yr achosion penodol a nodir yn Adran 1 y polisi hwn yn datgan fel arall.

E. Taliad

Yn unol â deddfwriaeth, bydd unrhyw ddyfarniad yn cael ei ganiatáu fel gostyngiad o ran y swm y bydd y Trethdalwr yn ei dalu i'r Cyngor ac a ddangosir ar eu bil, felly'n lleihau swm y dreth gyngor sy'n daladwy.

F. Gostyngiadau yn y Dreth Gyngor a roddwyd drwy gamgymeriad neu yn anghywir

Lle mae gostyngiad wedi ei ganiatáu yn anghywir neu drwy gamgymeriad, naill ai oherwydd methiant i ddarparu'r wybodaeth gywir i'r Cyngor neu oherwydd amgylchiadau eraill, bydd y swm yn cael ei adennill o gyfrif y Trethdalwr yn y ffordd arferol.

FF. Hysbysiad o ostyngiad yn y swm taladwy

Bydd y Cyngor yn rhoi gwybod yn ysgrifenedig am ganlyniad pob cais. Bydd yr hysbysiad yn cynnwys y rheswm dros y penderfyniad ac yn cynghori'r ymgeisydd am eu hawliau i apelio.

G. Cyfrifoldeb am wneud penderfyniadau ac apeliadau

Bydd unrhyw ryddhad a roddir yn unol ag Adran 1 y polisi hwn yn cael ei gymeradwyo gan swyddog ar lefel Arweinydd Tîm neu uwch yn nhîm y Dreth Gyngor.

Bydd unrhyw ryddhad a roddir yn unol ag Adran 2 y polisi hwn yn cael ei gymeradwyo gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 neu Reolwr y Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau a bydd swyddog ar lefel Arweinydd Tîm neu uwch yn nhîm y Dreth Gyngor yn cyflwyno adroddiad i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 neu Reolwr y Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau i'w ystyried wrth wneud y penderfyniad.

Gall trethdalwyr ofyn i'r Cyngor adolygu penderfyniad mewn perthynas â rhyddhad dewisol. Dylid cyflwyno cais ysgrifenedig am ailystyried penderfyniad ymhen 21 diwrnod o gael gwybod am y penderfyniad gwreiddiol a dylid nodi'r rhesymau dros y cais.

Ar ôl derbyn cais i ailystyried cais, bydd penderfyniadau a wneir dan Adran 1 y polisi yn cael eu hadolygu gan uwch swyddog o fewn tîm y Dreth Gyngor / Adnoddau. Ar gyfer penderfyniadau a wneir dan Adran 2 y polisi, yn dibynnu ar bwy wnaeth y penderfyniad, gellir eu hadolygu gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 neu gan unrhyw un o'r Prif Weithredwyr Cynorthwyol. Bydd y Cyngor yn hysbysu'r trethdalwr o'i benderfyniad o fewn 21 diwrnod o dderbyn y cais i ailystyried y penderfyniad.

Nid oes gan y Tribiwnlys Priso awdurdodaeth i ymchwilio i benderfyniadau a wnaed gan y Cyngor ar achosion unigol mewn perthynas â rhyddhad dewisol dan Adran 13A yn Adran 2 y polisi. Mewn achosion o'r fath, mae'r Tribiwnlys Priso o'r farn y dylai trethdalwyr y cyngor wneud cais i'r Uchel Lys am adolygiad barnwrol.

Os yw trethdalwyr y Cyngor yn anfodlon â phenderfyniad y Cyngor i wrthod glynu wrth ei benderfyniad ei hun i ganiatáu gostyngiad i rai categorïau penodol, gall apelio ymhellach i Dribiwnlys Priso.

Adran 3

NG. Adolygu'r Polisi

Adolygir y polisi hwn yn rheolaidd a'i ddiweddarau fel bo'n briodol er mwyn sicrhau ei fod yn parhau i fod yn addas i'r pwrpas. Fodd bynnag, efallai y bydd adolygiad yn digwydd yn gynt os bydd unrhyw newidiadau sylweddol mewn deddfwriaeth.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	PWYLLGOR GWAITH
DYDDIAD:	19 CHWEFROR 2018
PWNC:	Y GYLLIDEB AR GYFER 2018/19 A'R STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOL
AELOD(AU) PORTFFOLIO:	Y CYNGHORYDD J GRIFFITH
PENNAETH GWASANAETH:	MARC JONES
AWDUR YR ADRODDIAD:	MARC JONES
FFÔN:	01248 752601
E-BOST:	rmifi@ynysmon.gov.uk
AELODAU LLEOL:	d/b
A - Argymhelliad / argymhellion a rheswm / rhesymau	
1 Y STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOL A CHYLLIDEB REFENIW 2018/19	
1.1 Pwrpas	
<p>Mae gofyn i'r Pwyllgor Gwaith gytuno ar nifer o faterion allweddol mewn perthynas â chyllideb 2018/19. Bydd hyn wedyn yn golygu y gellir cyflwyno'r argymhellion terfynol i'r Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 28 Chwefror, 2018. Y materion y mae angen cytuno arnynt yw: -</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyllideb Refeniw'r Cyngor a'r Dreth Gyngor ar gyfer 2018/19 yn sgil hynny; • Strategaeth Ariannol ddiweddaedig y Cyngor ar gyfer y Tymor Canol; • Defnydd o arian unwaith ac am byth i gefnogi'r gyllideb. 	
1.2 Crynodeb	
<p>Mae'r adroddiad hwn yn dangos y cynigion manwl ar gyfer y gyllideb refeniw y mae angen eu hadolygu a'u cytuno'n derfynol ar gyfer 2018/19 a'u heffaith wedyn ar gyllideb refeniw Cyngor Sir Ynys Môn. Mae'r rhain yn faterion i'r Cyngor gytuno arnynt a gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith gyflwyno ei argymhellion terfynol i'r corff hwnnw.</p> <p>Mae'r adroddiad hefyd yn diweddarau'r Strategaeth Ariannol Tymor Canol sy'n darparu cyd-destun ar gyfer gwaith ar gyllidebau'r Cyngor yn y dyfodol. Fodd bynnag, dylid nodi y bydd adroddiad pellach ar Strategaeth Ariannol Tymor Canol y Cyngor yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith yn ddiweddarach yn y flwyddyn pan fydd gwybodaeth bellach am yr economi a'r setliad arfaethedig i lywodraeth leol yn y dyfodol yn eglurach efallai.</p>	
2. ARGYMHELLION YNGHYLCH Y GYLLIDEB REFENIW A'R DRETH GYNGOR AR GYFER 2018/19	
Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith: -	
<ul style="list-style-type: none"> • Nodi'r cyfarfodydd ymgynghori ffurfiol ar y gyllideb ac ystyried yr adborth a gafwyd yn eu sgil ac fel yr amlinellir yn Adran 2, Atodiad 1 ac yn Atodiad 2; • Nodi'r crynodeb yn Adran 11 ac Atodiad 5 ar oblygiadau'r cynigion cyllidebol o safbwynt cydraddoldebau; 	

- Cytuno ar fanylion terfynol cyllideb arfaethedig y Cyngor gan gynnwys y cyllid diwygiedig mewn ymateb i'r pwysau ar y gyllideb a'r arbedion arfaethedig fel y dangosir nhw yn Adran 10 Atodiad 1 ac Atodiad 3;
- I benderfynu sut mae'r arbedion ar gyllidebau ysgolion dirprwyedig, a ohirwyd o 2017/18, yn cael ei ddyrannu ar draws y 3 sector;
- Nodi argymhelliad y Swyddog Adran 151 bod o leiaf £6.5m yn cael ei gadw ym malansau'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer 2018/19;
- Nodi'r sylwadau a wnaed gan y Swyddog Adran 151 ar gadernid yr amcangyfrifon a wnaed fel y cânt eu hamlinellu yn Adran 8, Atodiad 1;
- Argymell cyllideb net ar gyfer y Cyngor Sir a'r cynnydd yn lefel y Dreth Gyngor o ganlyniad, gan nodi y bydd penderfyniad ffurfiol yn cynnwys y Praeseptau i Heddlu Gogledd Cymru a'r Cynghorau Cymuned, yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor ar 28 Chwefror, 2018;
- Awdurdodi'r Swyddog Adran 151 i wneud unrhyw newidiadau a all fod yn angenrheidiol cyn cyflwyno'r cynigion terfynol i'r Cyngor;
- Cytuno fod unrhyw gyllidebau a arweinir gan y galw ac y bydd pwysau annisgwyl arnynt yn ystod y flwyddyn ariannol yn gallu tynnu ar gyllid o'r cyllidebau hapddigwyddiadau cyffredinol;
- Gofyn i'r Cyngor awdurdodi'r Pwyllgor Gwaith i ryddhau hyd at £250k o'r balansau cyffredinol os bydd y gyllideb hapddigwyddiadau gyffredinol wedi'i hymrwymo'n llawn yn ystod y flwyddyn;
- Dirprwyo i'r Swyddog Adran 151 y pwr i ryddhau hyd at £50k o'r gronfa hapddigwyddiadau gyffredinol ar gyfer unrhyw un eitem. Ni chaniateir cymeradwyo unrhyw eitem dros £50k heb gael caniatâd ymlaen llaw gan y Pwyllgor Gwaith;
- Argymell cynnydd o 4.8% yn y Dreth Gyngor i'r Cyngor.

B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a pham wnaethoch chi eu gwrthod a / neu ddewis yr opsiwn hwn?

Ystyriwyd nifer o opsiynau yn dilyn rhyddhau'r cynigion cychwynnol ar gyfer y gyllideb. Mae'r cynigion terfynol ar gyfer y gyllideb yn cymryd i ystyriaeth y setliad terfynol i lywodraeth leol, y sylwadau a gafwyd yn ystod y broses ymgynghori a barn y Pwyllgor Sgriwtini.

C - Pam fod y penderfyniad hwn yn un i'r Pwyllgor Gwaith?

Yn unol â'r Cyfansoddiad, rhaid i'r Pwyllgor Gwaith gyhoeddi ei gynnig terfynol ar gyfer y gyllideb cyn iddo gael ei ystyried gan y Cyngor.

CH - A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

D/B

D - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

D/B

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori? Beth oedd eu ylwadau?	
1	Prif Weithredwr / Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA) (gorfodol) Mae'r Prif Weithredwr a'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth wedi bod yn rhan o'r broses o osod y gyllideb ar ei hyd ac maent yn cytuno gyda'r adroddiad ac yn cefnogi'r cynnig terfynol ar gyfer y gyllideb
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol) D/B - y Swyddog Adran 151 yw awdur yr adroddiad
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol) Mae'r Swyddog Monitro yn aelod o'r UDA ac, o'r herwydd, mae sylwadau'r swyddog wedi cael eu cymryd i ystyriaeth
4	Adnoddau Dynol (AD)
5	Eiddo
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)
7	Sgriwtini Ystyriwyd y cynigion terfynol gan y Pwyllgor Sgriwtini yn ei gyfarfod ar 5 Chwefror 2018. Caiff diweddariad ei ddarparu mewn adroddiad ar wahân yn paragraff 9 o Atodiad 1.
8	Aelodau lleol
9	Unrhyw gyrff allanol / eraill
E - Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)	
1	Economaidd
2	Gwrth-dlodi
3	Trosedd ac Anhrefn
4	Amgylcheddol
5	Cydraddoldebau Gweler Adran 11 yn Atodiad 1 ac Atodiad 5.
6	Cytundebau Canlyniad
7	Arall
F - Atodiadau:	
Atodiad 1 – Adroddiad manwl ar y Cynigion ar gyfer y Gyllideb Atodiad 2 – Crynodeb o Ganlyniadau'r Broses Ymgynghori Atodiad 3(a) a (b) - Dadansoddiad o'r Arbedion Arfaethedig Atodiad 4 – Crynodeb o'r Gyllideb Refeniw Arfaethedig ar gyfer 2017/18 fesul Gwasanaeth Atodiad 5 – Aseidiadau Unigol o'r Effaith ar Gydraddoldebau (EIA1 – EIA10)	
FF - Papurau cefndir (cysylltwch â'r awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):	

1. CYFLWYNIAD A CEFNDIR

- 1.1 Mae'r adroddiad canlynol yn nodi'r cynigion ar gyfer cyllideb referniw 2018/19 ac mae'n un o gyfres o adroddiadau sy'n rhoi darlun cyffredinol o sefyllfa ariannol y Cyngor ac sy'n sicrhau bod arian y Cyngor yn cael ei ddyrannu i gwrdd â'i flaenoriaethau. Mae'r adroddiadau eraill yn y gyfres yn ymwneud â Rhaglen Gyfalaf y Cyngor, Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor, Ffioedd a Thaliadau a Defnyddio Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor.
- 1.2 Gyrrir y gyllideb referniw a'r angen parhaus i ddod o hyd i arbedion referniw gan y Strategaeth Ariannol Tymor Canol fel y cymeradwywyd hi gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Medi 2017 a gellir ei chrynhof fel a glyn: -

Tabl 1
Cynllun Ariannol Tymor Canol 2018/19 i 2020/21

	2018/19 £ 'm	2019/20 £ 'm	2020/21 £ 'm
Cyllideb Referniw Net a ddygwyd ymlaen	126.16	125.64	125.77
Pwysau ar y Gyllideb a chwyddiant	3.66	2.64	2.99
Cyllideb Ddiwygiedig	129.82	128.28	128.76
Cyllid Allanol Cyfun (AEF)	90.80	89.53	89.08
Y Dreth Gyngor	34.84	36.24	37.69
Cyfanswm Cyllid	125.64	125.77	126.77
Yr Arbedion y mae angen eu gwneud	4.18	2.51	1.99
Prif Dybiaethau			
Dyfarniadau Tâl	1.5%	1.5%	2.0%
Chwyddiant Cyffredinol	2.6%	2.4%	2.2%
Lleihad yn yr AEF	-2.0%	-1.4%	-0.5%
Cynnydd yn y Dreth Gyngor	4.0%	4.0%	4.0%

- 1.3. Ystyriodd y Pwyllgor Gwaith ei gynigion cyllidebol cychwynnol yn ei gyfarfod ar 6 Tachwedd 2017 a chymeradwyodd Gyllideb Ddisymyd gychwynnol o £132.337m ac, yn seiliedig ar y setliad dros dro a chynnydd o 5% yn y Dreth Gyngor, nodwyd bwlch cyllidebol o £1.99m. 'Roedd y cynnydd o 5% yn y Dreth Gyngor yn cynnwys cynnydd o 1% a fyddai'n cael ei neilltuo'n benodol ac yn unig ar gyfer Gofal Cymdeithasol. Byddai'r cynnydd hwn o 1% yn y Dreth Gyngor yn destun ymghynghoriad, ac, os na fyddai'n cael ei weithredu, byddai gostyngiad cyfatebol yn y gyllideb ddisymyd. Nododd y cynigion drafft arbedion referniw posib o £3.296m.

2 YMGYNGHORIAD Y CYNGOR

- 2.1 Cyhoeddodd y Cyngor ei gynigion ar gyfer y gyllideb ar 7 Tachwedd 2017 a daeth y cyfnod ymgyngori i ben ar 29 Rhagfyr 2017. Gofynnwyd i ddinasyddion, partneriaid, rhanddeiliaid a staff ymateb i'r ymgyngoriad trwy wahanol ddulliau gan gynnwys: -

- Cyfryngau cymdeithasol
- Ymateb trwy wefan y Cyngor
- Ymateb yn uniongyrchol trwy lythyr neu e-bost

2.2 Yn ogystal, fe gynhaliodd y Cyngor : -

- Grwpiau ffocws ar gyfer pobl dan 25 oed
- Fforwm Pobl Hŷn
- Sesiwn gyda Phenaethiaid ac Uwch Reolwyr Ysgolion
- Fforwm Cyngorau Tref a Chymuned
- Fforwm Partneriaeth (Yr Heddlu, y Gwasanaeth Tân, Iechyd, Fforymau Cyngorau Tref a Chymunedol, y Trydydd Sector).

2.3. Mae canlyniadau'r broses ymgynghori ynghlwm yn Atodiad 2.

3 Y GYLLIDEB DDISYMYD DDIWYGIEDIG AR GYFER 2018/19 A'R BWLCH YN Y GYLLIDEB

3.1 Ers cwblhau'r cynigion cyllidebol cychwynnol, gwnaed rhagor o waith i adolygu a diwygio'r gyllideb ddigifnewid ar gyfer 2018/19. Mae hyn wedi arwain at nifer o newidiadau a nodir yn Nhabl 2 isod:-

Tabl 2
Addasiadau i'r Gyllideb Ddisymyd

	£ 'm	£ 'm
Y Gyllideb Ddisymyd ar 6 Tachwedd 2017		132.337
Dileu cyllid ychwanegol ar gyfer Gofal Cymdeithasol i'w ariannu trwy gynnydd o 1% yn y Dreth Gyngor	(0.338)	
Ardoll Gwasanaeth Tân - cynnydd wedi'i osod ar 1%	(0.018)	
Cywiro cyllideb staffio TGCh	0.021	
Lleihad yn y Grant Gweinyddu Budd-dal Tai	0.022	
Colli Tâl a godir ar yr Ymddiriedolaeth Elusenol	0.016	
Cywiro Cyllideb Staffio'r Swyddogaeth Adnoddau	(0.034)	
Cywiro cyllidebau Trethi Annomestig - cadarnhawyd lluosydd 2018/19 erbyn hyn	(0.014)	
Cywiro tybiaethau Chwyddiant ar gyllidebau penodol	0.020	
Arian ychwanegol ar gyfer y cynnig tâl uwchlaw'r 2% y caniateir ar ei gyfer yn y gyllideb ddisymyd	0.485	
Cywiro Cyllidebau Grant i adlewyrchu'r cynnig tâl uwch	0.015	
Arian ychwanegol yn y setliad i wneud iawn am golli incwm yn dilyn y cynnydd yn y trothwy cynilion i gleientiaid mewn gofal preswyl / nyrso	0.173	
		0.348
Cyllideb Ddisymyd Diwygiedig ar 19 Chwefror 2018		132.685

- 3.2.** Mae'r newid mwyaf arwyddocaol sydd wedi codi ers i'r cynigion cychwynnol gael sylw yn ymwneud â'r cynnig cyflog i staff CGC (staff nad ydynt yn staff dysgu). Yn y gyllideb ddisymyd gychwynnol, gwnaed darpariaeth o 1% mewn cyllidebau gwasanaeth i ariannu'r dyfarniad tâl ynghyd â 1% ychwanegol wrth gefn (£450k) oherwydd rhagwelwyd y byddai'r cynnig cyflog yn uwch na 1%. Mae'r Cyflogwyr bellach wedi cyhoeddi eu cynnig cyflog i'r Undebau, sy'n cynnwys cynnydd o 2% ar gyfer pob aelod o staff ar bwynt cyflog 20 ac uwch ond dyfarniadau cyflog uwch ar gyfer staff ar bwyntiau 6 - 19, yn amrywio o 9.19% i staff ar bwynt 6 i 3.73 % ar gyfer staff ar bwynt 19. Mae'r dyfarniadau cyflog uwch ar gyfer y staff ar y graddfeydd cyflog is yn cymryd y cynnydd yn y Cyflog Byw Cenedlaethol i ystyriaeth a'r angen i sicrhau'r gwahaniaethau cyflog rhwng y graddfeydd cyflog. Amcangyfrifodd y Cyflogwyr y byddai cynnydd o 2.7% yn y costau tâl cyffredinol.
- 3.3.** Mae gwir gost y cynnig tâl bellach wedi'i fodelu i mewn i'r cyllidebau staffio ac mae hyn yn cynyddu'r costau tâl £485k yn fwy na'r 1% a ganiatawyd ar ei gyfer yn y cyllidebau gwasanaeth a'r 1% yn y gyllideb wrth gefn. Ar gyfer Ynys Môn, cyfanswm y cynnydd yn y cyllidebau tâl o ganlyniad i'r cynnig cyflog yw 3.08%. Dylid nodi bod y dyfarniad tâl ar gyfer Dysgu yn rhedeg o fis Medi i fis Medi bob blwyddyn ac nid oes gennym unrhyw arwydd hyd yma o ran beth fydd lefel y dyfarniad cyflog. Mae £150k yn parhau fel cyllideb hapddigwyddiadau i ariannu'r gost uwchlaw'r 1% y gwnaed darpariaeth ar ei gyfer yng nghyllideb y Gwasanaeth.
- 3.4.** Cyhoeddwyd y ffigyrau setliad terfynol gan Lywodraeth Cymru ar 20 Rhagfyr 2017. Ar draws Cymru, bu cynnydd o £38.884m yn yr Aseiad Gwario Safonol ond bu cynnydd o £10.10m hefyd yn y Dreth Gyngor a ragwelir. O ganlyniad, bu cynnydd o £28.784m yn yr AEF cyffredinol i Gymru o gymharu â'r ffigwr yn setliad dros dro ac mae hyn, yn ei dro, wedi newid Cyllid Allanol Cyfun y Cyngor, gyda'r ffigwr terfynol yn £95.812m, sef cynnydd o £0.888m o gymharu â'r ffigwr dros dro.
- 3.5.** Mae'r Cyngor wedi penderfynu gosod premiwm o 25% ar gartrefi a ddynodwyd fel rhai gwag (y tu hwnt i'r cyfnod eithriad) ac ar gartrefi a ddynodwyd fel ail gartrefi'r rheini sy'n talu'r Dreth Gyngor. Byddai'r premiwm hwn, ynghyd â chynnydd o 4% yn y Dreth Gyngor, yn cynhyrchu £34.867m. Felly, byddai cyfanswm incwm y Cyngor yn £130.679m, sef diffyg o £2.009m.

Er mwyn pontio'r bwlch cyllido trwy'r Dreth Gyngor yn unig byddai angen cynnydd o 10.0% yn y Dreth y Cyngor.

4. ARBEDION CYLLIDEB REFENIW

- 4.1** Yn y cynigion cyllidebol cychwynnol, nodwyd cyfanswm o £3.296m o arbedion referniw ac ymgynghorwyd yn eu cylch. Mae'r Tîm Cyfrifeg a'r Rheolwyr Gwasanaeth wedi cynnal adolygiad pellach o'r cynigion arbedion unigol. Nododd yr adolygiad y byddai modd gweithredu'r holl gynigion yn ystod 2018/19 er na fydd rhai'n cael eu cyflawni erbyn Ebrill 2018. Mae hyn wedi arwain at ostyngiad o £78k yn yr arbedion cyffredinol posib.
- 4.2.** Cyfanswm y cynigion arbedion terfynol a gyflwynwyd yw £3.318m. Dangosir crynodeb fesul gwasanaeth yn Nhabl 3 isod a gwelir crynodeb yn ôl categori yn Nhabl 4.

Tabl 3
Crynodeb o'r Cynigion Arbedion fesul Gwasanaeth

Gwasanaeth	Cynnig Cychwynnol £ '000	Cynnig Diwygiedig £ '000	Gwahaniaeth £ '000
Oedolion	450	450	0
Plant	0	0	0
Tai	23	23	0
Addysg - Canolog	336	325	-11
Addysg – cyllidebau a ddirprwywyd i Ysgolion	663	663	0
Diwylliant	65	63	-2
Rheoleiddio ac Economaidd	125	125	0
Priffyrdd a Thrafnidiaeth	200	196	-4
Eiddo	140	140	0
Gwastraff	30	30	0
Busnes y Cyngor	0	0	0
Trawsnewid	44	40	-4
Adnoddau	24	24	0
Corfforaethol	296	236	-60
Cyllido Cyfalaf	1,000	1,000	0
Cyfanswm	3,396	3,315	-81

Tabl 4
Cynigion Arbedion yn ôl Categori

Categori Arbedion	Cynnig Cychwynnol £ '000	Cynnig Diwygiedig £ '000	Gwahaniaeth £ '000
Rhoi'r gorau i ddarparu gwasanaeth / trosglwyddo gwasanaeth	51	47	-4
Dileu swyddi gwag / swyddi nad oes eu hangen	305	271	-34
Ailstrwythuro Staff	137	111	-26
Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	317	287	-30
Arbedion Caffael	150	150	0
Gostyngiad mewn Cyllidebau Ysgol	663	663	0
Lleihau Grantiau	20	20	0
Cynhyrchu Incwm	142	164	22
Trawsnewid Gwasanaeth	611	602	-9
Lleihad mewn Costau Cyllido Cyfalaf	1,000	1,000	0
Cyfanswm	3,396	3,315	-81

- 4.3. Mae'r gyllideb arfaethedig yn cynnwys arian wrth gefn o £300k a fydd yn cwrdd ag unrhyw gostau diswyddo sy'n deillio o ailstrwythuro strwythurau staffio neu ostyngiadau yn nifer staff addysgu. Bydd yn rhaid i unrhyw gynnig i ailstrwythuro sy'n arwain at orfod gwneud taliadau diswyddo ddangos ei fod yn cynhyrchu arbedion parhaol yn y gyllideb sy'n fwy na chost y diswyddo dros gyfnod i'w gytuno arno.
- 4.4. O ystyried lefel ddiwygiedig yr arbedion, dangosir y sefyllfa gyllidebol ddiwygiedig yn Nhabl 5 isod:-

Tabl 5
Y Sefyllfa Gyllidebol Ddiwygiedig Ar ôl Arbedion

	£ 'm
Cyllideb Ddisymyd ar 19 Chwefror 2018	132.688
Arbedion a nodwyd	(3.315)
Cyllideb Refeniw Ddiwygiedig ar ôl Arbedion	129.373
Cyllid Allanol Cyfun	(95.812)
Y Gyllideb i'w hariannu gan y Dreth Gyngor	33.561

5. PWYSAU A THWF

5.1 Mae adroddiad monitro'r Cyngor hyd at ddiwedd chwarter 3 yn dangos bod pwysau ar gyllidebau'r Gwasanaethau Plant a'r Gwasanaethau Oedolion a hefyd ar y gyllideb Addysg ar gyfer lleoliadau all-sirol. Er bod disgwyl i bob gwasanaeth gadw'r costau o fewn y gyllideb, mae hynny'n anodd mewn gwasanaethau sy'n cael eu harwain gan y galw. Mae'r gorwariant a amcangyfrifir oddeutu £1.8m yn y Gwasanaethau Plant a £700k yn y Gwasanaeth Addysg. Mae gwaith yn mynd rhagddo i ddod o hyd i ffyrdd o leihau costau ond ni fydd ond yn cwrdd yn rhannol â'r gorwariant. Oni fydd y galw yn lleihau ni fydd y gyllideb yn ddigonol i gwrdd â chostau'r dyfodol.

5.2 Yn ychwanegol at y pwysau arferol ar gyllidebau'r gwasanaethau hynny a arweinir gan y galw, mae penderfyniadau sydd yn rhannol y tu allan i reolaeth y Cyngor hefyd wedi arwain at bwysau ychwanegol ar y gyllideb. Mae'r rhain yn cynnwys: -

- Trefniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid (DOLS) - Bydd y gofyn ar y Cyngor i gynnal asesiadau DOLS bob blwyddyn yn cynyddu'r costau'n sylweddol. Amcangyfrifir y bydd angen £172k ychwanegol y flwyddyn. Gweler y Pwyllgor Gwaith ar 29 Ionawr 2018.
- Cais Twf Rhanbarthol – Fel y 5 awdurdod arall yng Ngogledd Cymru, cytunodd y Cyngor i gyfrannu hyd at £50k yn 2017/18 i gwrdd â chostau paratoi'r cais. Wrth i'r cais symud yn ei flaen, bydd angen cyllid pellach ar lefel debyg.
- Prosiect STEM – Mae'r prosiect STEM yn brosiect 4½ mlynedd a ariennir yn rhannol o gyllid grant yr UE, yn rhannol gan y sector preifat ac yn rhannol gan y 3 awdurdod lleol yng Ngogledd-Orllewin Cymru. Bydd y prosiect yn golygu y bydd gofyn i'r Cyngor gyfrannu hyd at £37,500 dros y 4 blynedd nesaf, er y gallai hyn ostwng os yw cyfraniad y sector preifat yn cynyddu.
- Grant Amgylchedd Sengl - Trosglwyddwyd rhan helaeth o'r Grant Amgylchedd Sengl, a ddefnyddir yn bennaf i ariannu costau ailgylchu, i'r setliad. Cafodd cyfran Ynys Môn, sef £920k, ei chynnwys yn y gyllideb ddisymyd. Bydd y £26.8m sy'n weddill o'r grant hwn ledled Cymru yn cael ei dorri i £20.79m yn 2018/19 (gostyngiad o 22%). Amcangyfrifir y bydd hyn yn golygu gostyngiad o oddeutu £180k yn y grant i'r Cyngor (y ffigurau terfynol i'w cadarnhau).

- Grant Gwella Addysg – Bu gostyngiad yn y grant hwn o 11.4% ar draws Cymru ac mae dyraniad Ynys Môn wedi gostwng £268k. Yn ychwanegol at hyn, costau staffio yw'r rhan fwyaf o'r costau a ariennir gan y grant a bydd y cynnig tâl (gweler paragraff 3.2) yn golygu cynnydd o £95k yn y swyddi a ariennir gan grantiau.

5.3. Bydd cyllido'r pwysau hyn ar y gyllideb yn golygu y bydd y Cyngor angen mwy o gyllideb net ac y bydd y bwlch rhwng y ffigwr hwnnw a chyfanswm yr arian sydd ar gael yn mynd yn fwy.

6. Y DRETH GYNGOR

6.1 'Roedd y Dreth Gyngor Band D ar gyfer 2017/18 yn £1,088.01 ar gyfartledd, sef y 5ed isaf yng Nghymru ac yn is na chyfartaledd Cymru, sef £1,184. Yr hyn sy'n bwysicach i Ynys Môn yw'r gymhariaeth â'r 5 awdurdod arall yng Ngogledd Cymru. Dangosir hyn yn Nhabl 6 isod:-

Tabl 6
Cymhariaeth o Gostau Band y Dreth Gyngor ar gyfer Awdurdodau Gogledd Cymru

Awdurdod	Tâl Band D 2017/18 £	Y swm dros / o dan ffigwr Ynys Môn £	Y ganran dros / o dan ffigwr Ynys Môn %
Ynys Môn	1,088		
Gwynedd	1,241	+ 153	+ 14.1%
Conwy	1,113	+ 25	+ 2.3%
Sir Ddinbych	1,191	+ 103	+ 9.5%
Sir y Fflint	1,104	+ 16	+ 1.5%
Wrecsam	1,052	- 36	- 3.3%

6.2. 'Roedd y gyllideb Dreth Gyngor ar gyfer 2017/18 (ar ôl addasu ar gyfer y newid yn Sail y Dreth Gyngor) yn £33.526m. Felly, mae pob cynnydd o 1% yn cynhyrchu £ 335k ychwanegol. Cynnig cychwynnol y Pwyllgor Gwaith oedd cynnydd o 4% yn y Dreth Gyngor, a fyddai'n cynhyrchu £1.34m ychwanegol ac yn arwain at dâl Band D o £1,131.57, sef cynnydd o £43.56 (£0.84 yr wythnos).

6.3. Yn Nhabl 7 isod dangosir effaith pob cynnydd o 0.5%, yn dechrau gyda 1% ac i fyny at 5%. Dylid nodi bod lefel y cynnydd yn y Dreth Gyngor yn bwysig nid yn unig wrth bennu cyllideb 2018/19 ond oherwydd hefyd ei fod yn cael effaith ar 2019/20, gan y bydd y pwynt cychwyn ar gyfer y Dreth Gyngor yn cael ei bennu gan y cynnydd yn 2018/19 ac y bydd hynny'n effeithio ar y cynnydd y bydd ei angen yn 2019/20.

Tabl 7
Effaith gwahanol lefelau o gynnydd yn y Dreth Gyngor ar gyfer 2018/19

Cynnydd Canrannol	Newid yng Nghyllid Cyffredinol y Cyngor £	Cyllid Uwchben Cyllideb ddisymyd Ddiwygiedig 2018/19 £	Tâl Band D 2018/19 £	Cynnydd o gymharu â 2017/18 £	Cynnydd Wythnosol o gymharu â 2017/18 £
5.0%	+ 1.676m	+ 1.641m	1,142.37	+ 54.36	+ 1.05
4.5%	+ 1.509m	+ 1.474m	1,136.97	+ 48.96	+ 0.94
4.0%	+ 1.341m	+ 1.305m	1,131.57	+ 43.56	+ 0.84
3.5%	+ 1.173m	+ 1.138m	1,126.08	+ 38.07	+ 0.73
3.0%	+ 1.006m	+ 0.970m	1,120.68	+ 32.67	+ 0.63
2.5%	+ 0.838m	+ 0.803m	1,115.19	+ 27.18	+ 0.52
2.0%	+ 0.671m	+ 0.635m	1,109.79	+ 21.78	+ 0.42
1.5%	+ 0.503m	+ 0.468m	1,104.30	+ 16.29	+ 0.31
1.0%	+ 0.335m	+ 0.300m	1,098.90	+ 10.89	+ 0.21

- 6.4.** Byddai unrhyw gynnydd yn y Dreth Gyngor yn darparu mwy o arian na'r hyn sy'n ofynnol i ariannu'r gyllideb Sefydlog Ddisymyd o £129.373m. Gellir defnyddio'r arian dros ben fel a ganlyn: -
- Ariannu'r pwysau cyllidebol a nodir ym mharagraff 5 uchod.
 - Caniatáu gohirio rhywfaint o'r £3.315m o arbedion arfaethedig.
 - Cynyddu cyllidebau hapddigwyddiadau a, thrwy hynny, leihau'r perygl o orwario yn 2018/19.
- 6.5.** Dylid nodi na wnaeth Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol unrhyw gyfeiriad penodol yn ei ddatganiad ar y setliad ynglŷn â lefel y cynnydd yn y Dreth Gyngor y dylai awdurdodau unigol ei ystyried. Nid oes unrhyw gap swyddogol ar lefel y cynnydd y Dreth Gyngor, ond ers nifer o flynyddoedd mae Cynghorau wedi anelu at gadw'r cynnydd o dan 5%. Mae rhai Cynghorau yn ystyried o ddifrif gynnydd o fwy na 5% yn y Dreth Gyngor yn 2018/19.
- 6.6.** Yn y setliad terfynol, gosodwyd yr elfen dreth safonol ar gyfer y Cyngor ar £1,170.48 h.y. ffigwr safonol y Dreth Gyngor ar draws Cymru a ddefnyddir i bennu'r AEF ar gyfer pob Cyngor. Mae'r ffigwr hwn 3.4% yn uwch na ffigwr ar gyfer 2017/18.

7. CRONFEYDD WRTH GEFN CYFFREDINOL A PHENODOL, CRONFEYDD HAPDDIGWYDDIADAU A RISG ARIANNOL

- 7.1** Mae'r gyllideb arfaethedig yn cynnwys nifer o ragdybiaethau o ran yr incwm a'r gwariant tebygol yn y blynyddoedd i ddod. Mae'n anochel, felly, fod nifer o risgiau ariannol cynhenid yn y gyllideb arfaethedig. Amlygir y risgiau ariannol allweddol isod: -
- Mae gan unrhyw orwariant a ragwelir yn 2017/18 oblygiadau uniongyrchol ar gyfer cyllideb 2018/19, h.y. a fydd gwasanaethau sy'n gorwario ar hyn o bryd yn wynebu'r un pwysau ar eu cyllidebau yn 2018/19 ac, o ganlyniad, a fyddant yn gallu darparu gwasanaethau o fewn y gyllideb arfaethedig yn 2018/19? Yn ogystal, bydd unrhyw orwariant yn 2017/18 yn effeithio ar lefel cronfeydd wrth gefn cyffredinol y Cyngor i'r dyfodol. Rhagwelir gorwariant net o £3.05m ar gyllidebau Gwasanaeth (ac eithrio cyllidebau corfforaethol a chostau cyllido cyfalaf) ar hyn o bryd ar gyfer 2017/18 ac mae hwn yn ffactor pwysig i'w ystyried;
 - Mae'r gyllideb ddisymyd ddiwygiedig ar gyfer 2018/19 yn cynnwys cynigion arbedion o £3.315m. Pe baent yn cael eu gweithredu, bydd angen eu cyflawni er mwyn sicrhau cyllideb gytbwys ar gyfer 2018/19. Gwnaed lwfans, lle bo'n briodol, ar gyfer costau gweithredu, ond mae elfen o risg ariannol o ran cyflawni'r holl arbedion yn llawn, gyda'r risgiau'n amrywio'n sylweddol rhwng cynigion unigol. Gwnaed rhagdybiaethau realistig o ran lefel yr arbedion y gellir eu cynhyrchu os nad oes modd eu gweithredu ar unwaith, ond mae risg ariannol gynhenid o ran cyflawni newidiadau mewn amser i sicrhau'r math hwn o arbediad;
 - Caniatawyd cynnydd chwyddiant o 2.6% ar draws yr holl wariant nad yw'n ymwneud â thâl (oni bai fod y cynnydd a wnaed ar gyfer chwyddiant mewn cytundebau yn hysbys). Er bod y rhan fwyaf o'r proffwydoliaethau'n awgrymu bod chwyddiant wedi cyrraedd ei bwynt uchaf ac y bydd yn dechrau disgyn yn 2018, gall yr ansicrwydd ynghylch Brexit a'i effaith ar economi'r DU arwain at chwyddiant yn parhau i godi uwchlaw'r ffigwr a ganiateir yn y gyllideb;
 - Codwyd ffioedd a thaliadau anstatudol 3% ym mhob gwasanaeth ar gyfartaledd. Ni wnaed unrhyw addasiad ar gyfer newid yn y galw am y gwasanaethau a, phe bai'r cynnydd yn y ffioedd a thaliadau yn arwain at ostyngiad yn y galw, yna mae perygl na chyflawnir cyllidebau incwm.

- 7.2.** O ran unrhyw gronfeydd hapddigwyddiadau a chronfeydd wrth gefn, mae angen i'r Swyddog Adran 151 adolygu'r cyfan o'r rhain a'r gyllideb sylfaenol ei hun, ynghyd â'r risgiau ariannol sy'n wynebu'r Awdurdod. Yn ogystal, dylai'r adolygiad edrych i'r tymor canol lle bo'r angen a chymryd i ystyriaeth unrhyw ddatblygiadau allweddol a allai effeithio ar yr angen am adnoddau unwaith ac am byth a'r angen i'w defnyddio.
- 7.3.** Cymerir agwedd gadarn ar hyn o bryd tuag at reoli risgiau cyllidebol a diogelu iechyd ariannol y Cyngor. Mae hyn yn arbennig o wir pan fo angen diogelu arian unwaith ac am byth yn ddigonol er mwyn ariannu newidiadau strategol / trawsnewid yn y dyfodol yn hytrach na chyllido gorwariant sylweddol yn y gyllideb sylfaenol ei hun.
- 7.4.** Cymerwyd i ystyriaeth yr angen i gyfyngu cymaint â phosib ar wariant a'r effaith ganlynol ar wasanaethau, ond rhaid cydbwysu hyn yn erbyn yr angen i sicrhau sefydlogrwydd ariannol y Cyngor yn y tymor canol a'r tymor hir a'r angen hefyd i weithredu'r arbedion dros y blynyddoedd nesaf mewn ffordd raddol a strwythuredig. Yn ogystal, mae yna rywfaint o risg o wariant neu orwariant annisgwyl oherwydd pwysau mwy cyffredinol ar gyllideb gwasanaethau, a rhaid i'r cronfeydd wrth gefn hefyd fod yn ddigonol i fedru ymdopi â'r pwysau hyn.
- 7.5.** Ar 31 Mawrth 2017, roedd cronfeydd wrth gefn cyffredinol y Cyngor yn £8.355m, sy'n cyfateb i 6.6% o gyllideb refeniw net y Cyngor ar gyfer 2017/18, neu 10.2 % os na chaiff y cyllidebau a ddirprwywyd i'r ysgolion eu cynnwys. Mae maint y gronfa wrth gefn gyffredinol y dylai'r Cyngor ei chadw yn fater i'r Cyngor benderfynu arno, a hynny'n seiliedig ar argymhelliad gan y Swyddog Adran 151 ond, fel rheol gyffredinol, ystyrir bod 5% o'r gyllideb refeniw net yn lefel dderbyniol. Yn seiliedig ar gyllideb refeniw ddisymyd yn 2018/19, byddai hyn yn golygu y byddai angen tua £6.5m o gronfeydd wrth gefn cyffredinol. Mae hyn yn cymryd i ystyriaeth nad oes gan y mwyafrif o ysgolion uwchradd unrhyw gronfeydd wrth gefn i ddisgyn yn ôl arnynt a bod ysgolion cynradd yn dibynnu fwyfwy ar eu cronfeydd wrth gefn i gydbwysu'u cyllidebau.
- 7.6.** Yn ystod 2017/18, bydd yn rhaid ariannu nifer o eitemau o'r cronfeydd wrth gefn cyffredinol neu mae'r Pwyllgor Gwaith wedi cytuno i ariannu'r gost o'r cronfeydd wrth gefn cyffredinol. Mae'r rhain yn cynnwys: -
- Ariannu costau diswyddo gwirfoddol - £0.25m - a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ar 17 Gorffennaf 2017;
 - Gorwariant a ragwelir o £1.7m yn y gyllideb refeniw ar gyfer 2017/18 ar ddiwedd chwarter 3;
 - Cost y gwaith atgyweirio sy'n codi o'r llifogydd diweddar, uwchlaw'r swm a ariennir trwy gynllun cymorth brys Llywodraeth Cymru - amcangyfrifir y bydd yn costio £0.4m ond 'rydym yn disgwyl am gadarnhad terfynol o union werth y grant gan Lywodraeth Cymru. Os bydd yn is na'r disgwyl, efallai y bydd angen gohirio rhywfaint o'r gwaith atgyweirio;
 - Costau symud adeilad y Rovacabin ac adfer y maes parcio - £0.028m - a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ar 29 Ionawr 2018;
 - Ariannu dyluniad y gwaith gwella ar A545 o Borthaethwy i Fiwmares - £0.095m - a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ar 29 Ionawr 2018.

Yn dilyn yr addasiadau hyn, mae'r lefel ddiwygiedig o falansau cyffredinol yn gostwng i £5.882m sydd islaw'r £6.5m a argymhellir fel isafswm.

- 7.7.** Mae gan y Cyngor hefyd £13.357m mewn cronfeydd wrth gefn clustnodedig a chyfyngedig. Mae angen y mwyafrif o'r cronfeydd wrth gefn hyn i ariannu prosiectau penodol, neu maent yn arian grant sydd yn ymwneud â balansau grant sydd heb eu dyrannu, neu maent ar gael i ariannu risgiau posib os byddant yn gwaethgu i'r fath raddau eu bod yn creu problem. Fodd bynnag, mae £996k yn y cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i ariannu'n rhannol cost Hawliadau Tâl Cyfartal. Mae mwyafrif helaeth yr hawliadau wedi'u setlo ac mae Llywodraeth Cymru wedi awdurdodi cyfalafu'r gwariant hwn, a fydd yn caniatáu i'r Cyngor fenthycu i dalu'r gost. Mae angen peth gwaith i orffen setlo gweddill yr hawliadau ac i dalu unrhyw ffioedd a geid, ond mae'n debygol na fydd angen mwy na £700k o'r gronfa hon ac y gellir ychwanegu'r swm hwnnw at falansau cyffredinol y Cyngor. Mae hyn yn cynyddu'r balans i'r lleiafswm angenrheidiol o £6.56m.
- 7.8.** Mewn amseroedd o lynder ariannol, mae cyllidebau'n gostwng ac nid ydynt yn gallu delio â chynnydd mewn galw, yn enwedig yn y gwasanaethau hynny sydd â llai o reolaeth dros y galw e.e. Gwasanaethau Cymdeithasol. Felly, mae dadl bod mwy o angen am gronfeydd wrth gefn cyffredinol oherwydd bod mwy o risg o orwariant a bydd y Cyngor angen mwy o adnoddau ariannol i leihau'r risg.
- 7.9.** Yn fy marn broffesiynol i, mae'r balans o £6.56m yn lefel ddigonol o arian wrth gefn cyffredinol, gan ystyried maint cyllideb refeniw'r Cyngor a'r risgiau y gall eu hwynebu. Fodd bynnag, mae angen adolygu'r sefyllfa hon ac, os bydd lefel y cronfeydd wrth gefn yn disgyn o dan y lefel hon, efallai y bydd angen gwneud darpariaeth mewn cyllidebau yn y dyfodol er mwyn cynyddu'r balansau cyffredinol i'r ffigwr a argymhellir fel isafswm.
- 7.10.** Efallai y bydd sgôp i ryddhau cronfeydd wrth gefn clustnodedig eraill ac mae adroddiad llawn ar y Cronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol a Chlustnodedig wedi'i gynnwys fel eitem ar wahân ar raglen y Pwyllgor.
- 7.11.** Mae'r gyllideb refeniw ddisymyd ar gyfer 2018/19 yn cynnwys £1.687m o gronfeydd hapddigwyddiadau clustnodedig a chyffredinol. Mae'r eitemau o dan y pennawd hwn yn cynnwys cronfa hapddigwyddiadau gyffredinol o £280k, cronfa hapddigwyddiadau o £330k ar gyfer yr ardoll prentisiaeth, £300k ar gyfer cyflogau a graddfeydd, cyllid tymor penodol o £335k ar gyfer Gofal Cymdeithasol i Oedolion a Gwasanaethau Plant, £150k ar gyfer Chwyddiant Tâl a £292k ar gyfer Cyfrifoldebau Newydd a drosglwyddwyd i'r Setliad. Mae'r cyllidebau hyn ar gyfer hapddigwyddiadau yn lliniaru, i ryw raddau, y risg y bydd y Cyngor yn cael costau annisgwyl neu bod costau'n cynyddu yn ystod y flwyddyn. Byddai lleihau lefel y cyllidebau hapddigwyddiadau cyffredinol yn golygu y byddai'n rhaid ariannu costau annisgwyl neu gynydd mewn costau o'r balansau cyffredinol.

8. CADERNID YR AMCANGYFRIFON

- 8.1.** Yn unol ag Adran 25 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 mae'n ofynnol i'r Prif Swyddog Cyllid adrodd ar gadernid yr amcangyfrifon cyllidebol a digonolrwydd y cronfeydd wrth gefn arfaethedig.
- 8.2.** Mae amcangyfrifon y gyllideb yn seiliedig ar dybiaethau ynghylch gwariant ac incwm yn y dyfodol ac yn cynnwys elfen o risg yn sgil rhagdybio. Gall effaith y risg hon gael ei lliniaru drwy gynlluniau wrth gefn, cyllidebau hapddigwyddiadau wrth gefn a chronfeydd ariannol wrth gefn.
- 8.3.** Nid yw cadernid yr amcangyfrifon cyllidebol yn gwestiwn syml o p'un a ydynt wedi eu cyfrifo'n gywir ai peidio. Yn ymarferol, mae llawer o gyllidebau wedi'u seilio ar amcangyfrif neu ragolygon, ac efallai y bydd elfen o risg ynghylch a fydd y cynlluniau'n cael eu gweithredu neu ynghylch a fydd modd cyflawni'r targedau. Caiff risgiau gwahanol i'r gyllideb eu hystyried yn eu tro isod: -

- **Risg Chwyddiant** - Mae hyn yn risg y gallai chwyddiant droi allan i fod yn sylweddol wahanol i'r rhagdybiaeth a wnaed yn y gyllideb. Ar gyfer 2018/19, caniatwyd ar gyfer chwyddiant yn y gyllideb fel a ganlyn: dyfarniadau tâl yn unol â'r cynnig a wnaed gan y Cyflogwr ar gyfer staff CGC a 2% ar gyfer Athrawon, chwyddiant prisiau (2.6%). Yn dilyn canlyniad refferendwm yr UE, mae chwyddiant wedi codi ac ar hyn o bryd mae'n 3.1% (Mynegai Prisiau Defnyddwyr - Tachwedd 2017) er bod llawer yn rhagweld y bydd yn disgyn tuag at darged 2% y Llywodraeth yn 2018 a dylai lefel y chwyddiant y caniatwyd ar ei gyfer yn y gyllideb fod yn ddigonol. Mae tua £65m o gyllideb y Cyngor ar gyfer cyflenwadau a gwasanaethau lle bydd y pris yn cynyddu wrth i chwyddiant gynyddu. Gallai cynnydd o 1% mewn chwyddiant ychwanegu £650k i gostau'r Cyngor (tua 0.5% o'r gyllideb net). Er bod chwyddiant yn dal i fod yn risg, mae gan y Cyngor ddigon o gronfeydd wrth gefn i ariannu cynnydd sydyn mewn chwyddiant.
- **Risg Cyfraddau Llog** – Mae cyfraddau llog yn effeithio ar gyllideb referniw un flwyddyn drwy'r llog a enillir – h.y. mae cynnydd yn y gyfradd log yn beth da. Yn unol â Strategaeth Rheoli Trysorlys yr Awdurdod, yr ystyriaethau cyntaf wrth fuddsoddi fydd diogelwch a hylifedd y buddsoddiad - bydd yr elw ar y buddsoddiad yn llai o flaenoriaeth. Nid yw'r gyllideb felly'n dibynnu ar gael elw mawr o'r buddsoddiadau a wneir. Mae cyfraddau llog yn parhau i fod yn isel iawn ac er y gallant godi efallai yn ystod 2018, ni fyddant yn codi'n sylweddol. Mae'r rhan fwyaf o'r llog a delir gan y Cyngor yn gysylltiedig â benthyciadau cyfraddau sefydlog na fyddant yn newid pe bai'r gyfradd llog yn codi. Felly, fel yn y blynyddoedd diwethaf, ystyrir bod y risg o ran cyfraddau llog yn isel, ac mae hon yn risg y mae'r risg chwyddiant yn ei lliniaru, oherwydd os yw un yn cynyddu, yna mae'r llall debygol o gynyddu hefyd;
- **Risg Grantiau** - Mae'r rhain yn risgiau sydd ynghlwm wrth y nifer fawr o grantiau penodol gan Ewrop neu gyrff eraill sy'n cefnogi cyfran dda o wariant y Cyngor. Efallai y bydd rhai o'r rhain yn gostwng yn sylweddol neu'n cael eu torri yn gyfan gwbl; nid oes gennym ddarlun cyflawn o'r rhain i gyd ac ni fydd y darlun hwn ar gael hyd yn oed wrth i'r flwyddyn ariannol gychwyn. Er mai'r ymateb naturiol yw dweud y bydd yn rhaid i'r gwariant sy'n gysylltiedig â'r grant ddod i ben pan ddaw'r grant i ben, mae perygl na fydd hyn bob amser yn bosib. Efallai na fydd yn bosib pan fydd telerau'r contract yn golygu na all y gwariant gael ei dorri mor gyflym â'r incwm neu os oes costau diswyddo sydd heb eu hariannu. Efallai na fydd yn bosib os yw'r gweithgaredd a ariennir mor bwysig ar gyfer cyflawni Blaenoriaethau'r Cyngor ei hun fel bod y Cyngor yn penderfynu bod rhaid iddo barhau â'r gwariant. Wrth ymdrechu i liniaru'r risg hon, rhaid sicrhau bod gennym y wybodaeth orau sydd ar gael ar bob un o'r grantiau, ond ni fedrir diystyru'n gyfan gwbl y posibilrwydd y bydd newidiadau sylweddol yn digwydd yn ystod y flwyddyn;
- **Risgiau Incwm** - Mae'r gyllideb yn seiliedig ar sicrhau cynnydd cyffredinol o 3% yn y ffioedd, ac mae nifer o wasanaethau wedi rhagdybio codiadau a fydd hyd at 3%. Os bydd newid yn y galw am Wasanaethau'r Cyngor yn golygu bod lefel y galw'n disgyn, ac os na lwyddir i gyrraedd targedau incwm, gall hynny arwain at orwario ar gyllidebau net. Bydd angen monitro'r sefyllfa o ran y gyllideb net yn ofalus ac, os oes angen, bydd raid torri yn ôl ar wariant i gyfateb i'r gostyngiad mewn incwm;
- **Risg o fod yn rhy optimistaidd** - Mae'n debyg mai'r risg fwyaf yn yr amgylchiadau cyffredol yw bod yr Awdurdod, Aelodau a Swyddogion, wedi bod yn or-optimistaidd o ran yr arbedion fydd yn cael eu cyflawni. Petai'r prosiectau hyn yn rhedeg i drafferthion ac yn methu cyflawni'r arbedion a gymerwyd allan o'r gyllideb, gallai hynny arwain at orwario sylweddol;
- **Y Risg o fod yn rhy Ofalus** – Dyma'r gwrthwyneb i'r risg uchod: y perygl bod ein cyllidebau wedi cael eu llunio'n rhy ofalus ac, o'r herwydd, eu bod yn fwy nag sydd ei angen;

- **Risgiau Arbedion** - Mae'r gyllideb refeniw ddisymyd yn cynnwys £3.315m o arbedion refeniw ac, er bod yr holl gynigion wedi cael eu hasesu ac er bod swm yr arbediad wedi ei addasu i gymryd y dyddiad gweithredu arfaethedig i ystyriaeth, mae perygl na fydd yr holl gynigion yn cael eu gweithredu erbyn y dyddiad arfaethedig. Mae hyn yn arbennig o wir am gynigion sy'n ymwneud â thrawsnewid gwasanaethau'n sylweddol, diswyddo staff, cynhyrchu incwm neu newidiadau i gontractau. Bydd unrhyw oedi o ran dechrau gweithredu'r arbedion yn rhoi pwysau ar y gyllideb refeniw; gellir cael rhywfaint o dawelwch meddwl yn sgil perfformiad y Cyngor yn y gorffennol gan ei fod wedi llwyddo i gyflawni'r rhan fwyaf ohonynt;
- **Risgiau Cyflogau a Graddfeydd** – Yn dilyn cwblhau'r broses arfarnu swyddi, mae pob cyllideb staffio yn seiliedig ar y graddfeydd cyflog newydd. Mae'r holl apelïadau am ailraddio swyddi yn codi o'r broses arfarnu swyddi wedi cael sylw a bellach bydd raid i unrhyw newidiadau i raddfeydd cyflog neu strwythurau staffio gael eu cyllido o gyllidebau presennol y gwasanaethau;
- **Costau Diswyddo Staff** – Mae nifer o wasanaethau wedi ailstrwythuro eu staff ac eisoes wedi caniatáu i nifer o staff adael drwy ddiswyddiad gwirfoddol. Caiff costau diswyddo eu cyllido o gronfa hapddigwyddiadau ganolog ac mae £300k wedi cael ei roi o'r neilltu yng nghyllideb ddisymyd 2017/18 i gwrdd ag unrhyw gostau diswyddo a gyfyd yn ystod y flwyddyn er mwyn lliniaru'r risg. Cafodd yr un swm ei neilltuo i ddechrau yn 2017/18 ond rhyddhawyd £250k ychwanegol o falansau cyffredinol i gwrdd â'r costau. Er bod nifer y staff gweinyddol sy'n cael eu rhyddhau trwy ddiswyddo gwirfoddol wedi lleihau, mae'r pwysau ar ysgolion i leihau costau yn cynyddu, sy'n arwain at gynnydd yn nifer y staff ysgol sy'n gadael cyflogaeth y Cyngor. Mae eto'n risg sylweddol na fydd yr arian wrth gefn o £300k yn ddigon i gwrdd â'r costau;
- **Premiwm y Dreth Gyngor** - Yn ystod blwyddyn gyntaf y premiwm, gosodwyd y sail dreth ar 70% o'r eiddo a restrwyd. Yn ystod 2017/18 mae nifer y cartrefi gwag sy'n denu premiwm wedi gostwng ond nid yw nifer yr ail gartrefi sy'n denu'r premiwm wedi lleihau. Yng ngoleuni hyn, cynyddwyd canran yr eiddo a gynhwyswyd yn y sail dreth i 80%. Mae perygl y gall trethdalwyr gymryd camau i sicrhau nad ydynt bellach yn atebol am y premiwm a bod nifer yr eiddo gwirioneddol sy'n talu'r premiwm yn disgyn islaw'r ffigwr sydd wedi ei gynnwys yn y sail dreth. Fodd bynnag, byddai angen peidio codi premiwm ar gyfwerth â dros 500 o eiddo Band D i incwm y Cyngor ostwng yn is na'r gyllideb ac, o ganlyniad, ystyrir bod y risg hon yn isel iawn.

8.4. Ar ôl ystyried yr holl risgiau a nodir uchod a'r camau lliniaru, mae'r Swyddog Adran 151 o'r farn bod y cyllidebau'n gadarn ac y gellir eu cyflawni.

9. PWYLLGOR SGRIWTINI

9.1. Rhoddwyd ystyriaeth pellach i osod cyllideb 2018/19 gan y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn ei gyfarfod ar 5 Chwefror 2018.

9.2. Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Sgriwtini â oedd yn amlinellu cyd-destun y broses o osod cyllideb 2018/19 ynghyd â materion allweddol a chwestiynau i Sgriwtini werthuso'r cynigion cyllideb terfynol yng ngoleuni canlyniadau'r ymgynghoriad cyhoeddus diweddar. Mae'r adroddiad hwn hefyd yn ymgorffori'r dogfennau canlynol :-

- Adroddiad y Pennaeth Swyddogaeth Adnoddau ar y Cynllun Ariannol Tymor Canol a'r gyllideb refeniw arfaethedig ar gyfer 2018/19. Rhoddodd ddatganiad a'r y sefyllfa ar ystyriaethau ariannol allweddol oedd wedi dylanwadu sut siapwyd cynigion y gyllideb derfynol.
- Adroddiad y Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Pherfformiad sy'n crynhoi negeseuon allweddol yr ymgynghoriad cyhoeddus diweddar ar gynigion cyllideb 2018/19 yr Awdurdod.

- Adroddiad Panel y Dinasyddion a'r Cyngor Ieuenctid (Llais Ni) ynglŷn a'u rhan o ran gwella ymgysylltiad y cyhoedd â Sgriwtini.

9.3 Ar ôl ystyried a thrafod y wybodaeth a gyflwynwyd ar ffurf ysgrifenedig ac ar lafar i'r cyfarfod, ac o ystyried y farn a gyflwynwyd gan ymatebwyr i'r ymgynghoriad cyhoeddus ar y cynigion cyllideb 2018/19, ar ddinasyddion, PENDERFYNODD y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol i : Gefnogi ac i argymhell i'r Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 19 Chwefror 2018 y cynigion cyllideb referniw gyflwynwyd, yn seiliedig ar gynnydd yn y Dreth Gyngor o 5% i gynnwys cynnydd o 1% wedi'i neilltuo ar gyfer gofal cymdeithasol.

10. Y GYLLIDEB ARFAETHEDIG A LEFEL Y DRETH Y CYNGOR

10.1 Ar ôl ystyried yr arian sydd ar gael a'r cynnydd yn yr AEF ers llunio'r cynigion cychwynnol ar gyfer y gyllideb, ar ôl ystyried canlyniadau'r broses ymgynghori ac ymateb y Pwyllgor Sgriwtini, mae'r Pwyllgor Gwaith wedi diwygio ei gynnig terfynol ar gyfer y gyllideb ac mae'n cynnwys y newidiadau canlynol :-

- Bod y gyllideb ddisymyd ar gyfer 2018/19 ar ôl caniatáu ar gyfer arbedion arfaethedig o £3.315m, yn £129.373m.
- Gwneud yr addasiadau canlynol i'r cynigion arbedion: -
 - 1)** Peidio a gweithredu'r gostyngiad o £563k yn 2018/19 yn y gyllideb a ddirprwywyd i'r ysgolion. Bydd toriad o £490k yn y gyllideb fel y cytunwyd fel rhan o gyllideb 2017/18 ond caiff ei gyllido o gronfeydd wrth gefn a bydd ysgolion hefyd yn wynebu gostyngiad o £100k yn y gyllideb ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol a gostyngiad o £275k yn y Grant Gwella Addysg. Mae'r Pwyllgor Gwaith o'r farn y bydd toriad ychwanegol o £563k yn anodd i ysgolion ei weithredu yn y tymor byr.
 - 2)** Ni fydd y cynnydd arfaethedig o £10 y flwyddyn ar gyfer y cynllun seddau gwag yn cael ei weithredu ar hyn o bryd. Mae angen rhagor o waith i wella'r broses dalu a chaniatáu mwy o hyblygrwydd i rieni ynghylch sut y telir y ffi.
 - 3)** Ni wneir unrhyw ostyngiad yn lefel yr arian grant ar gyfer grwpiau cymunedol. Bydd effaith y gostyngiad yn sylweddol ar y grwpiau yr effeithir arnynt o gymharu â'r arbediad cyffredinol i'r Cyngor.
 - 4)** Peidio â gweithredu'r gostyngiad o £100k yn y gyllideb gwaith atgyweirio a chynnal. Mae'r Adain Eiddo yn gweithio i leihau costau trwy gyflogi staff mewnol i ymgymryd â'r gwaith yn hytrach na chyflogi contractwyr allanol. Mae angen asesu effaith y newidiadau hyn cyn gwneud unrhyw ostyngiadau pellach yn y gyllideb.
 - 5)** Gohirio cau'r 2 gegin yng nghartrefi preswyl y Cyngor hyd nes bydd rhagor o waith wedi ei wneud i sefydlu costau sefydlu'r cynnig.
- Mae hyn yn lleihau cyfanswm gwerth y cynigion arbedion i £2.522m (mae rhestr lawn ynghlwm yn Atodiad 3).
- Dyrannu cyllid ychwanegol i gwrdd â phwysau ar gyllidebau fel a ganlyn: -

- 1 Bod y cyllid a gynhrychir gan y cynnydd o 0.8% yn y Dreth Gyngor (e.e. uwch na'r cynnig cychwynnol o 4%) yn cael ei ddyrannu i'r Gwasanaethau Plant fel cyfraniad tuag at y cynnydd yn y costau a wynebir gan y gwasanaeth oherwydd cynnydd yn y nifer o blant sy'n derbyn gofal. Mae hyn yn cynyddu'r gyllideb £268k.
 - 2 Dyrannu £72k i ariannu'r gost o gynnal Trefniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid yn unol â phenderfyniad y Pwyllgor Gwaith ar 29 Ionawr 2018.
 - 3 Dyrannu £50k ar gyfer 2018/19 yn unig i ariannu costau paratoi cais Twf Rhanbarthol Gogledd Cymru. Asesir yr angen am gyllid pellach yn ystod 2018/19.
 - 4 Dyrannu £37k i'r prosiect STEM ar gyfer y cyfnod 2018/19 i 2021/22, yn unol â phenderfyniad y Pwyllgor Gwaith ar 29 Ionawr 2018.
 - 5 Dyrannu £180k ychwanegol i'r gyllideb Gwastraff i wneud iawn am y gostyngiad yn y Grant Amgylchedd Sengl. Caiff y swm hwn ei addasu os yw'r gostyngiad yn y grant yn llai na £180k.
- Cynnydd o 4.8% yn y Dreth Gyngor yn 2018/19 sydd yn codi Band D y Dreth Gyngor £52.20 i £1,140.21.
 - Bod y cyfan o unrhyw falans sydd raid wrtho i gydbwysu'r gyllideb yn cael ei ychwanegu i'r gronfa hapddigwyddiadau gyffredinol.

10.2 Mae Tabl 8 isod yn crynhoi'r symudiad yng nghyllideb 2018/19 gan gymryd i ystyriaeth y cynigion a nodir yn mharagraff 10.1 uchod.

Tabl 8
Gofynion o ran y Gyllideb ac ariannu yn 2018/19

Gofynion Cyllideb	£ 'm	£ 'm
Cyllideb Derfynol 2017/18		126.157
Taliadau a ymrwymwyd a Chwyddiant		6.180
Cyllideb ddisymyd ar 6 Tachwedd 2017		132.337
Addasiadau i'r Gyllideb Ddisymyd - gweler Tabl 2		0.348
Cyllideb Ddisymyd ar 19 Chwefror 2018		132.685
Cynigion Arbedion Terfynol Posib - gweler Tabl 3 a 4		(3.315)
Gofynion Cyllideb Diwygiedig Ar ôl Arbedion		129.370
Cynigion Terfynol ar gyfer y Gyllideb - paragraff 10.1		
Addasiad i'r cynigion arbedion terfynol	0.793	
Cyllid ar gyfer pwysau ychwanegol ar y gyllideb	0.707	
		1.500
Y Gofynion Cyllidebol Terfynol Arfaethedig		130.870
Ariennir gan:		
Grant Cymorth Refeniw	73.238	
Trethi Annomestig	22.574	
Cyfanswm AEF		95.812
Y Dreth Gyngor (yn cynnwys Premiwm)		35.133
Cyfanswm Cyllid		130.945
Balans ar gyfer y Gronfa Hapddigwyddiadau Gyffredinol		0.075

10.3 Fel rhan o gyllideb 2017/18, gohiriwyd £490k o arbedion cyllideb o gyllideb ysgolion ddirprwyedig am flwyddyn, ynghyd â phenderfyniad ar sut i ddyrannu'r arbedion ar draws y tri sector ysgol. Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith i ystyried sut i ddyrannu'r arbedion. Yr opsiynau canlynol ar sut i ddyrannu sydd ar gael:-

- Yn seiliedig ar cyllideb ysgolion dirprwyedig 2018/19. Buasai hyn yn dyrannu'r arbedion fel a ganlyn:- £257,640 i'r Sector Cynradd, £212,320 i'r sector Uwchradd, £20,040 i'r Sector Arbennig.
- Yn seiliedig ar lefel y balansau ysgolion ar 31 Mawrth 2017 (ffigwr olaf). Byddai hyn yn dyrannu'r arbedion fel a ganlyn:- £399,940 i'r Sector Cynradd, £53,460 i'r Sector Uwchradd, £36,600 i'r Sector Arbennig.
- Cyfartaledd y 2 ddull welir uchod. Byddai hyn yn dyrannu'r arbedion fel a ganlyn:- £328,790 i'r Sector Cynradd, £132,890 i'r Sector Uwchradd a £28,320 i'r Sector Arbennig.
- Neilltuo'r holl arbedion i'r Sector Cynradd, o gofio bod y sefyllfa ariannol rhan fwyaf o ysgolion yn y sector hwn yn iachach na'r Sector Uwchradd.

11. ASESIAD O'R EFFAITH AR GYDRADDOLDEB

11.1. Wrth ddarparu ei wasanaethau, mae'n rhaid i'r Cyngor fod yn ymwybodol o'i ddyletswyddau o dan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 i asesu effaith penderfyniadau ariannol allweddol ar grwpiau gwarchoddedig a rhaid rhoi sylw dyledus i ganlyniad asesiadau o'r fath.

11.2. Fel rhan o'r broses o osod cyllideb 2018/19, gofynnwyd i wasanaethau gynnal asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb cychwynnol o effaith y cynigion hynny ar y rheini y mae'r Rheoliadau yn berthnasol iddynt. Cynhelir yr Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb gan ddefnyddio templed safonol sy'n sicrhau cysondeb ar draws y Cyngor. Bydd angen i'r gwasanaethau fonitro'n ofalus unrhyw gynigion sy'n debygol o gael effaith sylweddol.

11.3. Mae'r Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar gyfer y prif gynigion arbedion sy'n effeithio ar gwsmeriaid a chleientiaid ynghlwm yn Atodiad 5 (cyfeirir ato fel EIA 1 i EIA 10).

12. DIWEDDARU'R STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOL

12.1 'Roedd y cynigion cyllidebol cychwynnol a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 6 Tachwedd 2017 yn seiliedig ar y Strategaeth Ariannol Tymor Canol a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Medi 2017 (gweler Tabl 1). 'Roedd y strategaeth yn amcangyfrif y byddai gostyngiad o 2% yn yr AEF yn 2018/19 ac y byddai cynnydd o 4% yn y Dreth Gyngor.

12.2 Bu cynydd o 0.7% yn yr AEF yn sgil y setliad gwirioneddol ac mae hynny wedi cael effaith sylweddol ar y Strategaeth Ariannol Tymor Canol. Nid yw'r sefyllfa'n unigryw i Ynys Môn ac 'roedd mwyafrif Cynghorau Cymru wedi cynllunio ar gyfer toriad sylweddol yn yr AEF ond mae'r AEF wedi cynyddu i 13 o'r 22 Cyngor mewn termau arian parod.

12.3. Mae ceisio amcangyfrif newidiadau yn yr AEF yn y dyfodol yn anodd a bydd llawer yn dibynnu ar berfformiad economi'r DU ar ôl Brexit. Mae Llywodraeth y DU wedi diwygio eu polisi cyllidol ac nid yw bellach yn darged i glirio diffyg cyllidebol y DU erbyn 2020 ond, os yw twf economaidd yn is na'r disgwyl, yna gallai hyn arwain at doriadau pellach i gyllideb gyffredinol Llywodraeth Cymru. Bydd y diogelwch a roddir gan Lywodraeth Cymru i feysydd gwariant eraill o gymharu â Llywodraeth leol hefyd yn cael effaith sylweddol ar lefel y setliad ar gyfer llywodraeth leol yn y dyfodol.

- 12.4. Nododd y setliad dros dro y gellid bod gostyngiad o hyd at -1.5% yn y setliad ar gyfer llywodraeth leol yn 2019/20, er na chaiff hyn ei ailadrodd yn y setliad terfynol. Mae'r setliad terfynol yn nodi y bydd £20m ychwanegol ar gael yn 2019/20 ond nid yw'n eglur a yw hyn ar ôl y gostyngiad o 1.5% ynteu a yw'n disodli'r bwriad i wneud gostyngiad o 1.5%.

Mae Tabl 9 yn dangos y sefyllfa waethaf gyda thoriadau sylweddol yn yr AEF ar gyfer 2019/20, dim newid yn yr AEF yn 2020/21 a chynnydd o 0.5% yn 2020/21. Amcangyfrifir cynnydd o 3% yn y costau tâl yn 2019/20 ac yna 2% yn y 2 flynedd ddilynol. Amcangyfrifir y bydd chwyddiant tua 2% ym mhob un o'r 3 blynedd. Mae'r model hwn yn tybio y bydd cynnydd o 4% yn y Dreth Gyngor bob blwyddyn.

Tabl 9
Strategaeth Ariannol Tymor Canol 2019/20 - 2021/22 (Senario Waethaf)

	2019/20 £ 'm	2020/21 £ 'm	2021/22 £ 'm
Cyllideb Refeniw Net a ddygwyd ymlaen (ar ôl addasu ar gyfer defnyddio cronfeydd wrth gefn)	130.95	131.26	133.11
Pwysau ar y Gyllideb a chwyddiant	3.25	3.31	3.27
Cyllideb Ddiwygiedig	134.20	134.57	136.38
Cyllid Allanol Cyfun (AEF)	(94.37)	(94.37)	(94.85)
Y Dreth Gyngor	(36.89)	(38.74)	(40.67)
Cyfanswm Cyllid	(131.26)	(133.11)	(135.52)
Yr Arbedion y byddai eu angen	2.94	1.46	0.86

- 12.5. Mae Tabl 10 yn dangos senario mwy optimistaidd lle mae cynnydd o 0.5% yn yr AEF am y cyfnod o dair blynedd. Mae'r holl ragdybiaethau eraill yr un fath.

Tabl 10
Strategaeth Ariannol Tymor Canol 2019/20 - 2021/22 (Senario Optimistaidd)

	2019/20 £'m	2020/21 £'m	2021/22 £'m
Cyllideb Refeniw a ddygwyd ymlaen (ar ôl addasu ar gyfer defnyddio cronfeydd wrth gefn)	130.95	133.18	135.51
Pwysau ar y Gyllideb a chwyddiant	3.25	3.31	3.26
Cyllideb Ddiwygiedig	134.20	136.49	138.77
Cyllid Allanol Cyfun (AEF)	(96.29)	(96.77)	(97.26)
Y Dreth Gyngor	(36.89)	(38.74)	(40.67)
Cyfanswm Cyllid	(133.18)	(135.51)	(137.93)
Yr Arbedion y byddai eu hangen	1.02	0.98	0.84

- 12.6. Bydd y Strategaeth Ariannol Tymor Canol yn cael ei diweddarau a'i chyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith wrth i wybodaeth am setliadau yn y dyfodol ddod yn fwy eglur.

13. ARGYMHELLION

- 13.1. Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo'r cynnig ar gyfer y gyllideb derfynol fel y nodir ym Mharagraff 10 i gyfarfod llawn y Cyngor ar 28 Chwefror 2018.

Ymateb i Gynigion Cychwynol ar gyfer Cyllideb y Pwyllgor Gwaith – 2018/19**CYNGOR SIR YNYS MÔN****Ionawr 2018****Dadansoddwr – Alwyn Williams, Dadansoddwr Perfformiad****Awdur – Gethin Morgan, Rheolwr Cynllunio Busnes, Rhaglen a Perfformiad****Pennaeth Gwasanaeth – Scott Rowley, Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol****1. Rhagarweiniad**

- 1.1. Ymgynghorodd y Cyngor yn ddiweddar ar gynigion cyllidebol cychwynol y Pwyllgor Gwaith rhwng 7 Tachwedd a 29ain Rhagfyr, 2017. Roedd y cynnod ymgynghori o 7 wythnos yn canolbwyntio ar oddeutu 40 o gynigion.
- 1.2. Allbwn y broses gyllidol blynyddol oedd y cynigion arfaethedig yma. Cawsant eu cyflwyno gan y gwasanaethau yn ystod tymor yr Hydref pan fu iddynt hefyd gael eu herio a'i cytuno i bwrpas ymgynghori gan Aelodau Etholedig pob grwp gwleidyddol y Cyngor.
- 1.3. Rhannwyd y cynigion i mewn i'r themau canlynol fel yr amlinellir isod, sef:
 - Rhoi'r gorau i neu drosglwyddo gwasanaethau
 - Trawsnewid Gwasanaeth neu newid y ddarpariaeth
 - Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol
 - Codi mwy am rai o'r gwasanaethau rydym yn ei ddarparu
 - Lleihau a rhesymoli niferoedd o staff
 - Gostyngiad yng nghostau ysgolion
 - Beth yw eich barn ar y codiad arfaethedig o 4% yn nhreth Cyngor ac ydych yn fodlon talu 1% yn ychwanegol i ddefnydd gwarchod gwasanaethau cymdeithasol
- 1.4. Ystyriwyd amrywiaeth helaeth o arbedion lle'r oedd yr her a chytundeb fewnol wedi arwain at gynigion oedd yn amrywio o faterion parthed cau cartref preswyl Plas Penlan wedi agor Hafan Cefni, toriadau i'r grantiau diwylliant, cynyddu'r ffioedd bws ysgol a chynyddu rhai ffioedd parcio ar draws yr Ynys.
- 1.5. Marchnatwyd y cynigion yma mewn nifer o ffyrdd;
 - 1.5.1. Sesiwn briffio i'r wasg lleol
 - 1.5.2. Datganiadau ac erthyglau yn y wasg
 - 1.5.3. Cyhoeddiad o'r cynigion ar dudalen cartref gwefan y Cyngor Sir
 - 1.5.4. Defnydd helaeth o'r cyfryngau cymdeithasol Twitter, Facebook i'w hyrwyddo i ystod mwy eang o drigolion

1.5.5. E-byst perthnasol yn tynnu sylw a gwahodd trigolion i drafodaethau pwrpasol

1.5.6. Cyfweiliad gan yr Arweinydd ar MônFM yn hybu'r ymgynghoriad a'i gynnwys

Roedd pob un o'r sianeli uchod wedi'u hanelu at hysbysu ac ennyn brwdfrydedd dinasyddion a staff i ymgysylltu ac ymateb i'r cynigion cychwynol.

1.6. Gofynnwyd i ddinasyddion, partneriaid a staff ymateb i'r ymgynghoriad drwy wahanol ddulliau gan gynnwys:

- Arolwg ar-lein ar ein gwefan
- E-bostio neu
- Ysgrifennu atom ar y ffurf traddodiadol o lythyr drwy'r post

1.7. Yn ogystal â'r uchod, cynhaliodd y Cyngor:

- Sesiwn grŵp ffocws ar gyfer pobl ifanc o dan 25 oed yn Siambr y Cyngor a sesiynau pellach yn yr ysgolion uwchradd David Hughes, Amlwch, Bodedern, a Chaergybi
- Sesiwn a gynhaliwyd yn y Cyngor ar gyfer nifer o partneriaethau fel yr Heddlu, Gwasanaeth Tan, Iechyd, Cynghorau Tref a Chymuned, cyrff y 3ydd Sector ac asiantaethau arall.
- Sesiwn gyda Prifathrawon ac Uwch Reolwyr ysgolion yr Ynys ar y 26ain o Hydref, 2017 ac wedi hynny ar y 17eg o Ionawr, 2018
- Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned ar y 21ain o Dachwedd, 2017

Roedd yr ymgynghoriad eleni yn dilyn digwyddiadau ymgynghori tebyg a gynhaliwyd dros y blynyddoedd diwethaf ond rhoddwyd mwy o bwyslais eleni ar feithrin ymateb electroneg drwy'n defnydd helaeth o'r cyfryngau cymdeithasol.

Yn ogystal a hyn hefyd ac yn wahanol i'r llynedd, am y tro cyntaf eleni bu inni ofyn am farn ein trigolion ynglyn a lle y gallwn gynyddu ein hincwm neu wneud arbedion pellach dros y blynyddoedd i ddod. Bwriad hyn oedd I ennyn trafodaeth gyda'n trigolion a'n cymunedau ar y materion dan sylw.

Rydym wedi derbyn ystod eang o syniadau mewn ymateb i cwestiwn hyn ac mae'r mwyafrif wedi eu cynnyws fel Atodiad A. i'r adroddiad hwn.

Argymhellir bod y syniadau hyn yn cael eu trafod ymhellach gan y Panel Cyllid Sgrwtini fel rhan atodol i'r broses presennol i weld os oes lle i'w derbyn fel syniadau gwirioneddol ar gyfer y blynyddoedd sydd i ddod.

2. Canfyddiadau

2.1. Roedd yr ymateb i'r cynigion cyllidebol cychwynol ar gyfer 18/19 dros cyfnod o 7 wythnos yn weddol gadarnhaol. Mae oddeutu 700 o ymatebion wedi'i dderbyn eto eleni ar draws yr amryw sianelau a amlinellwyd uchod gydag ymatebwyr yn ymgysylltu ar draws pob dull.

- 2.2. Y ffordd fwyaf llwyddiannus o gasglu ymatebion eto eleni oedd yr arolwg ar-lein gyda oddeutu 47% yn ymatebdrwy'r sianel yma. Mae hyn yn llai na'r un ymateb llynedd ond gwelwyd cynnydd eleni yn ein ymatebion drwy lythyr ac e-byst. Roedd yr ymatebion hyn yn ymwneud a dau fater penodol.
- 2.3. Derbyniwyd ymatebion gan gyrff tebyg I gynghorau tref, cyrff llywodraethu ysgolion, plant ysgolion, athrawon, a thrigolion eraill na ellid eu grwpio i unrhyw grwp penodol.
- 2.4. Fel y llynedd, rydym hefyd wedi medru casglu'r 'reach' a'r ymgysylltiad a wnaethpwyd fel Cyngor drwy'r cyfryngau cymdeithasol. Drwy hyrwyddo'r ymgynghoriad drwy'r cyfryngau hyn bu inni gyrraedd oddeutu 57,000+ o bobl. (6,000+ o bobl drwy posts Cymraeg a 51,000+ o bobl drwy'n posts Saesneg).
- 2.5. Bu inni 'bostio'r ymgynghoriad ar y cyfryngau cymdeithasol nifer o weithiau dros y cyfnod dan sylw (7 wythnos).
- 2.6. Nid yw'r ffaith ein bod wedi cyrraedd cynifer yn cadarnhau eu bod wedi ymweld a'r dudalen ymgynghori ei hun ar y we ond maen't heb os yn dangos bod y niferoedd hyn yn ymwybodol o'r ymgynghoriad oedd wrth waith.
- 2.7. Yn wir, o'r wybodaeth dadansoddol sydd gennym, gweler fod cyrhaeddiad y gwaith marchnata ar y cyfryngau cymdeithasol eleni wedi golygu ymgysylltiad cryf gydag oddeutu 1,600 o unigolion a fu yn ymweld a'r ymgynghoriad ar ein safle gwe.
- 2.8. Mae'r pwynt hyn yn cael ei ategu yn y niferoedd a ymwelodd a'n safle we corfforaethol yn ystod y cyfnod a'r tarddiad daearyddol hynny o'r unigolion oedd yn ymweld a'r arolwg o wledydd megis –
 - 2.8.1. Unol Daliaethau America
 - 2.8.2. Sbaen
 - 2.8.3. UAE
 - 2.8.4. Twrci
 - 2.8.5. De Affrica.
- 2.9. Wedi dweud hynny roedd mwyafrif yr ymweliadau i'n gwefan gan unigolion o'r Deyrnas Unedig (dros 1,500).
- 2.10. Beth ellid nodi eleni yn ogystal yw'r ffaith ein bod wedi cyrraedd aelwydydd yn y pentrefi a trefi canlynol fel rhan o'r ymgynghoriad – Caergybi, Llangefni, Amlwch, Porthaethwy, Niwbwrch, Fali, Gaerwen, Beaumaris, Benllech, Llandegfan, Bodedern, Pentraeth, Gwalchmai, Rhosneigr, Moelfre, Bodorgan, Caergeiliog, LLanfachraeth, Llanddona, Llangoed, Llangristiolus, LLanfaelog, Llanfechell, Aberffraw, Marian-glas.
- 2.11. Mae hyn yn galonogol I'w nodi a pe gellid defnyddio'r ystadegyn hyn i dybio bod yr ymatebion a dderbynwyd wedi dod o'r trawsdoriad yma, gellid nodi bod yr ymateb wedi bod yn draws-sirol gyda safbwyntiau'r gwahanol gymunedau wedi'i derbyn.

3. Canlyniadau'r Ymgynghoriad

3.1. Mae canlyniadau'r ymgynghoriad eleni wedi bod yn gadarnhaol ac yn gytbwys ar y cyfan gyda safbwyntiau o blaid ac yn erbyn nifer o gynigion. Ceir tri maes penodol lle mae barn pendant wedi ei gynnig a daw'r meysydd hynny I'r amlwg fel rhan o'r adroddiad hyn. (gweler isod)

3.2. O ganlyniad, mae gweddill yr adroddiad yma yn cyfarch yr ymatebion ffurfiol a gasglwyd drwy'r gwahanol ffyrdd a nodwyd yn 1.6 a 1.7 uchod. Caiff ei lunio i gyfarch / ddilyn y testunau / themau perthnasol.

3.3. *Gostyngiad yng nghostau Ysgolion.* Roedd 2 argymhelliad i'w cysidro fel rhan o'r ymgynghoriad-

- Cynnal cyllidebau'r ysgolion ar yr un lefel a 2017/18 drwy ofyn i ysgolion gyllido cost dyfarniadau cyflog a chwyddiant o'u cyllidebau presennol - £563,000
- Datganoli mwy o gyllidebau cynnal a chadw I'r ysgolion gan roi'r hawl iddynt reoli gwaith trwsio - £100,000

Cyfanswm y 2 argymhelliad uchod oedd - £663,000.

3.3.1. O'r ymatebion a dderbyniwyd ymddengys bod dau ffordd o feddwl yn gyffredinol. Un ffordd o feddwl gan y rhai hynny sydd yn ymwneud a'r byd addysg yn rheolaidd (sef athrawon / plant / rhieni a llywodraethwyr) ac un arall gan unigolion sydd (yn ymddengys felly) â dim cysylltiad amlwg a'r byd addysgol.

3.3.2. *Parthed yr ymateb gan y rhai sydd yn ymwneud a'r byd addysg daeth yn glir fod yr argymhelliad cyntaf (1) yn un sydd yn gwbl annerbynniol. Nodwyd pwyntiau tebyg I'r canlynol –*

- Education should be the number one concern for any authority and should be protected as a priority.
- Absolutely not. Do you not think schools have taken enough of a beating? Have you ever worked as a teacher?.....scrap this idea now, unethical and immoral
- This is simply a textbook 'pass the buck' move that will see schools enter a new period of severe crisis. I do not support it.
- Mae'r disgrifiad o arbediad ar gyfer dewis 1 yn gamarweiniol I bobl lleig – toriad ydyw I bob cyfrif.....rydym mewn sefyllfa argyfyngus. Mae gwynebu costau ychwanegol yn gwbl amhosib. Mae safonau a natur y gynhafiaeth eisoes yn dioddef.
- The Schools are stretched as it is.....schools should most definitely not be facing additional costs from their slim budgets.
- Arbediad cyntaf yn gwbl warthus! Man a man I chi gau holl ysgolion Môn, gwarth!

3.3.3. *Ond o safbwynt yr agwedd cadarnhaol i'r cynigion gwelwyd ymatebion tebyg i'r canlynol –*

-the schools reduction in cost should be much more radical and there should be a real emphasis on transforming schools across the island, which should extend to secondary schools.....
- Both are sensible
- Seems fair perhaps more PTA's could encourage parents to volunteer their time to help with school repairs (depending on their skills)
- Hardly anyone is getting pay awards these days so the school budget should be maintained at existing levels. The school service isn't improving therefore it's only natural that pay awards should be frozen.....

3.3.4. Yn fras felly, tra bod rhai yn erbyn y fath newid / lleihad, ceir rhai sydd hefyd o blaid. Parthed ymateb gan yr ifanc, roedd yn amlwg fod yna ymdeimlad o rwystredigaeth gydag amryw un o'r grwpiau ffocws yn cydnabod nad oedd ysgolion yn cael tegwch, na ddylid dorri'r cyllidebau presennol a rhoddwyd yr engraifft ymlaen gan un grwp mai nhw oedd wedi gorfod paentio'r ysgol ar benwythnosau yn y gorffennol. Nodwyd fod angen buddosddiad mewn technoleg mewn ysgolion uwchradd, nid toriadau pellach.

3.3.5. Fel y sylwer, nid yw'n fater ddu a gwyn ac ymddengys o'r ymateb bod ystod eitha' eang I'r ymateb.

3.3.6. Parthed yr ail-bwynt a'r argymhelliad i ddatganoli mwy o arian I'r ysgolion - roedd hwn hefyd yn faes lle roedd ymateb ffraeth yn dangos safbwyntiau gwahanol. Noder ar y pwynt yma fod hwn yn argymhelliad a wnaed ar y cyd rhwng yr Awdurdod a'r Panel Cyllid Ysgolion sydd yn cynnwys Prifathrawon.

3.3.7. Cafwyd ymateb tebyg i'r canlynol –

- If there is money in the budget for repairs etc then I agree with pt 2
- Cytuno efo datganoli mwyI'r ysgolion gan y gallwn gael prisiau tecach sydd ddim yn cael eu chwyddo gan bod cwmnïau yn gwybod mai'r Cyngor sy'n talu
- This may have merit, but only where schools are genuinely free to choose the contractors / materials that meet best-value criteria.....
- This sounds good but would be totally ineffective as the schools do not have the in-house skills to do this task properly.
- Could would – with parents from schools communities fundraising for repairs.
- Amddifadedd o gyfrifoldeb fyddai datganoli.....fel Prifathro rwy'n gweithio dros 60awr.....fydd na fwy o bres i ni gyflogi rheolwyr busnes??
- Use Education and school reserves for maintenance, surely that's what it's there for?
- Os ydych o'r farn y gellid arbed £100,000 drwy ddatganoli cyllid cynnal a chadw I ysgolion mewn blwyddyn felly mae camweinyddu difrifiol wedi bod ers blynyddoedd.....

3.3.8. Yn ychwanegol i'r hyn sydd wedi ei nodi eisoes, noder hefyd fod yr Awdurdod wedi derbyn llythyr gan ranbarth Ynys Môn o'r Undeb Addysg Cenedlaethol. Mae'r ymateb yma yn datgan ac yn ein hatgoffa o'n cyfrifoldebau statudol i wireddu cynydd mewn cyflog i athrawon ac yn tynnu sylw at y ffaith / tensiwn bod rhai ysgolion yn mynd I fod mewn sefyllfa cryfach nag eraill I wneud hyn fel rhan o'r trafodaethau. Maent yn tynnu sylw tuag at bwyntiau ehangach ym mhapurau'r gyllideb sydd yn cydnabod y cyfrifoldebau hynny gan dynnu sylw at y pwynt os all buddsoddiad gael ei roi I'r ysgolion hynny sydd falle mewn anhawsterau ariannol o fedru delio ar mater y byddent yn teimlo y gallent gefnogi'r arbediad.

3.3.9. I gloi felly ar y gostyngiad mewn costau ysgolion, ymddengys bod yna gydbwysedd amlwg gyda rhai yn erbyn a rhai o blaid. Mae'r drafodaeth uchod yn dangos 'chydig o'r tensiynau hynny.

3.4. **Lleihau'r Niferoedd o staff** – lle roedd 6 cynnig yn cael ei argymhell ac yn amrywio o

- gyfuno swyddi yn y gwahanol adrannau I greu un swydd,
- I leihau'r nifer o swyddi yn yr adran Eiddo I
- ddileu swyddi yn gyfangwbl yn y gwasanaethau Adnoddau a Trawsnewid

3.4.1. Cyfanswm y gostyngiad hyn oedd £347,000

3.4.2. Roedd yr ymatebion I'r thema hyn yn fwy cadarnhaol na'r gweddill gyda falle mwy o bwyslais yn cael ei roi ar gyfundeb gyda'r toriadau yn hytach nag anghytundeb er bod rhai yn cwestiynu effaith y fath o newidiadau.

3.4.3. Derbynwyd sylwadau tebyg I'r canlynol –

- Very surprised that there are not substantially more opps for staff reductions
- Os am redeg y Cyngor fel busnes rhaid gweithredu'r uchod I gyd
- This makes economic sense as if posts are not filled then why do we need the specific role
- Certainly manager posts should be amalgamated and salaries capped.

3.4.4. Er yr ymateb cadarnhaol hyn, roedd yna ymdeimlad fod angen cadw golwg ar bwysau staff oedd yn gorfod cymryd y baich ychwanegol / cwestiynu os oedd y fath leihad yn ‘short sighted’ yn enwedig ym Mhriffyrdd / Cynllunio o gofio’r pwysau ychwanegol fydd yn dod ein ffordd gyda datblygiadau Wylfa ayyb ac yn holi os oes modd rhoi targedau ariannol pendol I rai I alluogi cynnydd mewn incwm a parhad swyddi penodol.

3.5. **Codi mwy am rai o’r gwasanaethau rydym yn ei ddarparu yw’r thema nesaf** – 9 o argymhellion yn cael eu cynnig yma ac yn amrywio o –

- Cynyddu incwm I’r Oriel drwy roi mwy o bwyslais a rei farchnata
- Cynyddu’r ffioedd bws o 10% (£12) ar gyfer tocynnau cws a’r cynlun seddi gwag
- Cynyddu rhai ffioedd parcio ar draws yr Ynys
- Cynyddu ffioedd clwb gofal boreol o 75c I £1

3.5.1. Cyfanswm y thema hyn oedd £142,000 ac roedd yr ymateb yn fwy cytbwys nag a ragdybwyd yn wreiddiol er bod yna ymdeimlad rhwystredig yn dod drwyodd gan nifer. Cafwyd ymatebion tebyg i’r canlynol –

- Value for money should be considered if intending to increase fees
- Proposals seem fair and wouldn’t overtly affect my family
- These proposals seem very unfair to the poor
- Credaf fod cost cludiant uwchradd yn ddrud fel ag y mae. Ni ddylid cosbi pobl ifanc sydd yn mynd I’w hysgol dalgylch ac yn byw o fewn 3 milltir I’w hysgol.

3.5.2. Er hyn roedd rhai yn nodi nad oedd y cynnydd mewn costau bws yn deg ac roedd yr ymdeimlad yma yn cael ei gydnabod yn y cyfarfodydd amrywiol a gafwyd fel rhan o’r broses eleni. Nid oedd yn dod drosodd fel cynydd lle roedd ymdeimlad cryf yn y fforymau hynny ond roedd cydnabyddiaeth y byddai teuluoedd yn gwthio ‘nol ar y fath gynnydd pe bai’n cael ei wireddu ac y dylid disgwyl hynny pe bai cytundeb iddo gan y Pwyllgor Gwaith / Cyngor.

3.5.3. Roedd y farn yma yn cael ei adlewyrchu gan yr ifanc hefyd ac roedd y grwp yma yn nodi nad yw’r gwasanaeth ar hyn o bryd ‘up to scratch’ gyda nhw’n teimlo bod y bysus yn hen, yn aml yn hwyr a dim dealltwriaeth gan yr ysgol na’r dreifwyr yr effaith hynny arnynt os oeddent yn hwyr. Er hyn, roedd grwp bychan o’r ifanc yma yn gweld falle bod lle i fanteision ar ddefnyddio direct debit i dalu’r gost fel y gellid ei wneud yn fwy cyson drwy’r flwyddyn yn hytrach na un taliad mawr. Teimlad cyffredin ar hyn o bryd oedd bod y broses ddim yn cael ei wiethredu, ei reoli na’i fonitro’n effeithiol.

3.5.4. Yn ychwanegol i hyn, roedd peth anfodlonrwydd gyda y syniad o godi’r ffioedd parcio ar draws yr Ynys gan yr oedd ymdeimlad y byddai’n lladd ein trefi ac yn ei wneud yn anodd iawn I nifer fedru fforddio ymweld a nhw yn rheolaidd. Roedd barn lleiafrifol yn bodoli hefyd yn cydnabod nad yw prisiau parcio Ynys Mon yn cyd-fynd ag ardaloedd twristaidd eraill o gwmpas y Deyrnas Unedig ac y dylid ei gynyddu I gyfateb a’r ardaloedd hynny.

3.6. **Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol** yw'r thema nesa sydd yn cynnwys 5 o gynigion gyda gwerth o £1,135,000.

3.6.1. Mae'r thema hyn yn cydnabod ymateb gwahanol I'r rhai blaenorol lle roedd ymateb cytbwys a dwy ochrog.

3.6.2. Yn wir, mae'r ymateb I'r thema hwn wedi ei lywio gan ymateb eitha' caled yn erbyn y cynnig o doriadau pellach I grantiau diwylliant I fudiadau megis Ucheldre, papurau bro a Chwmni'r Fran Wen.

3.6.3. Roedd yr ymateb hwn yn niferus gyda'n agos i gant (100) o e-byst wedi ei derbyn dros gyfnod y Nadolig yn gwrthod derbyn y cynnig hwn gydag amryw un yn nodi pwysigrwydd y grantiau hynny I ddiwylliant yr ardal a'n iaith a'r angen nid yn unig i'w warchod ond falle edrych ar y cyfleon sydd yn bosib i'w gynyddu.

3.6.4. Roedd grwpiau'r ifanc yn cydnabod y byddai toriad o'r fath yn effeithio ar y genhedlaeth hyn.

3.6.5. Mae'r ymdeimlad wedi bod mor amlwg yn erbyn y cynnig yma mae'r Arwienydd wedi cysylltu'n ol ar ffurf e-bost gyda'r mwyafrif I'w hysbysu o'r camau nesaf a'r ffaith bod y Pwyllgor sgrwtini yn trafod y mater ynghyd a'r Pwyllgor Gwaith cyn bod penderfyniad yn cael ei wneud gan y Cyngor ddiwedd mis Chwefror.

3.6.6. Nid oes ymdeimlad cryf yn ebyn nac o blaid y gweddill ond roedd yn galonogol clywed gan y grwp ffocws partneriaethol y dylsa bod cyfleoedd pellach i gyd-weithio ar faterion cysylltiedig fydd o ganlyniad o fudd i'r Cyngor a'r sefydliadau eraill.

3.7. **Trawsnewid Gwasanaeth neu newid y ddarpariaeth** oedd yn thema gafodd lawer o ymatebion yn gwrthwynebu un o'r cynigion perthnasol ar ffurf ymateb traddodiadol (llythyr).

3.7.1. Roedd y cynigion oedd yn berthnasol I'r thema yma yn amrywio o cyflogi plymar mewnol I leihau costau isgontractwyr, I leihau'r gyllideb ar gyfer costau cynnal a chadw goleuo strydoedd I gwella rheolaeth a defnydd mwy effeithlon gwahanol swyddogaethau ynghyd a cydweithio gyda'r darparwyr cerdd presennol I ddarparu gwersi mewn ffordd sy'n lleihau'r costau rheoli.

3.7.2. Cyfanswm yr arbedion arfaethedig yma oedd - £326,000.

3.7.3. Roedd yr ymatebion I'r mwyafrif o'r cynigion dan sylw yma yn gytbwys hefyd gyda nifer yn cefnogi tra bod eraill yn eu cwestiynu'n fwy. E.e. roedd cydnabyddiaeth ymysg partneriaid ei fod yn syniad da amlygu'r nod o'r angen i sicrhau fod mwy o gleientiaid yn medru aros yn eu cartrefi ond dylsa wneud y penderfyniad hyn wedi dadansoddi y fath effaith y bydda'r nod yma yn ei gael ar y gwasanaeth Iechyd a'r gwasanaethau brys.

3.7.4. Roedd y mwyafrif, os nad oll yr ymatebion yn cyd-fynd gyda'r dyhead o leihau'r costau goleuo stryd gydag amryw yn nodi syniadau pellach o safbwynt sut I wneud arbedion pellach yn y maes yma.

3.7.5. Roedd yr elfen o wella rheolaeth a defnydd mwy effeithlon o swyddogion traethau hefyd yn cael ei gydnabod fel maes y gellid cyd-weithio ymhellach gyda mudiadau eraill fel bod budd I'w gael gan bawb. Nodwyd y parodrwydd gan Gyfoeth Naturiol Cymru I ymgymryd a'r drafodaeth partneriaethol hynny.

3.7.6. Yr un cynnig oedd yn sefyll allan o'r rhai a gynigwyd fel rhan o'r thema yma oedd yr un ynglyn a newid yn y ddarpariaeth cerdd bresennol I leihau'r costau rheolaeth. Cafwyd nifer helaeth (oddeutu 100) o ymatebion yn gwrthwynebu'r cynnig yma ac yn wir y pryder mwyaf oedd gan bob un o'r ymatebion oedd yr ansicrwydd parthed yr effaith fyddai'r fath newid yn ei gael ar y ddarpariaeth I blant yr Ynys. Derbynwyd gohebiaeth gan rieni, y Gwasnaeth Cerdd Ysgolion Gwynedd a Môn a phobl ifanc oedd wedi gweld budd o'r ddarpariaeth yn y gorffennol.

3.7.7. Ymddengys o'r ymateb hyn fod gwaith gennym fel Cyngor os ydym am barhau gyda'r newid hyn o fod yn argyhoeddi'r unigolion a'r mudiadau cysylltiedig o'r nod na fydd effaith andwyol ar y ddarpariaeth yn dilyn newid o'r fath.

3.8. Rhoi'r Gorau i neu Drosglwyddo Gwasanaethau – roedd y thema hyn yn cynnwys 6 o gynigion oedd yn amrywio o gau Plas Penlan i roi'r gorau i fynychu Sioe Mon i leihau costau trafndiaeth cyhoeddus a throsglwyddo toiledau cyhoeddus i eraill i'w rhedeg.

3.8.1. Cyfanswm yr arbedion arfaethedig yma fel maent yn sefyll yw - £276,000.

3.8.2. Roedd yr ymateb yn eitha' cadarnhaol i'r arbedion yma gyda ymatebion yn cytuno gyda'r mwyafrif.

3.8.3. Yr un maes lle roedd pryder yn codi oedd yr cynnig parthed trosglwyddiad toiledau cyhoeddus I eraill gydag amryw un yn nodi ei bod yn holl bwysig medru cadw'r rhain ar agor ac y bydde medru codi swm am eu defnydd yn un ffordd o wneud hyn. Yr ymdeimlad cyson sydd yn cael ei nodi (gan bawb yn cynnwys yr ifanc) parthed y cynnig hyn yw pa mor bwysig ydynt inni fel cyrchfan twristiaeth.

3.8.4. Roedd y cynnig am rhoi'r gorau i bresenoldeb y Cyngor yn y Sioe yn derbyn ymateb cytbwys gyda rhai yn nodi ei fod yn syniad da ac y dylsa fo fod wedi ei wneud beth amser yn ol tra bod eraill yn nodi ei fod yn bwysig bod gan y Cyngor bresenoldeb cryf yn y Sioe yn flynyddol

3.9. Treth Cyngor – codiad pellach o 4% neu 1% ychwanegol I bwrpas gwarchod gwasanaethau cymdeithasol

3.9.1. Fel rhan o'r ymgynghoriad eleni, gofynwyd os oedd gan y trigolion yr awch neu'r parodrwydd I weld cynnydd o 4% ar gostau eu treth Cyngor ac os fydde ganddynt y parodrwydd I wneud hynny, a fyddent yn fodlon gweld codiad ychwanegol o 1% i bwrpas gwarchod gwasanaethau cymdeithasol.

3.9.2. Yn wir, roedd yr ymateb i'r cwestiwn hwn falle yn ddisgwyliedig gyda'r mwyafrif (72%) yn erbyn codiad o 4% ar y sail bod costau bywyd yn anodd fel mae'n sefyll a bod unrhyw gynydd mewn costau cysylltiedig yn ei wneud yn anodd iawn ar eu bywyd dydd I ddydd. Yr oedd yr ymateb hefyd yn cwestiynu beth fydda sail y codiad a beth fyddent yn ei dderbyn fel gwasanaeth oedd yn wahanol neu yn newydd I'r hyn sydd yn digwydd yn bresennol.

3.9.3. Tra bod yr ymateb hyn yn ddisgwyliedig roedd oddeutu 28% o ymatebion oedd yn gysylltiedig ar maes yma yn nodi y byddent yn fodlon gyda'r cynnydd ac eu bod yn gweld y fath gynydd yn fuddiol os yw'n golygu ei fod yn gwarchod gwasanethau. Roedd ymateb Cyngor Bro Llanfairpwll yn cyd-fynd a'r safbwynt yma.

4. Casgliad Terfynol

4.1. I gloi felly, ymddengys or ymatebion sydd yn ymwneud a'r math o arbedion sy'n cael ei cynnig o safbwynt cynigion cyllidebol cychwynol 2018/19 bod yna gydbwysedd amlwg, gyda rhai yn erbyn a rhai o blaid. Mae'r uchod yn dangos 'chydig o'r tensiynau hynny sy'n dilyn ac mae'n cydnabod y tri maes mwya' dadleuol sydd yn gysylltiedig a -

4.1.1.1. *Codiad yn nhreth y Cyngor*

4.1.1.2. *Newid yn y ddarpariaeth Cerdd*

4.1.1.3. *Gostyngiad yn y grantiau diwylliannol*

4.1.2. Noder yma hefyd yr ymdeimlad o rwystredigaeth gan yr ifanc tuag at gynnal costau'r ysgolion am y flwyddyn I ddod ar yr un raddfa a llynedd fydd yn golygu'r angen i'r 'sgolion hynny orfod ysgwyddo'r baich ychwanegol o £563,000. Tynnir sylw tuag at yr arbediad yma yn y casgliad ar y sail ei fod yn un o'r arbedion mwyaf a nodir fel rhan o'r ymgynghoriad gwreiddiol.

4.1.3. O ganlyniad i'r casgliadau hyn, argymhellir bod y Pwyllgor Sgrwtini a'r Pwyllgor Gwaith yn cysidro'r ymateb fel rhan o'i trafodaethau cyn gwneud argymhellion terfynol a bod Panel Cyllid y Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol yn ystyried y meysydd o arbedion sydd wedi eu cynnig gan ein trigolion fel rhan gyntaf y broses ar gyfer llunio cyllideb 2019/20.

Arbedion Cyllideb Refeniw 2018 /19 i'w rhoi ar Waith					Atodiad 3a
Gwasanaeth	Cyllideb	Cynigion Arbedion	Asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb	Arbedion i gael eu gweithredu £	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Staffio Gwaith a Gweinyddu	Lleihau staffio yn y Gwasanaeth Priffyrdd fel mae swyddi'n dod yn wâg.	Dim Angen	116	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Trafnidiaeth Cyhoeddus : Costau Contract	Lleihau costau trafndiaeth cyhoeddus drwy dynnu un gwasanaeth rhwng Biwmares a Bangor.	EIA1	15	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Meysydd Parcio : Incwm	Cynyddu ffi maes parcio 'park & ride' Llanfair PG o 20c y dydd i 50c y dydd.	Dim Angen	5	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Golau Stryd : Cynnal a Chadw	Lleihau cyllideb atgyweirio a chynnal a chadw golau stryd o ganlyniad i fwy o fuddsoddi yng ngolau LED.	Dim Angen	20	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Fflyd : Trafnidiaeth	Lleihau costau cerbydau/ trafndiaeth drwy ddefnyddio mwy o gerbydau trydan ac LPG a thrwy ddefnyddio mwy o gerbydau wedi eu llogi.	Dim Angen	40	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Mân-ddaliadau : Incwm	Cynyddu'r incwm o Stad y Mân-ddaliadau drwy newid y cytundeb tenantiaeth i denantiaid newydd.	Dim Angen	25	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Adeiladau Gweinyddol : Gwasanaethau a Chyflenwadau	Lleihau deunydd glanhau drwy Adeiladau'r Cyngor.	Dim Angen	25	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Unedau Diwydiannol : Rhenti	Cynyddu'r incwm o Unedau Diwydiannol y Cyngor pan yn adnewyddu'r contractau ar cytundebau prydles.	Dim Angen	35	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Adeiladau Gweinyddol : Atgyweirio a Cynnal a Chadw	Cyflogi Plymar mewnol i ymgymryd a gwaith cynnal a chadw arferol yn hytrach na defnyddio is-gontractwyr.	Dim Angen	20	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Gweinyddu Eiddo: Staffio	Lleihau staffio o fewn y Gwasanaeth Eiddo.	Dim Angen	35	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Toiledau Cyhoeddus : Costau Rhedeg	Trosglwyddo Toiledau Cyhoeddus i fudiadau eraill.	Dim Angen	30	
Cyfanswm am Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo				366	

Arbedion Cyllideb Refeniw 2018 /19 i'w rhoi ar Waith				Atodiad 3a
Gwasanaeth	Cyllideb	Cynigion Arbedion	Asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb	Arbedion i gael eu gweithredu £
Gwasanaethau Oedolion	Gofal Preswyl : Costau Rhedeg / Taliadau Contract	Ar ôl i Cynllun Gofal Ychwanegol Hafan Cefni agor, cau Plas Penlan. Arbedion a gynhrychir o gau'r cartref a'r ffaith y bydd trigolion a fyddai o'r blaen mewn cartref preswyl neu nyrsio yn cael eu rhoi yn Hafan Cefni lle mae cost gofal y pen yn is.	EIA2	190
Gwasanaethau Oedolion	Gofal Cleient : Taliadau Contract	Cynyddu nifer y cleientiaid sy'n prynu gofal drwy daliadau uniongyrchol o 10 cleient.	Dim Angen	30
Gwasanaethau Oedolion	Gofal Preswyl : Taliadau Contract	Newid y ddarpariaeth gwasanaeth gyda'r bwriad i adael mwy o gleientiaid gael cefnogaeth yn eu cartrefi eu hunain neu mewn gofal ychwanegol yn hytrach na chael eu rhoi mewn gofal preswyl.	EIA3	92
Gwasanaethau Oedolion	Gofal Cartref : Taliadau Contract	Rheoli'r gofyn am Wasanaeth Gofal Cartref drwy hyrwyddo mwy o rhwydweithiau cymorth personol a chymunedol i alluogi pobl i aros yn annibynnol. Nod o leihau oriau gofal cyffredinol gan 1%.	EIA4	38
Cyfanswm am Gwasanaethau Oedolion				350
Dysgu a Diwylliant	Oriel Ynys Môn : Incwm	Cynyddu incwm Oriel Ynys Môn drwy rhoi fwy o bwyslais ar farchnata.	Dim Angen	15
Dysgu a Diwylliant	Addysg Canolog : Taliadau Contract	Lleihau'r costau rheoli am y gwasanaeth gwersi cerdd drwy adolygu'r trefniadau comisiynnu ar y cyd hefo tiwtoriaid cyfredol tra'n parhau i roi'r un gwasanaeth i'r plant.	EIA6	79
Dysgu a Diwylliant	Addysg Canolog :Staffio	Lleihau costau staffio canolog o fewn y Gwasanaeth Dysgu.	Dim Angen	30
Dysgu a Diwylliant	Llyfrgelloedd : Costau Rhedeg	Trawsnewid ffurf y Gwasanaeth Llyfrgell – lleihau Llyfrgelloedd rhan amser.	Dim Angen	48
Dysgu a Diwylliant	Cyllideb ysgolion dirprwyedig : Cynnal a Chadw Tiroedd	Ail dendro'r gontract torri graswellt i lotiau llai er mwyn cael prisiau is erbyn Ebrill 2018.	Dim Angen	50
Dysgu a Diwylliant	Addysg Canolog : Incwm	Cynnyddu'r ffi Clwb Gofal Bore o £0.75 i £1.00.	EIA9	15

Arbedion Cyllideb Refeniw 2018 /19 i'w rhoi ar Waith				Atodiad 3a
Gwasanaeth	Cyllideb	Cynigion Arbedion	Asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb	Arbedion i gael eu gweithredu £
Dysgu a Diwylliant	Addysg Ganolog : Staffio	Cyfuno dwy rôl â'r wahan o fewn y Gwasanaeth Dysgu i un swydd.	Dim Angen	21
Dysgu a Diwylliant	Cyllideb Ysgolion dirprwyedig : Cyllideb ADY	Lleihau'r gyllideb ADY sydd wedi ei dirprwyo i ysgolion drwy'r fformiwla.	EIA10	100
Cyfanswm am Dysgu a Diwylliant				358
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Incwm Canolfan Hamdden Caergybi	Allanoli'r caffi yng Nghanolfan Hamdden Caergybi.	Dim Angen	5
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Morwrol : Staffio	Gwella'r rheolaeth a'r effeithiolrwydd o'r Wardeiniaid Traeth a'r Cynorthwywyr Llithrfa.	Dim Angen	20
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Gwarchod y Cyhoedd : Incwm	Cynyddu cyllidebau incwm ar gyfer Gwarchod y Cyhoedd o ganlyniad i newidiadau yn y ddeddfwriaeth.	Dim Angen	18
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Gwarchod y Cyhoedd : Cyflenwadau a Gwasanaethau	Arbedion effeithlonrwydd cyffredinol ar gyllidebau gwariant.	Dim Angen	12
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Datblygu Economaidd : Staffio	Rhesymoli capasiti o fewn cynllunio, JPPU, Gwarchod y Cyhoedd a Datblygu Economaidd.	Dim Angen	70
Cyfanswm am Rheoleiddio a Datblygu Economaidd				125
Gwasanaethau Tai	Tai : Incwm	Adolygu'r costau staffio sy'n cael eu talu gan CRT.	Dim Angen	10
Gwasanaethau Tai	Tai : Incwm	Cynyddu'r ffi am waith EPC.	Dim Angen	4
Gwasanaethau Tai	Tai : Incwm	Cynyddu'r ffi a godir ar Gymdeithasau Tai am weinyddu enwebiadau.	Dim Angen	4
Gwasanaethau Tai	Tai : Incwm	Codi ffi rheoli ar unrhyw grant dderbynir gan y Gwasanaeth am unrhyw weithgaredd statudol.	Dim Angen	5
Cyfanswm am Gwasanaethau Tai				23
Adnoddau	Archwilio Mewnol : Staffio	Dileu swydd y Swyddog Gwrth Dwyll.	Dim Angen	24
Cyfanswm am Adnoddau				24
Trawsnewid	Cyfathrebu: Cyflenwadau a Gwasanaethau	Lleihau'r gost o fod yn bresennol yn Sioe Môn.	Dim Angen	2

Arbedion Cyllideb Refeniw 2018 /19 i'w rhoi ar Waith				Atodiad 3a
Gwasanaeth	Cyllideb	Cynigion Arbedion	Aseiad o'r effaith ar gydraddoldeb	Arbedion i gael eu gweithredu £
Trawsnewid	Cyfathrebu : Incwm	Creu incwm drwy werthu lle hysbysebu ar wefan y Cyngor.	Dim Angen	6
Trawsnewid	Perfformio : Staffio	Dileu swydd wag o'r sefydliad.	Dim Angen	21
Trawsnewid	TG : Ymgynghoriaeth	Lleihau costau Ymgynghoriaeth TG.	Dim Angen	5
Trawsnewid	AD : Hyfforddiant	Lleihau cyllideb Hyfforddiant Rheoli.	Dim Angen	3
Trawsnewid	AD : Trafeilio	Lleihau cyllideb lwfans trafeilio AD.	Dim Angen	2
Trawsnewid	AD : Incwm	Creu incwm ychwanegol drwy ddarparu ymgynghoriaeth AD.	Dim Angen	1
Cyfanswm am Trawsnewid				40
Corfforaethol	Rheoli Corfforaethol : Staffio	Dileu'r Gyllideb Dros Ben.	Dim Angen	45
Corfforaethol	Partneriaeth Ynys Môn / Gwynedd : Cyfraniad	Dileu'r Gyllideb Dros Ben.	Dim Angen	60
Corfforaethol	Rheoli Risk : Cyflenwadau a Gwasanaethau	Dileu'r Gyllideb Dros Ben.	Dim Angen	31
Corfforaethol	Corfforaethol a Democrataidd : Costau Pensiwn	Leihau'r gyllideb i adlewyrchu gostyngiad yn y nifer o bensynwyr.	Dim Angen	100
Corfforaethol	Cyllido Cyfalaf : DRI	Adolygu Polisi'r DRI.	Dim Angen	1,000
Cyfanswm am Corfforaethol				1,236
CYFANSWM CYNIGION ARBEDION				2,522

ARBEDION CYLLIDEB REFENIW DDIM I'W RHOI AR WAITH

Gwasanaeth	Cyllideb	Cynigion Arbedion	Cyfeirnod Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb	Arbedion i gael eu Gweithredu
Gwasanaethau Oedolion	Arlwyo : Costau Rhedeg	Darparu ar gyfer cartrefi preswyl o 2 gegin gyda'r nod hirdymor o leihau i lawr i 1 gegin.	EIA5	100
Dysgu a Diwylliant	Diwylliant : Grantiau	Gostyngiadau pellach yn y lefel o grantiau diwylliant i sefydliadau megis Canolfan Ucheldre, Cwmni Frân Wen a phapurau newydd y gymuned.	EIA7	20
Dysgu a Diwylliant	Trafnidiaeth Ysgolion : Incwm	Cynyddu'r ffi ar gyfer cardiau bws o dan y cynllun sedd wag gan 10% (£12) ar gyfer teithiau bws o fewn 3 milltir o ysgolion uwchradd a 2 filltir o ysgolion cynradd.	EIA8	10
Dysgu a Diwylliant	Cyllidebau Ysgolion wedi eu Dirprwyo	Cynnal y gyllideb ysgol ar lefel 2017/18 gan ei gwneud yn ofynnol i ysgolion i gyllido'r codiadau cyflog a chwyddiant o gyllidebau presennol.	EIA10	563
Dysgu a Diwylliant	Adeiladau Ysgolion : Atgyweirio a Chynnal a Chadw	Ddirprwyo mwy o'r gyllideb i ysgolion a chaniatáu i gaffael eu hunain atgyweiriadau a gwaith cynnal a chadw ysgolion.	Dim Angen	100
CYFANSWM YR ARBEDION HEB EU GWEITHREDU				793

CYNIGION CYLLIDEB TERFYNOL 2018/19 FESUL GWASANAETH

ATODIAD 4

	Cyllideb Ddisymud yn dilyn y Setliad Dros Dro	Newid i'r Gyllideb Ddisymud	Arbedion	Pwysau ar y Gyllideb	Cynigion Cyllideb Arfaethedig Derfynol 2017/18
	£	£	£	£	£
Addysg a Diwylliant	48,969,980	(28,300)	(358,000)	-	48,583,680
Gwasanaethau Oedolion	24,962,080	(212,870)	(350,000)	172,000	24,571,210
Gwasanaethau Plant	8,224,270	(64,290)	-	-	8,159,980
Gwasanaethau Tai	1,006,120	(62,610)	(23,000)	-	920,510
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	14,958,530	(124,320)	(366,000)	180,000	14,648,210
Economaidd aC Adfywio Cymunedol	3,974,270	(153,050)	(125,000)	-	3,696,220
Trawsnewid Corfforaethol	3,920,840	643,850	(100,000)	-	4,464,690
Adnoddau (cynnwys Budd-daliadau a roddir)	2,945,957	(215,610)	(24,000)	-	2,706,347
Busnes y Cyngor	1,547,100	(52,140)	-	-	1,494,960
Rheoli Corfforaethol	729,300	(27,510)	(45,000)	-	656,790
Cyfanswm Cyllidebau Gwasanaeth	111,238,447	(296,850)	(1,391,000)	352,000	109,902,597
Costau Corfforaethol a Democraidd	1,945,830	1,273,740	(131,000)	-	3,088,570
Ad-daliadau i CRT	(621,950)	-	-	-	(621,950)
Ardollau	3,378,031	(17,704)	-	-	3,360,327
Cyllido Cyfalaf	8,511,462	-	(1,000,000)	-	7,511,462
Rhyddhad Trethi Dewisol	60,000	-	-	-	60,000
Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	5,524,000	-	-	-	5,524,000
Cyfanswm Cyllidebau wedi eu Dyrannu	130,035,820	959,186	(2,522,000)	352,000	128,825,006
Cronfeydd wrth gef Cyffredinol ac Argyfyngau Eraill	2,301,278	(610,978)	-	87,500	1,777,800
Cronfa wrth gefn Gwasanaethau Plant	-	-	-	267,853	267,853
Cyfanswm Cyllideb 2018/19	132,337,098	348,208	(2,522,000)	707,353	130,870,659
Cyllidwyd gan					
Grant Cynnal Refeniw	72,306,940	930,698	-	-	73,237,638
Trethi Annomesig	22,617,197	(42,998)	-	-	22,574,199
Y Dreth Gyngor yn cynnwys Premiwm y Dreth Gyngor	35,202,173	(336,651)	-	267,853	35,133,375
Arian Wrth Gefn y Cyngor	-	-	-	-	-
Cyfanswm Cyllid	130,126,310	551,049	-	267,853	130,945,212
Balans i'r Gronfa Wrth Gefn Cyffredinol					74,553

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	Diddymu un siwrna' bws yn ei chyfanrwydd (siwrna' o Amlwch i Llangefni am 0713) o ddydd Llun i ddydd Sadwrn (gwasanaeth 32). Peidio gweithredu y siwrneiau canlynol ar ddydd Sadwrn: 1234 o Llannerch-y-medd i Fangor, 1418 o Fangor i Llannerch-y-medd, 1532 o Carmel i Fangor a 1640 o Fangor i Rhos-y-bol (gwasanaeth 63).
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Iwan Cadwaladr
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Cynnig newydd.
4 - Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Teithwyr bws fyddai yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma.
5 - Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Ni fydd y siwrneiau uchod ar gael i deithwyr.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl

Na ddim yn ymwybodol.

7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw

Ni fyddai teithwyr arferol y siwrneiau dan sylw yn gallu eu defnyddio mwyach.

8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig

Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.

Na ddim yn ymwybodol.

8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig

Na ddim yn credu fod angen proses ymgynghori ychwanegol.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).

Wrth dorri y siwrneiau dan sylw mi fyddai yn golygu fod y teithwyr arferol yn cael eu heffeithio. Oherwydd toriad yn y nifer o fysiau yn gweithredu cytundeb 53D (gweithredu rhwng Biwmares – Bangor – Biwmares) ac oherwydd hynny gostyngiad yn y pris nid oes angen symud ymlaen gyda'r penderfyniad i gwtogi y 5 siwrna' dan sylw.

2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?

Dim angen cwtogi y 5 siwrna' dan sylw. Y newidiadau i siwrneiau cytundeb 53D (gweithredu rhwng Biwmares – Bangor – Biwmares) ar waith ers ddydd Llun 9fed o Hydref 2017.

3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?

(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).

Dim angen symud ymlaen gyda'r penderfyniad i gwtogi y 5 siwrna' dan sylw oherwydd y newidiadau i siwrneiau cytundeb 53D (gweithredu rhwng Biwmares – Bangor – Biwmares).

Tudalen 66

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	30.01.18	Gwreiddiol

Tudalen 69

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	Datblygiad Tai Gofal Ychwanegol yn Llangefni – Hafan Cefni sydd yn newid y ddarpariaeth presennol ac yn cynyddu'r cyfleoedd i bobl gael denogaeth yn eu tai eu hunain neu mewn tai gofal ychwanegol
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Alwyn Rhys Jones
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Newydd
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Rhanddeiliaid Mewnol: Staff Cyngor Sir Ynys Môn (tebyg I weithwyr cymdeithasol, swyddogion Tai ayyb) Staff Grwp Pennaf Staff Plas Penlan Aelodau Etholedig Lleol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
	<p>Rhanddeiliaid Allanol: Trigolion Plas Penlan a'u teuluoedd / gofalwyr Defnyddwyr Gwasanaeth o'r gymuned lleol Teuluoedd / Gofalwyr o ddefnyddwyr Darparwyr Gwasanaeth a gweithwyr gofal fydd yn rheoli gwasanaethau cefnogol 'dom care' Proffesiynwyr Iechyd – (GP's / Nyrsys / Ffysio's / OT's ayyb)</p>
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	<p>Fydd y grwp yma o bobl yn cael eu effeithio gan y newid gan y bydd cyfle I rai symud yn syth I Hafan Cefni / bydd eraill yn cael eu effeithio drwy newid yn y ddarpariaeth gyfredol yn lleol / bydd teuluoedd yn gorfod delio gyda'r newid a bydd rhaid I staff a darparwyr gwasanaeth yn gorfod ymdopi gyda trefniadau newydd</p>
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	<p>Nac ydwyf</p>
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw	<p>Risg o bobl yn amharod i newid eu ffordd o fyw presennol yn credu pryder wrth newid Risg o fod y model llenwi'r ddarpariaeth newydd (Hafan Cefni) yn cael effaith ar yr arbedion</p>
8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig	<p>Risg o gynyddu'r galw ar y gwasanaethau cefnogol – h.y. mwy o alw yn y gymuned gan fod mwy o bobl yn medru byw yn annibynnol</p>
Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd,	

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.	
8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig	Nac oes, ymgynghori cynhwysfawr wedi digwydd eisoes a digwyddiadau hyrwyddo'r ddarpariaeth newydd wrth waith.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).	<p>Y prif effaith o'r newid yw bod unigolion yn medru parhau l fyw yn annibynnol heb ofalaeth y sector gyhoeddus mewn ffordd sydd yn gyd-lynnus.</p> <p>O safbwynt yr risgiau byddwn yn –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trafod yn rheolaidd gyda Pennaf parthed disgwyliadau llenwi'r ddarpariaeth newydd • Parhau l drin a trafod materion yn ymwneud a newid yn y ddarpariaeth gyda'r unigolion perthnasol a'i teuluoedd • Rhoi gwybod l'r AE lleol o'r newid a'r hyn sy'n cael ei wneud l reoli'r gofyn • Cyd-weithio'n agosach gyda'r Bwrdd lechyd a'r cymunedau l alluogi unigolion l dderbyn y cefnogaeth angenrheidiol yn gymunedol e.e. hybiau cymunedol ayyb.
---	---

Cam 2: Canlyniad yr asesiad	
2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?	Mae'r newid yma yn cyd-fynd a disgwyliadau'r ddeddf llesiant newydd
3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma? (Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).	Nac oes

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	30.01.18	Gwreiddiol

Tudalen 73

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	Newid y ddarpariaeth gwasanaeth gyda'r nod o sicrhau bod mwy o gleientiaid yn medru aros yn eu cartrefi neu yn cael eu lleoli mewn tai gofal ychwanegol yn hytrach na chael eu rhoi mewn cartrefi preswyl
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Alwyn Rhys Jones
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Y cynnig yn newydd i Gyngor Sir Ynys Môn, ond mae'r model darparu a gynigir yn gyson gyda gwreidd y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant
4 - Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Pobl Hyn Unigolion gyda Anabledd

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
<p>5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?</p>	<p>Yn y mwyafrif o achosion fe fyddwn yn cyflwyno y newid yma wrth ddelio gyda achosion newydd sydd yn dod i'n sylw. Oherwydd hyn ni fydd y mwyafrif o unigolion yn gweld newid penodol, ond fe fydd profiad unigolion o ddod mewn cyswllt gyda'n gwasanaeth ni yn wahanol.</p> <p>Y canlyniad I unigolion yw y byddwn yn fwy tebygol o cynnig unai gwasanaeth neu cefnogaeth ail alluogi a chyngor a chyfeiriad I adnoddau yn y gymuned, lleoliad mewn tai gofal ychwanegol ac nid lleoliad hirr dymor mewn cartref preswyl</p>
<p>6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl</p>	<p>Ceisio lleihau nifer mewn cartrefi preswyl a cefnogi byw yn annibynnol yn y gymuned neu mewn Tai Gofal Ychwanegol</p>
<p>7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw</p>	<p>Risg o cynydd yn y niferoedd o bobl hyn yn lleihau yr effaith o newid mewn ymagwedd</p> <p>Mae risg nad yw cymunedau a teuluoedd yn gallu cynnig y lefel o gefnogaeth sydd ei angen I wneud hyn lwyddo</p>
<p>8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig</p> <p>Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.</p>	<p>Risg o gynyddu'r galw ar y gwasanaethau cefnogol – h.y. mwy o alw yn y gymuned gan fod mwy o bobl yn medru byw yn annibynnol</p>

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig	Nagoes, ond bydd angen sicrhau bod ein prosesau asesu yn cwrdd ac anghenion stadudol

Cam 2: Canlyniad yr asesiad	
1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).	Newid y cynnig gweithredol ir cyhoedd. Wrth sicrhau ymateb cyson a teg fe fyddwn yn lliniaru y risgiau cysylltiedig
2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?	Mae'r newid yma yn cyd-fynd a disgwyliadau'r ddeddf llesiant newydd
3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?	Nagoes.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	30.01.18	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	<p>Rheoli Gofyn am Ofal Cartref drwy annog cyfranogaeth cymunedol a rhwydwaith unigolion yw cefnogi l barhau yn annibynnol</p> <p>Mae ein cynnig o ofal cartref yn ran sylweddol o'r cynnig presennol gan wasanaethau cymdeithasol. Yn raddol dros amser rydym yn ceisio newid y cynnig wrth roi ffocws cryfach ar "beth sydd o bwys l unigolion" a ystyried eu asedau personol. Adnabod y newid yma y mae yr arbediad han</p>
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Alwyn Rhys Jones
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Y cynnig yn newydd i Gyngor Sir Ynys Môn, ond mae'r model darparu a gynigir yn gyson gyda gwreidd y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Pobl Hyn Unigolion gyda Anabledd
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Yn y mwyafrif o achosion fe fyddwn yn cyflwyno y newid yma wrth ddelio gyda achosion newydd sydd yn dod in sylw. Oherwydd hyn ni fydd y mwyafrif o unigolion yn gweld newid penodol, ond fe fydd profiad unigolion o ddod mewn cyswllt gyda'n gwasanaeth ni yn wahanol. Y canlyniad I unigolion yw y byddwn yn fwy tebygol o cynnig unai gwasanaeth neu cefnogaeth ail alluogi a chyngor a chyfeiriad I adnoddau yn y gymuned, a nid gwasanaeth hir dymor
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	Ceisio lleihau nifer mewn cartrefi preswyl a cefnogi byw yn annibynnol yn y gymuned neu mewn Tai Gofal Ychwanegol
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw	Risg o cynydd yn y niferoedd o bobl hyn yn lleihau yr effaith o newid mewn ymagwedd Mae risg nad yw cymunedau a teuluoedd yn gallu cynnig y lefel o gefnogaeth sydd ei angen I wneud hyn lwyddo
8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig	Na, dim mwy na'r hyn a adnabuwyd eisoes.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.	
8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig	Nagoes, ond bydd angen sicrhau bod ein prosesau asesu yn cwrdd ac anghenion stadudol

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).	Newid y cynnig gweithredol ir cyhoedd. Wrth sicrhau ymateb cyson a teg fe fyddwn yn lliniaru y risgiau cysylltiedig
2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?	Nagoes

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

<p>3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?</p> <p>(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).</p>	Nagoes.

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	30.01.18	Gwreiddiol

Tudalen 81

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	Lleihau y niferoedd o geginau sydd yn darparu arlwyyo l boblogaeth cartrefi mewnol y cyngor sir l unai 2 neu 3
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Alwyn Rhys Jones
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Newidiadau wedi eu ystyried llynedd. Hwn yn fwy penodol ac yn targedu lleihau nifer ceginau l 2 neu 3
4 - Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Pobl Hyn Swyddogion a staff y cyngor

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Pobl Hyn- Bydd y prydau sydd yn cael eu darparu ir cartrefi yn dod o unai 2 neu 3 cegin, gyda prydau yn cael eu trosglwyddo I sicrhau hyn. Staff- Lleihad yn y niferoedd o staff sydd eu hangen I cefnogi arlwyo
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	Cau Plas Penlan yn effeithio ar staff arlwyo yno
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw	Risg o weld dirywiad yn hinsawdd y prydau sydd yn cael eu cynnig Mae risg y bydd dewis o brydau I breswylwyr yn lleihau
8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.	O bosib byddai rhai effeithiau ar gyflenwyr bwyd gyda cyfle I ordro bwyd yn fwy effeithiol gyda llai o wast

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig

Bydd angen sicrhau bod ein prosesau asesu yn cwrdd ac anghenion ymgysylltu a staff mewnol, Yn ogystal bydd angen sicrhau ein bod yn hysbysu preswylwyr a effeithir

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).

Newid y cynnig arlwyo o fewn ein cartref.
I liniaru hyn bydd angen sicrhau bod y broses newydd o arlwyo yn parhau l gynnig prydau maethlon ac amserol a sicrhau darpariaeth priodol

Bydd angen sicrhau proses ymgynghori gyda staff a effeithir gan y cynnig

2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?

Ddim yn rhagweld effeithiau or fath

Cam 2: Canlyniad yr asesiad**3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?**

(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).

Nagoes.

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Aseu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	29.01.18	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei aseu?	Mae'r ALI yn talu £60k y flwyddyn i'r Gwasanaeth Cerdd William Mathias yn bresennol i weinyddu a chynnig gwasanaeth cerdd i ysgolion Ynys Môn. Gwneir hyn mewn partneriaeth gyda Chyngor Gwynedd sydd hefyd yn cyfrannu swm tuag at weinyddiaeth y drefn ar ran eu hysgolion. Yn ogystal, mae'r ysgolion yn talu ffioedd sydd bellach ychydig uwchben costau ffioedd mewn rhai siroedd yn dilyn eu symud i greu 'co-op' o diwtoriaid cerdd, yn hytrach na chomisiynu'r Gwasanaeth Cerdd Ysgolion William Mathias. Cynigir gweithredu i sefydlu cynllun 'co-op' ar gyfer Ynys Môn, yn hytrach na pharhau a'r drefn hanesyddol. Bydd hyn yn arwain at arbediad i ysgolion hefyd oddeutu £19k
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Delyth Wyn Molyneux
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Y cynnig yn newydd i Gyngor Sir Ynys Môn, ond mae'r model darparu a gynigir eisoes wedi ei gyflwyno mewn sir arall, a gwiredwyd arbedion o ganlyniad.
4 - Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Cyngor Gwynedd (sy'n rhan o'r cytundeb bresennol) Gwasanaeth Cerdd Williams Mathias a'r staff Partneriaid fydd yn sefydlu a gweinyddu'r cynllun coop Ysgolion Ynys Môn sy'n derbyn y gwasanaeth

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?

Mae tystiolaeth o'r sir sy'n barod sy'n defnyddio'r model darparu a gynigwyd yn nodi na fydd yn effeithio'n andwyol ar berfformiad y gwasanaeth. Yn ogystal dengys y dystiolaeth a gyflwynwyd ganddynt, bod y newid wedi arwain at welliannau i'r drefn bresennol. Adnabuwyd yn ogystal bod cyfle i wneud arbedion ar weinyddiaeth i'r ALI hefyd, gan ganiatáu i flaenoriaethu gwariant yr adran ar agweddau statudol.

Newid yn ein cytundeb gyda Chyngor Gwynedd

Ysgolion yn talu ffioedd llai am y gwasanaeth

Bydd peth effaith ar staff ond bydd trafodaethau/ cynnig i'w symud i fod yn rhan o cop yn hytrach na'n gyflogedig gan William Mathias.

Mae'r drefn arfaethedig yn sicrhau'r un mynediad i'r gwasanaeth cerdd ac sydd yn bresennol i'r ysgolion

6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl

Na

7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw

Risg o ddiffyg cefnogaeth gyhoeddus

8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig

Na, dim mwy na'r hyn a adnabuwyd eisoes.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.

8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig

Nagoes, ond bydd angen ymgynghori gyda'r rhanddeiliaid a effeithir arnynt fwyaf gan y penderfyniad.

Tudalen 87

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).

Rhoi blaenrybudd I'r partneriaid bod y toriad yn bosib.

2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?

Nagoes.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad**3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?**

(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).

Nagoes.

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Aseu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	23/10/17	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei aseu?	Lleihau'r swm ar gael i ddsbarthu i fudiadau fel grantiau bach.
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Delyth Wyn Molyneux
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Mae'r grantiau yma wedi lleihau ers 2015-2016, pan dorwyd y rant l'r Ganolfan Ucheldre a Cwmni'r Fran Wen, a toriad bychan l'r amryw fudiadau sy'n derbyn symiau bach e.e. papurau bro, scowtiaid, geidiaid, chwaraeon Eryri, ayyb. Y bwriad y tor hwn yw torri'r grantiau ymhellach o £20,000. Hyn yn gadael £40,000 fel gyllideb sy'n weddill.
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Rhai mudiadau sy'n dibynu ar grantiau neu gyfraniad ALI fel cyfraniad tuag at eu gwaith, e.e. y ganolfan Ucheldre a Theatr Bara Caws, mudiadau gwirfoddol a phapurau bro.
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Lleihad yn y cyfraniad gan yr ALI i weithgareddau'r mudiadau. Gall lleihau'r arian craidd a dderbynir gan yr ALI effeithio ar allu Theatr Bara Caws a'r Ucheldre i fedru cynnig cyllid 'match' ar gyfer gwneud ceisiadau am grantiau allanol.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl

Na

7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw

Bydd rhai mudiadau yn wynebu her gyllidol I geisio llenwi'r bwloch a godir yn sgil y toriad I'r grantiau bach.

8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig

Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.

Na, dim mwy na'r hyn a adnabuwyd eisoes.

8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig

Nagoes, ond bydd angen ymgynghori gyda'r mudiadau a effeithir arnynt fwyaf gan y penderfyniad, er mwyn rhoi amser iddynt ystyried yr effaith a cheisio adnabod ffynonellau cyllidol eraill, os yn bosib.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

<p>1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).</p>	<p>Rhoi blaenrybudd l'r mudiadau bod y toriad yn bosib.</p>
<p>2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?</p>	<p>Nagoes, does dim modd l ni osgoi'r effaith.</p>
<p>3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma? (Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).</p>	<p>Nagoes.</p>

Tudalen 92

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Aseu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	23/10/17	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei aseu?	Codi'r ffi am seddi gwag ar fysiau ysgol: 10% yn unol a'r gytundeb gan y Pwyllgor Gwaith pan fabwysiadawyd y polisi yn 2014.
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Delyth Wyn Molyneux
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Nac ydyw, rydym yn cofi'r ffi yma pob blwyddyn oddeutu 10%.
4 - Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Bydd rhai rhieni yn gwrthwynebu talu'r codiad yn y ffi am docyn bws.
5 - Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Codi'r ffi o £108 i fod yn £118 y flwyddyn.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl

Na

7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw

Gall rhai ddewis peidio defnyddio'r gwasanaeth yma o ganlyniad, ond bydd rhaid parhau l'w gynnig..

8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig

Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.

Na, dim mwy na'r hyn a adnabuwyd eisoes.

8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig

Nagoes.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

<p>1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).</p>	<p>Rhoi blaenrybudd o'r bwriad I godi'r ffioedd.</p>
<p>2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?</p>	<p>Nagoes, does dim modd I ni osgoi'r effaith.</p>
<p>3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma? (Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).</p>	<p>Nagoes.</p>

Tudalen 96

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Aseu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	23/10/17	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei aseu?	Codi'r ffi am ofal plant yn y boreau cyn y Clwb Brecwast, sydd yn parhau am ddim. Ffi presennol yw 75c y dydd am 25 munud o ofal. Cynigir codi'r ffi i £1 y dydd er mwyn cyfrannu canran uwch tuag at gwir gostau cyflogaeth am y cyfnod yma
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Delyth Wyn Molyneux
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Hwn yn gynnig newydd. hon uw'r ail flwyddyn o'r ffi yma, ac mae'n amser ei adolygu i adlewyrchu gwir gostau cyflogaeth, gan nad yw'n cyfro'r costau ar hyn o bryd.
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Bydd rhieni sy'n dewis gollwng eu plant yn yr ysgol erbyn 8 yb i dderbyn gofal yn cael eu heffeithio gan y codiad yma. O ystyried bod cost gofal plant o leiaf £5 yr awr (gyda'r mwyafrif oddeutu £7-10), mae £1 am hanner awr yn sylweddol is.
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Mae'r mwyafrif helaeth o rieni sy'n dewis gollwng eu plant am 8 yn gweithio, ac felly bydd y gost yn cynyddu iddyn nhw.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl

Na

7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw

Gall rhai ddewis peidio defnyddio'r gwasanaeth ond mae hyn yn anhebyg gan ei fod yn rhatach nag unrhyw wasanaeth a gynigir drwy feithrinfeydd.

8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig

Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.

Na, dim mwy na'r hyn a adnabuwyd eisoes.

8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig

Nagoes.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

<p>1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).</p>	<p>Rhoi blaenrybudd o'r bwriad I godi'r ffioedd.</p>
<p>2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?</p>	<p>Nagoes, does dim modd I ni osgoi'r effaith.</p>
<p>3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma? (Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).</p>	<p>Nagoes.</p>

Tudalen 100

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Aseu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	23/10/17	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei aseu?	I gadw'r gyllideb ysgol ar lefel 2017/2018, gyda'r ysgolion yn ysgwyddo costau'r codiad cyflog staff a chwyddiant o'r gyllideb yma.
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Delyth Wyn Molyneux
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Hwn yn un newydd.
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Bydd lefel staffio ysgolion yn cael ei effiethio gan hyn, ac fe all arwain at dorri staff.
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Mae £563,000 o doriad gyfwerth ag oddeutu chwe swydd addysgu ar draws pob sector.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

Tudalen 103

<p>6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl</p>	<p>Rhai toriadau i ysgolion mewn cyllidebau Cynnal a Chadw (£100,000) a'r gyllideb Torri Gwair (£50,000) wedi eu cynnig hefyd.</p>
<p>7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw</p>	<p>Gall arwain at maint dosbarthiadau yn tyfu ar draws y sectorau cynradd, uwchradd ac arbennig (os gweithredir yr un lefel o doriad i bob sector yn gyfartal).</p>
<p>8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig</p> <p>Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.</p>	<p>Dim mwy na'r hyn a adnabuwyd eisoes.</p>
<p>9 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig</p>	<p>Bydda'n rhaid i bob ysgol a Chorff Llywodraethol sy'n cael ei effeithio ystyried a gweithredu proses gormodedd staff.</p>

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

<p>1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).</p>	<p>Bydd maint dosbarthiadau yn tyfu mewn rhai ysgolion o ganlyniad i doriad yn y gyllideb datganoledig, neu bydd ystod opsiynau dewisol yn lleihau yn CA4 a/neu ol-16.</p>
<p>2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?</p>	<p>Nagoes, does dim modd osgoi'r toriad ond gall rhai penaethiaid ddewis lleihau penawdau cyllidol eraill er mwyn gwarchod lefelau staffio, ern a fydd hyn yn bosib mewn llawer o achosion.</p>
<p>3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?</p> <p>(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).</p>	<p>Nagoes, os am gyflawni'r toriadau angenrheidiol I addysg.</p>

Tudalen 104

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Tudalen 105

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Adroddiad i:	CYNGOR SIR
Dyddiad:	28 CHWEFROR 2018
Pwnc:	CYLLIDEB GYFALAF 2018/19
Aelod(au) Portffolio:	CYNGHORYDD J. GRIFFITH
Pennaeth Gwasanaeth:	MARC JONES (EST. 2601)
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	MARC JONES EST. 2601 rmjfi@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	d/b

A - Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

1.1 Mae'n ofynnol i'r Cyngor llawn gymeradwyo'r gyllideb cyfalaf ar gyfer 2018/19 ac argymhellwyd hyn gan y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 19 Chwefror 2018.

2. ARGYMHELLION

- I gymeradwyo'r Rhaglen Gyfalaf ganlynol ar gyfer 2018/19:-

	£'m
Cynlluniau Ymrwymedig a Ddygwyd Ymlaen o 2017/18	23.399
Buddsoddi mewn Asedau presennol	2.518
Prosiectau Buddsoddi i Arbed	0.258
Ail-wynebu Priffyrdd	1.592
Ysgolion 21 ^{ain} Ganrif	8.850
Cynlluniau Hamdden	<u>0.400</u>
Cyfanswm Cynlluniau Cyfalaf y Gronfa Gyffredinol	37.017
 Cynlluniau Cyfalaf CRT	 <u>12.417</u>
Cyfanswm Rhaglen Gyfalaf Arfaethedig 2018/19	<u>49.434</u>
 Cyllidir drwy:-	
Cyllid a ddygwyd ymlaen o 2017/18	1.040
Grant Cyfalaf Cyffredinol	1.334
Derbyniadau Cyfalaf	0.500
Benthyca â Chefnogaeth	2.192
Benthyca Di-gefnogaeth	0.350
Benthyca Di-gefnogaeth - Ysgolion 21 ^{ain} Ganrif	3.734
Benthyca â Chefnogaeth – Ysgolion 21 ^{ain} Ganrif	1.279
Grantiau Allanol	28.080
Arian Cyfalaf wrth gefn	0.258
Grant Atgyweirio Priffyrdd	0.910
Cyllid CRT	<u>9.757</u>
 Cyfanswm Cyllid	 <u>49.434</u>

B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?		
Cafodd nifer o gynlluniau ychwanegol eu hystyried wrth ddrafftio'r rhaglen gyfalaf ond y prif ffactor yw cyllid a fforddiadwyedd a gwneud y mwyaf o gyllid grant allanol. Nid yw'r rhaglen gyfalaf arfaethedig yn ymrwymo'r Cyngor i lefel o fenthyca sy'n cynyddu'r ddarpariaeth isafswm refeniw neu daliadau llog i lefel na ellir ei fforddio.		
C - Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?		
d/b		
CH - A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?		
Ydi		
D - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
d/b		
DD - DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	Cafodd y strategaeth gyfalaf a'r rhaglen gyfalaf ddrafft eu hystyried gan yr UDA ym mis Medi 2017 ac fe'u cefnogwyd.
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Amherthnasol – adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Dim sylwadau penodol
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	
7	Sgriwtini	I gefnogi ac i argymhell i'r Pwyllgor Gwaith y Gyllideb Gyfalaf Arfaethedig am 2018/19
8	Aelodau Lleol	
9	Unrhyw gyrrff allanol eraill	
E - Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	
2	Gwrthdlodi	
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	
F - Atodiadau:		
Atodiad 1 – Adroddiad ar y Gyllideb Gyfalaf 2018/19 Atodiad 2 – Cyllideb Gyfalaf Arfaethedig 2018/19 Atodiad 3 – Cais Buddsoddi i Arbed - Effeithlonrwydd Ynni Atodiad 4 – Cais Buddsoddi i Arbed - Wifi yng Nghanolfan Byron Atodiad 5 – Cais Cae Pêl-droed 3G Atodiad 6 – Cais am Offer Ffitrwydd i Ganolfan Hamdden Caergybi		
FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):		
Adroddiad Strategaeth Gyfalaf – Pwyllgor Gwaith 30 Hydref 2017		

1. CYFLWYNIAD

- 1.1. Mae'r gyllideb gyfalaf arfaethedig ar gyfer 2018/19 yn seiliedig ar y strategaeth gyfalaf a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ar 30 Hydref 2017. Roedd y strategaeth yn amlinellu y byddai'r rhaglen gyfalaf arfaethedig yn seiliedig ar y 7 prif ffynhonnell o gyllid:-
- Grant Cyfalaf Cyffredinol
 - Benthycia â Chefnogaeth
 - Derbyniadau Cyfalaf
 - Benthycia Digefnogaeth ar gyfer y Rhaglen Ysgolion 21^{ain} Ganrif
 - Grantiau Cyfalaf Penodol (yn cynnwys Rhaglen Ysgolion 21^{ain} Ganrif)
 - Cyfalaf Wrth Gefn
 - Cyfrif Refeniw Tai wrth gefn a balansau
- 1.2. Yn ychwanegol at hynny, yn ei gyfarfod ar 19 Chwefror 2018, penderfynodd y Pwyllgor Gwaith ryddhau £0.258m o arian cyfalaf wrth gefn er mwyn cyllido prosiectau Buddsoddi i Arbed.

2. CYLLIDEB ARFAETHEDIG AR GYFER 2018/19

- 2.1. Cyhoeddwyd y setliad terfynol ariannol Llywodraeth Leol ar gyfer 2018/19 gan Lywodraeth Cymru ar 20 Rhagfyr 2017. Mae'r setliad ariannol yn nodi dwy elfen o gyllid cyfalaf sef y Grant Cyfalaf Cyffredinol a'r lefel o Fenthycia â Chefnogaeth heb ei neilltuo y mae Llywodraeth Cymru yn ei ariannu drwy'r elfen cyllid cyfalaf o'r Aseiad Gwariant Safonol. Roedd y setliad yn gosod y Grant Cyfalaf Cyffredinol ar £1.334m a'r Benthycia â Chefnogaeth heb ei neilltuo ar £2.192m. Yn ychwanegol ar hynny, bydd y Cyngor hefyd yn derbyn £2.660m ar ffurf Lwfans Gwaith Trwsio Mawr gan Lywodraeth Cymru a fydd yn ariannu'n rhannol y gwaith cyfalaf sylweddol a wneir ar stoc tai'r Cyngor.
- 2.2. Dros y blynyddoedd diwethaf, mae llawer iawn o dir ac adeiladau dros ben y Cyngor wedi eu gwerthu gyda'r arian yn cael ei ddefnyddio i ariannu'r gwaith o ailwampio mân-ddaliadau'r Cyngor neu er mwyn ariannu gwariant cyfalaf. Mae gan y Cyngor nifer fawr o hen safleoedd ysgol yn ei feddiant yn dilyn agor Ysgol Cybi ac Ysgol Rhyd y Llan a bydd safleoedd pellach ar gael pan fydd Ysgol Santes Dwynwen yn agor yn 2019. Fodd bynnag, mae unrhyw arian a geir yn sgil gwerthu'r safleoedd hyn eisoes wedi'i glustnodi ar gyfer y gost o adeiladu'r ysgolion newydd ac, felly, ni fydd ar gael i ariannu'r rhaglen gyfalaf gyffredinol. Felly, mae'r swm sydd ar gael o dderbyniadau cyfalaf er mwyn ariannu'r gwariant cyfalaf newydd wedi gostwng ers y blynyddoedd diwethaf a rhagwelir ei fod tua £0.500m.
- 2.3. Mae'r Cyllid ar gyfer Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif Band A wedi'i ariannu drwy 50% o gyllid gan Lywodraeth Cymru a 50% gan y Cyngor drwy fenthycia digefnogaeth. Yna, bydd Llywodraeth Cymru yn darparu traean o'u cyllid ar ffurf grant penodol gyda'r gweddill yn fenthyciad â chefnogaeth. Mae'r cyllid sydd ar gael drwy'r tair elfen yn ddibynnol ar y gwariant a gall newid gan ddibynnu ar y cynnydd a wneir ar bob cynllun. Mae'r Cyngor yn sicrhau bod gwariant digonol yn digwydd er mwyn sicrhau y bydd modd i'r holl grant gael ei dynnu i lawr. Yn seiliedig ar y proffil gwariant, rhagwelir y bydd y cyllid sydd ar gael ar gyfer 2018/19 fel a ganlyn:- Cyllid Grant Llywodraeth Cymru - £3.837m, Benthycia â Chefnogaeth - £1.279m Benthycia Digefnogaeth - £3.734m.
- 2.4. Mae rhai prosiectau un ai wedi eu hariannu'n rhannol neu'n llawn gan grantiau allanol. Gall y rhain fod yn grantiau gan Lywodraeth Cymru, grantiau Ewropeaidd neu'n gyfraniadau gan gyrff allanol. Bydd y gwariant ar bob prosiect yn penderfynu ar lefel y cyllid grant a dderbynnir. Yn seiliedig ar y cynlluniau ar gyfer prosiectau presennol, rhagwelir y bydd y Cyngor yn gallu tynnu i lawr £24.193m o gyllid allanol.

- 2.5.** Wedi'i gynnwys fel rhan o Arian Wrth Gefn Clustnodedig y Cyngor, mae Arian wrth Gefn Cyfalaf a gasglwyd gan gyfraniadau o'r gyllideb refeniw yn ystod blynyddoedd blaenorol. Mae'r Pwyllgor Gwaith eisoes wedi cymeradwyo rhyddhau £0.258m o'r gronfa arian wrth gefn hon i ariannu prosiectau Buddsoddi i Arbed.
- 2.6.** Yn ychwanegol at y Lwfans Gwaith Trwsio Mawr, mae gweddill y rhaglen gyfalaf CRT wedi'i hariannu o'r gwarged refeniw blynyddol sy'n cael ei greu gan y CRT a'r defnydd o'r balans CRT. Mae gan y CRT gyfleuster benthyca ei hun hefyd sydd wedi'i gapio gan Lywodraeth Cymru. Ar gyfer 2018/19, cynigir defnyddio £9.757m o'r gwarged yn ystod y flwyddyn a'r balans CRT er mwyn ariannu'r gwariant cyfalaf. Does dim benthyca ychwanegol at ddibenion CRT wedi ei gynllunio ar gyfer 2018/19.
- 2.7.** Ym mis Ionawr 2018, cyhoeddodd Lywodraeth Cymru gyllid grant ychwanegol o £30m ar gyfer 2017/18. Dyraniad Ynys Môn o'r cyllid ychwanegol hwn fydd £910k. Gellir defnyddio'r grant i ariannu unrhyw brosiect â tharddiad lleol ar gyfer unrhyw brosiect yn 2017/18 ar yr amod y defnyddir yr arian wedi hynny i atgyweirio ffyrdd yn 2018/19. Bydd hyn wedyn yn darparu cyllid ychwanegol o £910k yn 2018/19, uwchben y grant cyfalaf cyffredinol.

3. RHAGLEN GYFALAF A GYNLLUNIR AR GYFER 2018/19

- 3.1.** Nododd y strategaeth gyfalaf a gytunwyd ac a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Hydref 2016 ac a gadarnhawyd eto yn Hydref 2017, yr egwyddorion y mae rhaglen gyfalaf 2018/19 yn seiliedig arnynt. Mae'r egwyddorion fel â ganlyn:-
- Bod swm yn cael ei ddyrannu yn y rhaglen gyfalaf bob blwyddyn i ariannu'r gwaith atgyweirio sylweddol mewn perthynas ag offer TG, cerbydau ac adeiladau presennol y Cyngor neu i brynu rhai newydd yn eu lle;
 - Bod swm yn cael ei ddyrannu yn y rhaglen gyfalaf er mwyn bodloni gofyniad statudol y Cyngor i gynnig grantiau cyfleusterau i'r anabl;
 - Bod rhyw lefel o waith ailwynebu ffyrdd yn cael ei ariannu o flwyddyn y rhaglen gyfalaf. Bydd y swm a gaiff ei ddyrannu yn ddibynol ar y cyllid sydd ei angen er mwyn cyflawni unrhyw warantau isafswm gwerth contract, lefel y cyllid sydd ar gael ac asesiad o gyflwr ffyrdd yr Awdurdod;
 - Bydd prosiectau sydd angen lefel o gyllid cyfatebol fel y gellir tynnu cyllid grant i lawr yn cael eu hasesu ar sail achos wrth achos gan y Pwyllgor Gwaith. Bydd y penderfyniad i glustnodi cyllid ai peidio yn ddibynol ar y prosiect, sut mae'n cyd-fynd â blaenoriaethau corfforaethol y Cyngor a'r gymhareb o gyllid Cyngor i gyllid grant;
 - Bod rhaglen ysgolion yr 21^{ain} Ganrif yn cael ei hystyried ar wahân i weddill rhaglen gyfalaf gyffredinol y Cyngor.
- 3.2.** Yn seiliedig ar yr egwyddorion uchod a'r cyllid sydd ar gael ar gyfer y gyfalaf graidd, mae'r rhaglen ar gyfer 2018/19 i'w gweld yn Nhabl 1 isod. Mae manylion llawn wedi'u hatodi fel Atodiad 2.

Tabl 1
Rhaglen Gyfalaf Arfaethedig

Cynllun	Cyllideb 2018/19 £'m	Grantiau Allanol £'m	Cyllid Cyngor £'m
Porth Ymwelwyr Ynys Gybi	0.353	0.323	0.030
Lôn Newydd Wylfa	12.000	12.000	0.000
Ffordd Gyswllt Llangefni	2.975	2.677	0.298
Isadeiledd Strategol Caergybi a Llangefni	4.727	4.657	0.070
Cynlluniau Lliniaru Llifogydd	0.400	0.340	0.060
Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr	1.858	0.450	1.408
Neuadd y Farchnad Caergybi	1.086	1.086	0.000
Ysgol Santes Dwywnwen	3.357	0.958	2.399
Ysgol Parc y Bont	0.007	0.000	0.007
Ysgol Brynsiencyn	0.203	0.081	0.122
Ysgol Bro Llangefni	5.233	2.798	2.435
Ysgol Esceifiog	0.050	0.000	0.050
Grant Cyfleusterau i'r Anabl	0.750	0.000	0.750
Mynediad i'r Anabl – Adeiladau Addysg	0.300	0.000	0.300
Cerbydau newydd	0.150	0.000	0.150
Isadeiledd TG	0.418	0.000	0.418
Ailwampio Ysgolion	0.500	0.000	0.500
Costau Ailwampio nad ydynt yn Ysgolion	0.400	0.000	0.400
Ailwynebu Priffyrdd	1.592	0.000	1.592
Prosiectau Buddsoddi i Arbed	0.258	0.000	0.258
Cynlluniau Hamdden	0.400	0.050	0.350
Gwariant Cyfalaf CRT / Datblygiadau newydd	12.417	2.660	9.757
CYFANSWM RHAGLEN GYFALAF	49.434	28.080	21.354
Ariennir gan:			
Grantiau Allanol	28.080		
Cyllid a ddygwyd ymlaen o 2017/18	1.040		
Grant Cyfalaf Cyffredinol	1.334		
Benthyca â Chefnogaeth	2.192		
Benthyca Di-gefnogaeth	0.350		
Grant Ailwampio Priffyrdd	0.910		
Derbyniadau Cyfalaf	0.500		
Benthyca digefnogaeth Ysgolion 21 ^{ain} Ganrif	3.734		
Benthyca â Chefnogaeth Ysgolion 21 ^{ain} Ganrif	1.279		
Arian Wrth Gefn Cyfalaf	0.258		
Refeniw / Arian wrth gefn CRT	9.757		
CYFANSWM CYLLID	49.434		

4. PROSIECTAU BUDDSODDI I ARBED

4.1. Yn dilyn penderfyniad y Pwyllgor Gwaith i ryddhau £250k o'r Arian Cyfalaf wrth Gefn i Glustnodwyd i ariannu prosiectau Buddsoddi i Arbed bach, gwahoddwyd Gwasanaethau i wneud cais am y cyllid. Derbyniwyd y ceisiadau canlynol:-

4.2. Effeithlonrwydd Ynni mewn Adeiladau Corfforaethol

Nod Strategaeth Effeithlonrwydd Ynni y Cyngor, a fabwysiadwyd gan y Pwyllgor Gwaith ym Mehefin 2017, yw lleihau defnydd ynni y Cyngor 15% erbyn 2022. Er mwyn gallu cyflawni hyn, bydd angen buddsoddi dros £1m ar fesurau effeithlonrwydd ynni, pethau megis gosod goleuadau LED, newid boeleri aneffeithiol a gwella'r inswleiddio yn adeiladau'r Cyngor.

Mae cyllid ar gyfer benthyciadau ar gael ac mae'r Cyngor wedi gwneud defnydd o'r cyllid hwn ond, yr un modd ag unrhyw fenthyciad, mae'n rhaid ei dalu'n ôl ac, o ganlyniad, nid yw'r arbedion yn cael eu gwireddu am nifer o flynyddoedd. Byddai defnyddio ein cyllid ein hunain yn rhyddhau arbedion refeniw ar unwaith. Mae'r gwasanaeth, felly, wedi gwneud cais am y cyfan o'r £250k sydd ar gael a fyddai'n rhyddhau tua £30k o arbedion. Petai swm llai yn cael ei ddyfarnu, byddai nifer y prosiectau y gellir hymgymryd â nhw yn llai neu'n cael eu hariannu drwy fenthyciadau.

Mae copi o'r cais wedi'i atodi fel Atodiad 3.

4.3. Uwchraddio'r WiFi yng Nghanolfan Byron

Mae'r cais yn un ar gyfer darparu pwyntiau mynediad diwifr ar draws yr adeilad ynghyd â phrynu ffonau llaw newydd. Cyfanswm cost y cais yw £8,750. Byddai'r buddsoddiad yn gostwng costau cynnal a chadw'r system (mae dros £1,100 wedi cael ei dalu dros y 3 mlynedd diwethaf). Yn ogystal, buasai'n creu incwm ychwanegol drwy osod ystafelloedd o fewn y Ganolfan i hyfforddiant ayyb. Mae amcangyfrif o £5,000 wedi cael ei gynnig ond nid yw'n bosib gwarantu bydd y lefel yma o incwm yn cael ei gynhyrchu.

Mae copi o'r cais wedi'i atodi fel Atodiad 4.

4.4 Argymhelliad y Pwyllgor Gwaith

Yn ei gyfarfod ar 19 Chwefror 2018, penderfynodd y Pwyllgor Gwaith, gymeradwyo y ddwy bid Buddsoddi i Arbed, sef, Effeithlonrwydd Ynni mewn Adeiladau Corfforaethol ac i Uwchraddio'r WiFi yng Nghanolfan Byron. Cyfanswm y ddau fid yma yw £0.258m a bydd yn cael ei gyllido gan Arian Wrth Gefn Cyfalaf.

5. PROSIECTAU BENTHYCA DIGYMORTH

5.1. Yn unol â Chod Materion Ariannol CIPFA 2017, mae'n rhaid i gynlluniau gwariant awdurdodau lleol fod yn fforddiadwy, yn ddoeth ac yn gynaliadwy. Mae hyn yn golygu y gall y Cyngor, os yw'n dewis gwneud hynny, gymryd benthyciadau ychwanegol er mwyn ariannu gwariant cyfalaf lle nad yw cost benthyca yn gosod baich ariannol ychwanegol ar y Cyngor. Yn ymarferol, mae hyn yn galluogi'r Cyngor i ariannu cynllun drwy fenthyca digefnogaeth os yw'r cynllun yn creu incwm ychwanegol digonol neu'n leihau gwariant refeniw parhaus er mwyn bodloni'r costau Darpariaeth Refeniw Isaf a'r costau llog ychwanegol.

5.2. Mae'r Gwasanaethau Hamdden wedi cyflwyno 2 gais sy'n disgyn i'r categori hwn ac ystyriwyd gan y Pwyllgor Gwaith ac argymhellwyd eu cynnwys yn rhaglen gyfalaf 2018/19 i gael ei gyllido gan grantiau allanol (£0.050m) a benthyca di-gefnogaeth (£0.350m). Bydd Costau Cyllido Cyfalaf o fenthyca di-gefnogaeth yn cael ei ariannu gan incwm ychwanegol sy'n cael ei greu o'r cynlluniau yma. Gweler paragraffau 5.3 a 5.4 ar gyfer y cynlluniau yma.

5.3. Cae Pêl-droed 3G yng Nghanolfan Hamdden Plas Arthur

Y cynnig yw newid y cae pob tywydd presennol am gae pêl-droed 3G. Mae'r cae pob tywydd presennol yn dod i ddiwedd ei oes defnyddiol ac mae unrhyw dywydd garw yn arwain at lifogydd ar y cae a chanslo sesiynau o'r herwydd. Byddai cae 3G newydd hefyd yn galluogi timau lleol i allu chwarae gemau cynghrair arno, yn enwedig yn ystod misoedd y gaeaf pan fydd nifer o gemau'n cael eu canslo.

Amcangyfrifir y bydd y cynllun yn costio tua £200k gyda photensial o £50k o nawdd grant. Yn seiliedig ar amcangyfrif o oes o 10 mlynedd, byddai'r costau cyllido cyfalaf yn dod i tua £18k y flwyddyn.

Mae'r Gwasanaeth yn amcangyfrif y byddai cae newydd yn cynyddu'r defnydd yn sylweddol gan olygu cynnydd mewn incwm. Amcangyfrifir cynnydd o tua £25k y flwyddyn, a fyddai'n gynnydd digonol i dalu am y costau cyllido cyfalaf. Fodd bynnag, fe allai fod yn amod o'r grant bod y Cyngor yn sefydlu cronfa ad-dalu er mwyn i'r Cyngor allu ariannu cae newydd o fewn 10 mlynedd pan fyddai'r cae arfaethedig yn dod i ddiwedd ei oes ddefnyddiol.

Mae manylion pellach am y cais wedi'u hatodi yn Atodiad 5.

5.4. Offer Ffitrwydd newydd yng Nghanolfan Hamdden Caergybi

Mae'r cais yn un i ddiweddarau offer ffitrwydd Canolfan Hamdden Caergybi. Mae'r offer yng Nghanolfannau Plas Arthur ac Amlwch wedi eu uwchraddio yn ddiweddar ac mae hyn wedi cynyddu incwm a ffigyrau defnyddio. Ar gyfartaledd, mae'r offer presennol yng Nghanolfan Hamdden Caergybi yn 10 oed ac o ganlyniad, mae'r gwasanaeth yn amcangyfrif eu bod yn colli tua 20 aelod y flwyddyn.

Byddai disodli'r holl offer newydd yn costio £200k ond byddai hyn yn cynnwys cytundeb partiau a gwasanaethu 5 mlynedd. Y gost bresennol i'r Cyngor yw tua £14k y flwyddyn.

Mae'r gwasanaeth yn amcangyfrif y byddai uwchraddio'r offer yn dod â thua 175 o aelodau newydd a fyddai'n creu £46,200 o incwm ychwanegol.

Byddai'r benthyciad yn cael ei wneud am oes yr ased (5 mlynedd) a byddai hyn yn creu cost cyllido cyfalaf o £45k.

Felly, byddai'r incwm ychwanegol a amcangyfrifir a'r costau gwasanaethu is yn ddigonol er mwyn ariannu'r costau cyllido cyfalaf, fodd bynnag mae risg na fydd y rhagamcanion incwm yn bodloni'r targed disgwylidig ac y byddai hyn yn gadael diffyg. Fodd bynnag, heb fuddsoddiad ychwanegol bydd incwm yn parhau i ddisgyn a bydd y costau gwasanaethu yn parhau i godi.

Mae manylion pellach ar y cais wedi'u hatodi fel Atodiad 6.

Cynllun	Categori	Cyllideb 2018/19 £'000	Ariennir drwy:									
			Grantiau Allanol £'000	Arian a dd/y o 17/18 £	Grant Cyfalaf Cyffredinol £	Benthycia â Chefnogaeth £	Grant Ailwampio Priffyrdd £	Derbyniadau Cyfalaf £	Benthycia Digefnogaeth £	Benthycia â Chefnogaeth Ysgolion 21ain Ganrif £	Arian Wrth Gefn Cyfalaf £	Refeniw / Arian wrth gefn CRT £
Cerbydau Newydd	Buddsoddi mewn Asedau Presennol	150	-	-	150	-	-	-	-	-	-	-
Isadeiledd TG	Buddsoddi mewn Asedau Presennol	418	-	-	418	-	-	-	-	-	-	-
Ailwampio Ysgolion	Buddsoddi mewn Asedau Presennol	500	-	-	500	-	-	-	-	-	-	-
Ailwampio nad ydynt yn Ysgolion	Buddsoddi mewn Asedau Presennol	400	-	-	266	-	-	134	-	-	-	-
Mynediad i'r Anabl – Adeiladau Addysgol	Buddsoddi mewn Asedau Presennol	300	-	-	-	-	-	300	-	-	-	-
Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	Buddsoddi mewn Asedau Presennol	750	-	-	-	684	-	66	-	-	-	-
CYFANSWM BUDDSODDIADAU MEWN ASED AU PRESENNOL		2,518	-	-	1,334	684	-	500	-	-	-	-
Prosiectau Buddsoddi i Arbed	Buddsoddi i Arbed	258	-	-	-	-	-	-	-	-	258	-
CYFANSWM PROSIECTAU BUDDSODDI I ARBED		258	-	-	-	-	-	-	-	-	258	-
Cynnal a Chadw Priffyrdd	Cynnal a Chadw Priffyrdd	1,592				682	910					
CYFANSWM CYNNAL A CHADW PRIFFYRDD		1,592	-	-	-	682	910	-	-	-	-	-

Cynllun	Categori	Cyllideb 2018/19 £'000	Ariennir drwy:										
			Grantiau Allanol £'000	Arian a dd/y o 17/18 £	Grant Cyfalaf Cyffredinol £	Benthyca â Chefnogaeth £	Grant Ailwampio Priffyrdd £	Derbyniadau Cyfalaf £	Benthyca Digefnogaeth £	Benthyca â Chefnogaeth Ysgolion 21ain Ganrif £	Arian Wrth Gefn Cyfalaf £	Refeniw / Arian wrth gefn CRT £	
Cae Pêl-droed 3G yng Nghanolfan Hamdden Plas Arthur	Cynlluniau Hamdden	200	50	-	-	-	-	-	-	150	-	-	-
Offer Ffitrwydd newydd yng Nghanolfan Hamdden Caergybi	Cynlluniau Hamdden	200	-	-	-	-	-	-	-	200	-	-	-
CYFANSWM HAMDDEN		400	50	-	-	-	-	-	-	350	-	-	-
CYFANSWM RHAGLEN GYFALAF 2018/19		49,434	28,080	1,040	1,334	2,192	910	500	4,084	1,279	258	9,757	

Invest To Save Fund Outline Bid

Programme or Project:	Energy Efficiency Strategy	Expected Start Date	Feb 2018
Title:	Energy Efficiency in corporate buildings	Expected End Date	March 2022
Lead (HoS/Manager):	Dewi Williams	Links to Corporate Plan	
Main Contact:	Rhys Griffith		

1. Brief background and description

The Energy efficiency strategy 2017-2022 was adopted by the Executive in June 2017. The aim of the strategy is to reduce energy consumption by 15% by 2022. Ynys Mon Council's annual expenditure on energy and water was over £2.1million in 2015/16 and the cost of fuel continues to rise above the rate of inflation.

In order to achieve the target, the council need to invest in energy efficiency measures such as installation of LED lighting, replacing old inefficient boilers, insulation measures etc. Initial benchmarking studies indicate that an investment of £1.1million would payback within 8 years.

This could be achieved through carrying out the work with use of Salix funding or other similar funding streams, however this would mean paying back the loan and therefore savings would not begin until the loan is re-paid.

By funding this work through this capital invest to save budget, the annual savings could be realised as soon as the work is completed.

This proposal is to engage Re-fit Cymru to provide the necessary support and the guaranteed savings required to deliver the project. By a combination of in house capital investment and further investment through the Refit project, and the repair and maintenance programme, there is the potential for a significant investment in our buildings to not only ensure we reduce energy consumption, but also reduce our backlog maintenance risks.

(please refer to attached Refit briefing note)

2. Corporate Support Need

Some support will be required from Legal Department to check the Refit terms and conditions, and the procurement team to assist in the procurement process.

Please return completed bid to Gareth Roberts, Senior Accountant Capital & Treasury Management

3. Funding

3.1 Budget breakdown

Total amount requested:	£250,000
One off costs total:	£ 1,100,000
Description:	Amount:
Refit Fee	£10,000
Energy saving Projects	£ 1,090,000
Ongoing funding total per year and number of years	£
Description:	Amount:

3.2 Other sources of funding

Repairs and maintenance budgets (approx. 100,000)

Refit Salix finance (approx. 650,000)

4. Savings

Estimated payback is 8 years therefore an investment of £250,000 will realize savings of £30,000 per annum.

5. Project Delivery

Project Manager will be Rhys Griffith in the Property Department. Refit Cymru will provide technical expertise and support as outlined in the attached briefing document. A fee of £10,000 is required to engage Refit support. This sum can be capitalised within the project's funding, so it does not need to come out of a revenue budget.

6. Benefits

Benefit	Measure
Reduced energy bills	£ per annum
Reduced energy use	Total KilowattHours
Reduced Carbon footprint	Total CO2

Please return completed bid to Gareth Roberts, Senior Accountant Capital & Treasury Management

7. Additional information

Re:fit Cymru (guaranteed energy efficiency)

Senior Management Briefing Note

Re:fit – delivering guaranteed energy efficiency for Anglesey County Council

Market analysis suggests that the cost of choosing to do nothing about managing energy means that costs will rise and is therefore no longer a viable option.

In addition there are a number of positive drivers for delivering energy efficiency:-

- increasing electricity bills
- carbon taxes and potentially forthcoming carbon budgeting
- the opportunity to generate revenue off your own estate
- the need to reduce operating and maintenance costs
- the chance to improve workplace environment and productivity
- Wellbeing of Future Generations Act with statutory obligations to plan for the long term
- Environment Act (part II) carbon budget obligations which require an 80% reduction in all (net) Wales emissions by 2050 (likely to be directly imposed on LAs and other Public Sector Clients)
- Corporate Social Responsibility reporting

Energy Performance Contracting – how does it work ?

Re:fit is a smart, cost effective and fast way for public sector bodies to improve the energy efficiency and generate revenue from their estate by retrofitting energy and water efficiency measures, energy generation systems or using optimisation services.

The Re:fit Cymru Programme Implementation Unit (PIU) has now been recruited by the Welsh Government and is assisting Public Sector Contracting Authorities with a review of their estate. This has commenced with an initial benchmarking exercise which compares building type, energy use and other factors against national buildings' benchmarks.

Your existing energy bill for gas, electric and water is £2.1m and Re:fit typically delivers annual savings and revenue of around 18 – 25% across estates or portfolios.

Anglesey County Council supported by the PIU, will be able to outline the broad performance parameters and project briefs that it wants to achieve. This might include parameters such as the required level of savings, revenue, payback period, capital spend, funding routes, carbon dioxide savings, levels of back log maintenance etc. Tender documentation (from standard Re:fit templates) is prepared and proposals are requested from the specialist service providers through a mini competition; the service providers have been pre-procured on the OJEU compliant Re:fit framework.

The service providers bid in the mini competition tender, offering a **guaranteed level of savings over a tranche of work**. They will be contractually obliged to reimburse any annual shortfall in savings and to investigate and rectify, at their own cost, any under performance. This occurrence rarely occurs on Re:fit projects as the service providers develop robust engineering solutions using engineering calculations to mitigate their risk. The cost of the Please return completed bid to Gareth Roberts, Senior Accountant Capital & Treasury Management

works are paid back by savings guaranteed over the payback period; this is typically about 3 to 10 years on most projects, however, this can vary depending on the type of measures or equipment installed, or services provided (for instance, lighting or controls would have a shorter payback than photo-voltaic systems, District Heating, new boilers or Combined Heat & Power plant).

Re:fit projects are therefore budget neutral or positive over the payback period and many schemes are structured so that savings are larger than payments on an annual basis. The Re:fit approach does not need to impact on existing Facilities Management contracts or utilities procurement,

however, Re:fit can be combined with addressing back log maintenance issues and can include maintenance, operational and management contracts.

Re:fit Cymru is a Welsh Government initiative for the Welsh public sector, supported and funded by the European ELENA Fund (European Local Energy Assistance) and the Welsh Government. Since 2010, Re:fit within London and England has benefitted over 250 organisations, with £165m invested and £10m audited savings per annum; these programmes are managed by the GLA and Local Partnerships, respectively.

In April 2016, the Welsh Government created the Re:fit Cymru Programme Implementation Unit (PIU) to support Welsh public sector bodies through every stage of their Re:fit projects. This support is heavily subsidised – further improving the value-for-money for participating organisations.

The PIU is also able to support you with the review and decision on funding routes for the project., if applicable. This may include zero interest Salix Finance, the Welsh Government Invest-to-Save Grant opportunities, the Green Investment Bank or other commercial or private / service provider funded routes.

By taking early advantage of this opportunity, Anglesey County Council would start to make savings faster, and would receive publicity and profile from Welsh Government as a pathfinder.

This efficiency programme can elevate the work of the energy officers by offering pace and scale, and transfer of risk.

The support package you would receive includes:

Planning and preparation support:

- Engagement with your key senior executives and stakeholders (including legal, procurement, facilities/FM and IT)
- Explanation of all areas of the Re:fit programme and help developing key project requirements including targets, strategic aims, financial targets and business case
- Provision of a benchmarking assessment of buildings information and energy spend data to assess project potential and propose a scope for the project/tender
- Review potential funding options and arrange meetings with funding bodies
- Review and get agreement for the bidding options
- Programming support
- Undertaking of a market attractiveness test with service providers pre-tender

Please return completed bid to Gareth Roberts, Senior Accountant Capital & Treasury Management

Contracting and tender support:

- Provide template legal contracts and guidance documents
- Coordinate with client legal team to outline Re:fit contracting approach
- Provide advice on tender evaluation
- Review final draft contract documents (for inclusion in ITT pre-launch)
- Undertake a formal review of the final draft ITT documents
- Provide advice and guidance on bidders day and site visits
- Support in the entire process leading to final tender

Solution development and project delivery support:

- Provide high level review of preferred bidders approach
- Support initial engagement with the selected Service Provider (attendance at meeting)
- Provide access to support during the savings delivery phase to resolve issues should they arise
- Quality Assurance
- Provide advice and measurement and verification (M&V) support
- Review the first annual savings report

Financial commitment

The capital cost of a Re:fit project can vary depending on organisation needs and ambition, however, it is usually greater than approximately £0.75m and typically delivers annual savings and revenue of around 15 – 25% across estates or portfolios.

An estimated cost of delivering the standard package of PIU Re:fit project support for an organisation, is approximately £70-100k. However, as the Welsh Government has secured European grant funding from ELENA, this support can be delivered to you with a significant subsidy. The support can therefore be provided to you for the reduced cost of £10k. This sum can also be capitalised within the project's funding, so it does not need to come out of a revenue budget.

If after signing the Re:fit Access Agreement and Client Support Agreement (formally commencing the Re:fit support) your organisation decides to withdraw, the Welsh Government reserves the right to recover partial costs, capped at £20k for the standard Re:fit support package. In other words, if you withdraw from the Re:fit process, your total exposure is £20k - subject to any additional project management support you have utilised to help deliver the project.

Please return completed bid to Gareth Roberts, Senior Accountant Capital & Treasury Management

Invest To Save Fund Outline Bid

Programme or Project:	wifi	Expected Start Date	1 st April 2018
Title:	Wifi for Canolfan Byron	Expected End Date	
Lead (HoS/Manager):	Alwyn Jones	Links to Corporate Plan	Smarter Working
Main Contact:	Martin Williams		

1. Brief background and description

Current issues with internet / phone service not up to standard having many issues with lag and daily callouts for IT with various different issues due to the age of our it systems.

We as Canolfan Byron are at the latter stages of utilising the internet to sell our products and enabling wifi would ease access to the internet. Mobile phones can connect via wifi.

We believe that if we had the proper investment we would have a system that could cope with up to 50 users creating spare capacity for the authority (SMARTER WORKING) to utilise as necessary as recent issues with the authority flooding.

All our internet systems are at least 9 yrs old and are due an upgrade. Our phone system is currently supported with a £500 a day callout fee. All systems are running to capacity we are currently unable to develop our paperless systems as our current IT systems have issues.

As a centre we would be able to offer so much more if we received Wifi, we need to move forward with the times and develop and promote our products and services during such competitive times.

2. Corporate Support Need

IT with infrastructure

3. Funding

3.1 Budget breakdown

Including descriptions, for example staffing, hardware, software, consultancy

Total amount requested:	£
One off costs total:	£
Description: wifi	Amount: £ 5000
Phones x 25 @ £150 each	£ £ 3750
	£
Ongoing funding total per year and number of years	
Description:	Amount:
By utilising the corporate system there would be cost savings	

Please return completed bid to Gareth Roberts, Senior Accountant Capital & Treasury Management

3.2 Other sources of funding

4. Savings

Income			
1-Income form Room Hire	£50 per day	Usage 2 days a week	2 x £50 x 50 weeks = £5000
2- Changing telephone system- utilising internal calls through Authority			Saving minimum £1000
3- Internet Sales- increase due to the ability to utilise internet.			

Cost avoidance

	One-off costs	Annual costs	
1-Replace telephone system (see attached quote)	£7436.12 +Vat	£1000	
2- Callout fee with phone system per day		£500	
3- Savings to IT, currently average 5 logs weekly			
4-Savings to training, enabling basic inhouse training by staff. One course example of cost £1,320 by Chapter IT Ltd (other quote received have been £3,600) based on max of 6 people attending a 6 weeks basic IT course. Minimum price per head £18.35 per hour. Potential savings of over (18.35 x 2 x 15 x 12=) £6606 per annum. (Example based on 15 people attending a 12 day, 2 hour course).	£6606		
5 - Saving by enable staff to carry out their daily tasks without network delay. (Calculation based on average £13 per hour wages, can take a total of 2 hour per week affecting 20 users).		£27040 annual	
6 - External contractors and visitors would be able to use their own laptops/mobiles without our staff having to set things up on their behalf. Cost of interfering normal work duties up to £17 per hour, averaging 1 hour per week.		£884 annual	
7. – Having the ability to search and find cheaper goods utilising the internet.		£5000 annual	

Please return completed bid to Gareth Roberts, Senior Accountant Capital & Treasury Management

It would be difficult to put a figure on the time saved by having the ability to work from anywhere in the building and the freedom it would give the authority with smarter working as we could offer spare capacity to the authority (250 per person annual).changing to wireless would also assist us with our intentions in going paperless.

5. Project Delivery

n/a

6. Benefits

Ensure all benefits have been identified and are measurable

Benefit	Measure	
Increase productivity	Productivity of staff	
Able to deal efficiently with external customers gaining positive feedbacks and returning customers and recommendations	Positive feedback and increase in returning customers	
Renting rooms and offices at Canolfan Byron more attractive	Having increased usage of room for hire purposes with external and Internal customers. Increase of income for room hire	£50 per day Utilised 2 days a week £5000 p a
Offer opportunity to external staff to use their laptops/phones on site e.g. when Occupational Therapists use the Disability Equipment's Display room they can use their devices onsite with their clients making the visits so much easier.	Saving a potential further visit as OT can research to see what other items would be suitable for their client. Can also write their report onsite saving mileage to their normal workplace.	Increased usage of building promoting the services provided from Canolfan Byron Promotes better co working within sections of the authority
Online selling	Increase of turnover	

7. Additional information

Currently we do not have a telephone system that works correctly as we have no call messaging services missed calls etc. By utilizing the authority's Wifi system we are getting a new phone system for free.

Please return completed bid to Gareth Roberts, Senior Accountant Capital & Treasury Management

CAPITAL FUNDING: BID FORM

PROJECT TITLE: 3G pitch at Ysgol Gyfun Llangefni /Plas Arthur Leisure Centre

SPONSORING DEPARTMENT/AGENCY: Regulation and Economic Development Service

SENIOR RESPONSIBLE OFFICER: Gerallt Roberts

SIGNED: DATE:

APPROVING HEAD OF SERVICE: Dylan Williams

SIGNED: DATE:

Section 1: Project Background, Strategic Context and Need

- Explain the background to the proposal including its relevance to strategic aims and policy objectives.*
- Identify the key stakeholders and explain their commitment and any outstanding issues.*
- As specifically as possible, explain the nature of the needs or demands that are to be addressed, and detail any deficiencies in existing service provision, or any statutory obligation that would be not otherwise satisfied.*
- Include suitable quantification of needs/demands/deficiencies where possible.*

Leisure Function Plan

- The Leisure Function Plan aims to safeguard the County Council's leisure centres in Amlwch, Llangefni, Holyhead and David Hughes, as its core assets, by providing a modern, quality, customer-focused service that maximises income. Making the leisure centres more commercially viable and customer focused - aligned to achieving efficiencies in other areas of the Service - is the key priority in order to help safeguard their long-term future.
- The current position is that positive progress has been made and some of the successes are highlighted below:
- 51% of the 60% reduction target in running costs of the leisure function to the council will be met by March 2018.
- £69,000+ income coming in on a monthly basis through our direct debit packages compared to £44,000 coming in January 2016.
- 400+ extra children in our swimming lessons compared to January 2016.
- Capital funding at Holyhead, Amlwch and Plas Arthur has proved a success with an increase in usage and income. Investing in developing the fitness offer further has a proven success.
- Mon Actif is proving popular as a new brand with 2,800 following on social media.

- The next step is to look at investing in key areas to ensure we maximise income revenue and that we maintain the current momentum of more users and more income.

Project Background

- This project will entail replacing the old all-weather football pitch currently on the Ysgol Gyfun Llangefni / Plas Arthur Leisure Centre site, which has come to the end of its life. This will address current negative perceptions and meet the customer expectations and demands as many clubs have now left the facility to train at Bangor City's new 3G pitch.
- Investment now will mean that our local clubs can have a facility that meet's the expectations and will be the first of its kind on the island.
- Anglesey is one of only a few authorities that do not currently have a 3G pitch provision within their authority, the vision by the FAW is that Anglesey needs a 3G pitch to cater for the demand as highlighted in the All Wales Artificial Turf Pitch Vision and Guidance document.
- This investment is certain to help us reach our target of a 60% reduction in expenditure cost of leisure to the council. Already over the last few months we have had to cancel bookings as any heavy rain means that the pitch is flooded and not safe to use which impact on us financially and on the education of the Ysgol Gyfun pupil's.
- The picture below highlights a regular occurrence currently with bookings being cancelled and income being lost as any heavy rain creates this affect:

Projected cost's

- The costs have been highlighted to be in the region of £175,000 - £200,000, this cost's is substantially lower than many 3G developments as the floodlight's, fencing and base of the pitch is already in place.
- The usual cost for this sort of development at e.g. Bangor City FC was £500,000.
- We hope that the funding needed will be less than what has been highlighted above, as the Collaborative Fund (FAW, WRU and Hockey Wales) will be able to help with some funding. We estimate that funding by the Collaborative Fund would be in the region of £30,000 - £50,000; our application for this funding will go in at the end of October.
- We must highlight that this fund will not be there forever therefore we must act to ensure that Anglesey gets its share of the grants available.
- It must be taken into consideration that there will be other cost's linked with this development as we will need a robust maintenance programme. We feel that current staff members on site can help with this which will mean that costs will be limited.
- The FAW now recommend that a sinking fund is established to ensure that in 8 – 10 years when the pitch will need an upgrade that funding is available. This is something the council need to consider as setting £10,000 a year a side could provide sustainability for the future years?

Projected outcomes of project

- If we look at what could be achieved if we were to fully replace the current provision with a new 3G pitch they can be outlined as below:
- **Income** – as we will charge more for the facility hire per hour and have much more usage hours then we would be looking at **extra income of £39,600 a year**.
- We currently take around £12,000 - £13,000 income per year on the current Astro pitch which has around 12 hours booking a week for around 25 weeks of the year. A new 3G pitch would see us extend our number of weeks to at least 30 weeks as people will want to start earlier due to a better surface and reality is some bookings will stay all year round.
- We anticipate that the usage will go up from 12 hours to 24 hours with all evening full and bookings on the weekend.
- The income would be worked out as follows: 12 hours junior hire x £55 x 30 weeks = £19,800 + 12 hours adult hire x £80 x 30 weeks = £28,800 total income £48,600. In addition to this we anticipate if a third of users, (we must remember that spectators are not included) use the vending / café and spend a £1 each this would bring in additional income of £4,000 a year.
- Total income would be £52,600 – present income (£13,000) = £39,600 additional income per year following completion of this project.
- Current prices are set as half pitch adults £36.00 children £25.75; full pitch children £37.10 adults £49.00. Estimated new prices would be full pitch children £55 adults £80; half pitch children £32 adults £45 we will also create the option of selling the pitch in thirds similar to Bangor City FC.
- Bookings that are currently taking place at other venues would return to our facility and that is why we are confident that the estimation above is realistic and achievable. **Coleg Llandrillo Menai** have already shown an interest in locating some of their college matches at our venue and **Llangefni Town Reserves** also want this facility to be their base for home games. **Anglesey Island Games** team

are also supportive as they are looking to start an academy very soon and want Plas Arthur to be the hub if a 3G pitch is developed.

- It will also help our usage figures, as we would estimate to have at least **12,000 extra users** using the facility per year.
- If we take all of the above figures into account, the **pay back for this scheme would be within 4 years.**
- We must not forget the outcomes that can be achieved by the Education service as this project will bring huge benefits to Ysgol Gyfun Llangefni, Ysgol Addysg y Bont and other local schools. We will be able to provide our local school children with the chance to develop to their full potential through a new modern sporting facility.

Strategic aims and Policy Objectives

- Through this project we will help IOACC meet its key ambition: **“will be working towards an Anglesey that is healthy, thriving and prosperous.” (Anglesey Corporate Plan 2017-22).**
- This project would also help the Council meet our objective of **“Creating the conditions for everyone to achieve their long-term potential”.**
- The vision of the Regulation and Economic Development service is to create a better Island to live, work and visit by delivering activities to develop Anglesey’s economy, regenerate its communities and transform current leisure provision.

Through this project we will be able to help the service reach it’s aims of:

- Provide formal opportunities for people on Anglesey to live their lives in a healthy way;
- Create vibrant and healthy rural communities

The project will also be able to ensure that Leisure meet their ambition of:

- Providing high quality, customer focused facilities and activities that maximise income generation and support healthy communities by:
- Maintaining a commercial approach to the management of Amlwch, Holyhead, Plas Arthur and Menai Bridge Leisure Centres
- Achieving improvements in the health and wellbeing of Anglesey residents by increasing participation in leisure activities.

This project will help us reach our current 2017/18 Service Delivery targets:

- Increase income generated by leisure centres = £35,000 per year
- Increase participation numbers at leisure centres = 476,000 per year
- Increase junior membership at leisure centres.

Sport Wales have identified 3 main targets by 2026, this project would help them achieve the following:

- 75% of young people and young adults hooked on sport
- Positively target the gap within inequality
- Develop a sporting pathway to become a nation of champions

The % of Anglesey children and young people that are currently hooked on sport is 50%, whilst the % for adults is 48% (participate in sport 3 or more times a week). Providing an

up to date modern facility at Plas Arthur will contribute towards achieving these key local and national targets.

Need for change:

- We are constantly having to cancel bookings on our all weather pitch due to flooding after heavy rain which is a regular income loss for the centre.
- Currently we have on average 12 hours of booking per week at the facility, this could be doubled with an up to date facility on offer.
- The Secondary School use the facility in the day and we aim to continue this partnership working and hope to add new partners e.g. Ysgol Addysg y Bont, Primary Schools, Coleg Menai and the FAW. Please see supporting letter for the project by the FAW.
- This is a vital facility for both Education and Leisure and it is key that we take this opportunity to improve the provision to provide the best facilities for our pupils / customers.

Why is this needed now:

- Other facilities provide a more modern facility and therefore local clubs opt to travel and pay more for better quality facilities.
- Constant complaints from local clubs that facility is out of date and it is a facility that is nearing the end of its life. Astro turf was put down in 2002, it usually has a lifespan of 10 – 15 years.
- To provide the young people of the island with a facility that can help them develop, the link with the school's is key for this project.
- Anglesey is one of only a few local authorities without this type of facility and could lose out on the Collaborative Fund unless we access funding this year.
- Opportunity to establish a community hub before other 3G's are developed in the area although it is practical to say that two full size 3G pitches is sustainable on the island.
- The development of the Urban Sports Park on site will be a boost for the centre but having the 3G pitch will turn the centre into a local hub.
- If we don't act now we could be faced with a defunct all weather pitch in a year's time which would mean loss of income and loss of opportunities for our young people and local clubs.
- We have an opportunity to make a real difference at Plas Arthur Leisure Centre and bring in much needed extra income.
- Recent investment on new 3G pitches has seen clubs bring in extra income in the region of £70,000 - £90,000 per year.
- We must remember that the school's will have use in the day and this is why we have estimated a lower figure than what can be achieved.
- One item to remember with games on the weekend it could see a spike in café and vending takings as supporters will be on site which would be additional income. The Welsh Premier Clubs that have developed a 3G pitch have stated that the secondary spend is now a big source of income for them. Therefore if the café and vending machines would also get a boost through this development.

Now is the time to provide a facility that the local community are crying out for, recent facebook campaign has identified this. We want to work with the local community to ensure we provide a community hub that maximises income for the centre.

Section 2: State Objectives and Constraints

- Explain and list the project objectives in specific measurable terms.
- Include quantifiable targets where possible.
- Identify any likely constraints to the project e.g. timing issues, legal requirements, professional standards, planning constraints and so on.

Project Objectives Measurable Targets

Project objectives	Measurable targets
1 Increase Income	£39,600 per year
2 Increase participation	12,000 per year
3 Decrease customer complaints	
4	
Constraints	Measures to address constraints
1 Timing	The ideal timing for this change would be to happen over the summer holiday's. As this reduces the impact on school use and also bookings are limited in the summer therefore no real loss of income.
2 Disruption	Need to plan ahead and forecast any loss of income.
3 Hockey Club	Discussion would be needed with Bangor Hockey Club, which currently train and play on the pitch. Alternative provision could be looked at e.g. Canolfan Brailsford or RAF Valley. Discussion has been had with Ysgol Gyfun Llangefni and they are supportive.

3: Identify and Shortlist the Options

- Consider alternative ways to meet the objectives e.g. variations in scale, quality, technique, location, timing etc.
- Start with an initial 'long list' of options and sift them to provide a shortlist. Record all the options considered and the reasons for rejecting those not shortlisted.
- The shortlist of options should include a baseline Status Quo or 'Do Minimum' option and a suitable number of alternative 'Do Something' options (usually at least two).

Option number / description	Shortlisted (S) Rejected (R)	Reason for rejection
1. Don't Invest	R	We have maximised the lifespan of the current all-weather pitch. Another year is the maximum that we can get out of the pitch so do nothing is not an option. For example on a rainy day bookings are cancelled as the pitch is flooded. Pitch will have to be closed

		if no investment is made by August 2018.
2. Replace like for like	R	Replacing like for like is not a viable option as we need to provide the people of Anglesey with modern fit for purpose facilities. We would not be maximising income if we did a like for like replacement and clubs would not return to play on this type of surface.
3. New 3G pitch	S	A full investment would mean that we meet all our objectives. We could provide a modern, fit for purpose facility that would attract our local clubs back. This would be a huge step forward in reaching our objectives and maximising our income opportunities.

4: Monetary Costs and Benefits of Options

- 1) Appraisals should include all the costs and benefits to the council arising from the project, not just those to a particular organisation or sector e.g. all costs and benefits to the public, private and third sectors should be included.
- 2) Costs and benefits should be valued in economic cost terms, which are generally reflected by using current market prices.
- 3) All the assets and other resources employed by each option should be costed, even if they have already been purchased. This is because they have an opportunity cost value i.e. if not used in this project they could be put to an alternative use.
- 4) Calculate the Net Present Cost (NPC) for each option:-
 - Use the NPC spreadsheet and append the NPC calculation for each option to the pro forma.
 - In the simplest cases, the table below may be used instead. Create a table for each option, adjusting the no. of columns to reflect the years of the project's life.
- 5) Treat the current financial year as Year 0.
- 6) Set out the expected capital costs and annual revenue costs for each option.
- 7) Express the figures in real terms i.e. held constant at today's prices.
- 8) The checklist of typical costs.
- 9) Financial savings arising from an option will be reflected in its lower costs compared to the Status Quo. Do not double count by also including them separately as benefits.
- 10) Other monetised benefits may be taken into account but are likely to be rare in small expenditure cases. Most benefits will be covered in the non-monetary Section 5 below.
- 11) For particularly uncertain cost assumptions, consider using sensitivity analysis to illustrate how NPCs and option rankings are affected by varying these assumptions.
- 12) For more in-depth guidance, see [Step 5](#) and [Step 8](#).

Option 1 Status Quo	Yr. 0	Yr. 1	Yr. 2	Yr. 3	Yr. 4	Yr. 5	Totals
Capital Costs	£150,000						

'(a) Total Capital Cost							
Revenue Costs							
'(b) Total Revenue Costs							
'(c) Total Costs (a)+(b)							
'(CH) Disv Factor @3.5% p.a.	1.0000	0.9662	0.9335	0.9019	0.8714	0.8420	
'(e) NPC = (c)X(ch)							
Cost assumptions:							

Section 5: Non-Monetary Costs and Benefits

- List and describe the relevant non-monetary costs and benefits e.g. impacts on health, education, environment, transport, equality, sustainability etc.
- Use a table such as the one below to show how each factor impacts on each option.
- Quantify the impacts if possible and highlight important differences between the options.

Non Monetary Factor	Impact on Option 1	Impact on Option 2	Impact on Option 3	Impact on Option 4
---------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

1 Increase usage = improve health	None	Slight as people will see an investment	Full impact as it will be a facility that is modern and fit for purpose.	
2 Provide Education with a modern fit for purpose facility for school lessons.	None	Slight as it will be in a better condition	Full impact and will attract Primary schools and schools competitions. Urdd would also locate their competitions here.	
3 Stronger clubs – increase in participation	None	Slight	Full impact as local clubs can train and play locally and provide a surface that gives the best opportunity for their players to develop fully.	
3				

Section 6: Assess Risks and Uncertainties

- Identify and describe the risks that the project may face.
- Explain how these compare under the various options using the table below.
- Identify measures to ensure that each risk is appropriately managed and mitigated.
- Explain any contingency allowances included for risks in the option costings.
- More sophisticated optimism bias adjustments should not generally be required but may be relevant in some cases e.g. ICT projects or cases with significant capital costs.

Risk description	Likely impact of Risk (H/M/L)				State how the options compare and identify relevant risk management/ mitigation measures
	Opt 1	Opt 2	Opt 3	Opt 4	
1	H	M	L		Option 3: ensures that we turn an ageing facility into a modern facility that will provide new and modern opportunities for people to participate in sport that will

Failure to invest will lead to decrease in income and footfall					also maximise income generation. Education will also have a facility where their pupils can maximise their potential.
2					
3					
4					
Overall risk (H/M/L)	H	M	L		

KEY: H = high M = medium L = low N/A = Not Applicable

Section 7: Summarise the Option Comparisons and Identify a Preferred Option

- Summarise the main differences between the options e.g. in terms of key assumptions, NPCs, nonmonetary impacts, risks and other factors.
- Identify which option is preferred and explain why.

Option 3 is the preferred option as it gives a clear statement of intent that the Leisure Function Plan is being fully utilised and that we provide the best sporting educational opportunities for Ysgol Gyfun Llangefni and Ysgol Addysg y Bont pupils . It also highlights that the council is serious about achieving their corporate objectives. It will create new opportunities on the island for people to participate in sport. This will show the residence that we as a council listen to their calls to modernise our provision and IOACC can be proud of the facilities they have to offer to the public.

Option 1 is what we currently face and we can see the negative impact on the customers and staff due to lack of investment. Continuing as we are is not an option, we will have to close or invest in the facility within the year. Closure would lead to a loss of income and participation opportunities would decrease.

Option 2 is a middle of the road approach that will keep people happy for a short period. However 3G is not a new approach, the people of Anglesey expect this standard of facility as they have seen what can be achieved at Bangor City FC.

Option 3 is the way forward; clubs such as Bangor City, Llandudno and Bala have done it with a huge positive effect. It is not a risk investing as payback can be outlined to take place within 4 years.

If we want to be achieving as we set out to do in our Corporate objectives and service plans then this investment needs to take place.

Section 8: Assess Affordability and Funding Arrangements

- Set out the annual capital and resource requirements for the preferred option, as per the table below.
- Figures should allow for inflation, contingencies and (where relevant) optimism bias.
- Resource figures should include appropriate allowance for depreciation/impairment.
- Identify expected sources of funding and the degree to which each funder is committed.
- Consult a finance specialist if necessary.

	Yr. 0 £000's	Yr. 1 £000's	Yr. 2 £000's	Yr. 3 £000's	Totals £000's
Total required:					
Capital	£150,000				
Resource					
Allowance for depreciation / impairment					
Existing Provision:					
Capital					

Resource					
Allowance for depreciation / impairment					
Additional requirement:					
Capital					
Resource					
Allowance for depreciation / impairment					

Funding Body	Sum funded & % of total	Funding Secured? Yes / No	If not secured, indicate status of negotiations
	£ (%)		
	£ (%)		
	£ (%)		

Section 9: Project Management

- Explain the proposed project management structure (e.g. use of PRINCE 2), key management personnel and project timetable.
- Where relevant, indicate the proposed approach to procurement.
- Consider provision for benefits management and realisation.
- Identify any significant management issues e.g. legal, contractual, accommodation, staff or TUPE issues.
- Is any external consultancy support required.

- The company that will get the contract will manage the project in regards to laying down the new 3G pitch in conjunction with our Property service.
- There is an option to use Alliance Leisure (they lead on similar projects in Flintshire and Denbighshire this summer) to lead on the project management of the project and costs are outlined below:
- Stage 1: Project essentials and feasibility / design work @ £3,822.50 (plus the CDM - this would be a % of the overall CDM fee **(This is already taking place as we need this completed)**).
- Stage 2: Tender exercise @ £2,007.50 (plus % of CDM fee)
- Stage 3: Delivery of project @ 7089.50 PLUS cost of construction / delivery fee / framework fee etc

- The centre will run the bookings, maintenance and all other management tasks in conjunction with the Secondary school.
- Grant application bid will be going in to the Collaborative Fund at the end of October.

Section 10: Monitoring and Evaluation Arrangements

- Indicate arrangements for regular monitoring of the project's progress.*
- State proposed evaluation arrangements e.g. when it will happen, who will do it, what factors will be evaluated?.*

The central Môn Actif Performance team will be able to report monthly on progress and evaluate the outcomes of the project.

Our Performance Manager will be reporting monthly on usage figures to ensure that the footfall increase is regular and consistent.

In regards to evaluation initial evaluation will be done after the first three months, we will evaluate the following:

- Increase in usage hours a week.
- Increase in footfall.
- Customer survey and feedback.
- Increase in income per month.

We will also repeat this process after 12 months.

Feedback from Ysgol Gyfun Llangefni will also be key as this project will improve their provision and therefore we will also gain feedback from the school.

Main Sections of Capital Bid Project Brief Form

Section A – completed for Bid SUBMISSION

i. Project Name, Description and Objectives

A brief summary of the project and its objectives i.e. what is to be achieved by the project.

ii. Justification and Reasons for the Project

Setting out the reasons why the project is necessary and how it helps meet Corporate and Service Objectives and addresses items in the Deputy Leader's annual report. The various options that have been considered and the recommended option are also set out.

iii. Scoring against the Corporate Plan Priorities and Other Issues

To ensure that projects are appraised on a consistent and objective basis and are aligned to Corporate Plan priorities. Other important issues that are not specifically mentioned in the Corporate Plan are also taken into account e.g. Health and Safety and

Risk Management issues. Weightings are applied to the scores with Corporate Plan priorities and statutory requirements carrying the most weight.

iv. Cost and Funding Profile

Estimates of the costs of the project and timing of these costs and the funding sources investigated and identified.

v. Additional Revenue Budget Impact of the Project

Lifetime revenue costs for the project

vi. Consultation

That has taken place with community groups etc.

Section B – completed for successful Bids

vii. Project Outcomes and Scope

The expected and required deliverable/products/outcomes that the proposed project must create or acquire and the major areas, functions and processes to be addressed

during the project, is that, what is "in" and what is "out".

viii. Outline Project Plan

The main stages of the project are set out together with target dates for their completion.

ix. Project Constraints, Assumptions and risks

Restrictions and expectations on time, resources, funding and/or the eventual outcome

and the key risks facing the project.

x. Outline Business Benefits/Business Case

A brief summary of the business benefits that are expected to stem from the project.

xi. Spend Profile

Giving expected spend figures for the four quarters of each financial year.

xii. Planning Permission and Building Regulations Approval

Confirming whether or not planning permission is required and has been granted and whether Building Regulations approval has been granted. If either has not been granted

the timescale for making the submission must be stated.

Capital Funding Bid Form V1

CAPITAL FUNDING: BID FORM

PROJECT TITLE: Upgrade to a modern Fitness Facility (Holyhead Leisure Centre)

SPONSORING DEPARTMENT/AGENCY: Regulation and Economic Development Service

SENIOR RESPONSIBLE OFFICER: Gerallt Roberts

SIGNED: DATE:

APPROVING HEAD OF SERVICE: Dylan Williams

SIGNED: DATE:

Section 1: Project Background, Strategic Context and Need

- Explain the background to the proposal including its relevance to strategic aims and policy objectives.
- Identify the key stakeholders and explain their commitment and any outstanding issues.
- As specifically as possible, explain the nature of the needs or demands that are to be addressed, and detail any deficiencies in existing service provision, or any statutory obligation that would be not otherwise satisfied.
- Include suitable quantification of needs/demands/deficiencies where possible.

Leisure Function Plan

The Leisure Function Plan aims to safeguard the County Council's leisure centres in Amlwch, Llangefni, Holyhead and David Hughes, as its core assets, by providing a modern, quality, customer-focused service that maximises income. Making the leisure centres more commercially viable and customer focused - aligned to achieving efficiencies in other areas of the Service - is the key priority in order to help safeguard their long term future.

The current position is that positive progress has been made and some of the successes are highlighted below:

- 51% of the 60% reduction target in running costs of the leisure function to the council will be met by March 2018.
- £69,000 income coming in on a monthly basis through our direct debit packages compared to £44,000 coming in January 2016.
- 400+ extra children in our swimming lessons compared to January 2016.
- Capital funding at Amlwch and Plas Arthur has proved a success with an increase in usage and income. Investing in developing the fitness offer further has a proven success.
- Mon Actif is proving popular as a new brand with 2,800 likes now on facebook.

Capital Funding Bid Form V1

The next step is to look at investing in key areas to ensure we maximise income revenue and that we maintain the current momentum of more users and more income.

Project Background

This project will entail replacing and updating all fitness equipment within the fitness room at Holyhead Leisure Centre to ensure a modern fitness experience can be gained by all customers (Inclusive fitness room). This will address current negative perceptions and meet the customer expectations and demands. In addition the project will support our rolling programme which will ensure that we achieve the requirements of the Welsh language, given that the present fitness equipment do not offer a language choice and as a result the Leisure function currently does not comply with the requirements of the Welsh Language standard. It is important to implement this as soon as possible in order that we offer a service that is up to standard for the residents of Anglesey in addition to complying with the Welsh Language standards and maintaining the good name of the Isle of Anglesey County Council.

A rolling programme of investment has been agreed with the Welsh Language Commissioner in order that we receive an exception from Standard 60 of the Act for now (i.e. that self service machines offer a language choice). The first step would be the investment in Holyhead as there is a need to invest in the other 3 centres over the next 4 years in order to meet the language requirements. The rolling programme attached has been approved by the Language Commissioner recently. Investment at Amlwch and Plas Arthur Leisure Centres in 2015 has proven positive with increased income and usage figures. Holyhead requires funding now as it has missed out on recent investment in the fitness room over the years and the current fitness room is fast losing its appeal. This investment is certain to help us reach our target of a 60% reduction in expenditure cost of leisure to the council.

Projected 5 year cost's

Currently we have equipment within the fitness room which is 10 years old, please see list of equipment attached, the usual guide in replacing equipment is 5 to 6 years. As you are aware a similar bid came in for funding support in 2015 and 2016 but sadly this was rejected at the time. Cost prediction over the next 5 years as predicted by current fitness equipment provided can be highlighted as:

- Cost of service and parts for current equipment if there is no change will mount to £69,816.67 over the next 5 years.
- Membership decline due to old equipment (industry standard prediction) is loss of 20 members per year; this is a loss of £6,480 for us which equates to £32,400 over the next 5 years.
- Our current assets (present equipment) have been valued at £15,670 within 5 years this will reduce to £9,252.97.
- **Total cost over next 5 years £117,886.67**

Projected outcomes of project

If we look at what could be achieved if we were to fully replace the current equipment we can see a financial gain. One quote for full replacement was £200,000 this investment would see us gain free service and parts for 5 years therefore no occurring cost for the near future.

Costs of project:

- Full refurb £210,000
- Part refurb £100,000

Capital Funding Bid Form V1

Benefits of full refurb:

- New members are attracted to an updated and modern fitness facility which will bring substantial income in.
- To look at a fitness facility that has gone through a similar process recently the Nova Centre at Prestatyn brought in 207 new Direct Debit members within the first 3 month.
- We would set our target at 175 new members within the first 3 month which would increase income per year by £46,200 per year.
- No service and parts cost for 5 years.
- **Total income over 3 years £138,600**

If we take all of the above figures into account the **pay back for this scheme would be within 3 years.**

Strategic aims and Policy Objectives

Through this project we will help IOACC meet one of its corporate objectives “ensure that our leisure offer is fit for purpose and delivering the best value for money possible, as we seek to improve the health and wellbeing of our communities” (Anglesey Corporate Plan 2013-17).

Objective 1 Ynys Môn Corporate Plan 2017 – 2022

“We will create conditions to allow individuals to improve their health and well being”

The vision of the Regulation and Economic Development service is to create a better Island to live, work and visit by delivering activities to develop Anglesey’s economy, regenerate its communities and transform current leisure provision.

Through this project we will be able to help the service reach it’s aims of:

- Provide formal opportunities for people on Anglesey to live their lives in a healthy way;
- Create vibrant and healthy rural communities

The project will also be able to ensure that Leisure meet their ambition of:

- Providing high quality, customer focused facilities and activities that maximise income generation and support healthy communities by:
- Maintaining a commercial approach to the management of Amlwch, Holyhead, Plas Arthur and Menai Bridge Leisure Centres
- Achieving improvements in the health and wellbeing of Anglesey residents by increasing participation in leisure activities.

This project will help us reach our current Service Delivery targets:

- Increase income generated by leisure centres = £46,200 per year
- Increase participation numbers at leisure centres = 18,200 per year
- Increase in numbers completing National Exercise Referral Scheme due to Inclusive improvements.
- Increase junior membership at leisure centres = with a new Youth direct debit package out we will attract more junior’s into the gym with a more modern offer.

Capital Funding Bid Form V1

- Ensure a resource that is totally inclusive which creates an Inclusive Hub for the Holyhead area

Sport Wales have identified 3 main targets by 2026, this project would help them achieve the following:

- 75% of young people and young adults hooked on sport
- Positively target the gap within inequality
- Develop a sporting pathway to become a nation of champions

The % of Anglesey children and young people that are currently hooked on sport is 50%, whilst the % for adults is 48% (participate in sport 3 or more times a week). Providing an up to date modern facility with new equipment at Holyhead will contribute towards achieving these key local and national targets. This facility will provide access to close by Community First wards, many that are known to be deprived, and will be fully inclusive. The newly launched Direct Debit package for young people will certainly increase income for the leisure service, however this can be much greater if modern up to date equipment is available.

Need for change:

Currently we have 1,404 direct debit members using the facilities at Holyhead Leisure Centre, which is 33% of the total direct debit members that we currently have on our schemes. If we take the 482 Junior Swimming members out this leaves 922 which directly use the fitness room through our packages. During the last month we have seen a loss of £748 from direct debit packages being cancelled in Holyhead. Having spoken to customers the feedback that comes back is that;

- Other facilities provide a more modern facility.
- Machines out of order therefore have to wait during busy times for others to come available.
- Lack of inclusive equipment (One family has bought equipment for the facility so that their son and other disabled users can have a specialised equipment within the fitness room).
- Lack of technology on equipment – we can watch TV/ Browse the internet whilst training at other locations.

We have an opportunity to make a real difference at Holyhead. Recent investment on aspects such as upgrading roof, main hall floor, changing rooms has all breathed a new lease of life to an ageing building. Now we need to improve what the customer use the most and lack of investment in regards to fitness equipment is the current biggest weakness at Holyhead Leisure Centre.

Section 2: State Objectives and Constraints

- Explain and list the project objectives in specific measurable terms.
- Include quantifiable targets where possible.
- Identify any likely constraints to the project e.g. timing issues, legal requirements, professional standards, planning constraints and so on.

Project Objectives Measurable Targets

Project objectives	Measurable targets
--------------------	--------------------

Capital Funding Bid Form V1

1. Increase Income	£46,200 per year
2. Increase participation	18,200 per year
3. Inclusive Offer	20% of inclusive specific equipment
4. Reaching Welsh Language Standards	Equipment which provide a Welsh language choice is essential in terms of our rolling programme
Constraints	Measures to address constraints
1 Timing	The ideal timing for a change of this nature would be either December for a January Launch or August for a September launch.
2 Disruption	If this project was to take place then there would be a need for a closure of up to a week. But we could adapt our offer during this time as we have other locations to provide a temporary gym offer.
3	

3: Identify and Shortlist the Options

- Consider alternative ways to meet the objectives e.g. variations in scale, quality, technique, location, timing etc.
- Start with an initial 'long list' of options and sift them to provide a shortlist. Record all the options considered and the reasons for rejecting those not shortlisted.
- The shortlist of options should include a baseline Status Quo or 'Do Minimum' option and a suitable number of alternative 'Do Something' options (usually at least two).

Option number / description	Shortlisted (S) Rejected (R)	Reason for rejection
1. Don't Invest	R	Equipment will go into further decline which will lead to reduction of members and more cost on service and parts. Some equipment will be beyond repair and therefore the offer will be limited. Lack of opportunities for users with a disability to participate due to current lack of inclusive equipment.
2. Partial Investment	R	Partial investment would see a need to invest £100,000 to get only the older equipment upgraded. This could see an ongoing service cost and would still member decrease. The fitness room would still not be inclusive as we would not be providing 20% inclusive equipment through this option.
3. Full Investment	S	A full investment would mean that we meet all our objectives. We could provide a modern, fit for purpose facility that was inclusive.

Capital Funding Bid Form V1

		New members would be attracted to a new offer which would increase income and footfall.
--	--	---

4: Monetary Costs and Benefits of Options

- 1) Appraisals should include all the costs and benefits to the council arising from the project, not just those to a particular organisation or sector e.g. all costs and benefits to the public, private and third sectors should be included.
- 2) Costs and benefits should be valued in economic cost terms, which are generally reflected by using current market prices.
- 3) All the assets and other resources employed by each option should be costed, even if they have already been purchased. This is because they have an opportunity cost value i.e. if not used in this project they could be put to an alternative use.
- 4) Calculate the Net Present Cost (NPC) for each option:-
 - Use the NPC spreadsheet and append the NPC calculation for each option to the pro forma.
 - In the simplest cases, the table below may be used instead. Create a table for each option, adjusting the no. of columns to reflect the years of the project's life.
- 5) Treat the current financial year as Year 0.
- 6) Set out the expected capital costs and annual revenue costs for each option.
- 7) Express the figures in real terms i.e. held constant at today's prices.
- 8) The checklist of typical costs.
- 9) Financial savings arising from an option will be reflected in its lower costs compared to the Status Quo. Do not double count by also including them separately as benefits.
- 10) Other monetised benefits may be taken into account but are likely to be rare in small expenditure cases. Most benefits will be covered in the non-monetary Section 5 below.
- 11) For particularly uncertain cost assumptions, consider using sensitivity analysis to illustrate how NPCs and option rankings are affected by varying these assumptions.
- 12) For more in-depth guidance, see [Step 5](#) and [Step 8](#).

Option 1 Status Quo	Yr. 0	Yr. 1	Yr. 2	Yr. 3	Yr. 4	Yr. 5	Totals
Capital Costs	£200,000						
'(a) Total Capital Cost							
Revenue Costs							

Capital Funding Bid Form V1

'(b) Total Revenue Costs							
'(c) Total Costs (a)+(b)							
'(CH) Disv Factor @3.5% p.a.	1.0000	0.9662	0.9335	0.9019	0.8714	0.8420	
'(e) NPC = (c)X(ch)							
Cost assumptions:							

Section 5: Non-Monetary Costs and Benefits

- List and describe the relevant non-monetary costs and benefits e.g. impacts on health, education, environment, transport, equality, sustainability etc.
- Use a table such as the one below to show how each factor impacts on each option.
- Quantify the impacts if possible and highlight important differences between the options.

Non Monetary Factor	Impact on Option 1	Impact on Option 2	Impact on Option 3	Impact on Option 4
1. Increase usage = improve health	None	Slight as people will see an investment	Full impact as it will offer an inclusive facility that will be open to all.	
2. Target gap of inequality	None	None	Full impact as it will be an inclusive offer (first of its kind on Anglesey)	
3. Reaching Language Standards	None	Some change	Full impact	
3				

Capital Funding Bid Form V1

Section 6: Assess Risks and Uncertainties

- Identify and describe the risks that the project may face.
- Explain how these compare under the various options using the table below.
- Identify measures to ensure that each risk is appropriately managed and mitigated.
- Explain any contingency allowances included for risks in the option costings.
- More sophisticated optimism bias adjustments should not generally be required but may be relevant in some cases e.g. ICT projects or cases with significant capital costs.

Risk description	Likely impact of Risk (H/M/L)				State how the options compare and identify relevant risk management/ mitigation measures
	Opt 1	Opt 2	Opt 3	Opt 4	
1 Failure to invest will lead to decrease in income and footfall	H	M	L		Option 3: ensures that we turn a negative trend to a positive one with more members and more income.
2 Failure to meet the inequality gap	H	H	L		Option 3: The new equipment would ensure that the fitness room could be used by all by being an inclusive offer.
3 Failure to be ready for increased demand through large projects e.g. Orthios, Land and Lakes	H	H	L		Option 3: This will provide an improved offer with more options which will meet increased demand.
4					

Capital Funding Bid Form V1

Overall risk (H/M/L)	H	M	L		

KEY: H = high M = medium L = low N/A = Not Applicable

Section 7: Summarise the Option Comparisons and Identify a Preferred Option

- Summarise the main differences between the options e.g. in terms of key assumptions, NPCs, nonmonetary impacts, risks and other factors.
- Identify which option is preferred and explain why.

Option 3 is the preferred option as it gives a clear statement of intent that the Leisure Function Plan is being fully utilised. It also highlights that the council is serious about achieving their corporate objectives. It will create opportunities for everyone to be able to use our fitness room with no barriers to participation.

Option 1 is what we currently face and we can see the negative impact on the customers and staff due to lack of investment. Continuing as we are is not an option, we will have a limited offer at Holyhead very soon due to lack of funds on increased service and parts cost's/

Option 2 is a middle of the road approach that will help in the short term but more cost's will be occurred over the next few years. Doing it at a smaller scale will not have the same affect and therefore the increased income and footfall target will not be met.

Option 3 is the way forward, other local authorities have done it recently e.g. Gwynedd and Denbighshire with a huge increase in numbers. It is not a risk investing as payback can be outlined to take place within 3 years.

If we want to be achieving as we set out to do in our Corporate objectives and service plans then this investment needs to take place.

Capital Funding Bid Form V1

Section 8: Assess Affordability and Funding Arrangements

- Set out the annual capital and resource requirements for the preferred option, as per the table below.
- Figures should allow for inflation, contingencies and (where relevant) optimism bias.
- Resource figures should include appropriate allowance for depreciation/impairment.
- Identify expected sources of funding and the degree to which each funder is committed.
- Consult a finance specialist if necessary.

	Yr. 0 £000's	Yr. 1 £000's	Yr. 2 £000's	Yr. 3 £000's	Totals £000's
Total required:					
Capital	£200,000				
Resource					
Allowance for depreciation / impairment					
Existing Provision:					
Capital					
Resource					
Allowance for depreciation / impairment					
Additional requirement:					
Capital					
Resource					

Capital Funding Bid Form V1

Allowance for depreciation / impairment					
---	--	--	--	--	--

Funding Body	Sum funded & % of total	Funding Secured? Yes / No	If not secured, indicate status of negotiations
	£ (%)		
	£ (%)		
	£ (%)		

Section 9: Project Management

- Explain the proposed project management structure (e.g. use of PRINCE 2), key management personnel and project timetable.
- Where relevant, indicate the proposed approach to procurement.
- Consider provision for benefits management and realisation.
- Identify any significant management issues e.g. legal, contractual, accommodation, staff or TUPE issues.
- Is any external consultancy support required.

The company that will get the contract will manage the project in regards to new layout plan and equipment assembly.

We as the Mon Actif Management team will decide on inclusive equipment with guidance from the company and consultation with the NERS team and customers.

Once funding is in place we can go out to tender using the ESPO framework agreement.

Capital Funding Bid Form V1

Section 10: Monitoring and Evaluation Arrangements

- Indicate arrangements for regular monitoring of the project's progress.*
- State proposed evaluation arrangements e.g. when it will happen, who will do it, what factors will be evaluated?.*

The Performance co-ordinator will update on a month basis in regards to direct debit uptake to ensure we reach our target of 150 new members within 3 months. This monitoring will continue to ensure the figures are sustained.

Our Performance Manager will be reporting monthly on usage figures to ensure that the footfall increase is regular and consistent.

In regards to evaluation initial evaluation will be done after the first three months, we will evaluate the following:

- Increase number of Direct Debit members.
- Increase in footfall.
- Customer survey and feedback.

We will also repeat this process after 12 months.

Capital Funding Bid Form V1

Main Sections of Capital Bid Project Brief Form

Section A – completed for Bid SUBMISSION

i. Project Name, Description and Objectives

A brief summary of the project and its objectives i.e. what is to be achieved by the project.

ii. Justification and Reasons for the Project

Setting out the reasons why the project is necessary and how it helps meet Corporate and Service Objectives and addresses items in the Deputy Leader's annual report. The various options that have been considered and the recommended option are also set out.

iii. Scoring against the Corporate Plan Priorities and Other Issues

To ensure that projects are appraised on a consistent and objective basis and are aligned to Corporate Plan priorities. Other important issues that are not specifically mentioned in the Corporate Plan are also taken into account e.g. Health and Safety and Risk Management issues. Weightings are applied to the scores with Corporate Plan priorities and statutory requirements carrying the most weight.

iv. Cost and Funding Profile

Estimates of the costs of the project and timing of these costs and the funding sources investigated and identified.

v. Additional Revenue Budget Impact of the Project

Lifetime revenue costs for the project

vi. Consultation

That has taken place with community groups etc.

Section B – completed for successful Bids

vii. Project Outcomes and Scope

The expected and required deliverable/products/outcomes that the proposed project

Capital Funding Bid Form V1

must create or acquire and the major areas, functions and processes to be addressed

during the project, is that, what is “in” and what is “out”.

viii. Outline Project Plan

The main stages of the project are set out together with target dates for their completion.

ix. Project Constraints, Assumptions and risks

Restrictions and expectations on time, resources, funding and/or the eventual outcome

and the key risks facing the project.

x. Outline Business Benefits/Business Case

A brief summary of the business benefits that are expected to stem from the project.

xi. Spend Profile

Giving expected spend figures for the four quarters of each financial year.

xii. Planning Permission and Building Regulations Approval

Confirming whether or not planning permission is required and has been granted and whether Building Regulations approval has been granted. If either has not been granted

the timescale for making the submission must be stated.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Adroddiad i:	CYNGOR SIR
Dyddiad:	28 CHWEFROR 2018
Pwnc:	DATGANIAD AR STRATEGAETH RHEOLI'R TRYSORLYS 2018/19
Aelod(au) Portffolio:	CYNGHORYDD J. GRIFFITH
Pennaeth Gwasanaeth:	MARC JONES (EST. 2601)
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	GARETH ROBERTS (FFÔN: EST. 2675) CLAIRE KLIMASZEWSKI (FFÔN : EST.1865)

Natur a Rheswm am Adrodd

Cyflwynir yr adroddiad hwn i sicrhau bod y Cyngor yn gweithredu arferion gorau yn unol â Chôd Ymarfer y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifiaeth (CIPFA) ar faterion Rheoli Trysorlys. Mae'r côd yn argymhell y dylai'r Aelodau sgrwtineiddio'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys cyn iddo gael ei fabwysiadu (sy'n cynnwys y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol, Datganiad Polisi DRI Blyneddol, y Datganiad ar y Polisi Rheoli Trysorlys a'r Cynllun Dirprwyo ar Reoli Trysorlys). Yn unol â chynllun dirprwyo'r Awdurdod, y Pwyllgor Archwilio sy'n gyfrifol am y swyddogaeth hon ac mae Atodiad A o'r adroddiad hon wedi ei chyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 13 Chwefror 2018. Mae'r adroddiad yma yn cydymffurfio hefo Cynllun Dirprwyo ar Reoli Trysorlys 2017/18, ac mae angen i'r Pwyllgor Gwaith dderbyn ac adolygu'r adroddiad cyn iddo gael ei gyflwyno i'r Cyngor llawn i'w gymeradwyo. Mae'r adroddiad yma yn cydfynd a'r adroddiadau Cyllideb Cyfalaf a Refeniw fel rhan o broses gosod y gyllideb 2018/19.

A - Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

1. Mae'r adroddiad a'r Atodiad (fel y manylir yn yr rhan uchod, rhannau 2 i 4 isod ac yn cynnwys Atodiad A) wedi ei chyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 13 Chwefror 2018 a'r Pwyllgor Gwaith ar 19 Chwefror 2018. Penderfynodd y Pwyllgorau i :-
 - Nodi cynnwys yr adroddiad eglurhaol hwn;
 - Cymeradwyo'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys (gan gynnwys y Dangosyddion Pwyllgor a Thrysorlys) [Atodiad A] ar gyfer 2018/19.Penderfynnodd y Pwyllgor Archwilio i beidio pasio unrhyw sylw nac argymhelliad ymlaen i'r Pwyllgor Gwaith, penderfynwyd i basio ymlaen i'r Pwyllgor yma heb sylw pellach.
2. Mae Côd Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys (Adran 7) yn argymhell y dylid cymeradwyo, dogfennu a monitro Arferion Rheoli Trysorlys (ART) yr Awdurdod. Mae'n dweud hefyd mai mater ar gyfer penderfyniad lleol yw natur a maint ymwneud corff cyfrifol unrhyw sefydliad o ran cymeradwyo a monitro ei Bolisiau Rheoli Trysorlys a'r atodlenni cysylltiedig ac mae'n cydnabod hefyd y gellir dirprwyo'r swyddogaeth hon mewn rhai sefydliadau i'r swyddog cyfrifol. Ym mhob achos, dylai fod yn destun sgrwtini gan y corff cyfrifol yn dilyn argymhellion gan y swyddog cyfrifol. Mae'r Awdurdod hon wedi creu ART wedi'i ddogfennu, a cafwyd ei awdurdodi gan y Pwyllgor Archwilio ar 6 Rhagfyr 2016. Mae yna un newid arfaethedig i'r ART sydd angen ei gymeradwyo gan y Pwyllgor yma. Y newid yw i gynyddu isafswm balans arian parod o £6m i £6.5m yn unol a'r polisi arian wrth gefn diweddaraf a gafodd ei gymeradwyo.
3. O ran diweddariadau i'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys, yr unig newid y bwriedir ei wneud i egwyddorion a pholisiau craidd Datganiad 2017/18 yw newid Polisi Darpariaeth Refeniw Isafswm (DRI). Cwblhaodd Cynghorwyr Rheoli Trysorlys Allanol yr awdurdod (Link – cynt yn cael eu galw yn Capita Asset Management Services) adolygiad o bolisi DRI y Cyngor. Mae'r egwyddorion sy'n ymddangos yn eu adroddiad yn gynnwysedig yn y polisi diwygedig.

Bydd y polisi yn arwain at ffordd gyson at gostau DRI rhwng fenthycia cefnogol a di gefnogaeth. Mae'r costau polisi cyfredol DRI yn 4% o Ofyniad Cyllido Cyfalaf am brosiectau sy'n cael eu ariannu o fenthycia a chefnogaeth. Mae cost DRI ar asedau sy'n cael eu ariannu'n ddi gefnogaeth yn seiliedig ar fywydau economaidd yr asedau. Caniateir un o ddau ddull oes ased ar gyfer prosiectau sydd wedi eu cyllido gan fenthycia di-gefnogaeth. Nid yw'n optiwn i godi 4% o'r GCC ar fenthyciadau di-gefnogaeth fel a ganiateir hefo benthyciadau gyda chefnogaeth. Mae'r dull oes ased yn ddull doeth ac yn cyd fynd hefo'r gost DRI yn erbyn referniw efo oes ddisgwyledig yr ased. Felly, fe argymhellir fod y polisi DRI yn cael ei ddiweddarau fel bod y gost DRI, yn mynd ymlaen ar gyfer benthycia gyda chefnogaeth a benthycia di-gefnogaeth yn ddibynol ar oes yr ased. Bydd y cynnig yn arwain at gost DRI llai ar gyfer y 10 i 15 mlynedd nesaf, ond fydd yn uwch hyd at blwyddyn 50. Bydd y polisi diwygedig yn myned yn ôl i 2008 i sicrhau fod gost yn gywir ac yn gyson rhwng y gost DRI ar gyfer gwariant wedi ei gyllido drwy fenthycia gyda chefnogaeth a benthycia di-gefnogaeth. Gweler Atodiad 2 ar gyfer y polisi diwygedig. Mae hwn yn amodol l ymgyngoriad a chymeradwyaeth gan yr Archwiliwr Allanol.

4. Cyfanswm benthyciadau allanol y Cyngor ar 7 Tachwedd 2017, oedd £111.4m, disgwylir mai £118.0m fydd y sefyllfa ar 31 Mawrth, 2018. Mae'r benthyciadau yn cynnwys rhai aeddfed sefydlog a rhai blwydd-dal sefydlog. Ar 7 Tachwedd 2017, roedd y benthyciadau aeddfed sefydlog yn £111.2m gydag oes gyfartalog o 23 blynedd a graddfa log o 5.15% ar gyfartaledd. Roedd y benthyciadau blwydd-dal sefydlog yn £0.2m gydag oes gyfartalog o 8 mlynedd a graddfa log o 9.44% ar gyfartaledd. Rhagwelir mai £5.9 fydd cost benthycia, sef y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau cyfredol, ar gyfer 2017/18 a hynny ar gyfer y Gronfa Gyffredinol (£3.9m) a'r CRT (£2.0m). Yn ogystal, bydd Darpariaeth Isafswm Referniw (MRP), sef taliad referniw i dalu elfen o'r gwariant cyfalaf sydd wedi cronni bob blwyddyn (Atodiad 2). Yn 2017/18, bydd y taliad hwn yn £4.7m ar gyfer y Gronfa Gyffredinol (£3.8m) a'r CRT (£0.9m). Golyga hyn y bydd y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (sef yr angen sylfaenol i fenthycia i gyllido'r rhaglen gyfalaf) yn £138.1m ar ddiwedd y flwyddyn ac y bydd y Cyngor wedi benthycia'n fewnol £20.1m erbyn diwedd y flwyddyn.

Ar 7 Tachwedd 2017, roedd cyfanswm buddsoddiadau'r Cyngor yn £13.4m, gyda graddfa dychwelyd gyfartalog o 0.15% a'r cyfanswm cyfartalog ar gyfer y flwyddyn hyd yma yw £16.6m. Wrth i fenthycia mewnlol gynyddu, mae balansau buddsoddiadau'n lleihau.

5. Argymhellion:

- Nodi cynnwys yr adroddiad eglurhaol hwn;
- Cymeradwyo'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys 2018/19 (sy'n cynnwys y Strategaeth Buddsoddi Blynyddol, Polisi DRI, Polisi Datganiad Rheoli Trysorlys Blynyddol a'r Dangosyddion Pwyllog a Thrysorlys) [Atodiad A]; a
- Chymeradwyo'r newid yn ART, i gynyddu'r isafswm balans arian parod o £6m i £6.5m i adlewyrchu'r cynydd yn isafswm balance yr arian wrth gefn cyffredinol.

B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

d/b

C - Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

I gydymffurfio hefo proses gosod cyllideb yr awdurdod a Cynllun Dirprwyo ar Reoli Trysorlys.

CH - A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi

D - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Ydi

DD - DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Amherthnasol – adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	
7	Sgriwtini	
8	Aelodau Lleol	
9	Unrhyw gyrrff allanol eraill	
E - Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	
2	Gwrthlodi	
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	
F - Atodiadau:		
Adodiad A : Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys a Dangosyddion Pwyllog a Thrysorlys ar gyfer 2018/19		
FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):		
<ul style="list-style-type: none"> Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys 2017/18 (fel a cymeradwywyd gan y Cyngor ar 28 Chwefror 2017) 		

DATGANIAD STRATEGAETH RHEOLI TRYSORLYS**DATGANIAD AR Y STRATEGAETH FUDDSODDI FLYNYDDOL, Y DATGANIAD POLISI AR Y DDARPARIAETH REFENIW ISAF (DRI) A'R DATGANIAD AR Y STRATEGAETH RHEOLI TRYSORLYS AR GYFER 2018/19****1. Rhagarweiniad****1.1 Cefndir**

Rhaid i'r Cyngor weithredu cyllideb gytbwys sy'n golygu bod rhaid i gyfanswm yr incwm sy'n ddyledus yn ystod y flwyddyn ariannol fod yn ddigonol i gwrdd â gwariant a hefyd, rhaid i'r arian gwirioneddol a ddaw i mewn Fod yn ddigonol i gydbwysu'r arian a fydd yn mynd allan. Rhan allweddol o'r gweithgareddau rheoli trysorlys yw sicrhau bod y llif arian hwn wedi ei gynllunio'n ddigonol a bod arian ar gael pan mae ei angen. Caiff arian sydd dros ben ei fuddsoddi mewn gwrth-bartion neu offerynnau risg isel sy'n cydfynd â pholisi'r Cyngor i leihau risg gan sicrhau hylifedd digonol cyn ystyried y dychweliad ar fuddsoddiadau.

Ail brif swyddogaeth y gwasanaeth rheoli trysorlys yw cyllido cynlluniau cyfalaf y Cyngor. Mae'r cynlluniau cyfalaf hyn yn darparu canllawiau ar gyfer anghenion benthycar'r Cyngor, sef cynllunio llif arian ar gyfer y tymor hwy mewn gwirionedd er mwyn sicrhau fod y Cyngor yn gallu cwrdd â'i oblygiadau o ran gwariant cyfalaf. Gall rheoli'r arian tymor hwy olygu trefnu benthyciadau ar gyfer y tymor hir neu'r tymor byr neu ddefnyddio gwargedion llif arian am dymor hwy. O bryd i'w gilydd, gellir ailstrwythuro dyledion i gwrdd â risgiau neu amcanion cost y Cyngor.

Yn benodol, rhaid i awdurdod lleol gyfrifo ei ofynion cyllidebol ar gyfer pob blwyddyn ariannol i gynnwys y costau refeniw sy'n llifo o benderfyniadau ynghylch cyllido cyfalaf. Mae hyn yn golygu cyfyngu:-

- cynnydd mewn costau refeniw yn sgil ffioedd llog uwch, oherwydd benthycia ychwanegol i gyllido gwariant cyfalaf, ac
- unrhyw gynnydd mewn costau rhedeg prosiectau cyfalaf newydd, i lefel sy'n fforddiadwy o ran incwm rhagamcanedig y Cyngor.

Mae'r Datganiad ar y Polisi Rheoli Trysorlys yn diffinio'r polisiau ac amcanion y gweithgareddau rheoli trysorlys. Gweler Atodiad 10.

1.2 Gofynion o ran cyflwyno adroddiadau

Rhaid i'r Cyngor dderbyn a chymeradwyo o leiaf dri phrif adroddiad bob blwyddyn sy'n ymgorffori amrediad o bolisiau, amcangyfrifon a ffigyrau gwirioneddol. Rhaid i'r adroddiadau hyn gael eu sgrwintieddio'n ddigonol gan bwyllgor cyn cael eu hargymell i'r Cyngor. Y Pwyllgor Archwilio sy'n gyfrifol am gyflawni'r swyddogaeth hon.

Dangosyddion Pwyllgor a Rheoli Trysorlys a'r Strategaeth Trysorlys - Mae'r adroddiad cyntaf a'r un pwysicaf yn cynnwys:-

- y Strategaeth Rheoli Trysorlys (sut bydd y buddsoddiadau a'r benthyciadau'n cael eu trefnu) gan gynnwys dangosyddion rheoli trysorlys;
- Strategaeth Fuddsoddi (canllawiau ynghylch sut y dylid rheoli buddsoddiadau);
- Polisi Darpariaeth Refeniw Isaf (sut mae gwariant cyfalaf gweddilliol yn cael ei drosglwyddo i refeniw dros gyfnod o amser); a
- Datganiad ar y Polisi Rheoli Trysorlys (diffiniad o'r polisiau ac amcanion y swyddogaeth rheoli trysorlys); a
- Cynlluniau cyfalaf (gan gynnwys y dangosyddion darbodus cysylltiedig).

Adroddiad Rheoli Trysorlys Canol Blwyddyn - Bydd hwn yn rhoi diweddariad i'r Aelodau ynghylch cynnydd o ran y sefyllfa gyfalaf, gan ddiwygio'r dangosyddion pwylllog yn ôl yr angen gan nodi a yw'r strategaeth trysorlys yn cwrdd â'i amcanion ynteu a oes angen adolygu unrhyw bolisiau.

Adroddiad Trysorlys Blyneddol – Yn hwn, ceir manylion ynghylch detholiad o ddangosyddion darbodus a thrysorlys gwirioneddol a gweithgareddau rheoli trysorlys gwirioneddol o gymharu â'r amcangyfrifon yn y strategaeth.

1.3 Strategaeth Rheoli Trysorlys ar gyfer 2018/19

Mae'r strategaeth ar gyfer 2018/19 yn ymwneud â dau brif faes:-

Materion Cyfalaf

- Y cynlluniau cyfalaf a'r dangosyddion pwylllog; a
- y strategaeth darpariaeth refeniw isaf (DRI).

Materion Rheoli Trysorlys

- y sefyllfa gyfredol o ran y trysorlys;
- dangosyddion rheoli trysorlys a fydd yn cyfyngu ar risg a gweithgareddau trysorlys y Cyngor;
- y rhagolygon o ran cyfraddau llog;
- y strategaeth fenthycu;
- polisi ar fenthycu cyn i'r angen godi;
- ail-raglennu dyledion;
- y strategaeth fuddsoddi;
- polisi teilyngdod credyd; a
- polisi ar ddefnyddio darparwyr gwasanaeth allanol.

Mae'r elfennau hyn yn cwrdd â gofynion Deddf Llywodraeth Leol 2003, Côd Darbodus CIPFA, Canllawiau DRI Llywodraeth Cymru, Côt Rheoli Trysorlys CIPFA a Chanllawiau Buddsoddi Llywodraeth Cymru.

1.4 Hyfforddiant

Dan Côt CIPFA mae'n ofynnol fod y swyddog cyfrifol yn sicrhau bod Aelodau â chyfrifoldeb am reoli trysorlys yn derbyn hyfforddiant digonol mewn materion rheoli trysorlys. Mae hyn yn arbennig o berthnasol i Aelodau sy'n gyfrifol am sgrwtini. Er mwyn cefnogi aelodau'r Pwyllgor Archwilio yn eu swyddogaeth sgrwtini, cafodd aelodau'r pwyllgor hyfforddiant ar faterion rheoli trysorlys gan yr ymgynghorwyr rheoli trysorlys penodedig ar 9 Tachwedd 2016. Bydd hyfforddiant pellach yn cael ei drefnu pan fydd angen hynny.

Mae anghenion hyfforddi swyddogion rheoli trysorlys yn cael eu hadolygu ac yn cael sylw'n rheolaidd.

1.5 Ymgynghorwyr Rheoli Trysorlys

Mae'r Cyngor yn defnyddio Y Grŵp Link fel ymgynghorwyr allanol ar faterion rheoli trysorlys. Yn unol â rheoliadau caffael, cafodd y tendr ar gyfer y gwasanaeth ymgynghori ar Reoli Trysorlys ei hysbysebu ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2016 a 31 Mawrth 2019 gydag opsiwn i ymestyn y cytundeb am 2 flynedd. Capita Asset Services gyflwynodd y tendr llwyddiannus.

Mae'r Cyngor yn cydnabod bod y cyfrifoldeb am benderfyniadau rheoli trysorlys yn fater i'r sefydliad bob amser a bydd yn sicrhau nad yw'n dibynnu gormod ar ein darparwyr gwasanaeth allanol.

Mae'n cydnabod hefyd bod gwerth mewn cyflogi darparwyr allanol ar gyfer gwasanaethau rheoli trysorlys er mwyn cael mynediad i adnoddau a sgiliau arbenigol. Bydd y Cyngor yn sicrhau bod telerau eu penodiad a'r dulliau a ddefnyddir ar gyfer asesu eu gwerth yn cael eu cytuno a'u dogfennu'n briodol a'u hadolygu'n rheolaidd hefyd.

Cafodd Capita Asset Service ei werthu i Grŵp Y Link, ond, ni fydd y gwasanaethau a ddarperir yn newid o dan y berchnogaeth newydd.

1.6 Mabwysiadu'r Côt

Rhaid i'r Cyngor nodi a yw wedi mabwysiadu Côt Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys. Mae'r Côt cyfredol, sef un 2011 eisoes wedi cael ei fabwysiadu gan y Cyngor ac o'r herwydd, nid oes angen diweddariad ar gyfer 2018/19. Yn ogystal, mae'r awdurdod yn dilyn y canllawiau yng Nghôd Darbodus CIPFA 2013 sy'n ategu'r côd ymarfer ar Reoli Trysorlys. Fodd bynnag, mae'r Cod Pwyllgor â'r Cod Rheoli Trysorlys wedi cael eu adolygu a'u cyhoeddi ym mis Ionawr 2018. Mae'r cod yn ystyried bod y flwyddyn 2018/19 yn flwyddyn drosiannol, gyda gweithrediad llawn yn 2019/20.

2. Ystyriaethau Cyfalaf

Cynlluniau gwariant cyfalaf y Cyngor yw gyrrwyr allweddol gweithgareddau rheoli trysorlys. Caiff allbwn y cynlluniau gwariant cyfalaf ei adlewyrchu yn y dangosyddion darbodus sydd wedi eu dylunio i gynorthwyo'r aelodau i gael trosolwg o'r cynlluniau gwariant cyfalaf a'u cadarnhau.

Mae'r Dangosyddion Pwyllgor yn crynhoi cynlluniau gwariant cyfalaf y Cyngor, y rhai sydd wedi eu cytuno'n barod a rhai sy'n ffurfio rhan o'r cylch cyllideb yma. Gofynnir i'r Aelodau gymeradwyo'r rhagolygon gwariant cyfalaf.

Caiff y rhagamcanion ynghylch gwariant cyfalaf yr Awdurdod ar gyfer 2017/18 i 2020/21 eu hadlewyrchu yn y Dangosyddion Darbodus (Atodiad 11). Mae'r gwariant rhagamcanedig ar gyfer 2018/19 i 2020/21 yn seiliedig ar y rhaglen gyfalaf ddrafft a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer ei chymeradwyo ar 30 Hydref 2017, yn ogystal a chynllun ddrafft Band B or Cynllun Ysgolion 21ain Ganrif. Mae'r rhagamcanion ar gyfer y blynyddoedd hynny hefyd yn cynnwys y rhagdybiaeth y bydd llithriad o 2017/18 yn cael ei wario'n llawn yn 2018/19.

Bydd y rhaglenni'n gyffredinol yn cael eu cyfyngu i'r hyn sy'n fforddiadwy, o ran y gwariant cyfalaf gwirioneddol ac o ran y goblygiadau refeniw (gweler 1.1 uchod). Gweler y dangosyddion darbodus yn Atodiad 11. Mae'r tabl isod yn crynhoi'r cynlluniau cyfalaf uchod a'r modd y caiff y cynlluniau hyn eu cyllido drwy adnoddau cyfalaf neu refeniw. Bydd unrhyw ddiffyg o ran adnoddau'n arwain at yr angen i fenthycu, fel y gwelir yn nhabl 3.1.

Gwariant Cyfalaf £'000m	2016/17 Gwirioneddol	2017/18 Amcangyfrif	2018/19 Amcangyfrif	2019/20 Amcangyfrif	2020/21 Amcangyfrif
Dim CRT	28,030	22,030	38,800	34,340	16,060
CRT	8,610	11,490	13,820	15,200	15,340
Cyfanswm	36,640	33,520	52,620	49,540	31,400
Ariennir drwy:					
Derbyniadau cyfalaf	5,240	3,100	1,260	500	500
Grantiau cyfalaf	14,800	11,360	30,800	25,230	8,940
Arian wrth gefn Cyfalaf	580	510	300	0	0
Refeniw	5,050	8,830	11,160	9,040	9,380
Benthyciad	150	1,000	0	0	0
Angen cyllido net am y flwyddyn	10,820	8,720	9,100	14,770	12,580

3. Benthycia

Bydd y cynlluniau gwariant cyfalaf a nodir yn rhan 2 (uchod) yr adroddiad hwn yn darparu manylion ynghylch gweithgaredd gwasanaeth y Cyngor. Mae'r swyddogaeth rheoli trysorlys yn sicrhau bod arian parod y Cyngor wedi ei drefnu yn unol â'r codau proffesiynol perthnasol, i sicrhau fod arian parod digonol ar gael i gwrdd â'r gweithgaredd gwasanaeth yma. Bydd hyn yn cynnwys trefnu'r llif arian parod a, lle mae'r cynlluniau cyfalaf ei angen, trefnu'r cyfleusterau benthycia priodol. Mae'r strategaeth yn rhoi sylw i'r dangosyddion trysorlys / darbodus perthnasol, y sefyllfa o ran dyledion rŵan ac yn y dyfodol, a'r strategaeth fuddsoddi flynyddol.

3.1 Gofynion ar gyfer Benthycia yn Awr ac i'r Dyfodol a Benthyciadau Gwirioneddol

Mae'r symudiadau a ragwelir o ran gofynion cyllid cyfalaf y Cyngor fel a ganlyn:-

AMCANGYFRIF O'R SYMUDIADAU YN Y GOFYNION CYLLIDO CYFALAF A BENTHYCA NEWYDD 2017/18 i 2020/21				
	2017/18 Rhagamcanedig £'000	2018/19 Amcangyfrif £'000	2019/20 Amcangyfrif £'000	2020/21 Amcangyfrif £'000
Symudiad yn y Gofyn am Gyllid Cyfalaf				
Benthycia newydd i gefnogi gwariant cyfalaf				
<i>Benthycia gyda Chefnogaeth</i>	2,131	4,422	4,370	3,959
<i>Benthycia Di-gefnogaeth</i>	6,583	4,679	10,404	8,620
Cyfanswm	8,714	9,101	14,774	12,579
<i>Gostwng gan: Darpariaeth Refeniw Isaf a derbyniadau cyfalaf a roddwyd o'r neilltu</i>	(4,667)	(3,223)	(3,328)	(3,584)
Symudiad Net yn y GCC gyllid Cyfalaf	4,047	5,878	11,446	8,995
Symudiadau posib yn y benthyciadau gwirioneddol				
Symudiadau yn y GCC (uchod)	-	5,878	11,446	8,995
Allanoli benthycia mewnol cyn 2017/18	-	20,100	-	-
Benthycia newydd	-	5,000	5,000	4,500
Benthycia newydd posib Cyfanswm	-	30,978	16,446	13,495

3.2 Rhagolygon o ran Cyfraddau Llog

Mae'r Cyngor wedi penodi Capita Asset Services fel ei ymgynghorydd trysorlys a rhan o'r gwasanaeth yw cynorthwyo'r Cyngor i lunio barn ar gyfraddau llog. Yn Atodiad 3, dygir ynghyd nifer o ragolygon cyfredol y Ddinas ar gyfer cyfraddau llog tymor byr (Cyfradd y Banciau) a chyfraddau sefydlog tymor hwy. Yn y tabl isod, ceir barn Capita.

Cyfartaledd Blynnyddol (%)	Cyfraddau Banc (%)	Cyfraddau Benthycia BBGC (yn cynnwys addasiad graddfa sicrwydd)		
		5 mlynedd	25 mlynedd	50 mlynedd
Rhagfyr 2017	0.50	1.50	2.80	2.50
Mawrth 2018	0.50	1.60	2.90	2.60
Mehefin 2018	0.50	1.60	3.00	2.70
Medi 2018	0.50	1.70	3.00	2.80
Rhagfyr 2018	0.75	1.80	3.10	2.90
Mawrth 2019	0.75	1.80	3.10	2.90
Mehefin 2019	0.75	1.90	3.20	3.00
Medi 2019	0.75	1.90	3.20	3.00
Rhagfyr 2019	1.00	2.00	3.30	3.10
Mawrth 2020	1.00	2.10	3.40	3.20
Mehefin 2020	1.00	2.10	3.50	3.30
Medi 2020	1.25	2.20	3.50	3.30
Rhagfyr 2020	1.25	2.30	3.60	3.40
Mawrth 2021	1.25	2.30	3.60	3.40

As expected, the Monetary Policy Committee (MPC) delivered a 0.25% increase in Bank Rate at its meeting on 2 November. This removed the emergency cut in August 2016 after the EU referendum. The MPC also gave forward guidance that they expected to increase Bank rate only twice more by 0.25% by 2020 to end at 1.00%. The Link Asset Services forecast as above includes increases in Bank Rate of 0.25% in November 2018, November 2019 and August 2020.

The overall longer run trend is for gilt yields and PWLB rates to rise, albeit gently. It has long been expected, that at some point, there would be a more protracted move from bonds to equities after a historic long-term trend, over about the last 25 years, of falling bond yields. The action of central banks since the financial crash of 2008, in implementing substantial Quantitative Easing, added further impetus to this downward trend in bond yields and rising bond prices. Quantitative Easing has also directly led to a rise in equity values as investors searched for higher returns and took on riskier assets. The sharp rise in bond yields since the US Presidential election in November 2016 has called into question whether the previous trend may go into reverse, especially now the Fed has taken the lead in reversing monetary policy by starting, in October 2017, a policy of not fully reinvesting proceeds from bonds that it holds when they mature.

Until 2015, monetary policy was focused on providing stimulus to economic growth but has since started to refocus on countering the threat of rising inflationary pressures as stronger economic growth becomes more firmly established. The Fed. has started raising interest rates and this trend is expected to continue during 2018 and 2019. These increases will make holding US bonds much less attractive and cause their prices to fall, and therefore bond yields to rise. Rising bond yields in the US are likely to exert some upward pressure on bond yields in the UK and other developed economies. However, the degree of that upward pressure is likely to be dampened by how strong or weak the prospects for economic growth and rising inflation are in each country, and on the degree of progress towards the reversal of monetary policy away from quantitative easing and other credit stimulus measures.

From time to time, gilt yields – and therefore PWLB rates - can be subject to exceptional levels of volatility due to geo-political, sovereign debt crisis and emerging market developments. Such volatility could occur at any time during the forecast period.

Economic and interest rate forecasting remains difficult with so many external influences weighing on the UK. The above forecasts (and MPC decisions) will be liable to further amendment depending on how economic data and developments in financial markets transpire over the next year. Geopolitical developments, especially in the EU, could also have a major impact. Forecasts for average investment earnings beyond the three-year time horizon will be heavily dependent on economic and political developments.

The overall balance of risks to economic recovery in the UK is probably to the downside, particularly with the current level of uncertainty over the final terms of Brexit.

Downside risks to current forecasts for UK gilt yields and PWLB rates currently include:

- *Bank of England monetary policy takes action too quickly to raise Bank Rate and causes UK economic growth, and increases in inflation, to be weaker than we currently anticipate.*
- *Geopolitical risks, especially North Korea., but also in Europe and the Middle East, which could lead to increasing safe haven flows.*
- *A resurgence of the Eurozone sovereign debt crisis, possibly Italy, due to its high level of government debt, low rate of economic growth and vulnerable banking system.*
- *Weak capitalisation of some European banks.*
- *The result of the October 2017 Austrian general election is likely to result in a strongly anti-immigrant coalition government. This could provide major impetus to other, particularly former Communist bloc countries, to coalesce to create a major block to progress on EU integration and centralisation of EU policy. This, in turn, could spill over into impacting the Euro, EU financial policy and financial markets.*
- *Rising protectionism under President Trump*
- *A sharp Chinese downturn and its impact on emerging market countries*

The potential for upside risks to current forecasts for UK gilt yields and PWLB rates, especially for longer term PWLB rates include: -

- *The Bank of England is too slow in its initial pace and strength of increases in Bank Rate and, therefore, allows inflation pressures to build up too strongly within the UK economy, which then necessitates a later rapid series of increases in Bank Rate faster than we currently expect.*
- *UK inflation returning to sustained significantly higher levels causing an increase in the inflation premium inherent to gilt yields.*
- *The Fed causing a sudden shock in financial markets through misjudging the pace and strength of increases in the Fed. Funds Rate and in the pace and strength of reversal of Quantitative Easing, which then leads to a fundamental reassessment by investors of the relative risks of holding bonds, as opposed to equities. This could lead to a major flight from bonds to equities and a sharp increase in bond yields in the US, which could then spill over into impacting bond yields around the world.*

Investment and borrowing rates

- *Investment returns are likely to remain low during 2018/19 but to be on a gently rising trend over the next few years.*

- *Borrowing interest rates increased sharply after the result of the general election in June and then also after the September MPC meeting when financial markets reacted by accelerating their expectations for the timing of Bank Rate increases. Apart from that, there has been little general trend in rates during the current financial year. The policy of avoiding new borrowing by running down spare cash balances has served well over the last few years. However, this needs to be carefully reviewed to avoid incurring higher borrowing costs in the future when authorities may not be able to avoid new borrowing to finance capital expenditure and/or the refinancing of maturing debt;*
- *There will remain a cost of carry to any new long-term borrowing that causes a temporary increase in cash balances as this position will, most likely, incur a revenue cost – the difference between borrowing costs and investment returns.*

3.3 Y Strategaeth Fenthycyca

Ar hyn o bryd, mae'r Cyngor yn parhau i gynnal sefyllfa o dan-fenthycyca. Mae hyn yn golygu bod yr angen am fenthycyadau cyfalaf (sef y Gofyniad Cyllido Cyfalaf), heb ei ariannu'n llawn ac mae dyledion benthycyca wedi cael eu defnyddio fel mesur dros dro i gefnogi arian wrth gefn, balansau a llif arian y Cyngor. Mae'r driniaeth hon yn un ddarbodus oherwydd bod dychweliadau ar fuddsoddiadau yn isel a risg o ran gwrthbartïon yn uchel a bwriedir glynu wrthi lle mae'n briodol (gweler 3.3.1 isod am ddadansoddiad manylach o fenthycyca mewnol ac allanol). Fel rhan o'r strategaeth hon, mae'r gallu i fenthycyca'n allanol i ad-dalu'r arian wrth gefn a balansau petai raid, yn bwysig. Mae Tabl 3.1 yn dangos y byddai o bosib angen benthycyca £20.100m petai angen brys amdano. Dyma'r swm a ddefnyddiwyd o arian wrth gefn a balansau'r Cyngor yn y gorffennol i gyllido'r rhaglen gyfalaf yn lle cymryd benthycyadau.

Yn erbyn y cefndir hwn a'r risgiau o fewn y rhagolygon economaidd, mabwysiedir dull darbodus o ran gweithgareddau trysorlys 2018/19. Bydd y Swyddog Adran 151 yn monitro cyfraddau llog yn y marchnadoedd ariannol ac yn mabwysiadu dull pragmatig at amgylchiadau sy'n newid:-

- Os ceir teimlad bod risg sylweddol o GWYMP sydyn yn y cyfraddau tymor byr a thymor hir, e.e. oherwydd mwy o risg o ddisgyn yn ôl i ddirwasgiad neu risgiau datchwyddiant, yna bydd benthycyadau tymor hir yn cael eu gohirio ac ystyrir newid o gyllido cyfradd sefydlog i fenthycyca tymor byr os bydd yn gost-effeithiol i wneud hynny.
- Os ceir teimlad bod risg sylweddol o GYNNYDD llawer mwy yn y cyfraddau tymor hir a thymor byr na'r rhagolygon cyfredol, efallai oherwydd cyflymu'r dyddiad cychwyn a lefel y cynnydd mewn cyfraddau canolog yn y UDA a'r DU, cynnydd mewn gweithgareddau economaidd byd-eang neu gynnydd sydyn mewn risgiau chwyddiant, yna byddai sefyllfa'r portffolio yn cael ei hailasesu gyda'r tebygolrwydd o gyllido tymor sefydlog tra byddai cyfraddau llog yn parhau i fod yn is nac y byddent yn yr ychydig flynyddoedd nesaf.

Adroddir ar unrhyw benderfyniadau i'r pwyllgor hwn ar y cyfle cyntaf.

3.3.1 Benthycyca Mewnol yn erbyn Benthycyca Allanol

Mae'r amodau cyfredol yn nodi bod angen agwedd hyblyg o ran y dewis rhwng benthycyca mewnol ac allanol. Mae llawer o'r ffactorau a oedd wrth wraidd y polisi blaenorol i allanoli'r holl fenthycyca yn parhau i fod yn ddilys, e.e. :-

- Gan fod y Gyfradd Banc a chyfraddau'r BBGC yn parhau i fod yn anarferol o isel yn hanesyddol, erys cyfle unigryw i awdurdodau lleol reoli eu strategaeth o gymryd benthycyadau allanol newydd.

Fodd bynnag, mae rhai cyfyngiadau yn parhau mewn perthynas â'r dull hwn o weithredu, fel y dywedwyd eisoes, e.e.:-

- Gall y polisi olygu bod yn agored i risg credyd (e.e. risg y bydd y banc yn methu ar y ddyled), felly bydd raid rheoli'r elfen hon yn ofalus iawn;
- Rhaid parhau i roi sylw manwl i'r gwahaniaeth rhwng y cyfraddau benthycia a'r cyfraddau buddsoddi i sicrhau bod y Cyngor yn cael gwerth am arian unwaith y mae lefel briodol o reolaeth risg wedi ei chyrraedd i sicrhau diogelwch buddsoddiadau.

O blaid mewnnoli, dros y tymor canolig, disgwylir y bydd cyfraddau buddsoddi yn is na'r cyfraddau benthycia tymor hir. Mae hynny'n golygu bod ystyriaethau gwerth am arian yn awgrymu y gellid cael gwerth gorau trwy osgoi benthycia allanol newydd a thrwy ddefnyddio balansau arian parod mewnnol i gyllido gwariant cyfalaf newydd, neu yn lle dyled allanol sy'n aeddfedu (cyfeirir at hyn fel benthycia mewnnol). Byddai hynny'n sicrhau'r arbedion tymor byr mwyaf posib.

Fodd bynnag, rhaid pwysu a mesur arbedion tymor byr a geid trwy osgoi benthycia allanol tymor hir yn 2017/18 yn erbyn y posibilrwydd o gael costau tymor hir ychwanegol, trwy ohirio cymryd benthyciadau allanol newydd nad oes modd eu hosgoi tan yn hwyrach ymlaen pan ragwelir y bydd cyfraddau tymor hir y BBGC yn sylweddol uwch. Yn ychwanegol at hyn, bydd angen parhau i adolygu'n rheolaidd oblygiadau benthyciadau mewnnol ar lif arian a bydd hynny'n cyfyngu ar lefel bosib y benthycia mewnnol.

Yn erbyn y cefndir hwn, byddir yn wiliadwrus gyda gweithgareddau trysorlys 2018/19. Bydd y Swyddog Adran 151 yn monitro'r farchnad cyfraddau llog ac yn cymryd agwedd ymarferol tuag at amgylchiadau sy'n newid ac yn rhoi gwybod am unrhyw benderfyniadau i'r corff gwneud penderfyniadau priodol ar y cyfle cyntaf.

3.4 Y Polisi ynghylch Benthycia Ymlaen Llaw i gwrdd ag anghenion

Ni fydd y Cyngor yn benthycia mwy nag y mae ei angen, na chyn bod angen gwneud hynny, dim ond er mwyn elwa o fuddsoddi'r symiau ychwanegol a fenthycir. Bydd unrhyw benderfyniad i fenthycia ymlaen llaw o fewn amcangyfrifon Gofynion Cyllido Cyfalaf a gymeradwywyd ymlaen llaw a bydd penderfyniadau o'r fath yn cael eu hystyried yn ofalus i sicrhau bod modd dangos gwerth am arian a bod y Cyngor yn gallu sicrhau diogelwch arian o'r fath.

Wrth benderfynu a ddylid benthycia cyn bod angen gwneud hynny bydd y Cyngor yn:-

- sicrhau bod cyswllt clir rhwng y rhaglen gyfalaf a phroffil aeddfedrwydd y portffolio dyled cyfredol sy'n cefnogi'r angen i fenthycia cyn i'r angen godi;
- sicrhau bod cyfrifoldebau refeniw parhaus sy'n cael eu creu, a'r goblygiadau ar gyfer cynlluniau a chyllidebau'r dyfodol wedi eu hystyried;
- pwysu a mesur y ffactorau economaidd a marchnad a allai gael dylanwad ar ddull ac amseriad unrhyw benderfyniad i fenthycia;
- ystyried manteision ac anfanteision dulliau cyllido eraill;
- ystyried y cyfraddau llog eraill sydd ar gael, y cyfnodau mwyaf priodol i gyllido a'r proffiliau ad-dalu i'w defnyddio; a
- ystyried effaith benthycia ymlaen llaw ar falansau arian buddsoddi sy'n cynyddu dros dro (hyd nes y bydd angen cyllido gwariant cyfalaf) a'r ffaith y byddir yn fwy agored yn sgil hynny i risg gwrth barti, a risgiau eraill, a lefel risgiau o'r fath o gofio'r trefniadau sydd wedi eu sefydlu i'w cyfyngu i'r eithaf.

Bydd y risgiau sy'n gysylltiedig ag unrhyw weithgaredd benthycia cyn bod angen yn amodol ar werthusiad o flaen llaw ac adroddiadau dilynol drwy'r mecanwaith adrodd canol-blwyddyn neu flynyddol.

3.5 Ad-drefnu Dyled

Gan y bydd cyfraddau benthyca tymor byr yn sylweddol rhatach na chyfraddau llog tymor sefydlog hwy, efallai y bydd cyfleoedd i wneud arbedion trwy symud o ddyledion tymor hir i ddyled tymor byr. Fodd bynnag, bydd angen ystyried yr arbedion hyn yn wyneb sefyllfa gyfredol y trysorlys a maint a chost ad-dalu dyledion (h.y. y premiymau a godir).

Bydd y rhesymau dros unrhyw ad-drefnu yn cynnwys:-

- Cynhyrchu arbedion arian parod ac/neu arbedion llif arian gyda disgownt;
- Cynorthwyo i gwrdd â'r strategaeth trysorlys;
- Gwella balans y portffolio (diwygio'r proffil aeddfedu ac/neu falans yr anwadlwrwydd ariannol).

Rhoddir ystyriaeth hefyd i nodi a oes unrhyw bosibilrwydd o gwbl o wneud arbedion trwy adael i falansau buddsoddi ostwng trwy ad-dalu dyled yn gynnar oherwydd bod cyfraddau tymor byr ar fuddsoddiadau yn debygol o fod yn is na chyfraddau a delir ar ddyledion cyfredol.

Rhoddir gwybod i'r Pwyllgor Archwilio am yr holl weithgareddau ad-drefnu dyled yn y cyfarfod nesaf wedi i hynny ddigwydd.

4. Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol

4.1 Polisi Buddsoddi

Mae polisi buddsoddi'r Cyngor yn cymryd i ystyriaeth Ganllawiau Llywodraeth Cymru ar Fuddsoddiadau Llywodraeth Leol ("y Canllawiau") a Chôd Ymarfer Diwygiedig CIPFA ar gyfer Awdurdodau Lleol ynghylch Rheolaeth Trysorlys mewn Gwasanaethau Cyhoeddus a'r Nodiadau Canllawiau i'r Sectorau eraill ("Côd TM CIPFA"). Blaenoriaethau buddsoddi'r Cyngor fydd diogelwch yn gyntaf, hylifedd yn ail ac wedyn elw.

Yn unol â'r canllawiau uchod gan Lywodraeth Cymru a CIPFA ac er mwyn gostwng risgiau i fuddsoddiadau i'r eithaf, mae'r Cyngor wedi nodi'n glir yr ansawdd credyd isaf sy'n dderbyniol yn achos gwrth-bartïon i'w cynnwys ar y rhestr er mwyn creu rhestr o wrth-bartïon sydd â theilyngdod credyd uchel sydd hefyd yn caniatáu arallgyfeirio ac atal risg dwysedd. Y cyfraddau allweddol a ddefnyddir i fonitro gwrth-bartïon yw'r cyfraddau Tymor Byr a Thymor Hir.

Fel o'r blaen, nid graddfeydd yn unig fydd yn penderfynu ar ansawdd sefydliad ac mae'n bwysig asesu a monitro'r sector ariannol yn barhaus ar sail micro a macro ac mewn perthynas â'r amgylcheddau economaidd a gwleidyddol y mae sefydliadau yn gweithredu y tu mewn iddynt. Bydd yr asesiad hefyd yn cymryd i ystyriaeth wybodaeth sydd yn adlewyrchu barn y marchnadoedd. I'r perwyl hwn, bydd y Cyngor yn ymgysylltu gyda'i ymgynghorwyr i fonitro prisiau marchnad fel trosglwyddo risgiau credyd ac yn troshaenu'r wybodaeth honno am ben y graddfeydd credyd.

Bydd ffynonellau gwybodaeth eraill a ddefnyddir yn cynnwys y wasg ariannol, prisiau cyfraddau a gwybodaeth arall mewn perthynas â'r sector bancio er mwyn sefydlu proses sgriwtini gadarn ynghylch addasrwydd gwrthbartïon buddsoddi positif.

Mae offerynnau buddsoddi a nodwyd i'w defnyddio yn y flwyddyn ariannol wedi eu rhestru yn Atodiad 5 dan y categorïau Buddsoddiadau 'Penodedig' a 'Amhenodedig'.

O bryd i'w gilydd, bydd y Cyngor hefyd yn gwneud benthyciadau, adneuon a buddsoddiadau i bwrpas darparu ei wasanaethau (buddsoddiadau polisi). Bydd y trafodion yma angen awdurdod y Cyngor Sir ar gyfer symiau dros £100k. Bydd yr holl drafodion yn amodol ar ansawdd credyd digonol a chymeradwyaeth y Swyddog Adran 151 mewn ymgynghoriad â'r Deilydd Portffolio Cyllid.

4.2 Polisi Teilyngdod Credyd

Y brif egwyddor sy'n rheoli meini prawf buddsoddi'r Cyngor yw diogelwch ei fuddsoddiadau er bod cynhyrchion neu ddychweliad ar fuddsoddiad hefyd yn ystyriaeth allweddol. Wedi rhoi sylw i hynny, bydd y Cyngor yn sicrhau:-

- Bod ganddo bolisi sy'n amlinellu'r categorïau o fuddsoddiadau y bydd yn buddsoddi ynddynt, y meini prawf ar gyfer dewis gwrthbartïon buddsoddi a chanddynt ddiogelwch digonol a monitro eu diogelwch. Nodir hyn yn yr adrannau isod sy'n ymwneud â buddsoddiadau penodedig ac amhenodedig; a
- Bod ganddo hylifedd digonol yn ei fuddsoddiadau. I'r perwyl hwn, bydd yn gosod allan y gweithdrefnau ar gyfer penderfynu am ba hyd y byddai'n ddoeth ymrwymo arian. Mae'r gweithdrefnau hyn hefyd yn berthnasol i ddangosyddion darbodus y Cyngor sy'n ymwneud ag uchafswm y symiau y gellir eu buddsoddi.

Bydd y Swyddog Adran 151 yn cynnal rhestr gwrthbartïon yn unol â'r meini prawf a osodir allan yn Atodiad 6 ac adolygir y meini prawf a'u cyflwyno i'r Cyngor eu cymeradwyo pan fo'r angen. Mae'r meini prawf hyn yn wahanol i'r rhai sy'n penderfynu ar y mathau o offerynnau buddsoddi sy'n benodedig neu'n amhenodedig oherwydd mae'n darparu cronfa gyffredinol o wrth-bartïon yr ystyrir eu bod o safon uchel ac y gall y Cyngor eu defnyddio yn hytrach na diffinio'r math o offerynnau buddsoddi y dylid eu defnyddio.

Caiff gwybodaeth am y graddfeydd credyd ei darparu gan Capita Asset Services, ein hymgynghorwyr trysorlys, yn achos yr holl wrth-bartïon sy'n cydymffurfio gyda'r meini prawf isod. Bydd unrhyw wrth-barti sy'n methu â bodloni'r meini prawf yn cael eu tynnu oddi ar y rhestr gwrth-bartïon. Bydd manylion unrhyw newidiadau i'r graddfeydd (Watches), gwybodaeth ynghylch unrhyw newidiadau sy'n debygol (Outlook) a manylion mewn perthynas â newidiadau posibl yn y tymor hwy'n cael eu darparu i swyddogion bron ar unwaith wedi iddynt ddigwydd a rhoddir sylw i'r wybodaeth hon cyn delio. Er enghraifft os ceir gwybodaeth y bydd graddfa negyddol yn berthnasol i wrth-barti sydd yn cwrdd â lleiafswm meini prawf y Cyngor, gwaherddir eu defnyddio a bydd y cyfan o'r lleill yn cael eu hadolygu yn wyneb amodau'r farchnad.

Bydd yr holl raddfeydd credyd yn cael eu monitro'n ddyddiol. Bydd y Cyngor yn cael gwybod am unrhyw newidiadau i raddfeydd y 3 asiantaeth drwy ddefnyddio gwasanaeth teilyngdod credyd Capita.

Fel haen ychwanegol i'r meini prawf isafswm graddfa credyd a ddisgrifir uchod, mae'r Cyngor hwn hefyd yn defnyddio'r gwasanaeth teilyngdod credyd a ddarperir gan Capita Asset Services. Mae'r gwasanaeth hwn yn defnyddio dull modelu soffistigedig gan ddefnyddio graddfeydd credyd gan y tair prif asiantaeth graddfeydd credyd - Fitch, Moody's a Standard and Poor's. Yn ychwanegol at hynny, cymerir y camau isod i asesu graddfeydd credyd gwrth bartïon:-

- Ystyrir rhagolygon credyd a gweithgareddau monitro credyd gan asiantaethau graddfeydd credyd;
- Trosglwyddo Risgiau Credyd i roi rhybudd buan am newidiadau tebygol mewn graddfeydd credyd;
- Graddfeydd sofran i ddewis gwrthbartïon o'r gwledydd sydd fwyaf teilwng i gredyd yn unig.

Mae'r dull modelu hwn yn cyfuno graddfeydd credyd, gweithgareddau monitro credyd a rhagolygon credyd mewn system sgorio sydd wedi ei phwysoli ac sydd wedi ei chyfuno wedyn gyda throshaen o TRC a fydd, yn y pen draw, yn cynhyrchu cyfres o godau lliw i nodi pa mor deilwng o gredyd yw gwrthbartïon. Mae'r codau lliw hyn yn cael eu defnyddio gan y Cyngor, gyda disgresiwn y Swyddog A 151, i gynorthwyo i benderfynu ar gyfnod amser y buddsoddiadau. Bydd y Cyngor, felly, fel arfer yn defnyddio gwrthbartïon o fewn y cyfnodau canlynol:-

- Melyn 5 mlynedd *
- Pinc tywyll 5 mlynedd – ar gyfer cronfeydd marchnad arian uwch (EMMFs) gyda sgôr credyd o 1.25
- Pinc golau 5 mlynedd – ar gyfer cronfeydd marchnad arian uwch (EMMFs) gyda sgôr credyd o 1.5
- Piws 2 flynedd
- Glas 1 flwyddyn (ond yn berthnasol i Fanciau DU a wladolwyd neu a led wladolwyd)
- Oren 1 flwyddyn
- Coch 6 mis
- Gwyrdd 100 diwrnod
- Dim Lliw Dim i'w ddefnyddio

Mae gwasanaeth teilyngdod credyd Capita Asset Services yn defnyddio amrywiaeth ehangach o wybodaeth na'r graddfeydd sylfaenol yn unig a, thrwy ddefnyddio system sgorio pwysoliad risg, nid yw'n rhoi pwysau gormodol ar raddfeydd un asiantaeth yn unig.

Cyfeirir hefyd at ddata a gwybodaeth arall ynglŷn â'r farchnad fel y bydd ar gael ac fel sy'n briodol.

4.3 Cyfyngiadau Gwlad

Mae'r Cyngor wedi penderfynu na fydd ond yn defnyddio gwrthbartion cymeradwy o wledydd gyda graddfa credyd sofran o AA- yn ôl Graddfeydd Fitch (neu asiantaethau cyfatebol eraill os na fydd Fitch yn eu darparu). Fe welir rhestr o'r gwledydd sy'n gymwys trwy ddefnyddio'r meini prawf credyd hyn ar ddyddiad yr adroddiad yn Atodiad 7. Bydd swyddogion yn ychwanegu neu'n tynnu oddi ar y rhestr pe bai'r graddfeydd yn newid yn unol â'r polisi hwn.

4.4 Strategaeth Fuddsoddi

Cronfeydd mewnol: Bydd buddsoddiadau'n cael eu gwneud gan gyfeirio at y balans craidd a'r gofynion llif ariannol a'r rhagolygon o ran cyfraddau llog tymor byr (h.y. graddfeydd buddsoddi hyd at 12 mis).

Disgwyliadau o ddychweliadau ar fuddsoddiadau: Rhagwelir y bydd Graddfa Llog y Banciau yn aros fel y mae ar raddfa o 0.50% tan chwarter 4 2018 ac na fydd yn codi uwchlaw 1.25% erbyn chwarter 1 2021. Mae'r rhagolygon am raddfa'r Banc am y flwyddyn ariannol a ddaw i ben ym Mawrth fel a ganlyn:-

- 2017/18 0.50%
- 2018/19 0.75%
- 2019/20 1.00%
- 2020/21 1.25%

Mae'r cyfraddau enillion a gyllidebwyd ar fuddsoddiadau am gyfnodau o hyd at gant o ddyddiau yn ystod pob blwyddyn ariannol am y pedair blynedd nesaf fel a ganlyn:-

2017/18 - 0.40%
 2018/19 - 0.60%
 2019/20 - 0.90%
 2020/21 - 1.25%
 2021/22 - 1.50%
 2022/23 - 1.75%
 2023/24 - 2.00%
 Blynnyddoedd diweddarach 2.75%

Mae cydbwysedd cyffredinol y risgiau i'r rhagolygon ar hyn o bryd yn gogwyddo at yr ochr olau ac yn dibynnu ar pa mor gryf mae twf CMC yn troi allan, pa mor gyflym y mae pwysau chwyddiant yn codi'n a pha mor gyflym y mae negodiadau Brexit yn symud ymlaen yn gadarnhaol.

Ar gyfer ei falansau sy'n cael eu cynhyrchu gan lif arian, bydd y Cyngor yn ceisio defnyddio ei gyfrifon busnes mynediad ar unwaith ac wrth gefn, ac adneuon cyfnod byr (dros nos i 100 diwrnod) er mwyn elwa o log cyfansawdd.

4.5 Adroddiad Buddsoddi Diwedd Blwyddyn

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, bydd y Cyngor yn adrodd yn ôl ar ei weithgareddau buddsoddi fel rhan o'i Adroddiad Trysorlys Blyneddol.

4.6 Rheolwyr Cronfeydd Allanol

Nid yw'r Cyngor wedi penodi rheolwyr cronfeydd allanol. Byddir yn cadw'r angen i wneud hyn dan sylw ac yn adrodd arno yn y modd priodol cyn y gwneir unrhyw benodiad o'r fath.

4.7 Polisi ar ddefnyddio Darparwyr Gwasanaeth Allanol

Er mwyn gallu prynu sgiliau ac adnoddau arbenigol, mae'r Cyngor yn defnyddio Capita Asset Services fel ei ymgynghorwyr allanol ar reoli'r trysorlys. Mae telerau eu penodiad a'r dulliau a ddefnyddir i asesu eu gwerth wedi'u cytuno a'u cofnodi'n gywir ac maent yn cael eu hadolygu'n rheolaidd.

Mae'r cyfrifoldeb terfynol am benderfyniadau rheoli'r trysorlys yn parhau gyda'r Cyngor.

4.8 Dirprwyo

Fe welir cynllun dirprwyo Rheoli'r Trysorlys a rôl y Swyddog Adran 151 yn Atodiad 8.

ATODIADAU

1. Proffil aeddfedu benthyciadau
2. Datganiad Polisi DRI
3. Rhagolygon cyfraddau llog
4. Cefndir economaidd
5. Buddsoddiadau penodedig ac amhenodedig
6. Rheolau Gwrthbartion
7. Gwledydd wedi eu cymeradwyo ar gyfer buddsoddiadau
8. Cynllun dirprwyo rheoli'r trysorlys a rôl y swyddog cyllid 151
9. Egwyddorion Allweddol Rheoli Trysorlys
10. Datganiad Polisi Rheoli Trysorlys
11. Dangosyddion Pwyllog a Thrysorlys
12. Geirfa a gwybodaeth ar Dangosyddion Pwyllog a Rheoli Trysorlys

DADANSODDIAD BENTHYCIADAU YN AEDDFEDU 2017/18 YMLAEN GAN PWLB / PWLB LOANS MATURITY ANALYSIS 2017/18 ONWARDS						
	PWLB Aeddefedu/ PWLB Maturity	PWLB EIP/ Annuity/ PWLB EIP/ Annuity	Benthyciadau Marchnad/ Market Loans	PWLB Amrywiol/ PWLB Variable	Cyfanswm yn Aeddfedu/ Total Maturing	%Yn Aeddfedu o'r Cyfran yn sefyll/ Maturing of Total Outstanding %
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	
2017/18	0	5	0	0	0	0.0
2018/19	5,000	10	0	0	5,010	4.5
2019/20	5,000	11	0	0	5,011	4.5
2020/21	4,500	12	0	0	4,512	4.0
2021/22	0	14	0	0	14	0.0
2022/23	2,285	15	0	0	2,300	1.7
2023/24	1,854	16	0	0	1,870	2.1
2024/25	0	18	0	0	18	0.0
2025/26	0	20	0	0	20	0.0
2026/27	1,381	22	0	0	1,403	1.3
2027/28	2,165	24	0	0	2,189	2.0
2028/29	262	26	0	0	288	0.3
2029/30	1,539	21	0	0	1,560	1.4
2030/31	451	15	0	0	466	0.4
2031/32	1,941	9	0	0	1,950	1.7
2032/33	315	8	0	0	323	0.3
2033/34	637	0	0	0	637	0.6
2034/35	624	0	0	0	624	0.6
2035/36	611	0	0	0	611	0.5
2036/37	599	0	0	0	599	0.5
2037/38	587	0	0	0	587	0.5
2038/39	225	0	0	0	225	0.2
2039/40	5,000	0	0	0	5,000	4.5
2040/41	3,500	0	0	0	3,500	3.1
2042/43	1,000	0	0	0	1,000	0.9
2043/44	1,020	0	0	0	1,020	0.9
2044/45	1,010	0	0	0	1,010	0.9
2045/46	11,464	0	0	0	11,464	10.3
2050/51	2,000	0	0	0	2,000	1.8
2052/53	28,238	0	0	0	28,238	25.3
2054/55	3,000	0	0	0	3,000	2.7
2055/56	3,500	0	0	0	3,500	3.2
2056/57	5,000	0	0	0	5,000	4.5
2057/58	8,513	0	0	0	8,513	7.6
2059/60	1,763	0	0	0	1,763	1.6
2066/67	6,200	0	0	0	6,200	5.6
	111,184	246	0	0	111,430	100.0
Cyfartaledd bywyd (blynyddoedd)/ Average life(years)	23.12	8.13	0.00	0.00	23.09	
Cyfartaledd graddfa (%)/ Average rate (%)	5.26	9.41	0.00	0.00	5.15	

**PROFFIL AD-DALU BENTHYCIADAU ERAILL 2017/18 YMLAEN /
OTHER LOANS REPAYMENT PROFILE 2017/18 ONWARDS**

	Llywodraeth Cymru / Welsh Government	Benthycaf Salix Loan 1	Benthycaf Salix Loan 2	Benthycaf Salix Loan 3	Cyfanswm / Total	
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	
2017/18	40	8	0	0	48	
2018/19	40	16	46	0	102	
2019/20	40	16	46	80	182	
2020/21	40	16	46	80	182	
2021/22	0	16	46	80	142	
2022/23	0	16	46	80	142	
2023/24	0	16	45	79	140	
2024/25	0	8	45	79	132	
2025/26	0	0	45	79	124	
2026/27	0	0	0	79	79	

Datganiad Polisi Darpariaeth Refeniw Isafswm 2018/19

Rhaid i'r Cyngor dalu elfen o wariant cyfalaf y Cyngor sydd wedi cronni bob blwyddyn (y GAC) drwy daliad refeniw (y ddarpariaeth refeniw isaf) (DRI), er y caniateir iddo hefyd wneud taliadau gwirfoddol ychwanegol os yw'n dymuno (darpariaeth refeniw wirfoddol) (DRW).

Yn unol â rheoliadau Llywodraeth Cymru, rhaid i'r Cyngor llawn gymeradwyo Datganiad GAC ymlaen llaw bob blwyddyn. Rhoddir nifer o opsiynau i gynghorau ar yr amod bod darpariaeth bwylloch. Argymhellir fod y Cyngor yn cymeradwyo'r Datganiad DRI isod:-

Ar gyfer gwariant cyfalaf a ddigwyddodd rhwng 1 Ebril 2008 a 31 Mawrth 2018, a gafodd ei gyllido trwy fenthycy gyda chymorth, polisi DRI fydd i godi tâl DRI ar y dull rhandaliad cyfartal, ar Sail Oes Ased dros 50 mlynedd. Mae'r DRI ar wariant cyfalaf sydd wedi ei gyllido drwy fenthycy di-gefnogaeth yn ystod y cyfnod hwn wedi cael codi tâl yn defnyddio dull rhandaliad cyfartal, Sail Oes Ased gan ddefnyddio rhagdybiaeth o oes yr ased, yn seiliedig ar wybodaeth oedd ar gael ar yr amser. Mae'r newid yn y polisi yn adlinio y polisiau DRI ar gyfer asedau wedi eu cyllido drwy fenthycy a chefnogaeth ac asedau wedi eu cyllido drwy fenthyciadau di-gefnogaeth.

O'r 1af Ebrill 2018 am yr holl fenthycy gyda cefnogaeth a di-gefnogaeth (gan gynnwys PFI a Lês Cyllid), bydd polisi DRI hefyd yn Ddull Rhandaliad Blwydd-dal Cyfartal, sail oed yr ased. Fodd bynnag, bydd amcangyfrif o gyfnod oes, yn cael ei osod gan y Swyddog Adran 151 yn seiliedig a chynngor a dderbynwyd gan y swyddogion perthnasol a bydd yn ystyried cyfarwyddid Llywodraeth Cymru mewn perthynas a DRI a oes yr ased. Pan fo tir yn cael ei brynnu, bydd oed yr ased yn ddibynnol ar oes yr ased sydd yn cael ei roi ar y tir, yn rhan fwyaf o'r achosion, bydd rhain yn 50 mlynedd yn unol â oed ased adeiladau.

Ni fydd costau DRI yn seiliedig ar oed yr ased yn cael ei godi hyd nes fod blwyddyn yr ased yn dod yn weithredol. Gallai'r Swyddog Adran 151 ohirio cost DRI tan y flwyddyn gyllidol yn dilyn pan mae'r ased yn dod yn weithredol. Bydd amcangyfrif oes yr ased yn cael ei benderfynu yn y flwyddyn bydd y DRI yn dechrau ac ni fydd tâl ar oes yr ased. Bydd amcangyfrif o gyfnod oes yr ased, yn cael ei osod gan y Swyddog Adran 151 yn seiliedig a chynngor a dderbynwyd gan y swyddogion perthnasol a bydd yn talu sylw at Gofynion Statudol a cyfarwyddiadau Llywodraeth Cymru mewn perthynas â DRI a oes yr ased. Pan fo tir yn cael ei brynnu, bydd oed yr ased yn ddibynnol ar oes yr ased sydd yn cael ei roi ar y tir, yn rhan fwyaf o'r achosion, bydd rhain yn 50 mlynedd yn unol â oed ased adeiladau.

Oherwydd nad yw rhai mathau o wariant cyfalaf a wneir gan y Cyngor yn rhai y gellir eu cysylltu ag ased unigol, bydd bywydau ased yn cael eu hasesu ar sail sydd yn adlewyrchu'n fwyaf rhesymol y cyfnodau o fudd y rhagwelir y byddant yn codi o'r gwariant. Hefyd, pa fath bynnag o wariant ydyw, bydd yn cael ei grwpio gyda'i gilydd mewn dull sy'n adlewyrchu natur prif elfen y gwariant ac ni fydd yn cael ei rannu ond mewn achosion lle ceir dwy neu fwy o brif elfennau gyda bywydau economaidd defnyddiol sy'n sylweddol wahanol.

Mae'r Cyngor yn cadw'r hawl i wneud taliadau gwirfoddol ychwanegol i leihau dyled os yn ddoeth i wneud hynny.

Mae rhan y Cyfrif Refeniw Tai o'r Gofyniad o ran Ariannu Cyfalaf yn gyffredinol yn destun taliad 2% DRI yn seiliedig ar y GAC ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol a hynny'n unol â'r cynllun busnes 30 blynedd a gymeradwywyd.

Bydd unrhyw ad-daliadau eraill sydd wedi eu cynnwys yn y PFI blynyddol neu brydlesau arian yn rhai GAC.

**Rhagolygon Graddfeydd Llog 2017/2021
Interest Rate Forecasts 2017/2021**

PWLB rates and forecast shown below have taken into account the 20 basis point certainty rate reduction effective as of the 1st November 2012.

Link Asset Services Interest Rate View														
	Dec-17	Mar-18	Jun-18	Sep-18	Dec-18	Mar-19	Jun-19	Sep-19	Dec-19	Mar-20	Jun-20	Sep-20	Dec-20	Mar-21
Bank Rate View	0.50%	0.50%	0.50%	0.50%	0.50%	0.75%	0.75%	0.75%	0.75%	1.00%	1.00%	1.00%	1.25%	1.25%
3 Month LIBID	0.40%	0.40%	0.40%	0.40%	0.60%	0.60%	0.60%	0.70%	0.90%	0.90%	1.00%	1.20%	1.20%	1.20%
6 Month LIBID	0.50%	0.50%	0.50%	0.60%	0.80%	0.80%	0.80%	0.90%	1.00%	1.00%	1.10%	1.30%	1.30%	1.40%
12 Month LIBID	0.70%	0.80%	0.80%	0.90%	1.00%	1.00%	1.10%	1.10%	1.30%	1.30%	1.40%	1.50%	1.50%	1.60%
5yr PWLB Rate	1.50%	1.60%	1.60%	1.70%	1.80%	1.80%	1.90%	1.90%	2.00%	2.10%	2.10%	2.20%	2.30%	2.30%
10yr PWLB Rate	2.10%	2.20%	2.30%	2.40%	2.40%	2.50%	2.60%	2.60%	2.70%	2.70%	2.80%	2.90%	2.90%	3.00%
25yr PWLB Rate	2.80%	2.90%	3.00%	3.00%	3.10%	3.10%	3.20%	3.20%	3.30%	3.40%	3.50%	3.50%	3.60%	3.60%
50yr PWLB Rate	2.50%	2.60%	2.70%	2.80%	2.90%	2.90%	3.00%	3.00%	3.10%	3.20%	3.30%	3.30%	3.40%	3.40%
Bank Rate														
Link Asset Services	0.50%	0.50%	0.50%	0.50%	0.50%	0.75%	0.75%	0.75%	0.75%	1.00%	1.00%	1.00%	1.25%	1.25%
Capital Economics	0.50%	0.50%	0.75%	1.00%	1.25%	1.25%	1.50%	1.50%	1.75%	-	-	-	-	-
5yr PWLB Rate														
Link Asset Services	1.50%	1.60%	1.60%	1.70%	1.80%	1.80%	1.90%	1.90%	2.00%	2.10%	2.10%	2.20%	2.30%	2.30%
Capital Economics	1.70%	1.90%	2.30%	2.60%	2.90%	2.90%	2.90%	2.90%	2.90%	-	-	-	-	-
10yr PWLB Rate														
Link Asset Services	2.10%	2.20%	2.30%	2.40%	2.40%	2.50%	2.60%	2.60%	2.70%	2.70%	2.80%	2.90%	2.90%	3.00%
Capital Economics	2.30%	2.60%	2.80%	3.10%	3.30%	3.30%	3.30%	3.30%	3.30%	-	-	-	-	-
25yr PWLB Rate														
Link Asset Services	2.80%	2.90%	3.00%	3.00%	3.10%	3.10%	3.20%	3.20%	3.30%	3.40%	3.50%	3.50%	3.60%	3.60%
Capital Economics	2.95%	3.15%	3.45%	3.65%	3.90%	3.90%	3.90%	3.90%	3.90%	-	-	-	-	-
50yr PWLB Rate														
Link Asset Services	2.50%	2.60%	2.70%	2.80%	2.90%	2.90%	3.00%	3.00%	3.10%	3.20%	3.30%	3.30%	3.40%	3.40%
Capital Economics	2.80%	3.10%	3.30%	3.60%	3.80%	3.80%	3.80%	3.80%	3.80%	-	-	-	-	-

Please note – The current PWLB rates and forecast shown above have taken into account the 20 basis point certainty rate reduction effective as of the 1st November 2012

Rhan o gyngor dderbyniwyd gan / An extract from advice received from: Capita Asset Services

Economic Background

GLOBAL OUTLOOK - *World growth* looks to be on an encouraging trend of stronger performance, rising earnings and falling levels of unemployment. In October, the IMF upgraded its forecast for world growth from 3.2% to 3.6% for 2017 and 3.7% for 2018.

In addition, **inflation prospects are generally muted** and it is particularly notable that **wage inflation** has been subdued despite unemployment falling to historically very low levels in the UK and US. This has led to many comments by economists that there appears to have been a fundamental shift downwards in the Phillips curve (this plots the correlation between levels of unemployment and inflation e.g. if the former is low the latter tends to be high). In turn, this raises the question of what has caused this? The likely answers probably lay in a combination of a shift towards flexible working, self-employment, falling union membership and a consequent reduction in union power and influence in the economy, and increasing globalisation and specialisation of individual countries, which has meant that labour in one country is in competition with labour in other countries which may be offering lower wage rates, increased productivity or a combination of the two. In addition, technology is probably also exerting downward pressure on wage rates and this is likely to grow with an accelerating movement towards automation, robots and artificial intelligence, leading to many repetitive tasks being taken over by machines or computers. Indeed, this is now being labelled as being the start of the **fourth industrial revolution**.

KEY RISKS - central bank monetary policy measures

Looking back on nearly ten years since the financial crash of 2008 when liquidity suddenly dried up in financial markets, it can be assessed that central banks' monetary policy measures to counter the sharp world recession were successful. The key monetary policy measures they used were a combination of lowering central interest rates and flooding financial markets with liquidity, particularly through unconventional means such as Quantitative Easing (QE), where central banks bought large amounts of central government debt and smaller sums of other debt.

The key issue now is that that period of stimulating economic recovery and warding off the threat of deflation is coming towards its close and a new period has already started in the US, and more recently in the UK, on reversing those measures i.e. by raising central rates and (for the US) reducing central banks' holdings of government and other debt. These measures are now required in order to stop the trend of an on-going reduction in spare capacity in the economy, and of unemployment falling to such low levels that the re-emergence of inflation is viewed as a major risk. It is, therefore, crucial that central banks get their timing right and do not cause shocks to market expectations that could destabilise financial markets. In particular, a key risk is that because QE-driven purchases of bonds drove up the price of government debt, and therefore caused a sharp drop in income yields, this then also encouraged investors into a search for yield and into investing in riskier assets such as equities. This resulted in bond markets and equity market prices both rising to historically high valuation levels simultaneously. This, therefore, makes both asset categories vulnerable to a sharp correction. It is important, therefore, that central banks only gradually unwind their holdings of bonds in order to prevent destabilising the financial markets. It is also likely that the timeframe for central banks unwinding their holdings of QE debt purchases will be over several years. They need to balance their timing to neither squash economic recovery by taking too rapid and too strong action, or, alternatively, let inflation run away by taking action that was too slow and/or too weak. **The potential for central banks to get this timing and strength of action wrong are now key risks.**

There is also a potential key question over whether economic growth has become too dependent on strong central bank stimulus and whether it will maintain its momentum against a backdrop of rising interest rates and the reversal of QE. In the UK, a key vulnerability is the **low level of productivity growth**, which may be the main driver for increases in wages; and **decreasing consumer disposable income**, which is important in the context of consumer expenditure primarily underpinning UK GDP growth.

A further question that has come to the fore is whether **an inflation target for central banks of 2%**, is now realistic given the shift down in inflation pressures from internally generated inflation, (i.e. wage inflation feeding through into the national economy), given the above mentioned shift down in the Phillips curve.

- Some economists favour a shift to a **lower inflation target of 1%** to emphasise the need to keep the lid on inflation. Alternatively, it is possible that a central bank could simply 'look through' tepid wage inflation, (i.e. ignore the overall 2% inflation target), in order to take action in raising rates sooner than might otherwise be expected.
- However, other economists would argue for a **shift UP in the inflation target to 3%** in order to ensure that central banks place the emphasis on maintaining economic growth through adopting a slower pace of withdrawal of stimulus.
- In addition, there is a strong argument that central banks should **target financial market stability**. As mentioned previously, bond markets and equity markets could be vulnerable to a sharp correction. There has been much commentary, that since 2008, QE has caused massive distortions, imbalances and bubbles in asset prices, both financial and non-financial. Consequently, there are widespread concerns at the potential for such bubbles to be burst by exuberant central bank action. On the other hand, too slow or weak action would allow these imbalances and distortions to continue or to even inflate them further.
- Consumer debt levels are also at historically high levels due to the prolonged period of low cost of borrowing since the financial crash. In turn, this cheap borrowing has meant that **other non-financial asset prices**, particularly house prices, have been driven up to very high levels, especially compared to income levels. Any sharp downturn in the availability of credit, or increase in the cost of credit, could potentially destabilise the housing market and generate a sharp downturn in house prices. This could then have a destabilising effect on consumer confidence, consumer expenditure and GDP growth. However, no central bank would accept that it ought to have responsibility for specifically targeting house prices.

UNITED KINGDOM - After the UK surprised on the upside with strong economic growth in 2016, **growth in 2017 has been disappointingly weak**; quarter 1 came in at only +0.2% (+2.0% y/y), quarter 2 was +0.3% (+1.7% y/y) and quarter 3 was +0.4% (+1.6% y/y). The main reason for this has been the sharp increase in inflation, caused by the devaluation of sterling after the EU referendum, feeding increases in the cost of imports into the economy. This has caused, in turn, a reduction in consumer disposable income and spending power and so the services sector of the economy, accounting for around 80% of GDP, has seen weak growth as consumers cut back on their expenditure. However, more recently there have been encouraging statistics from the **manufacturing sector** which is seeing strong growth, particularly as a result of increased demand for exports. It has helped that growth in the EU, our main trading partner, has improved significantly over the last year while robust world growth has also been supportive. However, this sector only accounts for around 10% of GDP so expansion in this sector will have a much more muted effect on the overall GDP growth figure for the UK economy as a whole.

While the Bank of England is expected to give forward guidance to prepare financial markets for gradual changes in policy, the **Monetary Policy Committee, (MPC), meeting of 14 September 2017** managed to shock financial markets and forecasters by suddenly switching to a much more aggressive tone in terms of its words around warning that Bank Rate will need to rise soon. The Bank of England Inflation Reports during 2017 have clearly flagged up that it expected CPI inflation to peak at just under 3% in 2017, before falling back to near to its target rate of 2% in two years' time. The Bank revised its forecast for the peak to just over 3% at the 14 September meeting MPC. (Inflation actually came in at 3.0% in September and is

expected to rise slightly in the coming months.) This marginal revision in the Bank's forecast can hardly justify why the MPC became so aggressive with its wording; rather, the focus was on an emerging view that with unemployment having already fallen to only 4.3%, the lowest level since 1975, and improvements in productivity being so weak, that **the amount of spare capacity in the economy was significantly diminishing** towards a point at which they now needed to take action. In addition, the MPC took a more tolerant view of low wage inflation as this now looks like a common factor in nearly all western economies as a result of automation and globalisation. However, the Bank was also concerned that the withdrawal of the UK from the EU would effectively lead to a decrease in such globalisation pressures in the UK, and so this would cause additional inflationary pressure over the next few years.

At Its 2 November meeting, the MPC duly delivered a 0.25% increase in Bank Rate. It also gave forward guidance that they expected to increase Bank Rate only twice more in the next three years to reach 1.0% by 2020. This is, therefore, not quite the 'one and done' scenario but is, nevertheless, a very relaxed rate of increase prediction in Bank Rate in line with previous statements that Bank Rate would only go up very gradually and to a limited extent.

However, some forecasters are flagging up that they expect growth to accelerate significantly towards the end of 2017 and then into 2018. This view is based primarily on the coming fall in inflation, (as the effect of the effective devaluation of sterling after the EU referendum drops out of the CPI statistics), which will bring to an end the negative impact on consumer spending power. In addition, a strong export performance will compensate for weak services sector growth. If this scenario was indeed to materialise, then the MPC would be likely to accelerate its pace of increases in Bank Rate during 2018 and onwards.

It is also worth noting the **contradiction within the Bank of England** between action in 2016 and in 2017 by **two of its committees**. After the shock result of the EU referendum, the **Monetary Policy Committee (MPC)** voted in August 2016 for emergency action to cut Bank Rate from 0.50% to 0.25%, restarting £70bn of QE purchases, and also providing UK banks with £100bn of cheap financing. The aim of this was to lower borrowing costs, stimulate demand for borrowing and thereby increase expenditure and demand in the economy. The MPC felt this was necessary in order to ward off their expectation that there would be a sharp slowdown in economic growth. Instead, the economy grew robustly, although the Governor of the Bank of England strongly maintained that this was because the MPC took that action. However, other commentators regard this emergency action by the MPC as being proven by events to be a mistake. Then in 2017, we had the **Financial Policy Committee (FPC)** of the Bank of England taking action in June and September over its concerns that cheap borrowing rates, and easy availability of consumer credit, had resulted in too rapid a rate of growth in consumer borrowing and in the size of total borrowing, especially of unsecured borrowing. It, therefore, took punitive action to clamp down on the ability of the main banks to extend such credit! Indeed, a PWC report in October 2017 warned that credit card, car and personal loans and student debt will hit the equivalent of an average of £12,500 per household by 2020. However, averages belie wide variations in levels of debt with much higher exposure being biased towards younger people, especially the 25 -34 year old band, reflecting their lower levels of real income and asset ownership.

One key area of risk is that consumers may have become used to cheap rates since 2008 for borrowing, especially for mortgages. It is a major concern that **some consumers may have over extended their borrowing** and have become complacent about interest rates going up after Bank Rate had been unchanged at 0.50% since March 2009 until falling further to 0.25% in August 2016. This is why forward guidance from the Bank of England continues to emphasise slow and gradual increases in Bank Rate once they start. However, consumer borrowing is a particularly vulnerable area in terms of the Monetary Policy Committee getting the pace and strength of Bank Rate increases right - without causing a sudden shock to consumer demand, confidence and thereby to the pace of economic growth.

Moreover, while there is so much uncertainty around the Brexit negotiations, consumer confidence, and business confidence to spend on investing, it is far too early to be confident about how the next two to three years will actually pan out.

EUROPEAN UNION - Economic growth in the EU, (the UK's biggest trading partner), had been lack lustre for several years after the financial crisis despite the ECB eventually cutting its main rate to -0.4% and embarking on a massive programme of QE. However, growth picked up in 2016 and has now gathered substantial strength and momentum thanks to this stimulus. GDP growth was 0.5% in quarter 1 (2.0% y/y), 0.6% in quarter 2 (2.3% y/y) and +0.6% in quarter 3 (2.5% y/y). However, despite providing massive monetary stimulus, the European Central Bank is still struggling to get inflation up to its 2% target and in October inflation was 1.4%. It is therefore unlikely to start on an upswing in rates until possibly 2019. It has, however, announced that it will slow down its monthly QE purchases of debt from €60bn to €30bn from January 2018 and continue to at least September 2018.

UNITED STATES OF AMERICA - Growth in the American economy was notably erratic and volatile in 2015 and 2016. 2017 is following that path again with quarter 1 coming in at only 1.2% but quarter 2 rebounding to 3.1% and quarter 3 coming in at 3.0%. Unemployment in the US has also fallen to the lowest level for many years, reaching 4.2%, while wage inflation pressures, and inflationary pressures in general, have been building. The Fed has started on a gradual upswing in rates with four increases in all and three increases since December 2016; and there could be one more rate rise in 2017, which would then lift the central rate to 1.25 – 1.50%. There could then be another four increases in 2018. At its September meeting, the Fed said it would start in October to gradually unwind its \$4.5 trillion balance sheet holdings of bonds and mortgage backed securities by reducing its reinvestment of maturing holdings.

CHINA. Economic growth has been weakening over successive years, despite repeated rounds of central bank stimulus; medium term risks are increasing. Major progress still needs to be made to eliminate excess industrial capacity and the stock of unsold property, and to address the level of non-performing loans in the banking and credit systems.

JAPAN has been struggling to stimulate consistent significant growth and to get inflation up to its target of 2%, despite huge monetary and fiscal stimulus. It is also making little progress on fundamental reform of the economy.

Brexit timetable and process

- *March 2017: UK government notifies the European Council of its intention to leave under the Treaty on European Union Article 50*
- *March 2019: initial two-year negotiation period on the terms of exit. In her Florence speech in September 2017, the Prime Minister proposed a two year transitional period after March 2019.*
- *UK continues as a full EU member until March 2019 with access to the single market and tariff free trade between the EU and UK. Different sectors of the UK economy will leave the single market and tariff free trade at different times during the two year transitional period.*
- *The UK and EU would attempt to negotiate, among other agreements, a bi-lateral trade agreement over that period.*
- *The UK would aim for a negotiated agreed withdrawal from the EU, although the UK could also exit without any such agreements in the event of a breakdown of negotiations.*
- *If the UK exits without an agreed deal with the EU, World Trade Organisation rules and tariffs could apply to trade between the UK and EU - but this is not certain.*
- *On full exit from the EU: the UK parliament would repeal the 1972 European Communities Act.*
- *The UK will then no longer participate in matters reserved for EU members, such as changes to the EU's budget, voting allocations and policies.*

Rhan o gyngor dderbyniwyd gan / An extract from advice received from: Capita Asset Services

Buddsoddiadau Penodedig ac Amhenodedig

Mae Canllawiau Llywodraeth Cymru ar Fuddsoddiadau Llywodraeth Leol (a ddaeth i rym ar 1 Ebrill 2010) yn rhoi diffiniad o fuddsoddiadau penodedig ac amhenodedig.

Mae paragraff 5.1 y Canllawiau yn dweud bod buddsoddiad yn un penodedig os yw'n cwrdd â phob un o'r isod:-

- “(a) the investment is denominated in sterling and any payments or repayments in respect of the investment are payable only in sterling; and*
- (b) the investment is not a long-term investment (*); and*
- (c) the making of the investment is not defined as capital expenditure by virtue of regulation 20(1)(d) of the Local Authorities (Capital Finance and Accounting) (Wales) Regulations 2003 [SI 3239 as amended]; and*
- (ch) the investment is made with a body or in an investment scheme of high credit quality (**); or with one of the following public-sector bodies:*
 - (i) the United Kingdom Government*
 - (ii) a local authority in England or Wales (as defined in section 23 of the 2003 Act) or a similar body in Scotland or Northern Ireland*
 - (iii) a parish or community council.”*

Mae'r Canllawiau hefyd yn dweud bod unrhyw fuddsoddiad nad yw'n cwrdd â'r diffiniad ym mharagraff 5.1 yn cael ei gyfrif fel buddsoddiad amhenodedig.

Yn ystod 2018/19 nid yw'r Cyngor yn bwriadu gwneud unrhyw fuddsoddiadau mewn arian gwledydd tramor, na gyda chyrrff credyd isel, nac unrhyw fuddsoddiadau a ddiffinnir fel gwariant cyfalaf gan y ddeddfwriaeth (megis cyfranddaliadau mewn cwmnïau). Bydd buddsoddiadau amhenodedig felly yn cael eu cyfyngu i (i) buddsoddiadau tymor hir; a (ii) adneuo'n gyda banciwr y Cyngor i ddibenion trafodaethol os yw'n methu a chwrdd â'r meini prawf sylfaenol ar gyfer y credyd; yn yr achos hwn, caiff balansau eu cyfyngu i'r eithaf lle mae hynny'n bosib.

Mae'r tabl yn Atodiad 6 yn nodi'r meini prawf a'r cyfyngiadau buddsoddi ar gyfer y gwahanol gategoriâu o fuddsoddiadau y bwriedir eu defnyddio yn ystod 2018/19 ac sydd felly'n sail ar gyfer y rhestr benthycy a gymeradwyir.

Bydd raid i'r Cyngor Sir gymeradwyo unrhyw newidiadau arfaethedig yn ystod y flwyddyn i gategoriâu o fuddsoddiadau penodedig ac amhenodedig a ddefnyddir ac/neu i'r meini prawf graddfeydd credyd / cyfyngiadau buddsoddi.

“** Section 2.4 of the 'Guidance' defines a long term investment as "any investment other than (a) one which is due to be repaid within 12 months of the date on which the investment was made or (b) one which the local authority may require to be repaid within that period.”

** For the purposes of high credit quality the 'Guidance' states that "for the purposes of paragraph 5.1(d), Welsh ministers recommend that the Strategy should define high credit quality (and where this definition refers to credit ratings, paragraph 6.1 (***) is relevant)."

*** Paragraph 6.1 of the 'Guidance' recommends that "the Strategy should set out the authority's approach to assessing the risk of loss of investments, making clear in particular:

- (a) to what extent, if any, risk assessment is based upon credit ratings issued by one or more credit rating agencies;*
- (b) where credit ratings are used, how frequently credit ratings are monitored and what action is to be taken when ratings change; and*
- (c) what other sources of information on credit risk are used, additional to or instead of credit ratings.”*

The table in Appendix 6 of this strategy sets out what this Council defines as high credit quality and the associated investment criteria and limits and section 4.2 of this strategy sets out the Council's creditworthiness approach.

Meini Prawf Gwrthbartion

Categori	Graddfa Credyd Tymor Byr (Fitch)	Graddfa Credyd Tymor Byr (Moody's)	Graddfa Credyd Tymor Byr (Standard & Poor's)	Graddfa Credyd Tymor Hir (Fitch)	Graddfa Credyd Tymor Hir (Moody's)	Graddfa Credyd Tymor Hir (Standard & Poor's)	Terfyn Arian	Terfyn Amser
Banciau a Chymdeithasau Adeiladu (sydd heb eu gwladoli neu sydd wedi eu gwladoli'n rhannol)	F1+	P-1	A-1+	AAA	Aaa	AAA	£10m	5 mlynedd
	F1+	P-1	A-1+	AA	Aa2	AA	£10m	3 mlynedd
	F1+	P-1	A-1+	AA-	Aa3	AA-	£10m	364 diwrnod
	F1	P-1	A-1	A	A2	A	£7.5m	6 mis
Banciau'r Deyrnas Gyfunol sydd wedi eu Gwladoli / wedi eu Gwladoli'n Rhannol	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	£10m	364 diwrnod
Llywodraeth Ganolog y Deyrnas Gyfunol (waeth beth fo'r raddfa credyd)	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	Dim uchafswm	Dim uchafswm
Awdurdodau Lleol y Deyrnas Gyfunol **	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	£5m	364 diwrnod
Cronfeydd Marchnad Arian	d/b	d/b	d/b	AAA	AAA	AAA	£5m	6 mis

* fel y diffinnir yn Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid a Chyfrifo Cyfalaf) (Cymru) 2003

** fel y diffinnir yn Neddf Llywodraeth Leol 2003

Nodiadau ac Eglurhad**(1) Terfyn Arian Parod**

- (i) Mae'r terfynau arian yn berthnasol i'r gwrthbarti unigol ac i'r grŵp cyffredinol y mae'n perthyn iddo. (e.e. ar gyfer y banciau o fewn Grŵp Bancio Lloyds plc (sef Bank of Scotland plc a Lloyds Bank plc), terfyn buddsoddi yn berthnasol i fanciau hynny yn unigol a'r grŵp bancio yn ei gyfanrwydd);
- (ii) Y terfyn arian cyffredinol ar gyfer adneuo'n dros 364 o ddyddiau yw £15m.

(2) Terfyn Amser

- (i) I fyny at, a chan gynnwys y cyfnod a nodwyd.

(3) Arian Gwledydd Tramor

- (i) Bydd buddsoddiadau mewn gwledydd tramor wedi eu cyfyngu i'r rheini a chanddynt raddfa credyd sofran AA- (Fitch) neu gyfatebol (o'r asiantaethau a gyfeirwyd atynt yn adain 4.3 or strategaeth hon) graddfa credyd sofran (yn seiliedig ar y cyfenwador lleiaf) a hyd at uchafswm o £10 miliwn fesul gwlad dramor.
- (ii) Ni chaniateir buddsoddi mewn gwledydd pan mae ei raddfa sofran is ddim yn AA- neu'n uwch. Ni fydd unrhyw gyfyngiad gan wlad yn berthnasol i fuddsoddiadau yn y Deyrnas Gyfunol waeth beth fo'r raddfa credyd sofran.
- (iii) Ni fydd is-gwmnïau grwpiau bancio tramor fel arfer yn cael eu hasesu yn unol â mamwlad y sefydliad riant. Fodd bynnag, bydd Santander UK plc (is-gwmni Bancio Santander yn Sbaen) yn cael ei gyfrif fel banc yn y Deyrnas Gyfunol oherwydd eu masnach freintiau sylweddol yn y Deyrnas Gyfunol a natur hyd fraich y berthynas rhwng y riant a'r is-gwmni.
- (iv) Ni fydd meini prawf graddfeydd credyd sofran a chyfyngiadau gwledydd tramor yn berthnasol i fuddsoddiadau mewn banciau datblygu amlochrog (e.e. Banc Buddsoddi Ewrop a Banc y Byd) na sefydliadau rhyngwladol (e.e. yr Undeb Ewropeaidd).

4. Graddfa Credyd yn Gostwng

Os bydd graddfa credyd yn gostwng ac yn golygu bod y gwrthbarti yn is na'r meini prawf y mae'n rhaid cwrdd â nhw ar gyfer buddsoddi, rhoddir y gorau i ddefnyddio'r gwrthbarti cyn gynted ag y bydd yn ymarferol.

Os bydd y Swyddog Adran 151 yn dymuno parhau i fuddsoddi gyda'r gwrthbarti hwnnw gofynnir am ganiatâd gan Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio ac un aelod arall o ddewis y Cadeirydd a bydd raid i'r ddau ohonynt gymeradwyo. Adroddir ar hynny fel sy'n briodol ar yr adeg gyfleus nesaf.

Gwledydd wedi eu cymeradwyo ar gyfer buddsoddi [yn gywir fel ar 24 Hydref 2017]

This list is based on those countries which have sovereign ratings of AA- or higher (we show the lowest rating from Fitch, Moody's and S&P) and also, (except - at the time of writing - for Norway and Luxembourg), have banks operating in sterling markets which have credit ratings of green or above in the Capita Asset Services credit worthiness service.

AAA

- Awstralia
- Canada
- Denmarc
- Yr Almaen
- Lwcsembwrg
- Yr Iseldiroedd
- Norwy
- Singapore
- Sweden
- Y Swistir

AA+

- Y Ffindir
- Hong Kong
- U.D.A

AA

- Abu Dhabi
- Ffrainc
- Y D.U

AA-

- Gwlad Belg
- Qatar

Cynllun Dirprwyo Rheoli Trysorlys

(i) Cyngor Sir

- Cymeradwyo'r Gyllideb;
- Cymeradwyo Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys Blynyddol, Strategaeth Buddsoddi Blynyddol a Polisi MRP, Datganiad Polisi Rheoli Trysorlys Blynyddol a diwygiadau;
- Cymeradwyo diwygiadau i'r cymalau a fabwysiadwyd gan y Cyngor;
- Derbyn ac adolygu adroddiadau monitro ar bolisiâu Rheoli Trysorlys, arferion a gweithgareddau; ac
- Gweithredu ar argymhelliad a dderbyniwyd gan y Pwyllgor Archwilio a/neu'r Pwyllgor Gwaith.

(ii) Pwyllgor Gwaith

- Ystyried y gyllideb;
- Cymeradwyo rhannu'r cyfrifoldebau;
- Cymeradwyo dewis o ddarparwyr gwasanaeth allanol a chytuno ar dermau'r apwyntiad;
- Derbyn ac adolygu adroddiadau monitro ar bolisiâu Rheoli Trysorlys, arferion a gweithgareddau a gwneud argymhellion i'r Cyngor Sir fel yn briodol;
- Gweithredu ar argymhellion a dderbyniwyd gan y Pwyllgor Archwilio.

(iii) Pwyllgor Archwilio

- Sgrwtini o faterion Rheoli Trysorlys, fel sy'n ofynnol dan Gôd Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys a Pholisi'r Cyngor a'r Rheoli Trysorlys. Mae'n cynnwys:-
 - sgrwtineiddio Datganiad Strategaeth Blynyddol ar Reoli Trysorlys, Strategaeth Buddsoddi Blynyddol, Polisi Blynyddol MRP, Polisi Rheoli Trysorlys Blynyddol ac Arferion Rheoli Trysorlys a gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Sir fel bo'n briodol;
 - sgrwtineiddio cynigion am ddiwygiadau i'r Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys Blynyddol, Strategaeth Buddsoddi Blynyddol, Polisi Blynyddol MRP, Polisi Rheoli Trysorlys Blynyddol ac Arferion Rheoli Trysorlys a'r diwygiadau i'r cymalau a fabwysiadwyd a gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Sir fel bo'n briodol;
 - derbyn a sgrwtineiddio unrhyw gynigion yn ymwneud â Rheoli Trysorlys sydd angen penderfyniad gan y Pwyllgor Gwaith neu'r Cyngor Sir;
 - derbyn a sgrwtineiddio adroddiadau monitro polisiâu Rheoli Trysorlys, arferion a gweithgareddau a gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Sir fel bo'n briodol.

Rôl Rheoli Trysorlys y Swyddog Adran 151

Mae rôl y Swyddog (cyfrifol) Adran 151 yn cynnwys:

- argymell cymalau, polisi/arferion rheoli trysorlys i'w cymeradwyo, gan eu hadolygu'n rheolaidd, a monitro cydymffurfiaeth;
- cyflwyno adroddiadau polisi rheoli trysorlys rheolaidd;
- cyflwyno cyllidebau ac amrywiaethau cyllideb;
- derbyn ac adolygu adroddiadau gwybodaeth rheoli;
- adolygu perfformiad y swyddogaeth rheoli trysorlys;
- sicrhau digonolrwydd adnoddau a sgiliau rheoli trysorlys, a'r rhannu effeithiol o gyfrifoldebau o fewn y swyddogaeth rheoli trysorlys;
- sicrhau digonolrwydd archwilio mewnol, a chysylltu ag archwilwyr allanol; ac
- argymell apwyntio darparwyr gwasanaeth allanol.
- Cyfrifoldeb ar gyfer gweithredu a gweinyddu'r penderfyniadau trysorlys, yn cynnwys y penderfyniadau ar fenthycu, buddsoddi ac ariannu, wedi cael ei ddirprwyo i'r Swyddog Adran 151, a fydd yn gweithredu yn unol â datganiadau polisi'r Cyngor ac Arferion Rheoli Trysorlys.

Côd Ymarfer : Rheoli Trysorlys CIPFA yn y Gwasanaethau Cyhoeddus

Egwyddorion allweddol CIPFA *Rheoli'r Trysorlys yn y Gwasanaethau Cyhoeddus : Côd Ymarfer (Cyfrol 2011)*, fel y disgrifir yn Adran 4 o'r Côd hwnnw yw:-

Egwyddor Allweddol 1:

Dylai sefydliadau gwasanaethau cyhoeddus roi ar waith amcanion ffurfiol a chynhwysfawr, polisïau ac arferion, strategaethau a threfniadau adrodd ar gyfer rheolaeth effeithiol a rheoli eu gweithgareddau rheoli trysorlys.

Egwyddor Allweddol 2:

Dylai eu polisïau a'u harferion ei gwneud yn glir bod rheolaeth effeithiol a rheoli risgiau yn brif amcanion eu gweithgareddau rheoli trysorlys a bod cyfrifoldeb am y rhain yn gorwedd yn glir o fewn eu sefydliadau. Dylai eu harchwaeth am risg ffurfio rhan o'u strategaeth flynyddol, gan gynnwys unrhyw ddefnydd o offerynnau ariannol ar gyfer y rheolaeth bwyllog o'r risgiau hynny, a dylai sicrhau y rhoddir blaenoriaeth i ddiogelwch a hylifedd wrth fuddsoddi arian.

Egwyddor Allweddol 3:

Dylent gydnabod bod mynd ar drywydd gwerth am arian ym maes rheolaeth trysorlys a'r defnydd o fesurau perfformiad addas yn arfau dilys ac yn bwysig i sefydliadau cyfrifol i gyflogi i gefnogi eu busnes ac amcanion y gwasanaeth; a bod, o fewn cyd-destun rheoli risg yn effeithiol eu polisïau rheoli trysorlys a'i arferion yn adlewyrchu hyn.

Aiff y Côd ymlaen i ddweud bod:

"Wrth lunio'r argymhellion hyn mae CIPFA yn cydnabod yr anawsterau o ymdrechu i gael rheolaeth effeithiol ar risg, tra ar yr un pryd yn anelu at sicrhau gwerth am arian. Nid yw'r Côd yn ceisio bod yn rhagnodol ynghylch sut y dylai'r mater hwn gael ei drin, yn enwedig gan ei fod yn cynnwys amrywiaeth mor eang o sefydliadau. Fodd bynnag, lle bo hynny'n briodol, mae nodiadau cyfarwyddo sector benodol yn rhoi cyngor addas. Mae CIPFA yn cydnabod nad oes unrhyw ddau sefydliad yn y gwasanaethau cyhoeddus yn debygol o fynd i'r afael â'r mater hwn yn union yr un modd, ond mae llwyddiant yn y maes rheoli'r trysorlys yn debygol o gael ei weld, yn enwedig yn nhermau gwerth am arian fel dangosydd o swyddogaeth rheoli'r trysorlys sy'n perfformio'n gryf".

"Er ei fod yn dyddio'n ôl i 1991, mae CIPFA yn ystyried bod yr adroddiad gan y Trysorlys a Phwyllgor y Gwasanaeth Sifil o Dŷ'r Cyffredin ar gau'r BCCI yn dal yn berthnasol, ac yn yr adroddiad fe ddywedwyd :

"Wrth gydbwyso'r risg yn erbyn dychweliad, dylai awdurdodau lleol fod yn fwy pryderus i osgoi risgiau nag i wneud yr elw mwyaf."

"Yn wir, cefnogwyd y farn hon gan adroddiad y Pwyllgor Dethol Cymunedau a Llywodraeth Leol i fuddsoddiadau awdurdodau lleol yn 2009."

"Barn CIPFA yw trwy'r holl wasanaethau cyhoeddus y flaenoriaeth yw diogelu cyfalaf yn hytrach na gwneud yr elw mwyaf. Nid yw osgoi pob risg yn briodol nac yn bosibl. Fodd bynnag, mae'n rhaid cael cydbwysedd gyda chyfrifoldeb brwd am arian cyhoeddus."

Felly, bydd yr Awdurdod yn mabwysiadu'r pedwar cymal canlynol fel rhan o'r rheolau sefydlog :

1. Bydd yr Awdurdod yn creu ac yn cynnal, fel conglfeini ar gyfer rheolaeth effeithiol o'r trysorlys:-
 - Datganiad polisi ar reoli'r trysorlys, sy'n datgan y polisiau, amcanion a'r dull o reoli risg ei weithgareddau rheoli trysorlys; a
 - Arferion rheoli trysorlys addas (ARhT) yn nodi'r modd y bydd yr Awdurdod yn ceisio cyflawni'r polisiau a'r amcanion hynny, ac yn rhagnodi sut y bydd yn trin ac yn rheoli'r gweithgareddau hynny.

Bydd cynnwys y Datganiad Polisi ac ARhT yn dilyn yr argymhellion a gynhwysir yn Adrannau 6 a 7 o'r Côd, yn amodol yn unig i newid lle bo angen adlewyrchu amgylchiadau penodol yr Awdurdod. Ni fydd newidiadau o'r fath yn golygu y bydd yr Awdurdod yn gwyro'n sylweddol oddi wrth egwyddorion allweddol y Côd.

2. Bydd y Cyngor Sir, Pwyllgor Gwaith a'r Pwyllgor Archwilio yn derbyn adroddiadau ar bolisiau, ymarferion a gweithgareddau Rheoli Trysorlys yr Awdurdod, yn cynnwys Strategaeth Blynyddol a Chynllun o flaen llaw y flwyddyn, adroddiadau chwarterol (yn cynnwys adroddiad adolygu canol blwyddyn) a hefyd adroddiad blynyddol ar ôl cau lawr, mewn ffurf sydd wedi ei ragnodi gan y TMPs.
3. Mae'r Cyngor Sir/Pwyllgor Gwaith yn gyfrifol am weithredu ar Bolisiau ac ymarferion Rheoli Trysorlys yr Awdurdod yn unol â chynllun Dirprwyo Rheolaeth Trysorlys. Mae'r Swyddog Cyllid 151 yn gyfrifol am weithredu a gweinyddu penderfyniadau Rheoli Trysorlys, fydd yn gweithio yn unol hefo Datganiad Polisi'r Awdurdod a'r TMPs ac os ydi hi/fo yn aelod o CIPFA, CIPFA Standard of Professional Practice on Treasury Management.
4. Mae'r Awdurdod yn enwebu'r Pwyllgor Archwilio i fod yn gyfrifol am sicrhau y ceir craffu effeithiol ar y polisiau rheoli'r trysorlys, yr ymarferion a'r perfformiad.

Datganiad Polisi Rheoli'r Trysorlys

1. Mae CIPFA yn diffinio ei weithgareddau rheoli'r trysorlys fel : “Rheoli buddsoddiadau'r Awdurdod a llif arian, ei fancio, trafodion marchnad arian a marchnad gyfalaf; rheolaeth effeithiol o'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r gweithgareddau hynny, a mynd ar drywydd y perfformiad gorau posibl sy'n gyson â'r risgiau hynny”.
2. Mae'r sefydliad hwn o'r farn mai nodi, monitro a rheoli risg yn llwyddiannus yw'r prif feini prawf ar gyfer mesur effeithlonrwydd ei weithgareddau rheoli'r trysorlys. Yn unol â hynny, bydd dadansoddi ac adrodd ar weithgareddau rheoli'r trysorlys yn canolbwyntio ar eu goblygiadau risg i'r sefydliad, ac unrhyw offerynnau ariannol a wnaed i reoli'r risgiau hyn.
3. Mae'r sefydliad hwn yn cydnabod y bydd rheolaeth effeithiol o'r trysorlys yn ei gefnogi wrth gyflawni ei amcanion busnes a gwasanaeth. Mae felly wedi ymrwymo i egwyddorion cyflawni gwerth am arian y maes rheoli'r trysorlys, a defnyddio technegau mesur perfformiad cynhwysfawr ac addas, o fewn cyd-destun rheoli risg yn effeithiol.

DANGOSYDDION PWYLLOG A THRYSORLYS GOSOD Y GYLLIDEB 2018/19		ATODIAD 11				
Rhif Dangosydd		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Fforddiadwyaeth		Alldro	Amcangyfrif	Cynnig	Cynnig	Cynnig
1,2	Amcangyfrif o [neu wir] gymhareb costau dyled i ffrwd referniw net:					
	Cronfa'r Cyngor	6.20%	6.25%	5.12%	5.47%	5.73%
	Cyfrif Refeniw Tai (gan gynnwys y setliad)	19.82%	23.02%	20.15%	15.88%	15.42%
	Cyfanswm	7.68%	8.14%	6.86%	6.86%	7.10%
3	Amcangyfrifon o effaith ymylol penderfyniadau buddsoddi cyfalaf ar y Dreth Gyngor <i>y Dreth Gyngor ar fand D</i>			£0.00	£21.16	£56.31
4a	Amcangyfrifon o effaith ymylol penderfyniadau buddsoddi cyfalaf ar Renti Tai <i>ar gyfartaledd rhent wythnosol</i>			£48.74	£44.57	£45.53
4b	Amcangyfrifon o effaith ymylol benthyciadau cyfalaf ar Renti Tai ir CRT <i>ar gyfartaledd rhent wythnosol</i>			£0.00	£17.25	£16.02
Pwyll						
5	Dyled gros a'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf (CFR)	✓	✓	✓	✓	✓
	<i>Ydy dyled allanol gros yn llai na'r CFR am y flwyddyn flaenorol ynghyd ag amcangyfrifon unrhyw gynnydd am y flwyddyn gyfredol a'r ddwy flynedd ddilynol?</i>					
Gwariant Cyfalaf			£000	£000	£000	£000
6,7	Amcangyfrif o [neu wir] Wariant Cyfalaf					
	Cronfa'r Cyngor	28,030	22,030	38,810	34,350	16,060
	Cyfrif Refeniw Tai	8,610	11,490	13,820	15,200	15,340
	Cyfanswm	36,640	33,520	52,630	49,550	31,400
8,9	Amcangyfrif o [neu wir] Gofyniad Cyllido Cyfalaf					
	Cronfa'r Cyngor	91,510	96,410	108,120	121,880	132,950
	Cyfrif Refeniw Tai	42,500	41,650	40,820	43,500	45,930
	Cyfanswm	134,010	138,060	148,940	165,380	178,880
Dyled Allanol			£000	£000	£000	£000
10	Terfyn Awdurdodedig					
	: Benthycia Cyffredinol	166,000	166,000	174,000	190,000	203,000
	: Ymrwymadau tymor hir eraill	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000
	: Cyfanswm	169,000	169,000	177,000	193,000	206,000

11	Terfyn CRT ar ddyledion:					
	Terfyn CRT ar ddyledion	58,533	58,533	58,533	58,533	58,533
	GCC CRT	42,500	41,650	40,820	43,500	45,930
	Uchdwr CRT	16,033	16,883	17,713	15,033	12,603
12	Ffin Ymarferol					
	: Benthycu Cyffredinol	161,000	161,000	169,000	188,000	201,000
	: Ymrwymadau tymor hir eraill	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000
	: Cyfanswm	164,000	164,000	172,000	191,000	204,000
13	Gwir Ddyled Allanol	117,110				
Rheoli'r Trysorlys		2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
		Alldro	Amcangyfrif	Cynnig	Cynnig	Cynnig
14	Fod yr Awdurdod Lleol wedi mabwysiadu Cod Ymarfer CIPFA ar Reoli'r Trysorlys yn y Gwasanaethau Cyhoeddus.	✓	✓	✓	✓	✓
		£000	£000	£000	£000	£000
15	Dyled Gros a Net	100%	100%	100%	100%	100%
	<i>Terfyn uchaf ar y ddyled net fel cyfran o'r ddyled gros</i>					
16	Y terfyn uchaf ar raddfeydd sefydlog :	143,000	166,000	167,000	169,000	171,000
	<i>(prifswm net neilltuol)</i>					
17	Y terfyn uchaf ar raddfeydd amrywiol:	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000
	<i>(prifswm net neilltuol)</i>					
18	Terfyn cyfanswm y prifsymiau a fuddsoddir am gyfnodau dros 364 diwrnod:	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000
	<i>(bydd unrhyw fuddsoddiadau tymor hir a ddygir ymlaen o flynyddoedd blaenorol yn cael eu cynnwys yn nherfyn bob blwyddyn)</i>					
			2017/18		2017/18	
			Terfyn uchaf		Terfyn isaf	
19	Terfyn uchaf ac isaf ar gyfer strwythur aeddfedu'r benthycu graddfa sefydlog					
	• dan 12 mis		20%	0%		
	• 12 mis ac o fewn 24 mis		20%	0%		
	• 24 mis ac o fewn 5 mlynedd		50%	0%		
	• 5 mlynedd ac o fewn 10 mlynedd		75%	0%		
	• 10 mlynedd a throsodd		100%	0%		
			Dim newid	Dim newid		

Geirfa a gwybodaeth ar Dangosyddion Pwyllog a Rheoli Trysorlys (Cyfeirio at Atodiad 11)**Geirfa****GWARIANT CYFALAF**

Gwariant ar brynu ased nad yw'n gyfredol, a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau tu draw i'r flwyddyn ariannol gyfredol, neu wariant sy'n ychwanegu at, ac nid cynnal yn unig, werth ased presennol nad yw'n gyfredol. Mae enghreifftiau'n cynnwys : adeiladu ysgol newydd, prynu offer TG, adnewyddu sylweddol cartref gofal.

CYLLIDO CYFALAF

Arian sydd ar gael i dalu am wariant cyfalaf. Mae nifer o ffyrdd o gyllido gwariant cyfalaf yn cynnwys benthycu, prydlesu, cyllido refeniw uniongyrchol, derbyniadau cyfalaf defnyddiadwy, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd wrth gefn refeniw a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

GOFYNIAD CYLLIDO CYFALAF

Mae cyfanswm gwariant cyfalaf hanesyddol sy'n ddyledus a heb eu talu'n barod nall a'i o adnoddau refeniw neu gyfalaf. Yn hanfodol, dyma fesuriad o fenthycu angenrheidiol y Cyngor.

RHAGLEN GYFALAF

Y cynlluniau cyfalaf mae'r Cyngor yn bwriadu eu cynnal dros gyfnod penodol o amser.

DERBYNIADAU CYFALAF

Yr elw o waredu tir neu asedau eraill nad ydynt yn gyfredol eraill. Gellir defnyddio cyfrannau o dderbyniadau cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf newydd, o fewn y rheolau a osodir i lawr gan y llywodraeth, ond ni ellir eu defnyddio i gyllido gwariant refeniw.

CIPFA

Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifo. Y prif gorff proffesiynol a rheoleiddiol ar gyfer cyfrifon llywodraeth leol.

CYFRIF REFENIW TAI (CRT)

Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys yr incwm a gwariant sy'n deillio o'r ddarpariaeth llety tai gan y Cyngor.

LLOG A DDERBYNNIR NEU A DELIR

Defnyddir y dull gyfradd log sydd mewn grym gweithredol i fesur beth yw gwerth cludadwy ased ariannol neu rwymedigaethau a fesurir yn ôl y gost lai amorteiddio cronodig, ac i ddyrannu incwm neu dreuliau cysylltiedig i'r cyfnod perthnasol. Y gyfradd log sydd mewn grym yw hwnnw sy'n rhoddi disgownt cysáct ar y taliadau arian parod neu'r derbyniadau amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn ariannol yn ôl y swm a gafodd ei gydnabod iddo'n y lle cyntaf. Mae'r gyfradd log sydd mewn grym yn cael ei diwygio yn ôl y tâl llog neu'r derbyniadau gwirioneddol trwy'r Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn i sicrhau mai dim ond llog gwirioneddol a godir yn erbyn y Dreth Gyngor.

Yn achos asedau a rhywymedigaethau ariannol a gludwyd yn ôl y gost, gan fod y llog sydd mewn grym yr un faint â'r llog cludo, mae'r gwerth cludo'n cael ei ddiwygio ar gyfer llog cronus.

ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW (MRP)

Yr isafswm sydd raid ei godi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn darparu ar gyfer ad-daliad benthyciadau a symiau eraill a fenthycir gan y Cyngor.

DYLED NET

Benthyciadau'r Cyngor llai arian parod ac adnoddau hylifol.

BWRDD BENTHYCIADAU GWEITHIAU CYHOEDDUS (PWLB)

Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n rhoi benthyciadau am flwyddyn a/neu fwy i awdurdodau ar raddfeydd llog sydd ond ychydig yn uwch na'r rheini y gall y llywodraeth fenthycu ei hun.

GWARIANT REFENIW A ARIENNIR O GYFALAF O DAN STATUD (REFCUS)

Gwariant y gellir ei ohirio'n gywir (h.y. ei drin fel cyfalaf o ran natur) ond nad yw'n arwain at, neu'n parhau i gydweddu ag, ased diriaethol. Enghreifftiau o daliadau gohiriedig yw grantiau o natur cyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GRANT CYNNAL REFENIW

Grant a delir gan Lywodraeth Ganolog i awdurdodau, yn cyfrannu tuag at gost gyffredinol eu gwasanaethau.

BENTHYCA GYDA CHEFNOGAETH

Mae'r Cyngor yn benthycu arian i ariannu rhan o'i raglen cyfalaf. Fe adnabyddir y benthycid gan Lywodraeth Ganolog yn ei glandriad ariannu ar gyfer y Cyngor.

BENTHYCA DROS DRO

Arian a fenthycir am gyfnod o lai na blwyddyn.

BENTHYCA DI-GEFNOGAETH

Gall y Cyngor fenthycu arian ychwanegol i'r benthycu â chefnogaeth y Llywodraeth i ariannu ei wariant cyfalaf cyn belled a'i fod yn fforddiadwy a chynaliadwy. Fe lywodraethir y pŵer yma gan Gôd Pwyllog CIPFA, a mae'r Cyngor yn lwyr gydymffurfio â hwn.

Gwybodaeth am Ddangosyddion Pwyllog a Rheoli Trysorlys

A) Fforddiadwyaeth

1,2. Cymhareb y costau cyllido i'r ffrwd referniw net

Mae'r dangosydd hwn yn nodi'r tueddiad o ran cost cyfalaf (costau benthycia a chostau ymrwymadau tymor hir eraill net o'r incwm buddsoddi) yn erbyn y ffrwd referniw net.

Mae'r amcangyfrifon ynghylch costau cyfalaf yn cynnwys ymrwymadau cyfredol a'r cynigion yn yr adroddiad hwn ar y gyllideb.

3. Effaith incrementiadd penderfyniadau mewn perthynas â buddsoddi cyfalaf ar y dreth gyngor

Mae'r dangosydd hwn yn nodi'r costau referniw sy'n gysylltiedig â newidiadau arfaethedig i'r rhaglen gyfalaf dair blynedd a argymhellwyd yn yr adroddiad hwn ar y gyllideb o gymharu ag ymrwymadau a chynlluniau cyfredol y Cyngor sydd eisoes wedi eu cymeradwyo. Mae'r rhagdybiaethau yn seiliedig ar y gyllideb ond yn anorfod, byddant yn cynnwys rhywfaint o amcangyfrifon megis lefel y gefnogaeth o du'r Llywodraeth nad ydynt yn cael eu cyhoeddi dros gyfnod o dair blynedd.

4(a) Amcangyfrif o effaith incrementaidd y penderfyniadau a wneir mewn perthynas â buddsoddiadau cyfalaf ar lefelau rhenti tai

Yr un modd â'r claudriad ar gyfer y dreth gyngor, mae'r dangosydd hwn yn nodi'r tueddiad yng nghost y newidiadau arfaethedig yn y rhaglen gyfalaf dai a argymhellwyd yn yr adroddiad hwn o gymharu ag ymrwymadau a chynlluniau cyfredol y Cyngor sydd eisoes wedi eu cymeradwyo ac wedi eu mynegi fel yr effaith a gânt ar lefelau rhenti wythnosol.

Mae'r dangosydd hwn yn dangos effaith referniw ar unrhyw newidiadau newydd y bwriedir eu gwneud er y bydd unrhyw effaith arwahanol yn cael ei chyfyngu gan reoliadau rhent.

4(b) Amcangyfrifon o effaith ymylol benthyciadau cyfalaf ar Renti Tai ir CRT.

Mae'r dangosydd hwn yn dangos y gost ychwanegol o fenthycy gan y CRT ar swm rhent.

B) Bod yn ddarbodus

5. Dyled gros a'r GCC

Mae angen i'r Cyngor sicrhau nad yw'r ddyled gros, heblaw yn y tymor byr, yn mynd yn uwch na'r GCC yn y flwyddyn flaenorol ynghyd â'r amcangyfrifon am unrhyw GCC ychwanegol ar gyfer 2018/19 a'r ddwy flynedd ariannol ddilynol. Rhoddir hyn peth hyblygrwydd ar gyfer benthycia buan cyfyngedig yn y dyfodol, ond yn sicrhau ni ymgwymerir ag unrhyw fenthycia ar gyfer dibenion referniw.

C) Gwariant cyfalaf

6,7 Amcangyfrif o Wariant Cyfalaf

Dyma'r Gwariant Cyfalaf a ragamcenerir o 2017/18 i 2020/21 ac mae'n seiliedig ar y Rhaglen Gyfalaf 2017/18 a'r Strategaeth Cyfalaf ar gyfer 2018/19.

8,9 Anghenion benthycu'r Cyngor (y Gofyniad Cyllido Cyfalaf)

Yr ail ddangosydd darbodus yw Gofyniad Cyllido Cyfalaf y Cyngor (GCC). Yn syml, y GCC yw cyfanswm y gwariant cyfalaf hanesyddol gweddilliol nad ydyw hyd yma wedi cael ei dalu amdano o adnoddau refeniw neu gyfalaf. Yn sylfaenol, mesur ydyw o anghenion benthycu sylfaenol y Cyngor. Bydd unrhyw wariant cyfalaf nad ydyw wedi ei dalu amdano ar unwaith, yn cynyddu lefel y GCC.

Nid yw'r GCC yn cynyddu i lefel amhenodol, oherwydd mae'r ddarpariaeth refeniw isaf (DRI) yn dâl refeniw blynyddol statudol sydd, yn gyffredinol, yn gostwng yr angen benthycu yn unol ag oes pob ased.

Mae'r GCC yn cynnwys unrhyw ymrwymadau tymor hir eraill (e.e. cynlluniau PFI, prydlesau ariannol). Er bod y rhain yn cynyddu'r GCC ac o'r herwydd, yn cynyddu angen y Cyngor i fenthycu, mae'r mathau hyn o gynllun yn cynnwys cyfleuster benthycu ac o'r herwydd, nid oes raid i'r Cyngor fenthycu ar wahân ar gyfer y cynlluniau hyn. Ar hyn o bryd, mae gan y Cyngor £dim o gynlluniau o'r fath yn y GCC.

CH) Dyled Allanol

- 10. Y terfyn a awdurdodir ar gyfer dyled allanol.** Mae dangosydd pwylllog allweddol arall yn rheoli uchafswm lefel y benthycu. Gwaherddir dyledion allanol y tu draw i'r terfyn hwn ac mae angen i'r Cyngor llawn osod neu ddiwygio'r terfyn. Mae'n adlewyrchu'r lefel o ddyled allanol y gellid, er nad yw hynny'n beth a ddeisyfir, ei fforddio yn y tymor byr ond nid yw'n gynaliadwy yn y tymor hwy. Dyma'r terfyn statudol y penderfynir arno dan adran 3 (1) Deddf Llywodraeth Leol 2003. Mae'r Llywodraeth yn cadw'r opsiwn i reoli naill ai'r cyfan o holl gynlluniau'r cyngor neu gynlluniau cyngor penodol er nad ydyw hyd yma wedi defnyddio'r pŵer hwnnw.

Dywed y Swyddog Adran 151 Cyfarwyddwr Cyllid bod y Cyngor wedi cydymffurfio gyda'r dangosydd pwylllog hwn yn y flwyddyn gyfredol ac nid yw'n gweld anawsterau yn y dyfodol. Mae'r farn hon yn cymryd i ystyriaeth yr ymrwymadau cyfredol, y cynlluniau presennol, a'r cynigion sydd yn yr adroddiad hwn ar y gyllideb.

- 11. Terfyn CRT ar ddyledion.** Fel rhan o ddiwygio hunan-gyllido'r CRT, dyrennir terfyn ar ddyledion mewn perthynas â'r CRT ar gyfer pob awdurdod lleol yng Nghymru sydd â chyfrifoldeb am dai; (i'w gymhwyso ar 31 Mawrth bob blwyddyn). Bydd y bwlc rhwng y ddau, os yw 'r GCC o fewn y terfyn, yn cael ei gyfeirio ato fel uchdwr eithaf benthyciadau. Mae'r rhagamcan yn cymryd i ystyried y setliad ar yr un sail a'r raddfa yn gyfeirnod 2.
- 12. Y ffin weithredol.** Ffin yw hon na fyddir fel arfer yn disgwyl i ddyled allanol fynd yn uwch na hi. Yn y rhan fwyaf o achosion, byddai'n ffigwr tebyg i GCC ond gall fod yn is neu'n uwch gan ddiwynnu ar lefelau'r ddyled wirioneddol.

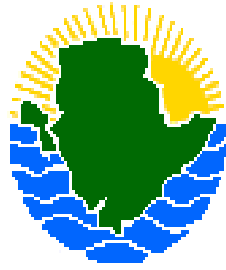
Dangosyddion Rheoli Trysorlys

Cyfyngiadau rheoli trysorlys ar weithgareddau

Mae tri o gyfyngiadau mewn perthynas â gweithgareddau trysorlys sy'n ymwneud â dyled. Pwrpas y rhain yw cyfyngu ar weithgaredd y swyddogaeth trysorlys o fewn trothwyon penodol, a chan hynny, reoli risg a lleihau effaith unrhyw symudiad anffafriol yn y cyfraddau llog. Fodd bynnag, os yw'r rhain yn ein cyfyngu'n ormodol, byddant yn effeithio'n andwyol ar y cyfle i leihau costau / gwella perfformiad. Y dangosyddion hyn yw:-

- Y trothwyon uwch o ran y cyfraddau llog amrywiadwy. Mae hwn yn nodi uchafswm ar gyfer cyfraddau llog amrywiadwy yn seiliedig ar y ddyled net o fuddsoddiadau;
- Y trothwyon uwch ar gyfraddau llog sefydlog. Mae hwn yn debyg i'r dangosydd blaenorol ac mae'n cynnwys trothwy uchaf o ran cyfraddau llog sefydlog; a
- Strwythur aeddfedrwydd y benthyciadau. Gosodir y terfynau gros hyn i leihau bregusrwydd y Cyngor petai symiau cyfraddau sefydlog yn cwmpo ac y mae angen eu hail-gyllido ac sydd eu hangen ar gyfer y terfynau isaf ac uchaf.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

**PENDERFYNIAD DRAFFT
AR OSOD
Y DRETH GYNGOR
2018/19**

**DRAFT RESOLUTION
ON SETTING
THE COUNCIL TAX
2018/19**

PENDERFYNIAD DRAFFT Y DRETH GYNGOR

1. PENDERFYNWYD

- (a) Yn unol ag argymhellion y Pwyllgor Gwaith, i fabwysiadu'r Cynllun Ariannol Tymor Canol yn Adran 12 Cynllun Ariannol Tymor Canol ac Adran 13 y Gyllideb 2018/19, fel Strategaeth Cyllideb oddi mewn i ystyr a roddir yn y Cyfansoddiad, ac i gadarnhau y daw'n rhan o'r fframwaith cyllidebol gyda'r eithriad o'r ffigyrau a ddisgrifir fel rhai cyfredol.
- (b) Yn unol ag argymhellion y Pwyllgor Gwaith, i fabwysiadu cyllideb referniw 2018/19 fel y gwelir honno yn Atodiad 4 Cynllun Ariannol Tymor Canol a'r Gyllideb 2018/19.
- (c) Yn unol ag argymhellion y Pwyllgor Gwaith, i fabwysiadu cyllideb cyfalaf fel y gwelir hwnnw yn yr adroddiad Cyllideb Cyfalaf 2018/19.
- (ch) Dirprwyo i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) y pŵer i wneud addasiadau rhwng penawdau yn Atodiad 4 Cynllun Ariannol Tymor Canol a'r Gyllideb 2018/19 er mwyn rhoi effaith i benderfyniadau'r Cyngor.
- (d) Dirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith, ym mlwyddyn ariannol 2018/19, y pwerau i drosglwyddo cyllidebau rhwng penawdau fel a ganlyn:-
 - (i) pwerau dilyffethair i wario pob pennawd cyllidebol unigol yn Atodiad 4 Cynllun Ariannol Tymor Canol a'r Gyllideb 2018/19 yn erbyn pob gwasanaeth unigol, ar y gwasanaeth perthnasol;
 - (ii) pwerau i gymeradwyo'r defnydd o'r arian wrth gefn clustnodedig a rhai gwasanaeth i gyllido cynigion gwariant unwaith-ac-am-byth sy'n cyfrannu tuag at gyflawni amcanion y Cyngor a gwella gwasanaethau;
 - (iii) pwerau i drosglwyddo o'r ffynonellau incwm newydd neu uwch.
- (dd) Dirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith, mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol 2018/19 ac ar gyngor y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau), y pŵer i ryddhau hyd at £500k o falansau cyffredinol i ddelio gyda blaenoriaethau yn codi yn ystod y flwyddyn.
- (e) Dirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith, mewn perthynas â'r cyfnod hyd at 31 Mawrth 2019, y pwerau a ganlyn:-
 - (i) pwerau i wneud ymrwymadau newydd o gyllidebau referniw y dyfodol hyd at y symiau a nodir ar gyfer blaenoriaethau newydd yn y Cynllun Ariannol Tymor Canol;
 - (ii) y pwerau a'r ddyletswydd i baratoi cynlluniau i gyflawni arbedion cyllidebol referniw fel yr awgrymir yn y Cynllun Ariannol Tymor Canol;
 - (iii) pwerau i drosglwyddo cyllidebau rhwng prosiectau cyfalaf yn yr adroddiad Cyllideb Cyfalaf 2018/19 ac ymrwymo adnoddau yn y blynyddoedd dilynol gan gydymffurfio gyda'r fframwaith cyllidebol.
- (f) Pennu a chymeradwyo'r dangosyddion pwylog a rhai'r trysorlys sy'n amcangyfrifon a therfynnau am 2018/19 ymlaen fel sy'n ymddangos yn yr adroddiad Datganiad ar Strategaeth Rheoli'r Trysorlys 2018/19.
- (ff) Cymeradwyo'r Datganiad ar Strategaeth Rheoli'r Trysorlys am 2018/19.
- (g) Cadarnhau y bydd eitemau 1(b) i (ff) yn dod yn rhan o'r fframwaith cyllidebol.

2. **PENDERFYNWYD** mabwysiadu a chadarnhau i bwrpas y flwyddyn ariannol 2018/19 benderfyniad y Cyngor Sir a gynhaliwyd ar 10 Mawrth 1998, bod y Cyngor Sir yn pennu lefel y disgownt sy'n gymwys i'r Dosbarth penodedig A a Dosbarth penodedig B o anheddau dan Adran 12 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (a ddiwygiwyd), a ddisgrifir gan Rheoliadau'r Dreth Gyngor (Dosbarthau Rhagnodedig ar Anheddau) (Cymru) 1998, fel a ganlyn:-

Dosbarth Penodedig A Dim Disgownt
Dosbarth Penodedig B Dim Disgownt

3. **PENDERFYNWYD** mabwysiadu a chadarnhau i bwrpas y flwyddyn ariannol 2018/19, benderfyniad y Cyngor Sir a gynhaliwyd ar 6 Mawrth 2007 bod y Cyngor Sir yn pennu lefel disgownt sy'n gymwys i Ddosbarth penodedig C o anheddau dan Adran 12 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (a ddiwygiwyd), a ddisgrifir gan y Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sail y Dreth Gyngor) a'r Dreth Gyngor (Dosbarthiadau Rhagnodedig ar Anheddau) (Cymru) (Diwygiad) 2004, fel a ganlyn:-

Dosbarth Penodedig C Dim Disgownt

4. **PENDERFYNWYD** mabwysiadu a chadarnhau i bwrpas y flwyddyn ariannol 2018/19, benderfyniad y Cyngor Sir a gynhaliwyd ar 10 Mawrth 2016 i ddatgymhwyso unrhyw ddisgownt(iau) a roddwyd i anheddau gwag hirdymor ac anheddau â breswylir yn gyfnodol (a elwir fel arfer yn ail gartrefi) a gosod swm uwch o'r Dreth Gyngor (a elwir yn Premiwm y Dreth Gyngor) o 25% o raddfa safonol y Dreth Gyngor ar gyfer anheddau gwag hirdymor ac anheddau â breswylir yn gyfnodol (a elwir fel arfer yn ail gartrefi) dan Adranau 12A a 12B Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 fel y'i mewnosodwyd gan Adain 139 Deddf Tai (Cymru) 2014.
5. Nodi fod y Cyngor yn ei gyfarfod ar 28 Chwefror 1996 wedi penderfynu na fydd yn trin unrhyw gostau yr aiff y Cyngor iddynt mewn rhan o'i ardal nac wrth gyfarfod unrhyw ardoll neu ardoll arbennig fel costau arbennig a bod y penderfyniadau i barhau mewn grym hyd oni fyddant yn cael ei diddymu'n benodol.
6. Y dylid nodi bod y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 27 Tachwedd 2017 wedi cymeradwyo'r symiau a glandrwyd gan Gyngor Sir Ynys Môn fel sail y Dreth Gyngor ar gyfer 2018/19 a nodi ymhellach bod y Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 12 Rhagfyr 2017 wedi cymeradwyo y bydd y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn lleol yn parhau fel y mae am 2018/19. Nodwyd hefyd fod y Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 28 Chwefror 2018 wedi mabwysiadu a chymeradwyo Polisi Dewisol Dreth Gyngor lleol dan Adran 13A Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992.
7. Yn ei gyfarfod ar 27 Tachwedd 2017, penderfynodd y Pwyllgor Gwaith, yn unol â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sail y Dreth Gyngor)(Cymru) 1995 (SI19956/2561) fel y'i diwygiwyd gan SI1999/2935 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sail y Dreth Gyngor) a'r Dreth Gyngor (Dosbarthiadau Rhagnodedig o Anheddau)(Cymru)(Diwygiad) 2004, a'r Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sail y Dreth Gyngor)(Cymru)(Diwygiad) 2016, gymeradwyo'r symiau a glandrwyd gan Gyngor Sir Ynys Môn fel ei sail dreth ac ar gyfer rhannau o'r ardal, am y flwyddyn 2018/19, fel a ganlyn:-
- a) 30,773.31 yw'r swm a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith fel sail y dreth gyngor Cyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn.
- b) Y rhannau o ardal y Cyngor, sef y symiau a glandrwyd gan y Pwyllgor Gwaith fel y sail ar gyfer dreth gyngor Cyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn ar gyfer anheddau yn y rhannau hynny o'i ardal lle mae un neu fwy o eitemau arbennig yn berthnasol, yw fel a ganlyn:-

Amlwch	1,474.10
Biwmares	1,061.76
Caergybi	3,847.36
Llangefni	1,920.50
Porthaethwy	1,406.50
Llanddaniel-fab	367.43
Llanddona	373.78
Cwm Cadnant	1,163.31
Llanfair Pwllgwyngyll	1,300.75
Llanfihangel Ysgeifiog	683.71
Bodorgan	451.48
Llangoed	650.28
Llangristiolus a Cherrig Ceinwen	607.78
Llanidan	410.02
Rhosyr	989.60
Penmynydd	238.97
Pentraeth	555.87
Moelfre	617.45
Llanbadrig	660.71
Llanddyfnan	499.45
Llaneilian	553.29
Llannerch-y-medd	521.77
Llaneugrad	180.08
Llanfair Mathafarn Eithaf	1,802.82
Cylch y Garn	396.33
Mechell	538.24
Rhos-y-bol	474.13
Aberffraw	292.45
Bodedern	426.29

Bodffordd	417.41
Trearddur	1,274.47
Tref Alaw	251.64
Llanfachraeth	222.77
Llanfaelog	1,259.89
Llanfaethlu	284.08
Llanfair-yn-Neubwll	557.91
Y Fali	976.38
Bryngwran	353.35
Rhoscolyn	355.61
Trewalchmai	353.59

8. Bod y symiau a ganlyn bellach yn cael eu pennu gan y Cyngor ar gyfer y flwyddyn 2018/19, yn unol ag Adrannau 32 i 36 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992:-
- a)** £193,604,572 sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn eu hamcangyfrif ar gyfer yr eitemau a nodwyd yn Adran 32(2) (a) i (d) y Ddeddf.
- b)** £ 61,398,373 sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn eu hamcangyfrif ar gyfer yr eitemau a nodwyd yn Adran 32(3) (a) a (c) y Ddeddf.
- c)** £132,206,199 sef y swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng cyfanswm 8(a) uchod a chyfanswm 8(b) uchod, a bennwyd gan y Cyngor, yn unol ag Adran 32(4) y Ddeddf, yn gyllideb angenrheidiol ar gyfer y flwyddyn.
- ch)** £95,811,837 sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn amcangyfrif y byddant yn daladwy yn ystod y flwyddyn i Gronfa'r Cyngor gyda golwg ar drethi annomestig a ail-ddosberthir, grant cynnal refeniw a grant arbennig, gan dynnu unrhyw swm a bennwyd yn unol ag Adran 33(3) y Ddeddf.
- c)** £1,182.66 sef y swm yn 8(c) uchod llai'r swm yn 8(ch) uchod, gan rannu'r cyfan â'r swm a nodir yn 7(a) uchod, a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith, yn unol ag Adran 33(1) y Ddeddf, sef swm sylfaenol y dreth gyngor am y flwyddyn.
- dd)** £1,306,243 sef cyfanswm yr holl eitemau arbennig y cyfeirir atynt yn Adran 34(1) y Ddeddf.
- d)** £1,140.21 sef y swm yn 8(d) uchod llai'r canlyniad a geir wrth rannu'r swm yn 8(dd) uchod â'r swm yn 7(a) uchod, a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith, yn unol ag Adran 34(2) y Ddeddf, sef swm sylfaenol y dreth gyngor am y flwyddyn ar gyfer anheddau yn y rhannau hynny o'r ardal lle na fo unrhyw eitem arbennig yn berthnasol.

f) Rhan o Ardal y Cyngor	D
Amlwch	£ 1,202.67
Biwmares	£ 1,166.94
Caergybi	£ 1,255.05
Llangefni	£ 1,213.20
Porthaethwy	£ 1,204.29
Llanddaniel-fab	£ 1,162.26
Llanddona	£ 1,155.33
Cwm Cadnant	£ 1,167.21
Llanfair Pwllgwyngyll	£ 1,172.43
Llanfihangel Ysgeifiog	£ 1,165.41
Bodorgan	£ 1,159.20
Llangoed	£ 1,156.50
Llangristiolus a Cherrig Ceinwen	£ 1,153.35
Llanidan	£ 1,162.17
Rhosyr	£ 1,166.85
Penmynydd	£ 1,166.31
Pentraeth	£ 1,168.92
Moelfre	£ 1,159.20
Llanbadrig	£ 1,179.54
Llanddyfnan	£ 1,153.98
Llaneilian	£ 1,161.81
Llannerch-y-medd	£ 1,164.60
Llaneugrad	£ 1,162.35
Llanfair Mathafarn Eithaf	£ 1,168.83
Cylch y Garn	£ 1,156.86
Mechell	£ 1,156.41
Rhos-y-bol	£ 1,155.96
Aberffraw	£ 1,165.86
Bodedern	£ 1,163.61
Bodffordd	£ 1,160.37
Trearddur	£ 1,165.59
Tref Alaw	£ 1,164.51
Llanfachraeth	£ 1,167.48
Llanfaelog	£ 1,167.57
Llanfaethlu	£ 1,160.37
Llanfair-yn-Neubwll	£ 1,162.62
Y Fali	£ 1,173.78
Bryngwran	£ 1,168.20
Rhoscolyn	£ 1,150.02
Trewalchmai	£ 1,158.57

sef y symiau a geir trwy ychwanegu at y swm a geir yn 8(e) uchod, symiau'r eitem neu'r eitemau arbennig sy'n berthnasol i anheddau yn y rhannau hynny o ardal y Cyngor y cyfeiriwyd atynt uchod wedi'u rhannu ym mhob achos gan y swm yn 8(b) uchod, a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith yn unol ag Adran 34(3) y Ddeddf, sef symiau sylfaenol y dreth gyngor am y flwyddyn ar gyfer anheddau yn y rhannau hynny o'i ardal lle bo un eitem arbennig neu fwy'n berthnasol.

Bandiau Prisiau

ff) Rhan o Ardal y Cyngor	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Amlwch	£ 801.78	935.41	1,069.04	1,202.67	1,469.93	1,737.19	2,004.45	2,405.34	2,806.23
Biwmares	£ 777.96	907.62	1,037.28	1,166.94	1,426.26	1,685.58	1,944.90	2,333.88	2,722.86
Caergybi	£ 836.70	976.15	1,115.60	1,255.05	1,533.95	1,812.85	2,091.75	2,510.10	2,928.45
Llangefni	£ 808.80	943.60	1,078.40	1,213.20	1,482.80	1,752.40	2,022.00	2,426.40	2,830.80
Porthaethwy	£ 802.86	936.67	1,070.48	1,204.29	1,471.91	1,739.53	2,007.15	2,408.58	2,810.01
Llanddaniel-fab	£ 774.84	903.98	1,033.12	1,162.26	1,420.54	1,678.82	1,937.10	2,324.52	2,711.94
Llanddona	£ 770.22	898.59	1,026.96	1,155.33	1,412.07	1,668.81	1,925.55	2,310.66	2,695.77
Cwm Cadnant	£ 778.14	907.83	1,037.52	1,167.21	1,426.59	1,685.97	1,945.35	2,334.42	2,723.49
Llanfair Pwllgwyngyll	£ 781.62	911.89	1,042.16	1,172.43	1,432.97	1,693.51	1,954.05	2,344.86	2,735.67
Llanfihangel Ysgeifiog	£ 776.94	906.43	1,035.92	1,165.41	1,424.39	1,683.37	1,942.35	2,330.82	2,719.29
Bodorgan	£ 772.80	901.60	1,030.40	1,159.20	1,416.80	1,674.40	1,932.00	2,318.40	2,704.80
Llangoed	£ 771.00	899.50	1,028.00	1,156.50	1,413.50	1,670.50	1,927.50	2,313.00	2,698.50
Llangristiolus a Cherrig Ceinwen	£ 768.90	897.05	1,025.20	1,153.35	1,409.65	1,665.95	1,922.25	2,306.70	2,691.15
Llanidan	£ 774.78	903.91	1,033.04	1,162.17	1,420.43	1,678.69	1,936.95	2,324.34	2,711.73
Rhosyr	£ 777.90	907.55	1,037.20	1,166.85	1,426.15	1,685.45	1,944.75	2,333.70	2,722.65
Penmynydd	£ 777.54	907.13	1,036.72	1,166.31	1,425.49	1,684.67	1,943.85	2,332.62	2,721.39
Pentraeth	£ 779.28	909.16	1,039.04	1,168.92	1,428.68	1,688.44	1,948.20	2,337.84	2,727.48
Moelfre	£ 772.80	901.60	1,030.40	1,159.20	1,416.80	1,674.40	1,932.00	2,318.40	2,704.80
Llanbadrig	£ 786.36	917.42	1,048.48	1,179.54	1,441.66	1,703.78	1,965.90	2,359.08	2,752.26
Llanddyfnan	£ 769.32	897.54	1,025.76	1,153.98	1,410.42	1,666.86	1,923.30	2,307.96	2,692.62
Llaneilian	£ 774.54	903.63	1,032.72	1,161.81	1,419.99	1,678.17	1,936.35	2,323.62	2,710.89
Llannerch-y-medd	£ 776.40	905.80	1,035.20	1,164.60	1,423.40	1,682.20	1,941.00	2,329.20	2,717.40
Llaneugrad	£ 774.90	904.05	1,033.20	1,162.35	1,420.65	1,678.95	1,937.25	2,324.70	2,712.15
Llanfair Mathafarn Eithaf	£ 779.22	909.09	1,038.96	1,168.83	1,428.57	1,688.31	1,948.05	2,337.66	2,727.27
Cylch y Garn	£ 771.24	899.78	1,028.32	1,156.86	1,413.94	1,671.02	1,928.10	2,313.72	2,699.34
Mechell	£ 771.12	899.64	1,028.16	1,156.68	1,413.72	1,670.76	1,927.80	2,313.36	2,698.92
Rhos-y-bol	£ 770.64	899.08	1,027.52	1,155.96	1,412.84	1,669.72	1,926.60	2,311.92	2,697.24
Aberffraw	£ 777.24	906.78	1,036.32	1,165.86	1,424.94	1,684.02	1,943.10	2,331.72	2,720.34
Bodedern	£ 775.74	905.03	1,034.32	1,163.61	1,422.19	1,680.77	1,939.35	2,327.22	2,715.09
Bodffordd	£ 773.58	902.51	1,031.44	1,160.37	1,418.23	1,676.09	1,933.95	2,320.74	2,707.53
Trearddur	£ 777.06	906.57	1,036.08	1,165.59	1,424.61	1,683.63	1,942.65	2,331.18	2,719.71
Tref Alaw	£ 776.34	905.73	1,035.12	1,164.51	1,423.29	1,682.07	1,940.85	2,329.02	2,717.19
Llanfachraeth	£ 778.32	908.04	1,037.76	1,167.48	1,426.92	1,686.36	1,945.80	2,334.96	2,724.12
Llanfaelog	£ 778.38	908.11	1,037.84	1,167.57	1,427.03	1,686.49	1,945.95	2,335.14	2,724.33
Llanfaethlu	£ 773.58	902.51	1,031.44	1,160.37	1,418.23	1,676.09	1,933.95	2,320.74	2,707.53
Llanfair-yn-Neubwll	£ 775.08	904.26	1,033.44	1,162.62	1,420.98	1,679.34	1,937.70	2,325.24	2,712.78
Y Fali	£ 782.52	912.94	1,043.36	1,173.78	1,434.62	1,695.46	1,956.30	2,347.56	2,738.82
Bryngwran	£ 778.80	908.60	1,038.40	1,168.20	1,427.80	1,687.40	1,947.00	2,336.40	2,725.80
Rhoscolyn	£ 766.68	894.46	1,022.24	1,150.02	1,405.58	1,661.14	1,916.70	2,300.04	2,683.38
Trewalchmai	£ 772.38	901.11	1,029.84	1,158.57	1,416.03	1,673.49	1,930.95	2,317.14	2,703.33

sef y symiau a geir trwy luosi'r symiau yn 8(e) a 8(f) uchod a'r rhif sydd, yn ôl y cyfrannau a nodir yn Adran 5(1) y Ddeddf, yn berthnasol i anheddau a restrir mewn band prisiau arbennig wedi'i rannu â'r rhif sydd yn ôl y cyfrannau hynny'n berthnasol i dai a restrir ym mand prisiau D, a bennir gan y Pwyllgor Gwaith, yn unol ag Adran 36(1) y Ddeddf, yn symiau sydd i'w hystyried ar gyfer y flwyddyn gyda golwg ar y categorïau o anheddau a restrir yn y gwahanol fandiau prisiau.

9. Y dylid nodi, ar gyfer y flwyddyn 2018/19, fod Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru wedi nodi'r symiau a ganlyn mewn praesept a roddwyd i'r Cyngor, yn unol ag Adran 40 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992, ar gyfer pob un o'r categorïau o anheddau a ddangosir isod:-

Awdurdod Praeseptio

Bandiau Prisiau

		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	£	172.08	200.76	229.44	258.12	315.48	372.84	430.20	516.24	602.28

10. Wedi pennu'r cyfanswm ym mhob achos o'r symiau yn 8(ff) a 9 uchod, bod y Cyngor, yn unol ag Adran 30(2) Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992, drwy hyn yn pennu'r symiau a ganlyn ar gyfer y dreth gyngor ar gyfer y flwyddyn 2018/19 ar gyfer pob categori o anheddau a ddangosir isod:-

Bandiau Prisiau

Rhan o Ardal y Cyngor		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Amlwch	£	973.86	1,136.17	1,298.48	1,460.79	1,785.41	2,110.03	2,434.65	2,921.58	3,408.51
Biwmares	£	950.04	1,108.38	1,266.72	1,425.06	1,741.74	2,058.42	2,375.10	2,850.12	3,325.14
Caergybi	£	1,008.7	1,176.91	1,345.04	1,513.17	1,849.43	2,185.69	2,521.95	3,026.34	3,530.73
Llangefni	£	980.88	1,144.36	1,307.84	1,471.32	1,798.28	2,125.24	2,452.20	2,942.64	3,433.08
Porthaethwy	£	974.94	1,137.43	1,299.92	1,462.41	1,787.39	2,112.37	2,437.35	2,924.82	3,412.29
Llanddaniel-fab	£	946.92	1,104.74	1,262.56	1,420.38	1,736.02	2,051.66	2,367.30	2,840.76	3,314.22
Llanddona	£	942.30	1,099.35	1,256.40	1,413.45	1,727.55	2,041.65	2,355.75	2,826.90	3,298.05
Cwm Cadnant	£	950.22	1,108.59	1,266.96	1,425.33	1,742.07	2,058.81	2,375.55	2,850.66	3,325.77
Llanfair Pwllgwyngyll	£	953.70	1,112.65	1,271.60	1,430.55	1,748.45	2,066.35	2,384.25	2,861.10	3,337.95
Llanfihangel Ysgeifiog	£	949.02	1,107.19	1,265.36	1,423.53	1,739.87	2,056.21	2,372.55	2,847.06	3,321.57
Bodorgan	£	944.88	1,102.36	1,259.84	1,417.32	1,732.28	2,047.24	2,362.20	2,834.64	3,307.08
Llangoed	£	943.08	1,100.26	1,257.44	1,414.62	1,728.98	2,043.34	2,357.70	2,829.24	3,300.78
Llangristiolus a Cherrig Ceinwen	£	940.98	1,097.81	1,254.64	1,411.47	1,725.13	2,038.79	2,352.45	2,822.94	3,293.43
Llanidan	£	946.86	1,104.67	1,262.48	1,420.29	1,735.91	2,051.53	2,367.15	2,840.58	3,314.01
Rhosyr	£	949.98	1,108.31	1,266.64	1,424.97	1,741.63	2,058.29	2,374.95	2,849.94	3,324.93
Penmynydd	£	949.62	1,107.89	1,266.16	1,424.43	1,740.97	2,057.51	2,374.05	2,848.86	3,323.67
Pentraeth	£	951.36	1,109.92	1,268.48	1,427.04	1,744.16	2,061.28	2,378.40	2,854.08	3,329.76
Moelfre	£	944.88	1,102.36	1,259.84	1,417.32	1,732.28	2,047.24	2,362.20	2,834.64	3,307.08
Llanbadrig	£	958.44	1,118.18	1,277.92	1,437.66	1,757.14	2,076.62	2,396.10	2,875.32	3,354.54
Llanddyfnan	£	941.40	1,098.30	1,255.20	1,412.10	1,725.90	2,039.70	2,353.50	2,824.20	3,294.90
Llaneilian	£	946.62	1,104.39	1,262.16	1,419.93	1,735.47	2,051.01	2,366.55	2,839.86	3,313.17
Llannerch-y-medd	£	948.48	1,106.56	1,264.64	1,422.72	1,738.88	2,055.04	2,371.20	2,845.44	3,319.68
Llaneugrad	£	946.98	1,104.81	1,262.64	1,420.47	1,736.13	2,051.79	2,367.45	2,840.94	3,314.43
Llanfair Mathafarn Eithaf	£	951.30	1,109.85	1,268.40	1,426.95	1,744.05	2,061.15	2,378.25	2,853.90	3,329.55
Cylch y Garn	£	943.32	1,100.54	1,257.76	1,414.98	1,729.42	2,043.86	2,358.30	2,829.96	3,301.62
Mechell	£	943.20	1,100.40	1,257.60	1,414.80	1,729.20	2,043.60	2,358.00	2,829.60	3,301.20
Rhos-y-bol	£	942.72	1,099.84	1,256.96	1,414.08	1,728.32	2,042.56	2,356.80	2,828.16	3,299.52
Aberffraw	£	949.32	1,107.54	1,265.76	1,423.98	1,740.42	2,056.86	2,373.30	2,847.96	3,322.62
Bodedern	£	947.82	1,105.79	1,263.76	1,421.73	1,737.67	2,053.61	2,369.55	2,843.46	3,317.37
Bodffordd	£	945.66	1,103.27	1,260.88	1,418.49	1,733.71	2,048.93	2,364.15	2,836.98	3,309.81
Trearddur	£	949.14	1,107.33	1,265.52	1,423.71	1,740.09	2,056.47	2,372.85	2,847.42	3,321.99
Tref Alaw	£	948.42	1,106.49	1,264.56	1,422.63	1,738.77	2,054.91	2,371.05	2,845.26	3,319.47
Llanfachraeth	£	950.40	1,108.80	1,267.20	1,425.60	1,742.40	2,059.20	2,376.00	2,851.20	3,326.40
Llanfaelog	£	950.46	1,108.87	1,267.28	1,425.69	1,742.51	2,059.33	2,376.15	2,851.38	3,326.61
Llanfaethlu	£	945.66	1,103.27	1,260.88	1,418.49	1,733.71	2,048.93	2,364.15	2,836.98	3,309.81
Llanfair-yn-Neubwll	£	947.16	1,105.02	1,262.88	1,420.74	1,736.46	2,052.18	2,367.90	2,841.48	3,315.06
Y Fali	£	954.60	1,113.70	1,272.80	1,431.90	1,750.10	2,068.30	2,386.50	2,863.80	3,341.10
Bryngwran	£	950.88	1,109.36	1,267.84	1,426.32	1,743.28	2,060.24	2,377.20	2,852.64	3,328.08
Rhoscolyn	£	938.76	1,095.22	1,251.68	1,408.14	1,721.06	2,033.98	2,346.90	2,816.28	3,285.66
Trewalchmai	£	944.46	1,101.87	1,259.28	1,416.69	1,731.51	2,046.33	2,361.15	2,833.38	3,305.61

CYNGOR SIR YNYS MÔN

ADRODDIAD I:	CYNGOR SIR
DYDDIAD:	28 CHWFROR 2018
PWNC:	RHEOLI'R TRYSORLYS – ADRODDIAD CANOL BLWYDDYN 2017/18
AELOD(AU) PORTFFOLIO:	Y CYNGHORYDD JOHN GRIFFITH
PENNAETH GWASANAETH:	MARC JONES (Est 2601)
AWDUR YR ADRODDIAD: RHIF FFÔN: E-BOST:	GARETH ROBERTS 01248 752675 GarethRoberts@ynysmon.gov.uk
AELODAU LLEOL:	D/b

1. Rhagarweiniad

Aeth yr adroddiad yma i'r Pwyllgor Archwilio ar y 5ed Rhagfyr 2017 ac phenderfynwyd i dderbyn yr adroddiad Rheoli Trysorlys – Canol Blwyddyn am 2017/18, gyda'r argymhelliad i'r Pwyllgor Gwaith, mewn perthynas a chyllido rhan y Cyngor o Raglen Ysgolion 21ain Ganrif, dylid cymryd agwedd ragweithiol i sicrhau fod asedau yn cael eu gwerthu mewn pryd, er mwyn lleihau angen y Cyngor i fenthyca yn ogystal a chostau refeniw yn codi o'r benthyca. Aeth yr adroddiad hon i'r Pwyllgor Gwaith ar 18 Rhagfyr 2017, a phenderfynwyd derbyn yr Adroddiad Canol Blwyddyn ar Reoli'r Trysorlys 2017/18 ac anfon yr adroddiad ymlaen i'r Cyngor Llawn heb unrhyw sylw ychwanegol.

Mae'r Cyngor yn gweithredu cyllideb gytbwys, sy'n golygu'n fras bod arian a godir yn ystod y flwyddyn yn ddigon i dalu am ei wariant. Mae rhan o'r gweithgareddau rheoli trysorlys yn sicrhau bod y llif arian hwn yn cael ei gynllunio'n ddigonol, gydag arian dros ben yn cael ei fuddsoddi mewn gwrth-bartïon risg isel, gan ddarparu hylifedd digonol yn y lle cyntaf cyn ystyried sicrhau'r elw mwyaf posib o'r buddsoddiadau.

Ail briif swyddogaeth y gwasanaeth rheoli'r trysorlys yw cyllido cynlluniau cyfalaf y Cyngor. Mae'r cynlluniau cyfalaf hyn yn rhoi syniad o faint y bydd angen i'r Cyngor gael benthyg, sef, yn y bôn, y cynllunio llif arian tymor hirach i sicrhau bod y Cyngor yn gallu cyflawni ei weithgareddau gwariant cyfalaf. Gall rheoli'r llif arian yn y tymor hirach gynnwys trefnu benthyciadau tymor hir neu dymor byr, neu ddefnyddio gwargedau llif arian tymor hwy, ac ar adegau gellir ailstrwythuro unrhyw ddyledion i gwrdd ag amcanion risg neu amcanion cost y Cyngor.

Yn unol â hynny, diffinnir rheoli trysorlys fel:-

"Rheoli buddsoddiadau a llif arian yr awdurdod lleol, ei drefniadau bancio a thrafodion ar y farchnad arian a'r farchnad gyfalaf; rheolaeth effeithiol o'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r gweithgareddau hynny; a cheisio'r perfformiad gorau posib sy'n gyson â'r risgiau hynny."

2. Cefndir

Mae prif ofynion y Côd fel a ganlyn:-

1. Creu a chynnal Datganiad ar y Polisi Rheoli'r Trysorlys sy'n nodi polisiau ac amcanion gweithgareddau rheoli trysorlys y Cyngor.
2. Creu a chynnal Arferion Rheoli'r Trysorlys sy'n nodi sut bydd y Cyngor yn ceisio cyflawni'r polisiau a'r amcanion hynny.
3. Y Cyngor llawn yn derbyn Datganiad Blynyddol ar y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys, sy'n cynnwys y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol a Pholisi Darpariaeth Isafswm Refeniw ar gyfer y flwyddyn i ddod, Adroddiad Adolygu Canol Blwyddyn (yr adroddiad hwn) ac Adroddiad Blynyddol, sy'n rhoi sylw i weithgareddau a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn flaenorol.
4. Y Cyngor llawn yn dirprwyo cyfrifoldebau am weithredu a monitro'r polisiau ac arferion rheoli'r trysorlys ac am weithredu a gweinyddu penderfyniadau rheoli'r trysorlys.
5. Y Cyngor yn dirprwyo'r gwaith o archwilio'r strategaeth a'r polisiau rheoli'r trysorlys i gorff penodol, sef y Pwyllgor Archwilio yn achos y Cyngor hwn.

Paratowyd yr adroddiad canol blwyddyn hwn yn unol â Chôd Ymarfer CIPFA ar Reoli'r Trysorlys, ac mae'n cynnwys y canlynol:

- Diweddariad economaidd ar gyfer rhan gyntaf blwyddyn ariannol 2017/18;
- Adolygiad o'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol
- Gwariant cyfalaf y Cyngor (dangosyddion darbodus);
- Adolygiad o bortffolio buddsoddi'r Cyngor ar gyfer 2017/18;
- Adolygiad o strategaeth fenthycy'r Cyngor ar gyfer 2017/18;
- Adolygiad o unrhyw aildrefnu dyledion yn ystod 2017/18;
- Crynodeb o weithgaredd ers Chwarter 2;
- Edrych ymlaen i'r flwyddyn nesaf; ac
- Adolygiad o gydymffurfiaeth gyda Therfynau Trysorlys a Darbodus ar gyfer 2017/18.

3 Diweddariad Economaidd

3.1 Cafwyd diweddariad economaidd gan ymgynghorwyr trysorlys y Cyngor yn fuan ar ôl diwedd y chwarter cyntaf, ac fe'i gwelir yn Atodiad 1 .Yn ddiweddar, maent hefyd wedi darparu'r rhagolwg cyfradd llog canlynol: -

	Rhagfyr 2017	Mawrth 2018	Mehefin 2018	Medi 2018	Rhagfyr 2018	Mawrth 2019	Mehefin 2019
Cyfradd Banc (%)	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.50
Cyfradd BBGC 5 mlynedd (%)	1.50	1.60	1.70	1.70	1.80	1.80	1.90
Cyfradd BBGC 10 mlynedd (%)	2.20	2.30	2.30	2.40	2.40	2.50	2.50
Cyfradd BBGC 25 mlynedd (%)	2.90	2.90	3.00	3.00	3.10	3.10	3.20
Cyfradd BBGC 50 mlynedd (%)	2.70	2.70	2.80	2.80	2.90	2.90	3.00

3.2 Yn ddiweddar, mae ymgynghorwyr trysorlys y Cyngor wedi darparu sylwadau ochr yn ochr â'r rhagolygon cyfradd llog uchod. Mae'r sylwadau i'w gweld yn Atodiad 2.

3.3 Mae'r incwm buddsoddi a ragwelir ar hyn o bryd yn unol â'r gyllideb ar gyfer 2017/18.

4 Datganiad ar y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a Diweddariad ar y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol

4.1 Cymeradwywyd y Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys (DSRHT) ar gyfer 2017/18 gan y Cyngor hwn ar 28 Chwefror 2017. Nid oes unrhyw newidiadau polisi i'r DSRHT; mae'r manylion yn yr adroddiad hwn yn diweddarau'r sefyllfa yn wyneb y sefyllfa economaidd ddiweddaraf a'r newidiadau cyllidebol a gymeradwywyd eisoes.

5. Sefyllfa Gyfalaf y Cyngor (Dangosyddion Darbodus)

5.1 Mae'r rhan hon o'r adroddiad wedi'i strwythuro i roi diweddariad ar:-

- Cynlluniau gwariant cyfalaf y Cyngor;
- Sut mae'r cynlluniau hyn yn cael eu hariannu;
- Effaith y newidiadau yn y cynlluniau gwariant cyfalaf ar y dangosyddion darbodus a'r angen sylfaenol i fenthycy; a
- Cydymffurfiaeth â'r terfynau sydd mewn grym ar gyfer gweithgarwch benthycy.

5.2 Dangosydd Darbodus ar gyfer Gwariant Cyfalaf

Mae'r tabl hwn yn dangos yr amcangyfrifon diwygiedig ar gyfer gwariant cyfalaf o gymharu â'r gyllideb gyfalaf.

Gwariant Cyfalaf	Amcangyfrif Gwreiddiol 2017/18 £'000	Sefyllfa ar 30 Medi 2017 £'000	Amcangyfrif Cyfredol 2017/18 £'000
Cronfa'r Cyngor	38,510	7,430	22,020
CRT	12,870	4,220	11,490
Cyfanswm	51,380	11,650	33,510

5.2.1 Mae'r amcangyfrif cyfredol ar gyfer gwariant cyfalaf y tu ôl i'r amcangyfrif gwreiddiol, a hynny'n bennaf oherwydd oedi gyda'r Cynllun Priffyrdd Newydd i Wylfa tan y flwyddyn ariannol nesaf ac oherwydd bod Cynllun Isadeiledd Strategol Caergybi yn dal i ddisgwyl cyllid gan Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru ac am na ragwelir y bydd unrhyw wariant cyfalaf sylweddol yn y flwyddyn ariannol hon. Darperir dadansoddiad llawn o'r gwariant cyfalaf arfaethedig ar gyfer 2017/18 yn yr Adroddiad Monitro'r Gyllideb Gyfalaf, a gyflwynir i'r Pwyllgor Gwaith ar 27 Tachwedd 2017.

5.3 Newidiadau i Ariannu'r Rhaglen Gyfalaf

5.3.1 Nid oes unrhyw newidiadau sylweddol i ariannu'r rhaglen gyfalaf i'w hadrodd arnynt ar hyn o bryd.

5.3.2 Mae'r tabl isod yn dwyn ynghyd brif elfennau strategaeth y cynlluniau gwariant cyfalaf (uchod), gan amlygu trefniadau ariannu gwreiddiol y rhaglen gyfalaf, a threfniadau ariannu disgwylidiedig y gwariant cyfalaf hwn. Mae elfen fenthycy'r tabl yn cynyddu dyled sylfaenol y Cyngor trwy'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC), er y bydd hyn yn cael ei ostwng yn rhannol gan gostau referniw ar gyfer ad-dalu'r ddyled (y Ddarpariaeth Isafswm Referniw). Efallai yr ychwanegir at yr angen hwn i gael benthycy yn sgil dyled sy'n aeddfedu a gofynion trysorlys eraill.

Cyllido Cyfalaf	2017/18 Amcangyfrif Gwreiddiol £'000	2017/18 Amcangyfrif Diwygiedig £'000
Grantiau Cyfalaf	23,610	11,360
Derbyniadau Cyfalaf	2,870	3,100
O'r Arian Wrth Gefn	750	460
Cyfraniad Referniw	10,210	8,920
Benthycy â Chymorth	3,510	2,090
Benthycy Heb Gymorth	8,870	6,580
Benthyciad	1,000	1,000
Tanwariant o 2016/17	560	0
Cyfanswm	51,380	33,510

5.4. Newidiadau i'r Dangosyddion Darbodus ar gyfer y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC), y Ddyled Allanol a'r Terfyn Gweithredol.

5.4.1 Mae'r tabl isod y dangos y GCC, sef yr angen allanol sylfaenol i fenthycy at ddibenion cyfalaf. Mae hefyd yn dangos y sefyllfa ddyled a ddisgwylir dros y cyfnod. Gelwir hyn y Terfyn Gweithredol.

5.4.2 Dangosydd Darbodus – Gofyniad Cyllido Cyfalaf

5.4.2.1 Rydym ar hyn o bryd ychydig yn is na'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf a ragwelwyd yn wreiddiol oherwydd y tanwariant a ragwelir ar Raglen Ysgolion yr Unfed Ganrif ar Hugain, sy'n golygu y bydd llai o fenthycy yn 2017/18.

5.4.3 Dangosydd Darbodus – Dyled Allanol / y Terfyn Gweithredol

	Amcangyfrif Gwreiddiol 2017/18 £000	Amcangyfrif Diwygiedig 2017/18 £000
<i>Dangosydd Darbodus – Gofyniad Cyllido Cyfalaf</i>		
GCC – Cronfa'r Cyngor	100,080	96,370
GCC – CRT	41,650	41,650
Cyfanswm GCC	141,730	138,060
Symudiad net yn y GCC	7,720	4,010

	Amcangyfrif Gwreiddiol 2017/18 £000	Amcangyfrif o'r Sefyllfa Fenthyca 2017/18 £000	Swm o fewn Y Ffin £000
Dangosydd Darbodus – Dyled Allanol / y Terfyn Gweithredol			
Benthyca	162,000	118,010	43,990
Rhwymedigaethau tymor hir eraill	3,000	Dim	3,000
Cyfanswm y ddyled ar 31 Mawrth	165,000	118,010	46,990

5.5 Cyfyngiadau ar Weithgareddau Benthyca

5.5.1 Y dull rheoli allweddol cyntaf ar gyfer gweithgareddau trysorlys yw dangosydd darbodus i sicrhau, dros y tymor canol, na fydd benthyca net (benthyciadau llai buddsoddiadau) ond yn cael ei wneud at ddibenion cyfalaf. Ni ddylai benthyciadau allanol gros, ac eithrio yn y tymor byr, fod yn fwy na chyfanswm y GCC yn y flwyddyn flaenorol ynghyd ag unrhyw GCC ychwanegol yr amcangyfrifir y bydd ei angen ar gyfer 2017/18 a'r ddwy flynedd ariannol ddilynol. Mae hyn yn caniatáu rhywfaint o hyblygrwydd ar gyfer benthyca cynnar ar raddfa gyfyngedig yn y blynyddoedd i ddod. Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo polisi o fenthyca cyn i'r angen godi a glynir wrth y polisi hwnnw os gwelir bod hynny'n ddarbodus.

	Amcangyfrif Gwreiddiol 2017/18 £000	Sefyllfa GCC ar 30 Medi 2017 £000	Amcangyfrif Diwygiedig 2017/18 £000
Benthyca gros	141,730	111,430	138,060
Yn ogystal â rhwymedigaethau tymor hir eraill	Dim	Dim	Dim
Benthyca gros	141,730	111,430	138,060
GCC (sefyllfa diwedd blwyddyn)	141,730	n / a	138,060

5.5.2 Ni ragwelir y bydd unrhyw anawsterau o ran cydymffurfio â'r dangosydd darbodus eleni.

5.5.3 Mae dangosydd darbodus pellach yn rheoli'r lefel fenthyca gyffredinol. Hwn yw'r Terfyn Awdurdodedig ac ni chaniateir cymryd benthyg mwy na'r swm hwn. Aelodau sy'n pennu a diwygio'r terfyn hwn, sef £170m ar hyn o bryd. Mae'n adlewyrchu faint o arian y gallwn fforddio ei fenthyca yn y tymor byr, er na fyddai'n ddymunol gwneud hynny, ond nid yw'n gynaliadwy yn y tymor hirach. Hwn yw'r uchafswm y disgwylir y bydd angen ei fenthyca, gyda pheth hyblygrwydd ar gyfer symudiadau annisgwyl. Hwn yw'r terfyn statudol a bennir o dan adran 3(1) Deddf Llywodraeth Leol 2003.

Terfyn awdurdodedig ar gyfer dyled allanol	Dangosydd Gwreiddiol 2017/18	Y Sefyllfa fenthyca Gyffredol ar 30 Medi 2017 £'000
Benthyca	167,000	111,430
Rhwymedigaethau tymor hir eraill	3,000	Dim
Cyfanswm	170,000	111,430

6. Portffolio Buddsoddi 2017/18

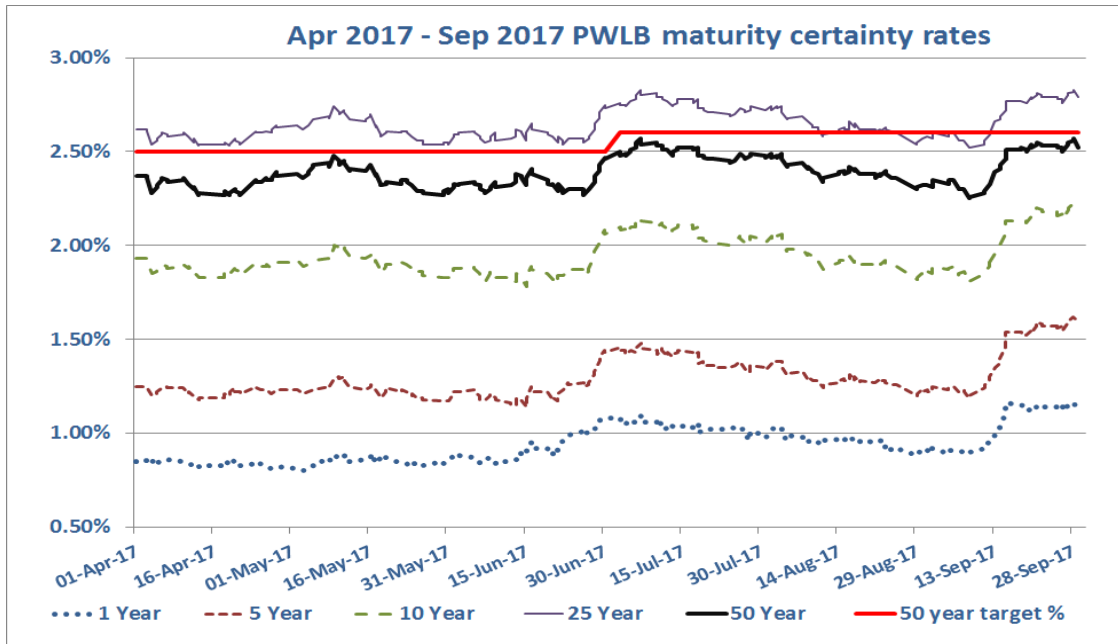
6.1 Yn unol â'r Côd, blaenoriaeth y Cyngor yw sicrhau diogelwch cyfalaf a hylifedd, a chael lefel briodol o elw ar ei fuddsoddiadau sy'n gyson ag archwaeth risg y Cyngor. Fel y nodir yn Adran 3, mae'n farchnad fuddsoddi anodd iawn o ran cael y cyfraddau llog a welwyd yn gyffredin yn y degawdau blaenorol gan fod y cyfraddau yn isel iawn ar hyn o bryd ac yn gyson â'r gyfradd banc sylfaenol, sef 0.25%. Mae'r posibilrwydd parhaus o argyfwng dyled sofran ym mharth yr Ewro, ynghyd â'r risgiau eraill a allai gael effaith ar statws credyd y banciau yn ein hannog i ddilyn strategaeth risg isel a thymor byr. O ystyried yr amgylchedd risg hwn a'r ffaith y bydd cynnydd yn y gyfradd sylfaenol yn debygol o ddigwydd yn raddol ac yn annhebygol o ddychwelyd i'r lefelau a welwyd yn y gorffennol, mae'r incwm a geir o fuddsoddiadau yn debygol o barhau i fod yn isel.

- 6.2** Ar 30 Medi 2017 roedd gan y Cyngor £9.4 miliwn o fuddsoddiadau (£13.3m ar 31 Mawrth 2017) a'r elw a gafwyd o'r portffolio o fuddsoddiadau yn chwe mis cyntaf y flwyddyn oedd 0.15%. Mae rhestr lawn o fuddsoddiadau a oedd gan y Cyngor ar 30 Medi 2017 i'w gweld yn Atodiad 4. Gellir gweld crynodeb o'r buddsoddiadau a'r cyfraddau yn Atodiad 3.
- 6.3** Ni fuddsoddwyd mwy na'r terfynau a gymeradwyir yn y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn ystod chwe mis cyntaf 2017/18.
- 6.4** Yr incwm y mae'r Cyngor wedi cyllidebu y bydd yn ei dderbyn o'i fuddsoddiadau yn 2017/18 yw £0.015m ac mae'r perfformiad dros y flwyddyn hyd yma yn uwch na'r gyllideb a broffiliwyd, gyda £0.013m wedi ei dderbyn hyd at ddiwedd Chwarter 2.
- 6.5** Mae'r meini prawf ar gyfer buddsoddiadau gyda gwrthbartïon a gymeradwywyd yn y DSRhT yn cwrdd â gofynion y swyddogaeth rheoli trysorlys.
- 6.6** Yn ystod chwe mis cyntaf 2017/18, aeddfedodd buddsoddiad tymor penodol gyda Bwrdeistref Barking a Dagenham yn Llundain am £5m ar 22 Mai 2017. Cafodd y buddsoddiad ei alw'n ôl a'r roi yn un o'n cyfrifon galw.
- 6.7** Meini prawf ar gyfer Buddsoddi gyda Gwrth-bartïon – mae'r meini prawf ar gyfer dewis gwrth-bartïon a gymeradwywyd yn y DSRhT yn bodloni gofynion y swyddogaeth rheoli'r trysorlys.

7 Benthycia

- 7.1** Y gofyniad cyllido cyfalaf a ragwelir (GCC) ar gyfer 2016/17 yw £138.1m. Mae'r GCC yn dynodi angen sylfaenol y Cyngor i fenthycia at ddibenion cyfalaf. Os bydd y GCC yn gadarnhaol, gall y Cyngor fenthyg gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus neu'r farchnad (benthycia allanol) neu o falansau mewnol ar sail dros dro (benthycia mewnol). Mae'r cydbwysedd rhwng benthyciadau allanol a benthyciadau mewnol yn cael ei yrru'n gyffredinol gan gyflwr y farchnad. Rhagwelir y bydd y Cyngor wedi benthycia £118.0m ar ddiwedd y flwyddyn ac y bydd wedi defnyddio £20.1m o gronfeydd llif arian yn lle benthycia. Mae hon yn ffordd ddoeth a chost-effeithiol o weithredu yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni, ond bydd angen monitro'r sefyllfa'n barhaus os bydd yr enillion o giltiau yn uwch nag a ragwelwyd.
- 7.2** Ni chymerwyd unrhyw fenthyciadau yn ystod hanner cyntaf y flwyddyn ariannol hon. Fodd bynnag, rhagwelir y bydd angen benthycia yn ystod ail hanner y flwyddyn ariannol.
- 7.3** Yn ystod chwe mis cyntaf y flwyddyn ariannol, aeddfedodd dau Fenthyciad Tymor Hir gwahanol gyda'r BBGC. Aeddfedodd y benthyciad cyntaf am £2.5m ar 06/06/17, a'r gyfradd llog ar y benthyciad hwn oedd 3.25%. Aeddfedodd yr ail fenthyciad am £3.0m ar 17/07/17, a'r gyfradd llog ar y benthyciad hwn oedd 10.375%. Gwnaed yr ad-daliadau hyn o'r balansau arian cyfredol ac ni chymerwyd unrhyw fenthyciadau newydd i ariannu'r ad-daliad.
- 7.4** Mae'r graff a'r tabl isod yn dangos y symudiad yng nghyfraddau sicrwydd BBGC am chwe mis cyntaf y flwyddyn hyd yma. Rydym yn defnyddio'r wybodaeth yn y graff i gynorthwyo gydag unrhyw fenthyciadau yn y dyfodol. Er bod y cyfraddau wedi dechrau cynyddu'n ddiweddar, 'rydym yn dal i beidio cymryd benthyciadau tymor hir. Byddwn yn cymryd benthyciadau tymor byr i sicrhau bod gennym ddigon o arian parod a byddwn yn cadw llygad ar y sefyllfa ac yn cymryd cyngor gan ein ymgynghorwyr Trysorlys:-

Cyfraddau sicrwydd BBGC 1 Ebrill 2017 hyd at 30 Medi 2017

8. Aildrefnu Dyledion

8.1 Mae'r cyfleoedd i aildrefnu dyledion wedi bod yn brin iawn yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni o ystyried strwythur cyfraddau llog ac yn dilyn y cynnydd yn y gorswm a ychwanegwyd at elw o giliau sydd wedi effeithio ar gyfraddau benthyca newydd BBGC ers mis Hydref 2010. Felly, nid oes unrhyw ddyledion wedi eu haildrefnu hyd yma yn y flwyddyn ariannol hon.

9. Gweithgaredd ers y Chwarter

9.1 Ers i Chwarter 2 ddod i ben, mae'r awdurdod wedi trefnu i fenthyca £5m o Gronfa Bensiwn Tyne and Wear yn South Shields. Bydd y benthyciad yn digwydd o 20/10/17 hyd at 19/01/18 ar gyfradd o 0.33%. Mae'r penderfyniad hwn yn unol â'n strategaeth fenthyca, sef benthyca tymor hirach dim ond pan ydym angen yr arian yn hytrach na benthyca dim ond i fanteisio ar gyfraddau benthyca isel, a hynny oherwydd bod y gost o wneud hynny'n rhy uchel (y gwahaniaeth rhwng y llog a delir a'r elw ar fuddsoddiadau).

10. Cynlluniau ar gyfer y flwyddyn nesaf

10.1 Yn ei gyfarfod nesaf ym mis Chwefror, bydd y Pwyllgor hwn yn ystyried y cynlluniau ar gyfer benthyca am y flwyddyn ariannol nesaf. Y cynllun cychwynnol ar gyfer 2018/19, fel yr amlinellir yn y Strategaeth Gyfalaf a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 30 Hydref 2017 yw: -

- defnyddio'r swm sydd ei angen o'r dyraniad benthyca â chymorth cyffredinol o £2.192m sydd ar gael, a £2.558m o fenthyca â chymorth penodol ar gyfer rhaglen ysgolion yr unfed ganrif ar hugain; a
- £3.433m o fenthyciadau digymorth ar gyfer rhaglen ysgolion yr unfed ganrif ar hugain;

11. Diweddariadau ychwanegol

11.1 **Codau Diwygiedig CIPFA** – Mae'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth, (CIPFA), ar hyn o bryd yn cynnal ymarferiad i ymgynghori ag awdurdodau lleol ar ddiwygio'r Côt Rheoli'r Trysorlys a Nodiadau Cyfarwyddyd Traws-sectoraidd, a'r Côt Darbodus. Mae CIPFA yn anelu at gyhoeddi'r codau diwygiedig yn ystod mis Tachwedd. Un mater penodol sy'n cael sylw yn yr ymarfer hwn yw sut i ddelio â buddsoddiadau awdurdodau lleol nad ydynt yn fuddsoddiadau o fath trysorlys e.e. trwy fuddsoddi mewn prynu eiddo er mwyn cynhyrchu incwm i'r awdurdod ar lefel sy'n llawer uwch nag y gellir ei gyflawni gyda buddsoddiadau trysorlys. Mae swyddogion yn monitro datblygiadau a byddant yn adrodd i aelodau pan fydd y codau newydd wedi eu cytuno a'u cyhoeddi ac ar eu heffaith debygol ar yr awdurdod hwn.

11.2 MIFID II – Mae'r UE bellach wedi gosod dyddiad cau o 3 Ionawr 2018 ar gyfer cyflwyno rheoliadau o dan MIFID II. O'r dyddiad hwnnw bydd y rheoliadau hyn yn llywodraethu'r berthynas rhwng sefydliadau ariannol sy'n cymryd a rhoi benthyg ac awdurdodau lleol. Mae dau opsiwn ar gael i'r Cyngor, naill ai dewis symud i fyny i statws proffesiynol, neu aros fel cleientiaid manwerthu. Os yw'r awdurdod yn penderfynu dewis symud i fyny i statws proffesiynol, byddai hyn yn caniatáu mynediad i fuddsoddiadau yn y farchnad arian, a ganiateir o dan y strategaeth. Fodd bynnag, o dan y statws hwn, mae gan y Cyngor lai o ddiogelwch ar gyfer ei fuddsoddiadau Rheoli Trysorlys. Os am symud i fyny, mae'n rhaid i'r Cyngor hefyd sicrhau bod ganddo £10m yn ei bortffolio buddsoddi ar rhyw bwynt yn ystod y flwyddyn a byddai'n rhaid iddo gyflawni nifer benodol o drafodion bob chwarter fel isafswm. Os yw'r Cyngor am aros fel cleientiaid manwerthu, gall barhau i gael mynediad at yr holl fathau o fuddsoddiadau sydd ar gael iddo ar hyn o bryd, megis cyfrifon galw, ond ni fyddai'n gallu cael mynediad i farchnadoedd arian. Yn dilyn trafodaeth gyda Cyngorwyr Rheoli Trysorlys y Cyngor, gall y Cyngor gyrraedd y meini prawf sydd eu hangen ar gyfer statws proffesiynol ac felly maent wedi cymryd y penderfyniad i optio am y statws proffesiynol.

12. Argymhellion

12.1 Ystyried cynnwys yr adroddiad.

Diweddariad ar yr Economiddd hyd yma a'r rhagolygiad/ Economic Update

1. United Kingdom (UK)

After the UK economy surprised on the upside with strong growth in 2016, growth in 2017 has been disappointingly weak; quarter 1 came in at only +0.3% (+1.7% y/y) and quarter 2 was +0.3% (+1.5% y/y) which meant that growth in the first half of 2017 was the slowest for the first half of any year since 2012. . The main reason for this has been the sharp increase in inflation, caused by the devaluation of sterling after the referendum, feeding increases in the cost of imports into the economy. This has caused, in turn, a reduction in consumer disposable income and spending power and so the services sector of the economy, accounting for around 75% of GDP, has seen weak growth as consumers cut back on their expenditure. However, more recently there have been encouraging statistics from the manufacturing sector which is seeing strong growth, particularly as a result of increased demand for exports. It has helped that growth in the EU, our main trading partner, has improved significantly over the last year. However, this sector only accounts for around 11% of GDP so expansion in this sector will have a much more muted effect on the average total GDP growth figure for the UK economy as a whole.

The Monetary Policy Committee (MPC) meeting of 14 September 2017 surprised markets and forecasters by suddenly switching to a much more aggressive tone in terms of its words around warning that Bank Rate will need to rise. The Bank of England Inflation Reports during 2017 have clearly flagged up that they expected CPI inflation to peak at just under 3% in 2017, before falling back to near to its target rate of 2% in two years time. Inflation actually came in at 2.9% in August, (this data was released on 12 September), and so the Bank revised its forecast for the peak to over 3% at the 14 September meeting MPC. This marginal revision can hardly justify why the MPC became so aggressive with its wording; rather, the focus was on an emerging view that with unemployment falling to only 4.3%, the lowest level since 1975, and improvements in productivity being so weak, that the amount of spare capacity in the economy was significantly diminishing towards a point at which they now needed to take action. In addition, the MPC took a more tolerant view of low wage inflation as this now looks like a common factor in nearly all western economies as a result of increasing globalisation. This effectively means that the UK labour faces competition from overseas labour e.g. in outsourcing work to third world countries, and this therefore depresses the negotiating power of UK labour. However, the Bank was also concerned that the withdrawal of the UK from the EU would effectively lead to a decrease in such globalisation pressures in the UK, and so would be inflationary over the next few years.

It therefore looks very likely that the MPC will increase Bank Rate to 0.5% in November or, if not, in February 2018. The big question after that will be whether this will be a one off increase or the start of a slow, but regular, increase in Bank Rate. As at the start of October, short sterling rates are indicating that financial markets do not expect a second increase until May 2018 with a third increase in November 2019. However, some forecasters are flagging up that they expect growth to improve significantly in 2017 and into 2018, as the fall in inflation will bring to an end the negative impact on consumer spending power while a strong export performance will compensate for weak services sector growth. If this scenario were to materialise, then the MPC would have added reason to embark on a series of slow but gradual increases in Bank Rate during 2018. While there is so much uncertainty around the Brexit negotiations, consumer confidence, and business confidence to spend on investing, it is far too early to be confident about how the next two years will pan out.

2. European Union (EU)

Economic growth in the EU, (the UK's biggest trading partner), has been lack lustre for several years after the financial crisis despite the ECB eventually cutting its main rate to -0.4% and embarking on a massive programme of QE. However, growth picked up in 2016 and now looks to have gathered ongoing substantial strength and momentum thanks to this stimulus. GDP growth was 0.5% in quarter 1 (2.0% y/y) and 0.6% in quarter 2 (2.3% y/y). However, despite providing massive monetary stimulus, the European Central Bank is still struggling to get inflation up to its 2% target and in August inflation was 1.5%. It is therefore unlikely to start on an upswing in rates until possibly 2019.

3. United States of America (USA)

Growth in the American economy has been volatile in 2015 and 2016. 2017 is following that path again with quarter 1 coming in at only 1.2% but quarter 2 rebounding to 3.1%, resulting in an overall annualised figure of 2.1% for the first half year. Unemployment in the US has also fallen to the lowest level for many years, reaching 4.4%, while wage inflation pressures, and inflationary pressures in general, have been building. The Fed has started on a gradual upswing in rates with three increases since December 2016; and there could be one more rate rise in 2017 which would then lift the central rate to 1.25 – 1.50%. There could then be another four more increases in 2018. At its June meeting, the Fed strongly hinted that it would soon begin to unwind its \$4.5 trillion balance sheet holdings of bonds and mortgage backed securities by reducing its reinvestment of maturing holdings.

4. China

Chinese economic growth has been weakening over successive years, despite repeated rounds of central bank stimulus; medium term risks are increasing. Major progress still needs to be made to eliminate excess industrial capacity and the stock of unsold property, and to address the level of non-performing loans in the banking and credit systems.

5. Japan

Japan is struggling to stimulate consistent significant growth and to get inflation up to its target of 2%, despite huge monetary and fiscal stimulus. It is also making little progress on fundamental reform of the economy.

Sylwadau ar y rhagolygon diweddaraf ar raddfeydd llog/Commentary on the latest interest rates forecasts

Capita Asset Services undertook its last review of interest rate forecasts on 9 August after the quarterly Bank of England Inflation Report. There was no change in MPC policy at that meeting. However, the MPC meeting of 14 September revealed a sharp change in sentiment whereby a majority of MPC members said they would be voting for an increase in Bank Rate “over the coming months”. It is therefore possible that there will be an increase to 0.5% at the November MPC meeting. If that happens, the question will then be as to whether the MPC will stop at just withdrawing the emergency Bank Rate cut of 0.25% in August 2016, after the result of the EU withdrawal referendum, or whether they will embark on a series of further increases in Bank Rate during 2018. The overall balance of risks to economic recovery in the UK is currently to the downside but huge variables over the coming few years include just what final form Brexit will take, when finally agreed with the EU, and when.

Downside risks to current forecasts for UK gilt yields and PWLB rates currently include:

- UK economic growth and increases in inflation are weaker than we currently anticipate.
- Weak growth or recession in the UK’s main trading partners - the EU and US.
- Geopolitical risks in Europe, the Middle East and Asia, which could lead to increasing safe haven flows.
- A resurgence of the Eurozone sovereign debt crisis.
- Weak capitalisation of some European banks.
- Monetary policy action failing to stimulate sustainable growth and to get inflation up consistently to around monetary policy target levels.

The potential for upside risks to current forecasts for UK gilt yields and PWLB rates, especially for longer term PWLB rates include: -

- The pace and timing of increases in the Fed. Funds Rate causing a fundamental reassessment by investors of the relative risks of holding bonds as opposed to equities and leading to a major flight from bonds to equities.
- UK inflation returning to significantly higher levels causing an increase in the inflation premium inherent to gilt yields.

Crynodeb Benthycyca a Buddsoddi – Chwarteroedd 1 a 2 2017/18
Borrowing and Investment Summary – Quarters 1 and 2 2017/18

	30 Medi / Sept 2017		30 Mehefin / June 2017	
	£m	% (paid on borrowing and received on investment)	£m	% (paid on borrowing and received on investment)
Benthycyca – graddfa sefydlog Borrowing – fixed rate	111.4	5.15	114.4	5.29
Benthycyca – graddfa amrywiol Borrowing – variable rate	Dim / Nil	d/b / n/a	Dim / Nil	d/b / n/a
Adneuon – galw hyd at 30 diwrnod Deposits – Call to 30 days	9.4	0.15	15.7	0.14
Adneuon – Tymor sefydlog < 1 bl. Deposits – Fixed Term < 1 year	Dim / Nil	d/b / n/a	Dim / Nil	d/b / n/a
Adneuon – Tymor sefydlog 1 bl. + Deposits – Fixed Term 1 year +	Dim / Nil	d/b / n/a	Dim / Nil	d/b / n/a
Cyfanswm Adneuon Total Deposits	9.4	0.15	15.7	0.14
Cyfartaledd Adneuon yn y Chwarter Highest Deposits in the Quarter	19.0	d/b / n/a	26.0	d/b / n/a
Cyfartaledd Adneuon yn y Chwarter Lowest Deposits in the Quarter	8.8	d/b / n/a	13.3	d/b / n/a
Cyfartaledd Adneuon yn y Chwarter Average Deposits in the Quarter	17.6	0.16	20.8	0.16

Ni dorwyd unrhyw un o'r dangosyddion trysorlys yn ystod hanner cyntaf y flwyddyn.
None of the treasury indicators were breached during the first half of the year.

Graddfeydd Credyd Gwrthbartion buddsoddi a'r adneuron a ddelir gyda phob un ar 30 Medi 2017*
Credit ratings of investment counterparties and deposits held with each as at 30 September 2017*

Grŵp Bancio/ Banking Group	Sefydliad/ Institution	Adneuron / Deposit £'000	Hyd (Galw tymor sefydlog) / Duration (Call / Fixed Term**)	Cyfnod (O/I)/ Period (From / To)	Graddfa Dychweliad/ Rate of Return %	Graddfa Tymor Hir Fitch Long Term Rating	Graddfa Tymor Byr Fitch Short Term Rating	Graddfa Tymor Hir Moody's Long Term Rating	Graddfa Tymor Byr Moody's Short Term Rating	Graddfa Tymor Hir Standard & Poor's (S&P) Long Term Rating	Graddfa Tymor Byr Standard & Poor's (S&P) Short Term Rating	Lliw Sector/Hyd Awgrymiedig/ Sector Colour / Suggested Duration
Lloyds Banking Group plc	Bank of Scotland plc	1,591	Galw/ Call	n/a	0.15	A+	F1	Aa3	P-1	A	A-1	Coch - 6 mis / Red - 6 months
Santander Group plc	Santander UK plc	7,457	Galw/ Call	n/a	0.15	A	F1	Aa3	P-1	A	A-1	Coch - 6 mis / Red - 6 months
The Royal Bank of Scotland Group plc	The Royal Bank of Scotland plc	2	Galw/ Call	n/a	0.10	BBB+	F2	A2	P-1	BBB+	A-2	Glas - 12 mis / Blue - 12 months
National Westminster Bank Ltd	National Westminster Bank Ltd Cash Manager A/c	334	Galw/Call	n/a	0.01	BBB+	F2	A2	P-1	BBB+	A-2	Glas - 12 mis/ Blue - 12 months

Tudalen 214

* Ceir y Rhestr Benthycu Cymeradwyedig yn Atodiad 6 o'r Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys 2017/18/Strategaeth Buddsoddi Blynnyddol/The Approved Lending List can be found at Appendix 6 of the 2017/18 Treasury Management Strategy Statement / Annual Investment Strategy

** Sef tymor ar pwnt y buddsoddi/Being term at the point of investment.

Approved countries for investments

Based upon lowest available sovereign credit rating

AAA

- Australia
- Canada
- Denmark
- Germany
- Luxembourg
- Netherlands
- Norway
- Singapore
- Sweden
- Switzerland

AA+

- Finland
- Hong Kong
- U.S.A.

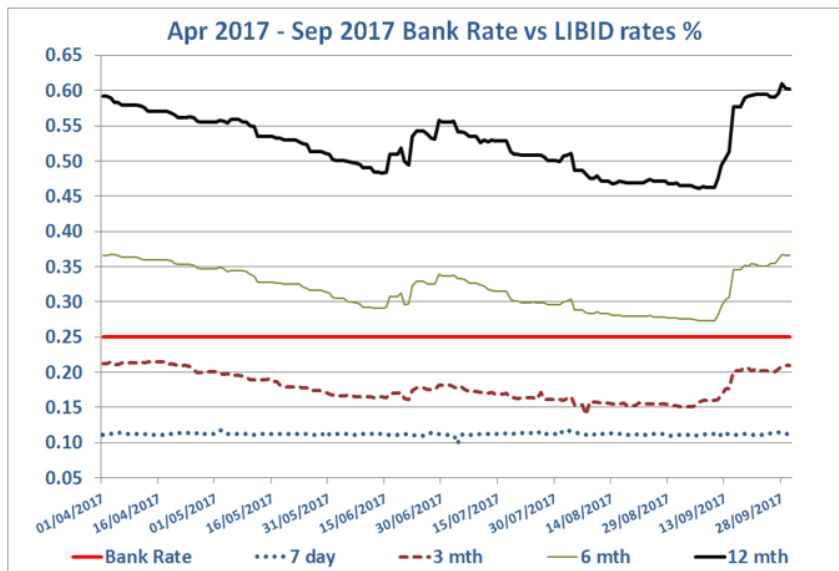
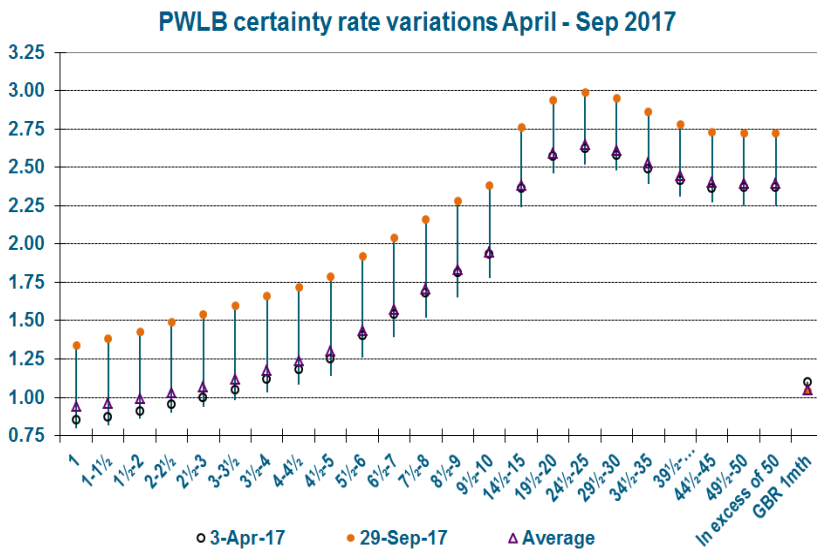
AA

- Abu Dhabi (UAE)
- France
- U.K.

AA-

- Belgium
- Qatar

Graffiau Ychwanegol / Additional Graphs

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	Y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Sir
DYDDIAD:	29 Ionawr a 28 Chwefror 2018
TEITL YR ADRODDIAD:	Newidiadau i Gyfansoddiad y Cyngor - Dirprwyo i'r Pennaeth Gwasanaeth (Tai)
ADRODDIAD GAN:	Lynn Ball - Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro 01248 752586 / lbxc@ynysmon.gov.uk
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Diwygio Cyfansoddiad y Cyngor er mwyn hwyluso menter tai newydd

1. CEFNDIR

- 1.1 Mae'r Cyngor yn bwriadu caffael tai cymdeithasol ychwanegol trwy becynnau dylunio ac adeiladu. Derbyniwyd a chymeradwywyd adroddiad i'r perwyl hwn gan y Pwyllgor Gwaith ar 18 Rhagfyr 2017. (Gweler **Atodiad A** sydd ynghlwm am gopi o'r adroddiad i'r Pwyllgor Gwaith a chofnod o'r penderfyniad)
- 1.2 Ar dudalen 5 yr adroddiad yn **Atodiad A** tynnwyd sylw at y ffaith, er mwyn hwyluso'r fenter arfaethedig hon, y byddai'n ddymunol diwygio Cynllun Dirprwyo'r Cyngor trwy ymestyn y pwerau sydd ar gael i'r Pennaeth Gwasanaeth (Tai).

2. NEWIDIADAU I'R CYFANSODDIAD

- 2.1 Er mwyn diwygio'r Cyfansoddiad, mae'n rhaid i'r Cyngor llawn fabwysiadu'r gwelliannau a awgrymir; ar ôl i'r Pwyllgor Gwaith fod wedi cael cyfle'n gyntaf i fynegi barn.
- 2.2 Mae **Atodiad B** sydd ynghlwm yn cynnwys y Cynllun Dirprwyo cyfredol i'r Pennaeth Gwasanaeth (Tai), gyda'r newid y bwriedir ei wneud i baragraff 3.5.3.12.2 ynghyd â pharagraffau ychwanegol sy'n dechrau yn 3.5.3.12.46.

3. **RHESYMAU**

- 3.1 Ar hyn o bryd, mae swyddogaethau i gaffael a chael gwared ar dir / eiddo wedi'i ddirprwyo i'r Pennaeth Gwasanaeth (Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo) o dan y Cynllun Dirprwyo a'r Cynllun Rheoli Asedau.
- 3.2 Fodd bynnag, nid yw'r pwerau hynny yn ymestyn i dai cymdeithasol a'r Cyfrif Refeniw Tai. Mae hyn yn golygu bod angen i'r Pennaeth Gwasanaeth (Tai) gael awdurdod dirprwyedig tebyg er mwyn hwyluso'r fenter a fabwysiadwyd ar 18 Rhagfyr 2017. Mae'r newidiadau a gynigir yn **ATODIAD B** wedi'u cynllunio i'r perwyl hwnnw.

4. **ARGYMHELLION**

- 4.1 Bod y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo'r diwygiadau arfaethedig a nodir yn **Atodiad B** ac yn cymeradwyo'r fath newidiadau i'r Cyngor llawn.
- 4.2 Bod y Cyngor llawn yn cymeradwyo'r newidiadau a awgrymir yn **Atodiad B** ac yn awdurdodi'r Swyddog Monitro i wneud y newidiadau angenrheidiol sy'n codi ohono.

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Gwaith
Dyddiad:	18fed o Ragfyr 2017
Pwnc:	Datblygu Tai Cyngor Newydd drwy Becyn Dylunio ac Adeiladu gan Ddatblygwr sydd berchen Tir
Aelod(au) Portffolio:	Y Cyngorydd Alun Mummery
Pennaeth Gwasanaeth:	Shan Lloyd Williams
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	Ned Michael, Rheolwr Busnes Tai
Aelodau Lleol:	Yn berthnasol i'r holl Aelodau Etholedig

A – Argymhelliad/Argymhellion a rheswm/rhesymau
<p>Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith ar y 18fed o Ragfyr yn cymeradwyo:-</p> <p>Prynu tai Cyngor newydd wedi eu hadeiladu gan ddatblygwyr preifat drwy becynnau dylunio ac adeiladu ar diroedd sydd ym mherchnogaeth datblygwyr preifat.</p> <p>Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymhell i'r Cyngor llawn bod Cynllun Hawliau Dirprwyol y Cyngor i'r Pennaeth Gwasanaethau Tai yn cael ei addasu i adlewyrchu'r hawliau ychwanegol byddai eu hangen i weithredu trosglwyddiadau o'r math hyn.</p> <p><u>Cefndir</u></p> <p>Mae prynu tai newydd wedi eu hadeiladu gan ddatblygwyr preifat drwy becynnau dylunio ac adeiladu yn cael ei gydnabod gan Lywodraeth Cymru fel dull derbyniol tuag at ddatblygu tai cymdeithasol newydd ac yn cael ei ddefnyddio yn rheolaidd gan Gymdeithasau Tai.</p> <p>Mae'n ddull sy'n cael ei weld fel ffordd o gyflenwi tai newydd yn gymharol gyflym gyda'r risgiau cysylltiedig â datblygu tai newydd yn aros gyda'r datblygwr.</p> <p>O ran sicrhau gwerth am arian mae Llywodraeth Cymru wedi pennu canllawiau cost derbyniol, sy'n seiliedig ar brisiau tendrau cystadleuol sydd wedi eu derbyn i adeiladu tai cymdeithasol, ar gyfer y gwahanol fathau o unedau fel fflatiau, byngalos a thai o wahanol faint ac ystafelloedd gwely a rhain ar draws pob rhan o Gymru.</p>

Ar hyn o bryd, nid ydym yn manteisio ar y dull hwn o ddatblygu tai Cyngor newydd ond os ydym am wireddu ein targed i gynyddu ein stoc tai rhent gan 195 uned dros y 4 mlynedd nesaf byddai'r dull yma yn ffordd effeithiol iawn o alluogi hyn ac yn cyfrannu tuag at y targed o 20,000 o dai fforddiadwy ychwanegol yn ystod y tymor hwn o Lywodraeth.

Rheolau Pwrcasu

Ar yr amod nad yw gwerth y cynllun yn uwch na'r trothwy cyfredol o £4,104,394, ni fydd y weithdrefn gaffael gyhoeddus lawn, sy'n golygu bod angen Rhybudd OJEU yn berthnasol i'r cynnig i brynu tir gyda chaniatâd cynllunio gan berchennog / datblygwr ac i sefydlu cytundeb gyda'r perchennog / datblygwyr hwnnw, yn berthnasol. Lle mae'r gwerth yn is na'r trothwy cyfredol, bydd angen i unrhyw gytundeb y deuir iddo gyda'r datblygwr/perchennog gael ei sefydlu'n unol ag arfer orau caffael a hefyd yn unol ag egwyddorion Cytundeb yr UE er mwyn sicrhau tegwch, cystadleuaeth a hefyd er mwyn cydymffurfio gyda Rheolau Gweithdrefn Contract y Cyngor ei hun.

Dethol Safleoedd

Y cam cyntaf byddwn yn ei ddilyn fel Gwasanaeth Tai byddai gwirio beth yw'r angen am dai rhent ar draws yr Ynys ac yn fwy penodol beth yw'r angen am y mathau penodol o unedau.

Byddwn yn dewis safleoedd mewn cydweithrediad ar Grŵp Tir ac Asedau fel rhan allweddol o gyflawni ein Strategaeth Cynllunio Lle.

Wedi adnabod ble mae'r angen am dai newydd byddwn yn gallu llunio hysbyseb a chreu lansiad o'n rhaglen ddatblygu tai cyngor Newydd dros y 4 mlynedd nesaf gan wahodd cwmnïau/ddatblygwyr sydd gyda safleoedd a chaniatâd cynllunio i gysylltu gyda'r Gwasanaeth Tai er mwyn ystyried cyfleon.

Byddai'r hysbyseb yn nodi'r nifer o dai Cyngor newydd rydym yn bwriadu prynu drwy'r dull hyn fesul blwyddyn dros y 4 mlynedd.

Drwy ddilyn y trywydd uchod byddwn yn cael ein gweld i fod yn dryloyw mewn perthynas â dewis datblygwyr i weithio gydag.

Byddai blaenoriaeth yn cael ei roi i ddatblygwyr sydd gyda cynlluniau yn barod i gychwyn, ond yn amlwg wrth gyhoeddi rhaglen 4 mlynedd byddai cwmnïau/datblygwyr yn gwybod ein bod yn chwilio am gynlluniau a byddai hyn yn rhoi amser iddynt chwilio am gyfleon addas i'w cyflwyno.

Dros gyfnod y 4 mlynedd nesaf disgwyliwn bydd 400 o dai cymdeithasol ychwanegol yn cael eu datblygu ar yr Ynys, 195 o'r rhain gan y Gwasanaeth Tai a 205 gan y Cymdeithasau Tai sy'n gweithredu ar yr Ynys.

Trafod Telerau

Byddwn yn cytuno'n gofynion mewn perthynas â dyluniad a manyleb unrhyw ddatblygiad tai Cyngor newydd a byddai rhaid i unrhyw dai Cyngor newydd gan ddatblygwr fod yn cydymffurfio gyda Gofynion Ansawdd Datblygu Llywodraeth Cymru ar gyfer tai cymdeithasol.

Mae canllawiau cost derbynol wedi cael eu llunio gan Lywodraeth Cymru i adlewyrch prisiau tiroedd a thai drwy ledled Cymru ac yn cael eu derbyn i fod yn rhoi gwerth am arian ar gyfer y fanyleb sydd wedi ei gosod o fewn y gofynion ansawdd datblygu.

Yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru ar gyfer gynlluniau pecyn gyda datblygwyr preifat byddwn yn disgwyl i bris terfynol y datblygiad gorffenedig fod o fewn i'r canllawiau cost derbynol.

Byddwn yn penodi maint fesurwyr fel arbenigwyr proffesiynol ym maes costau adeiladu i'n cynghori ar y costau adeiladu ac i dystio bod y gost y byddwn yn ei dalu i'r datblygwyr yn adlewyrchiad o bris y farchnad ac yn rhoi gwerth am arian.

Byddwn yn cytuno pris gyda'r datblygwr am ddatblygiad gorffenedig gyda rhan daliadau yn cael ei wneud i'r datblygwr wrth i'r datblygiad fynd ymlaen yn unol â chytundebau adeiladu safonol JCT Design & Build Contract 2016 (Building Contract Design and Build).

Bydd manyleb y gwaith, pris terfynol ac amserlen datblygu wedi ei gytuno ac wedi ei gynnwys fel rhan o'r cytundeb adeiladu. Mae hyn yn rhoddi'r holl risgiau mewn perthynas â chost ac amserlen y datblygiad yn gyfrifoldeb ar y datblygwr.

Bydd y taliad cyntaf i'r datblygwr yn seiliedig ar werth marchnad agored y tir, fel y tystir gan adroddiad prisiwr proffesiynol, ac ar dderbyn y taliad hwn bydd perchnogaeth y tir yn cael ei drosglwyddo i berchnogaeth y Cyngor. Byddwn yn defnyddio prisiad y Gwasanaeth Eiddo pan nad oes angen allanol am y prisiad, pe byddwn yn derbyn unrhyw grantiau cyfalaf gan Lywodraeth Cymru tuag at y datblygiad fe fyddwn yn defnyddio prisiwr allanol.

Wrth i'r datblygiad fynd ymlaen bydd y Maintfesurwyr yn tystiolaethu'n fisol gwerth y gwaith adeiladu sydd wedi ei wneud yn ystod y mis er mwyn rhyddhau taliadau i'r datblygwr.

Cyn cytuno'n ffurfiol gydag unrhyw ddatblygwr i symud ymlaen gyda datblygiad byddwn yn cynnal asesiad hyfywra ariannol ar y datblygiad yn unol â'r broses sydd eisoes wedi ei gyflwyno i'r UDA a'r BGT ac wedi ei gymeradwyo gan y Swyddog Adran 151.

Cyn cytuno'n ffurfiol gydag unrhyw ddatblygwr i symud ymlaen gyda datblygiad byddwn hefyd yn cynnal asesiad diwydrwydd dyladwy ar y datblygwr, hynny yw a oes gan y datblygwr y gallu ariannol ac adnoddau i fod yn ymgymryd â datblygiad o'r maint hyn ar yr adeg hon. Y Tîm Cyllid byddai'n cynnal yr asesiad hwn.

Gwerth yr Ased o'i gymharu â Chost

Yn aml iawn wrth ddatblygu tai cymdeithasol mae cost y ddarpariaeth i'r fanyleb a'r ansawdd disgwylid yn uwch na beth fyddai gwerth marchnad agored y tai.

Ni ddylai hyn gael ei weld yn rhwystyr rhag symud ymlaen i wneud y datblygiad gan na fydd yr ased byth yn mynd ar werth ar y farchnad agored. Mae'r ased yn cael ei weld ar gyfer defnydd cymdeithasol ac yn talu am ei hun drwy incwm rhent i'r Cyngor dros gyfnod tymor hir o oddeutu 45 mlynedd.

Mae'r egwyddor hwn yn cael ei dderbyn a'i gydnabod fel ffordd ddilys o ddatblygu tai fforddiadwy gan yr RICS (Sefydliad y Syrfewyr Siartredig) yn eu canllawiau prisio 'Valuation of Land for Affordable Housing', Ebrill 2016.

Beth sy'n hanfodol bwysig yw ein bod yn gallu ardystio ein bod yn cael gwerth am yr arian cyhoeddus sy'n cael ei dalu am yr ased.

Rydym yn gallu gwneud hyn drwy'r gyfundrefn canllawiau cost derbynol sydd wedi ei osod gan Lywodraeth Cymru ar gyfer datblygu tai cymdeithasol ac yr ardystiad gwerth am arian byddwn yn ei dderbyn gan Faint Fesurwyr byddai'n gweithredu ar ein rhan mewn unrhyw ddatblygiad newydd.

Polisiau'r Cyngor Mewn Perthynas a Gweithredu'r Uchod

Mae Cyfansoddiad Cyngor Sir Ynys Mon (Medi 2016) yn caniatáu dirprwyo cyfrifoldebau i Swyddogion y Cyngor ac yn diffinio'r cyfrifoldebau sydd wedi eu dirprwyo i Brif Swyddogion.

Nodwyd yng Nghyfansoddiad y Cyngor mai'r Pennaeth Gwasanaeth Tai sydd a chyfrifoldeb am arwain Strategaeth Tai Cyngor y Sir yn ogystal a'r Cyfrif Refeniw Tai.

Mae'r Polisi a Gweithdrefnau Rheoli Asedau'r Cyngor (Mai 2016) hefyd yn nodi gweithdrefnau mewn perthynas a ychwanegu a gwaredu asedion y Cyngor sy'n benodol yn eithrio Tai Cymdeithasol a'r Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r Polisi hwn yn eistedd o dan y Pennaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo.

Ar adeg llunio Polisi a Gweithdrefnau Rheoli Asedau'r Cyngor nid oedd y Gwasanaeth Tai wedi cychwyn datblygu tai Cyngor newydd ac yn sicr nid oes darpariaeth o'r math yma o gaffael tiroedd ac asedau wedi ei gynnwys o fewn y polisi nac ychwaith o fewn y polisiau a chanllawiau caffael corfforaethol.

Bydd rhaid addasu Cyfansoddiad y Cyngor os ydym am fabwysiadu'r dull hwn o ddatblygu tai Cyngor newydd er mwyn sicrhau bod ein Gwasanaeth Cyfreithiol yn cael eu bodloni ein bod yn cydymffurfio a'n polisiau a gweithdrefnau perthnasol.

Byddai unrhyw ddatblygiad tai Cyngor newydd a tai cymdeithasol yn eistedd o fewn y Cyfrif Refeniw Tai felly dylid datgan o fewn y Cyfansoddiad mai dan gyfrifoldeb y Pennaeth Gwasanaethau Tai fyddai unrhyw ychwanegu neu waredu o asedion o'r fath yn eistedd.

Addasiadau byddai yn cael eu cynnig i Gyfansoddiad y Cyngor byddai i ychwanegu'r pwyntiau isod i Hawliau Dirprwyol y Pennaeth Gwasanaethau Tai:-

1. I weithredu pwerau a dyletswyddau'r Cyngor ar gyfer pryniannau plotiau tir i'r pwrpas o dai Cyngor newydd a datblygiadau tai cymdeithasol mewn ymgynghoriad gydag Aelodau Lleol a'r Deilydd Portffolio Tai yn unol â Strategaeth a Chynlluniau Tai'r Cyngor.
2. I gymeradwyo a gyrru cynlluniau tai Cyngor newydd a datblygiadau tai cymdeithasol.

Mae'r BGT eisoes wedi cytuno bod rhaid i unrhyw ddatblygiadau tai Cyngor newydd o fwy na 10 uned gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith am gymeradwyaeth.

Byddai'r Pennaeth Gwasanaeth Tai ynghyd a'r Swyddog Adan 151 gyda'r hawl i gymeradwyo datblygiadau llai na 10 uned yn amodol ar fod darpariaeth gyllidebol wedi ei gynnwys o fewn y Cynllun Busnes a chyllideb flynyddol y CRT.

Casgliadau

Bydd angen cyngor cyfreithiol pellach pan fyddwn wedi cytuno'r nifer o unedau a'r ardaloedd byddwn yn chwilio am ddatblygu trwy'r dull hwn rhag gadel y Cyngor yn agored i sialens gyfreithiol o ran dewis datblygwyr i weithio gyda.

Byddwn wedyn yn llunio hysbyseb yn nodi'r nifer o dai Cyngor newydd fesul blwyddyn byddwn yn dymuno ddatblygu trwy'r dull hwn er mwyn bod yn hollol dryloyw wrth ddewis cwmnïau/ddatblygwyr i weithio gyda.

Byddwn yn ymgynghori'n briodol gyda Gwasanaethau eraill ac adrodd yn rheolaidd i'r Bwrdd Gwasanaethau Tai a'r Grŵp Tir ac Asedau mewn perthynas â unrhyw gyfleon sydd wedi eu cyflwyno gan gwmnïau/ddatblygwyr.

Cyn cytuno'n ffurfiol gydag unrhyw ddatblygwr i symud ymlaen gyda datblygiad byddwn yn cynnal asesiad hyfywdra ariannol ar y datblygiad yn unol â'r broses sydd eisoes wedi ei gyflwyno i'r UDA a'r BGT ac wedi ei gymeradwyo gan y Swyddog Adran 151.

Cyn cytuno'n ffurfiol gydag unrhyw ddatblygwr i symud ymlaen gyda datblygiad byddwn hefyd yn cynnal asesiad diwydrwydd dyladwy ar y datblygwr, hynny yw a oes gan y datblygwr y gallu ariannol ac adnoddau i fod yn ymgymryd â datblygiad o'r maint hyn ar yr adeg hon.

Wrth ddilyn y dull hwn o ddatblygu tai Cyngor newydd mae'r risgiau cysylltiedig â datblygu yn eistedd gyda'r datblygwyr ac mae'n cael ei weld yn ddull diogel o ddatblygu nifer uchel o dai newydd o'r ansawdd disgwyliedig ac yn gymharol gyflym.

Os na fyddwn yn llwyddo i ddefnyddio ein cap benthyca sydd oddeutu £13m mae peryg bydd Llywodraeth Cymru yn trosglwyddo hwn i Awdurdod Lleol arall yng Nghymru.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Mae llwybrau eraill o ran datblygu tai Cyngor newydd eisoes wedi eu cymeradwyo, mae'r rhain yn cynnwys prynu cyn dai Cyngor yn ôl, adeiladu tai Cyngor newydd ar diroedd yr CRT ac adeiladu tai Cyngor newydd ar diroedd sydd eisoes ym mherchnogaeth y Cyngor.

Mae'r dull hwn yn ychwanegol i'r dulliau hyn.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

C1. Mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith gan ei fod yn ddull newydd o bwrcasu/datblygu tai Cyngor newydd.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Mae'r Cyngor llawn wedi cymeradwyo Cynllun Busnes y Cyfrif Refeniw Tai sy'n cynnwys rhaglen ddatblygu tai Cyngor newydd.

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

D1. Ydi – o fewn Cynllun Busnes y Cyfrif Refeniw Tai 2017-47 sydd wedi ei gymeradwyo.

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	Cyflwynwyd yr adroddiad i gyfarfod yr UDA ar ur 20fed o Dachwedd. Yn gefnogol i'r argymhelliad.
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Mae'r Swyddog Adran 151 yn hapus gyda'r rhagdybiaethau ariannol sydd wedi eu defnyddio ar gyfer asesu hyfywdra ariannol datblygiadau newydd.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Yn gefnogol i'r argymhelliad. Maent wedi cynnig addasiadau i Gyfansoddiad y Cyngor fel sydd wedi ei nodi yn yr adroddiad.
4	Adnoddau Dynol (AD)	Heb ymgynghori.
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	Heb ymgynghori.
7	Sgriwtini	
8	Aelodau Lleol	
9	Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill	

E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)

1	Economaidd	Mae Cynlluniau Cyfalaf y Cyngor yn mynd drwy drefniadau caffael y Cyngor ac yn defnyddio Value Wales i fesur buddiannau Cymunedol gan felly
----------	-------------------	---

		dderbyn cefnogaeth y Gwasanaeth Adfywio Economaidd a Chymunedol.
2	Gwrthdlodi	Mi fydd darpariaeth o dai newydd yn cynnig cartrefi clud ar gyfer y mwyaf anghenus o fewn ein cymunedau.
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	

F - Atodiadau:

Dim.

FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

This page is intentionally left blank

RHYBUDD o Benderfyniadau Cyfarfod Y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd yn Siambr y Cyngor, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni , ddydd Llun, 18 Rhagfyr, 2017

Cyhoeddir y Rhybudd hwn am 5:00pm ar ddydd Iau, 21 Rhagfyr, 2017. Rhaid cyflwyno unrhyw geisiadau i alw i mewn unrhyw benderfyniad i'r Prif Weithredwr erbyn dim hwyrach na 5:00pm ar ddydd Mawrth, 2 Ionawr, 2018. Daw'r penderfyniadau i rym (os na fydd yna gais dilys i'w galw i mewn) ar ddydd Mercher, 3 Ionawr, 2018.

Presennol: Y Cynghorwyr R Dew, John Griffith, Llinos Medi Huws (Cadeirydd), R. Meirion Jones, R G Parry OBE FRAGS, Ieuan Williams, Alun W Mummery a Carwyn Jones

Hefyd yn bresennol: Y Cynghorwyr Glyn Haynes, Kenneth Hughes, Aled Morris Jones, R. Owain Jones, Bryan Owen, Shaun Redmond, Peter Rogers

Ymddiheuriadau: Y Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas

(10:00 y. b. tan 10:55 y. b.)

RHIF YR EITEM A'R PWNC	3 Cofnodion Amherthnasol
PENDERFYNIAD	PENDERFYNWYD cymeradwyo cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 27 Tachwedd, 2017, fel cofnod cywir.
RHESWM AM Y PENDERFYNIAD	Amherthnasol
A OES MODD EI ALW I MEWN?	Amherthnasol

RHIF YR EITEM A'R PWNC	4 Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith Adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd
PENDERFYNIAD	PENDERFYNWYD cymeradwyo'r Flaen Raglen Waith am y cyfnod Ionawr, 2017 i fis Awst, 2018 yn amodol ar y newid ychwanegol a amlinellwyd yn y cyfarfod.
RHESWM AM Y PENDERFYNIAD	Cryfhau atebolrwydd a threfniadau cynllunio ymlaen llaw.

A OES MODD EI ALW I MEWN?	Oes
---------------------------	-----

RHIF YR EITEM A'R PWNC	5 Adolygiad Canol Blwyddyn – Rheoli Trysorlys 2017/18 Adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151
PENDERFYNIAD	Penderfynwyd derbyn yr Adroddiad Canol Blwyddyn ar Reoli'r Trysorlys 2017/18 ac anfon yr adroddiad ymlaen i'r Cyngor Llawn heb unrhyw sylw ychwanegol.
RHESWM AM Y PENDERFYNIAD	Cydymffurfio gyda gofynion Cod Ymarfer CIPFA
A OES MODD EI ALW I MEWN?	Na. Bydd y mater yn cael ei ystyried gan y Cyngor Sir.

RHIF YR EITEM A'R PWNC	6 Trawsnewid y Gwasanaeth Llyfrgelloedd Adroddiad gan y Pennaeth Dysgu
PENDERFYNIAD	Penderfynwyd – <ul style="list-style-type: none"> • Mabwysiadu Strategaeth Ddrafft y Gwasanaeth Llyfrgell 2017-2022 • Bod y newidiadau arfaethedig yn Strategaeth Ddrafft y Gwasanaeth Llyfrgell 2017-2022 yn cael eu gweithredu fel a ganlyn - <ul style="list-style-type: none"> • Cau Llyfrgell Cemaes, Llyfrgell Moelfre a Llyfrgell Niwbwrch gan barhau i ymchwilio i gamau lliniaru fel pwyntiau mynediad cymunedol a/neu gynyddu darpariaeth symudol yn yr ardaloedd a effeithir gan benderfyniadau i gau. • Datblygu model gydweithredol gyda Chanolfan

	<p>Biwmares o ran Llyfrgell Biwmares.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Derbyn ymrwymiad cadarn gan Gyngor Cymuned Llanfaelog mewn perthynas â Llyfrgell Rhosneigr erbyn 31 Ionawr, 2018. Os na ddarperir unrhyw ymrwymiad cadarn, yna mynd ymlaen i'w chau fel yn y pwynt bwled cyntaf. • Gweithredu Opsiwn C o fewn costau drafft y Gwasanaeth Llyfrgell (Atodiad 5 yr adroddiad) - cadw 22 awr, sef $\frac{2}{3}$ y staffio o'r llyfrgelloedd caeëdig o fewn y strwythur staffio newydd i helpu i liniaru a chynnal perfformiad yn erbyn safonau staffio'r WPLS.
RHESWM AM Y PENDERFYNIAD	Bwrw ymlaen gyda thrawsnewid y Gwasanaeth Llyfrgell
A OES MODD EI ALW I MEWN?	Oes

RHIF YR EITEM A'R PWNC	7 Llwybr Datblygu ar gyfer Tai Cyngor – Pecynnau Dylunio ac Adeiladu gan Ddatblygwyr Adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Tai
PENDERFYNIAD	Penderfynwyd – <ul style="list-style-type: none"> • Cymeradwyo prynu tai newydd wedi'u hadeiladu gan ddatblygwyr preifat drwy becynnau dylunio ac adeiladu ar diroedd sydd ym mherchnogaeth datblygwyr preifat. • Argymhell i'r Cyngor Llawn bod Cynllun Hawliau Dirprwyol y Cyngor i'r Pennaeth Gwasanaethau Tai yn cael ei addasu i adlewyrchu'r hawliau ychwanegol byddai eu hangen i weithredu trosgwlyddiadau o'r math hyn.
RHESWM AM Y PENDERFYNIAD	Er mwyn hwyluso datblygu tai Cyngor

	newydd
A OES MODD EI ALW I MEWN?	Oes

EITEM GYFRINACHOL

RHIF YR EITEM A'R PWNC	9 Moderneiddio Ysgolion – Ardal Llangefni – Achos Strategol Amlinellol / Achos Busnes Amlinellol Adroddiad gan y Pennaeth Dysgu
PENDERFYNIAD	Penderfynwyd gohirio ystyried y mater i ddyddiad yn ddiweddarach.
RHESWM AM Y PENDERFYNIAD	Bwrw ymlaen gyda'r Rhaglen Moderneiddio Ysgolion
A OES MODD EI ALW I MEWN?	Oes

3.5.3.12 Pennaeth Gwasanaeth (Tai)

3.5.3.12.1 arwain strategaeth tai Cyngor Sir Ynys Môn a rheoli'r stoc dai; darparu arweiniad strategol a gweithredol ar draws y gwasanaeth er mwyn sicrhau bod stoc dai cyhoeddus Ynys Môn yn dangos rhagoriaeth yn erbyn y Safon Ansawdd Tai Cymru. Datblygu'r strategaeth a sicrhau darpariaeth effeithiol o ystod o fentrau a rhaglenni yn ymwneud â'r gymuned (yn cynnwys diogelwch cymunedol a chydlyniant cymdeithasol)

3.5.3.12.2 darparu arweiniad strategol i'r ystod wahanol ganlynol o wasanaethau, prosiectau a mentrau sy'n canolbwyntio adnoddau ar ddatblygu sefydliad effeithiol ac effeithlon

Yn Gyffredinol

- Strategaeth Tai
- Cyllid / Refeniw Tai
- Gosodiadau / Digartrefedd
- Rheoli Tenantiaid
- Rheoli Stad Dai
- Cefnogi Pobl
- Uned Cynnal Tai a Chadw Adeiladau
- Diogelwch Cymunedol, Cydlyniant Cymdeithasol (sipsiwn teithwyr ac ati), Polisi Atal Tlodi, Cymunedau'n Gyntaf
- Datblygiadau Tai Cymdeithasol (gan gynnwys caffael a / neu gael gwared ar dir a / neu unedau tai er mwyn cynyddu / rheoli stoc y Cyngor o dai cymdeithasol)

Yn Benodol

3.5.3.12.3 arwain y rhaglen dai strategol a gweithredol ar draws y Cyngor; sicrhau bod negeseuon tai allweddol yn cael eu cydlynu a'u bod yn gyson ar draws Ynys Môn a'u bod yn adlewyrchu'r rhaglen datblygiad cymunedol a chymdeithasol

3.5.3.12.4 datblygu ystod o fentrau cymunedol effeithiol ac integredig i daclo diogelwch, cydlyniant, tlodi a grymuso cymunedau fel rhan o agwedd "lle" cydlynus tuag at dai

3.5.3.12.5 sicrhau bod swyddogaethau statudol yn cael eu gwneud yn unol â deddfwriaeth digartrefedd a grantiau cyfleusterau i'r anabl, ac yn cefnogi cyfrifoldebau gofal cymdeithasol eraill o amgylch ansawdd a mynediad at ddarpariaeth

3.5.3.12.6 rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf tai ar gyfer sectorau tai cyhoeddus a phreifat, gan yrru gwerth o gyllido a chynhyrchu incwm ehangach lle bo hynny'n bosibl

Rheoli, cynnal, dosbarthu, datblygu, cymeradwyo, gweinyddu, penderfynu a gweithredu ar y gwasanaethau canlynol:-

3.5.3.12.7 rheoli o ddydd i ddydd stoc dai'r Cyngor, gan gynnwys garejys

3.5.3.12.8 o ddydd i ddydd rheoli gwaith trwsio a chynnal-a-chadw ar stoc tai'r Cyngor, gan gynnwys garejys

3.5.3.12.9 rhaglen cynnal a chadw cyfalaf/refeniw gynlluniedig

- 3.5.3.12.10 rhestr Aros y Cyngor
- 3.5.3.12.11 gosod tenantiaethau
- 3.5.3.12.12 gosod tai dros dro gan gynnwys llety argyfwng (hyd at 2 flynedd)
- 3.5.3.12.13 trosglwyddo
- 3.5.3.12.14 cyfnewid
- 3.5.3.12.15 cynlluniau Symudedd Cenedlaethol / Lleol
- 3.5.3.12.16 dilyniant yn unol ag Adrannau 87/89 o Ddeddf Tai 1985
- 3.5.3.12.17 digartrefedd (Rhan VII Deddf Tai 1996)
- 3.5.3.12.18 addasu eiddo'r Cyngor er budd pobl anabl
- 3.5.3.12.19 awdurdodi terfynu tenantiaethau
- 3.5.3.12.20 rhoi Rhybuddion sy'n Ceisio Meddiant a Rhybuddion i Ymadael ac awdurdodi cychwyn achosion cyfreithiol i adfeddiannu eiddo'r Cyngor
- 3.5.3.12.21 ceisiadau gan denantiaid neu berchnogion (yn ôl yr Hawl i Brynu) am waith altro, gwaith trwsio a gwelliannau ar gyfer eu heiddo
- 3.5.3.12.22 materion Tenantiaeth a Rheoli Stadau
- 3.5.3.12.23 enwi ystadau'r Cyngor ar ôl ymgynghori â'r aelod(au) lleol a'r Cyngor Cymuned
- 3.5.3.12.24 cyhoeddi'r holl wybodaeth sy'n ofynnol naill ai dan statud neu dan bolisi'r Cyngor
- 3.5.3.12.25 adnewyddu yn y Sector Preifat - Ardaloedd Adnewyddu a Chynlluniau Grwp gan gynnwys cyfraniadau gan gyfranogion yn unol â Deddf Grantiau, Adeiladau ac Adnewyddu Tai 1996
- 3.5.3.12.26 symud, storio, cael gwared o neu ddinistrio (ar ôl 3 mis) yr holl nwyddau a symudir o lety Cyngor ar ôl marwolaeth denant neu os tybir, ar ôl ystyried y mater mewn modd rhesymol, bod yr eiddo wedi'i adael
- 3.5.3.12.27 hawlio costau yn ôl gan unrhyw denant neu ystad y tenant ymadawedig
- 3.5.3.12.28 Hawl i Brynu, gan gynnwys prisiadau ac arfer hawliau rhagbrynu lle y mae angen tai, gan gynnwys plotiau ar werth ac unrhyw eiddo arall a werthwyd gan y Cyngor yn y gorffennol
- 3.5.3.12.29 yr Hawl i Reoli

3.5.3.12.30 yr Hawl i lawndal

3.5.3.12.31 trosglwyddiadau/gwarantau i gymdeithasau adeiladu mewn cysylltiad â chynlluniau perchnogaeth tai rhad

3.5.3.12.32 mynd i mewn i unrhyw eiddo at ddibenion arolygu ac archwilio (Adran 54 Deddf Tai 1985)

3.5.3.12.33 cyflwyno'r holl rybuddion dan Adran 54 Deddf Tai 1985

3.5.3.12.34 Cyflwyno Rhybuddion a gweithredu pwerau mewn cysylltiad â Rhybuddion Trwsio (Rhan VI Deddf Tai 1985), Gwella'r Ardal (Rhan VIII Deddf Tai 1985), Tai Amlbreswyliaeth (Rhan XI Deddf Tai 1985 fel y cafodd ei diwygio), Darpariaethau Ariannol Cyffredinol (Rhan VI Deddf Tai a Llywodraeth Leol 1989), Benthyciadau ar gyfer Prynu neu Wella Tai (Rhan XIV Deddf Tai 1985), Grantiau ar gyfer gwaith gwella, trwsio neu addasu (Rhan XV Deddf Tai 1985), Cymorth ar gyfer perchenogion tai diffygiol (Rhan XVI Deddf Tai 1985), Pryniant Gorfodol ac lawndal Tir (Rhan XVII Deddf Tai 1985), Darpariaethau Amrywiol a Chyffredinol (Rhan XVIII Deddf Tai 1985)

3.5.3.12.35 cynllun Perchnogaeth Tai Rhad

3.5.3.12.36 casglu Rhenti a Rheoli Dyledion a chasglu dyledion cyn-denantiaid

3.5.3.12.37 cydgysylltu Gofal Cymunedol a Chyfranogi gan Denantiaid

3.5.3.12.38 grantiau adnewyddu, strategaethau, datblygu polisi, ardaloedd adnewyddu a chynlluniau trwsio fesul grwp

3.5.3.12.39 Eiddo Gwag, tai, eiddo gwag yn fenthyciadau cartref

3.5.3.12.40 benthyciadau perchnogion cartrefi tro cyntaf a grantiau i brynwyr tro cyntaf

3.5.3.12.41 benthyciadau ecwiti prynu cartref a phartneriaethau gyda Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig

3.5.3.12.42 partneriaethau tai

3.5.3.12.43 Tai Fforddiadwy – gweinyddu grant tai cymdeithasol / grant dal cymdeithasol; grant eiddo bychan a referniw gan Lywodraeth Cymru, datblygiadau tai fforddiadwy, cyllideb symiau cymudol a gosodiadau fel yn TAN 2

3.5.3.12.44 Yn arwain ar ran yr Adran Dai ar ddatblygiadau Ynys Ynni

3.5.3.12.45 Pwerau gorfodaeth yng nghyswllt tai gwag

3.5.3.12.46 ymarfer pwerau a dyletswyddau'r Cyngor i gaffael / cael gwared ar dir / unedau tai i bwrpas datblygiadau tai cymdeithasol newydd mewn ymgynghoriad gydag Aelodau Lleol, yr Aelod o'r Pwyllgor Gwaith sy'n gyfrifol am Dai, - y Pennaeth Gwasanaeth (Prifffyrdd, Gwastraff ac Eiddo) ac yn unol â Strategaeth, Cynlluniau a Pholisïau Tai'r Cyngor o bryd i'w gilydd;

3.5.3.12.47 cymeradwyo a chyflawni cynlluniau datblygu tai Cyngor / tai cymdeithasol newydd, un ai mewn partneriaeth gyda landlordiaid cymdeithasol cofrestredig, datblygwyr neu fel arall.

3.5.3.12.48 cydymffurfio gyda'r holl ofynion cyfreithiol mewn perthynas â gweithdrefnau tendro a chaffael, p'un a ydynt yn fewnol neu'n allanol, i'r graddau y maent yn berthnasol i unrhyw gynlluniau a / neu ddatblygiadau tai newydd

3.5.3.12.49 cadw cyfrif a bod yn gyfrifol am gaffael neu gael gwared ar asedau trwy'r Cyfrif Refeniw Tai

3.5.3.12.50 adrodd i'r Pwyllgor Gwaith a cheisio ei gymeradwyaeth i fwrw ymlaen os bydd cynllun datblygu tai yn cynnwys mwy na deg uned. Gall y Pennaeth Gwasanaeth (Tai) gymeradwyo cynlluniau sy'n llai na 10 uned mewn ymgynghoriad gyda'r Swyddog Adran 151- ar yr amod bod cyllid ar gael yn y cynllun busnes a'r gyllideb flynyddol ar gyfer y Cyfrif Refeniw Tai.

3.5.3.12.5146 pwerau isod y Cyngor fel y cânt eu cynnwys yn y Ddeddf Ymddygiad Gwrthgymdeithasol, Trosedd a Phlisma 2014;

- a) y pwerau sy'n ymwneud â gwaharddebau fel y cânt eu cynnwys yn Rhan 1;
- b) y pwerau sy'n ymwneud â rhybuddion diogelwch cymunedol fel y cânt eu cynnwys ym Mhennod 1, Rhan 4;
- c) y pwerau sy'n gysylltiedig â chau eiddo am resymau'n gysylltiedig â niwsans neu anhrefn fel y cânt eu cynnwys ym Mhennod 3, Rhan 4
- d) y pwerau i adennill a meddiannu tai annedd am resymau sy'n ymwneud ag ymddygiad gwrthgymdeithasol fel y cânt eu cynnwys yn Rhan 5 y Ddeddf.

3.5.3.12.5247 i chyflawni'r dyletswyddau yn unol â chyfarwyddyd y Prif Weithredwr, neu swyddog a enwebwyd ganddo/ganddi ac yn y modd a ddisgrifir yn y disgrifiad swydd perthnasol fel y caiff ei ddiwygio o bryd i'w gilydd

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	CYNGOR SIR
DYDDIAD:	28.02.2018
TEITL YR ADRODDIAD:	Datganiad Polisi Tâl 2018
ADRODDIAD GAN:	Pennaeth Proffesiwn – Adnoddau Dynol
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Sicrhau bod yr Awdurdod yn cwrdd â'i gyfrifoldebau statudol dan Ddeddf Lleoliaeth 2011 i gyhoeddi Polisi Tâl erbyn 31.3.18

RHAGARWEINIAD

Dan Adran 112 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae gan y Cyngor “power to appoint officers on such reasonable terms and conditions as the authority thinks fit”. Yn unol ag Adran 38 Deddf Lleoliaeth 2011, rhaid i awdurdodau lleol yn Lloegr a Chymru gynhyrchu a chyhoeddi datganiad polisi tâl ar gyfer bob blwyddyn ariannol.

SGÔP Y POLISI

Yn unol â Deddf Lleoliaeth Act 2011, rhaid i awdurdodau ddatblygu a chyhoeddi eu polisi tâl ar bob agwedd o Gydabyddiaeth i Brif Swyddogion. Er budd tryloywder ac atebolrwydd, mae'r Cyngor wedi dewis dull mwy cyffredinol a bydd yn cynhyrchu datganiad polisi sy'n cynnwys yr holl grwpiau o weithwyr ac eithrio athrawon ysgolion oherwydd nid yw'r gydnabyddiaeth a roddir iddynt hwy o fewn rheolaeth yr awdurdod lleol. Mae canllawiau Llywodraeth Cymru wedi eu cynnwys yn y datganiad.

ARGYMHELLIAD

Argymhellir bod y Cyngor yn cymeradwyo'r Datganiad Polisi Tâl sydd ynghlwm wrth yr adroddiad hwn fel ei Ddatganiad Polisi Tâl ar gyfer 2018/19.

Atodiad 1 Datganiad Polisi Tâl

CYNGOR SIR YNYS MÔN

DATGANIAD POLISI TÂL

CHWEFROR 2018

1. Rhagarweiniad a Phwrpas

Yn unol ag adran 112 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae gan y Cyngor “power to appoint officers on such reasonable terms and conditions as the authority thinks fit”. Mae'r Datganiad Polisi Tâl hwn (y 'datganiad') yn nodi dull gweithredu'r Cyngor o ran y polisi tâl yn unol â gofynion Adran 38 Deddf Lleoliaeth 2011, sy'n rhoi dyletswydd ar awdurdodau lleol yng Nghymru a Lloegr i gynhyrchu a chyhoeddi datganiad polisi tâl ar gyfer pob blwyddyn ariannol. Pwrpas y datganiad yw darparu tryloywder mewn perthynas â dull y Cyngor o bennu tâl ei weithwyr (ac eithrio'r rheini sy'n dysgu yn ysgolion yr awdurdod lleol) trwy nodi;

- dulliau ar gyfer penderfynu cyflogau gweithwyr;
- lefel ac elfennau y gydnabyddiaeth ariannol a roddir i'w prif swyddogion, fel y diffinnir hynny gan y ddeddfwriaeth berthnasol;
- lefel tâl gweithwyr ar y cyflogau isaf;

Mae awdurdodau lleol yn sefydliadau cymhleth, mawr gyda chyllidebau o filiynau o bunnau. Mae ganddynt amrediad eang iawn o swyddogaethau ac maent yn darparu ac/neu'n comisiynu ystod eang o wasanaethau hanfodol. O'r herwydd, gall y dull gweithredu cyffredinol o ran lefelau cydnabyddiaeth wahaniaethu o un grŵp o weithwyr i'r llall i adlewyrchu anghenion penodol ar lefel leol, lefel Cymru neu lefel y Deyrnas Gyfunol. Rhaid iddo hefyd fod yn hyblyg, pan fo angen, i roi sylw i amrywiaeth o amgylchiadau sy'n newid a rhaid iddo fod yn gyson â'r amcanion busnes.

2. Y Fframwaith Deddfwriaethol

Wrth benderfynu tâl a chydabyddiaeth ei weithwyr, bydd y Cyngor yn cydymffurfio gyda'r holl ddeddfwriaeth berthnasol o ran cyflogaeth. Mae hyn yn cynnwys Deddf Cydraddoldebau 2010, Rheoliadau Cyflogaeth Rhan Amser (Rhwystr Triniaeth Llai Ffatriol) 2000, Rheoliadau Gweithwyr Asiantaeth 2010 a lle mae hynny'n berthnasol, Reoliadau Trosglwyddo Ymgymeriadau (Diogelu Cyflogaeth) 2006. (Nid yw'r rhestr hon yn hollgynhwysol).

3. Sgôp y Datganiad Polisi Tâl

Yn unol â Deddf Lleoliaeth 2011, rhaid i awdurdodau ddatblygu a chyhoeddi eu polisi tâl ynghylch pob agwedd ar y Gydabyddiaeth Ariannol i Brif Swyddogion (gan gynnwys cytundebau terfynu) ac i'r rheini yn yr awdurdod sy'n cael y 'tâl isaf', gan esbonio eu polisi ar y berthynas rhwng y gydnabyddiaeth ariannol i Brif Swyddogion a grwpiau eraill. Fodd bynnag, er budd tryloywder ac atebolrwydd, mae'r Cyngor wedi penderfynu cymryd agwedd ehangach a chynhyrchu datganiad polisi sy'n ymwneud â'r holl grwpiau o weithwyr, ac eithrio athrawon ysgol oherwydd bod eu cydnabyddiaeth ariannol nhw y tu allan i reolaeth yr awdurdod lleol.

Nid oes dim o fewn darpariaethau Deddf Lleoliaeth 2011 yn tynnu oddi wrth y grym sydd gan gynghorau i wneud penderfyniadau ar dâl sy'n briodol i amgylchiadau lleol ac sy'n darparu gwerth am arian ar gyfer trethdalwyr lleol. Fodd bynnag, cydymffurfir gyda'r datganiad polisi hwn wrth bennu lefelau cydnabyddiaeth ariannol ar gyfer yr holl grwpiau o fewn ei sgôp.

4. Datblygu Strategaeth Tâl a Gwobrwyo

Prif nod y strategaeth wobrwyo yw denu, cadw a chymell staff sydd â'r sgiliau addas fel y gall yr awdurdod berfformio ar ei orau. Un o'r heriau mwyaf i'r Cyngor yw sicrhau'r effeithlonrwydd a'r cynhyrchedd mwyaf posib o fewn yr adnoddau sydd ar gael. Mae'r polisi tâl yn fater o daro cydbwysedd anodd weithiau rhwng pennu cydnabyddiaeth ariannol ar lefelau priodol i hwyluso cyflenwad digonol o unigolion gyda'r sgiliau priodol i lenwi'r ystod eang iawn o swyddi yn yr awdurdod, a sicrhau nad yw'r baich ar y trethdalwyr yn fwy na'r hyn y gellir ei gyfiawnhau'n llawn ac yn wrthrychol.

Yn y cyd-destun hwn, mae'n rhaid cydnabod bod rhaid i lefelau cydnabyddiaeth ariannol, ar y lefelau uwch yn arbennig, fedru denu ymgeiswyr gydag ystod eang o ddoniau gan sicrhau hefyd y gellir cadw unigolion cymwys a chanddynt sgiliau addas unwaith y maent yn eu swyddi. Dylid cydnabod y bydd y Cyngor yn aml yn ceisio recriwtio mewn cystadleuaeth gyda chyflogwyr da eraill yn y sectorau cyhoeddus a phreifat.

Mae'r Cyngor yn gyflogwr mawr yn yr ardal a, gan hynny, rhaid iddo gadw mewn cof ei rôl o ran gwella lles economaidd pobl Ynys Môn. Mae argaeledd cyflogaeth o safon dda ar delerau ac amodau rhesymol ac am dâl teg yn cael effaith lesol ar ansawdd bywyd yn y gymuned yn ogystal ag ar yr economi leol. Mae gan y Cyngor rôl o ran pennu enghraifft meincnod o ran telerau ac amodau i gyflogwyr eraill yn yr ardal am yr un rhesymau.

Wrth ddylunio, datblygu ac adolygu'r strategaeth tâl a gwobrwyo, bydd y Cyngor yn ceisio cydbwysu'r ffactorau hyn yn briodol i sicrhau'r canlyniadau gorau ar gyfer yr awdurdod a'r gymuned y mae'n ei gwasanaethu, tra'n rheoli costau yn briodol a sicrhau digon o hyblygrwydd i gwrdd ag anghenion y dyfodol. Caiff y Datganiad Polisi Tâl hwn ei adolygu a'i gymeradwyo bob blwyddyn gan y Cyngor Llawn.

5. Y Strwythur Tâl

Mae'r Cyngor yn defnyddio'r graddfeydd tâl NJC a drafodwyd yn genedlaethol fel sail ar gyfer ei strwythur tâl lleol. Hwn sy'n penderfynu'r cyflogau ar gyfer y mwyafrif llethol o'r gweithwyr nad ydynt yn athrawon, ynghyd â defnydd o'r cyfraddau cenedlaethol diffiniedig eraill lle mae hynny'n berthnasol. Derbyniwyd cynnydd yn y strwythur tâl cenedlaethol yn Ebrill 2017 a mae dyfarniad cyflog cenedlaethol pellach wedi ei gynnig o 1 Ebrill 2018 am gyfnod hyd at 31 Mawrth 2020. Mae'r Cyngor yn parhau i fod yn ymrwymedig i gydymffurfio gyda gweithdrefnau bargeinio tâl cenedlaethol mewn perthynas â'r strwythur tâl cenedlaethol ac unrhyw gynnydd blynyddol ar gyfer costau byw a drafodir yn y strwythur tâl. Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i bennu cyflogau'n deg yn unol â deddfwriaeth tâl gyfartal a chytundeb 'statws sengl' llywodraeth leol 1997 ac, ers 1 Rhagfyr 2015, wedi gweithredu strwythur tâl a graddfeydd Statws Sengl.

Unwaith bydd swydd yn cael ei gwerthuso, bydd y sgôr yn penderfynu i ba raddfa neu fand tâl bydd y swydd yn cael ei gymhathu. Fel arfer, penodir i swyddi newydd ar waelod y

raddfa berthnasol, er bod modd amrywio hynny lle bo angen i sicrhau y gellir penodi'r ymgeiswyr gorau.

Mae'r holl lwfansau eraill sy'n gysylltiedig â thâl yn ddarostyngedig i gyfraddau a drafodwyd yn genedlaethol neu'n lleol, a benderfynwyd o bryd i'w gilydd yn unol â'r gweithdrefnau bargeinio ar y cyd ac/neu fel y penderfynir gan Bolisi'r Cyngor.

Yn hanesyddol, nid yw'r Cyngor wedi defnyddio ychwanegiadau marchnad i gymryd y farchnad dâl allanol i ystyriaeth wrth ddenu a chadw gweithwyr gyda phrofiad, sgiliau a chapasiti penodol. Fodd bynnag, mabwysiadwyd Polisi Ychwanegiad Marchnad ac, wrth weithredu'r polisi, bydd y Cyngor yn sicrhau fod unrhyw ychwanegiad marchnad yn cael ei gyfiawnhau yn wrthrychol trwy gyfeirio at dystiolaeth glir a thryloyw o fethiant yn olynol i recriwtio i swydd, a thystiolaeth o gymaryddion perthnasol yn y farchnad, gan ddefnyddio ffynonellau data priodol sydd ar gael y tu mewn a'r tu allan i'r sector llywodraeth leol. Mae'r Cyngor hefyd yn gallu rhoi "honoraria" dros dro i aelodau staff sydd, oherwydd amryw reswm, yn gweithredu ar lefel uwch o gyfrifoldeb.

Symudir drwy'r raddfa gynyddol o'r radd berthnasol yn raddol, yn amodol ar berfformiad boddhaol, a asesir bob blwyddyn.

6. Buddion Eraill

Yn amodol ar amodau cymhwys, mae gan weithwyr hawl i ymuno â Chynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae cyfraddau cyfraniad y gweithwyr, a ddiffinnir gan statud, ar hyn o bryd yn amrywio rhwng 5.8% a 11.4% o'u cyflog, gan ddibynnu ar y bandiau tâl sy'n ymwneud â'r cyflog cyfwerth ag amser llawn cyfatebol. Caiff cyfraddau'r cyflogwr eu pennu gan Actiariaid sy'n cynghori Cronfa Bensiwn Gwynedd a chânt eu hadolygu bob tair blynedd er mwyn sicrhau bod y cynllun wedi ei gyllido'n briodol. Y gyfradd ar hyn o bryd yw 22.5%.

Mae gan y Cyngor ystod o delerau ac amodau eraill sy'n berthnasol i'w weithwyr, yn seiliedig yn bennaf ar delerau ac amodau'r Cydgyngor Cenedlaethol, ynghyd ag amodau a pholisïau a drafodwyd yn lleol. Mae rhai o'r telerau a'r amodau hyn yn golygu tâl ariannol, gan gynnwys benthyciadau car, talu ffioedd proffesiynol a thaliadau honoraria ar gyfer ymgymryd â dyletswyddau ychwanegol. Ar gyfer 'ychwanegiadau i gyflogau Prif Swyddogion', gweler paragraff 10 isod. Mae telerau ac amodau staff yn cael eu hadolygu yn rheolaidd mewn ymgynghoriad a negydu gyda'n undebau llafur cydnabyddedig.

7. Cydnabyddiaeth Ariannol i Uwch Reolwyr

I ddibenion y datganiad hwn, mae uwch reolwyr yn golygu 'prif swyddogion' fel y diffinnir hynny yn Adran 43 y Ddeddf Lleoliaeth. Mae'r swyddi dilynol yn disgyn o fewn y diffiniad statudol o 'uwch reolwyr' yng nghyd-destun y datganiad hwn. Mae manylion eu cyflogaeth sylfaenol ar 1 Ebrill 2018 fel a ganlyn;

a) Prif Weithredwr

Y cyflog cyfredol ar gyfer y swydd hon, ar ôl ymgynghori a'r IRP, yw £113,333 y flwyddyn, ac nid yw'n gynyddrannol. Bydd deilydd y swydd hefyd yn derbyn ffioedd ychwanegol ar gyfer dyletswyddau fel Swyddog Canlyniadau. Mae'r cyflog yn

cynnwys y gofynion i'r swyddog weithredu fel Pennaeth Gwasanaeth Cyflogedig y Cyngor.

- b) 2 x Prif Weithredwr Cynorthwyol
Y cyflog cyfredol ar gyfer y swyddi hyn yw £86,708 y flwyddyn, ac nid yw'n gynyddrannol.
- c) Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)
Y cyflog cyfredol ar gyfer y swydd hon yw £82,911 y flwyddyn ac nid yw'n gynyddrannol. Mae'r cyflog hwn yn cynnwys y swyddog hwn yn gweithredu fel Swyddog Adran 151 Statudol yr Awdurdod.
- ch) Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)
Y cyflog cyfredol ar gyfer y swydd hon yw £75,336 y flwyddyn ac nid yw'n gynyddrannol. Mae'r cyflog hwn yn cynnwys y swyddog yn gweithredu fel Swyddog Monitro'r Awdurdod.
- d) Pennaeth Gwasanaethau Plant
Y cyflog cyfredol ar gyfer y swydd hon yw £74,000 y flwyddyn, ac nid yw'n gynyddrannol.
- dd) Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd
Y cyflog cyfredol ar gyfer y swydd hon yw £73,447 y flwyddyn, ac nid yw'n gynyddrannol
- e) Pennaeth Gwasanaethau Oedolion; Pennaeth Addysg
Y cyflog cyfredol ar gyfer y ddwy swydd yn £72,835 y flwyddyn, ac nid yw'n gynyddrannol.
- f) Pennaeth Tai; Pennaeth Prifffyrdd, Eiddo a Gwastraff; Pennaeth Trawsnewid
Mae ystod y cyflog ar gyfer y swyddi uchod yn £60,349 - £66,592 y flwyddyn.

Nid yw'r trefniadau cydnabyddiaeth yn cynnwys unrhyw lwfansau arbennig neu incrementau eraill.

Mae Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 yn rhoi i'r Panel Cydnabyddiaeth Ariannol Annibynnol dros Gymru (yr IRP") pwerau i wneud argymhellion mewn perthynas â chyflog y Pennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig, neu unrhyw newidiadau arfaethedig i gyflog Pennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig. Fodd bynnag, am gyfnod o 25 Ionawr 2016 hyd at 31 Mawrth 2020, bydd angen i'r Awdurdod hefyd gyfeirio unrhyw newidiadau arfaethedig i gyflogau ei Brif Swyddogion (fel y'u diffiniwyd yn y Ddeddf Lleoliaeth 2011) at yr IRP. Bydd yr Awdurdod yn ystyried unrhyw argymhelliad a dderbyniwyd gan yr IRP wrth benderfynu unrhyw newid i gyflogau ei Brif Swyddogion.

8. Recriwtio Prif Swyddogion

Mae polisi a gweithdrefnau'r Cyngor mewn perthynas â recriwtio prif swyddogion wedi eu hamlinellu o fewn y Rheolau Gweithdrefn Cyflogi Swyddogion yn Rhan 4.10 y Cyfansoddiad. Wrth recriwtio i bob swydd, bydd y Cyngor yn cymryd ystyriaeth lawn a phriodol o'i Bolisiâu ar gyfer Cyfleon Cyfartal, Recriwtio a Dewis, ac Adleoli. Bydd y

penderfyniad ynghylch y cyflog a gynigir i unrhyw brif swyddog a benodir o'r newydd yn cael ei wneud yn unol â'r strwythur tâl a'r polisiau perthnasol sydd mewn grym ar adeg y recriwtio.

Lle na all y Cyngor recriwtio prif swyddogion dan gontract gwasanaeth, neu lle mae angen cymorth dros dro i gyflawni dyletswyddau swydd prif swyddog sy'n wag, bydd y Cyngor, lle bo raid, yn ystyried ac yn gweithredu trefniadau i gyflogi unigolion dan gontractau gwasanaeth. Gwneir hynny trwy broses bwrcasu berthnasol, gan sicrhau bod y Cyngor yn gallu dangos y gwerth gorau am arian o gystadleuaeth, wrth sicrhau gwasanaethau perthnasol.

Yn unol â rheoliadau Llywodraeth Cymru, mae'n bolisi gan y Cyngor bod y Cyngor llawn yn cael y cyfle i bleidleisio ar dâl ac unrhyw ailstrwythuro ar lefel uwch rheolwyr gwaeth beth yw lefelau cyflog. Mae rheoliadau Llywodraeth Gymru hefyd yn nodi fod rhaid hysbysebu'n allanol unrhyw swyddi gyda chyflog o £100,000 neu fwy os oes disgwyl i'r swydd fod am gyfnod o 12 mis neu fwy.

9. Gwobrau Cyflog

Mae'r Cyngor yn cyflogi Prif Swyddogion dan delerau ac amodau JNC wedi eu hymgorffori yn eu contractau. Mae'r JNC ac gyfer Prif Swyddogion yn negydu codiadau tâl i gwrdd â chostau byw cynyddol ar ran y grŵp hwn ar lefel cenedlaethol, ac mae unrhyw ddyfarniad yn cael ei bennu ar y sail hon. Mae Prif Swyddogion a gyflogir dan delerau ac amodau'r JNC gyda'r hawl cytundebol i unrhyw wobrau cyflog a benderfynwyd yn genedlaethol gan y JNC a bydd y Cyngor hwn felly yn talu'r codiadau cyflog hyn fel a phan eu penderfynwyd yn unol â gofynion cytundebol cyfredol.

10. Ychwanegiadau i Gyflogau Prif Swyddogion

Mae'r un meini prawf cymhwys o'r un trefniadau yn berthnasol i Brif Swyddogion ag sy'n berthnasol i weithwyr eraill mewn perthynas â thelerau ac amodau ychwanegol sy'n denu tâl, gan gynnwys taliadau costau teithio ac ad-dalu ffioedd proffesiynol.

11. Taliadau Terfynu

Mae dull y Cyngor o drin taliadau dewisol a statudol ar adeg terfynu cyflogaeth prif swyddogion a gweithwyr sydd o fewn sgôp y datganiad hwn, cyn iddynt gyrraedd oed ymddeol arferol, wedi ei nodi yn ei ddatganiad polisi yn unol â rheoliadau 5 a 6 Rheoliadau Llywodraeth Leol (Terfynu Cyflogaeth yn Fuan) (Iawndal Dewisol) 2006 a Rheoliadau 12 a 13 Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Buddion, Aelodaeth a Chyfraniad) 2007. Mae'r ychwanegiadau a ddarperir o fewn polisi'r Cyngor yn berthnasol i bob aelod o staff, waeth beth fo'u graddfa a'u statws.

Bydd y Cyngor llawn yn cael cyfle i bleidleisio ar becynnau diswyddo sydd dros £100,000, y cyfanswm i gynnwys tâl diswyddo, tâl yn lle rhybudd a'r gost i'r awdurdod o'r straen ar y gronfa bensiwn sy'n codi o ddarparu mynediad cynnar i bensiwn. Yn achos yr holl daliadau eraill sy'n disgyn y tu allan i dermau contractyddol, bydd angen i'r Cyngor llawn neu aelodau etholedig perthnasol, pwyllgor neu banel o aelodau etholedig gydag awdurdod dirprwyol wneud penderfyniad ffurfiol i gymeradwyo'r fath daliadau.

Ar hyn o bryd, nid yw'r Cyngor wedi ailgyflogi Prif Swyddogion sydd wedi ymddeol. Pe bai amgylchiadau yn codi lle byddai angen ystyried gwneud hynny am resymau busnes pwysig, byddai unrhyw benderfyniad o'r fath yn cael ei wneud gan y Cyngor llawn neu aelodau etholedig perthnasol, pwyllgor neu banel o aelodau etholedig gydag awdurdod dirprwyol i gymeradwyo trefniadau o'r fath.

12. Gweithwyr ar y Cyflogau Isaf

Mae'r gweithwyr sy'n cael y tâl isaf ac a gyflogir dan gontract cyflogaeth gyda'r Cyngor yn cael eu cyflogi ar gyflogau sy'n gyfwerth ag amser llawn 37 awr yn unol â'r pwynt cyflog isaf a ddefnyddir ar hyn o bryd yn strwythur graddfeydd y Cyngor. Ar 1 Ebrill 2018, y pwynt hwnnw ydi pwynt 10, a fydd, os cytunwyd ar y cynnig dyfarniad cyflog arfaethedig, yn £16,863 y flwyddyn, neu £8.74 yr awr, sy'n cymharu gyda'r Tâl Byw Cenedlaethol o £7.83 yr awr o 1 Ebrill 2018.

Mae'r berthynas rhwng y gyfradd tâl ar gyfer y rheini sydd ar y cyflogau isaf a chyflogau prif swyddogion yn cael ei phenderfynu gan y prosesau a ddefnyddir i benderfynu'r strwythurau tâl a graddfeydd fel y dangosir yn gynharach yn y datganiad polisi hwn.

Mae'r canllawiau statudol dan y Ddeddf Lleoliaeth yn argymhell defnyddio lluosyddion tâl fel ffordd o fesur y berthynas rhwng cyfraddau tâl ar draws y gweithlu a thâl uwch reolwyr, fel sydd wedi ei gynnwys yn Adolygiad Hutton o Dâl Teg yn y Sector Cyhoeddus (2010). Gofynnodd y Llywodraeth i'r adroddiad Hutton ymchwilio i'r achos ar gyfer sefydlu terfyn sefydlog o ran yr ystod tâl, trwy fynnu na all unrhyw reolydd yn y sector cyhoeddus ennill mwy nag 20 gwaith yr hyn a delir i'r sawl sydd ar y cyflog isaf yn y sefydliad. Daeth yr adroddiad i'r casgliad bod y berthynas gyda chyflog cyfartalog yn fesur mwy perthnasol ac mae Côt Arferion y Llywodraeth ar Dryloywder Data yn argymhell y dylid cyhoeddi'r gymhareb rhwng y cyflog uchaf a'r cyflog cyfartalog ar gyfer y cyfan o weithlu'r awdurdod.

Fel rhan o'i drefniadau monitro parhaus o ran aliniad gyda marchnadoedd tâl allanol, y tu mewn i'r sector a'r tu allan iddo, bydd y Cyngor yn defnyddio gwybodaeth meincnodi sydd ar gael fel sy'n briodol. O'i fynegi fel lluosydd o gyflog, bydd cyflog y Prif Weithredwr yn 6.75:1 yn fwy nag enillydd isaf y Cyngor os ydi'r dyfarniad cyflog yn cael ei weithredu.

13. Contractwyr Allanol

Bydd y Cyngor yn defnyddio ei brosesau pwrcasu i sicrhau y mabwysiedir arferion tâl teg gan contractwyr allanol a gomisiynwyd i ddarparu gwasanaethau.

14. Cyhoeddi

Ar ôl i'r Cyngor llawn ei gymeradwyo, cyhoeddir y datganiad hwn ar Wefan y Cyngor. Yn ogystal, ar gyfer swyddi lle mae'r cyflog cyfwerth ag amser llawn cyfatebol yn o leiaf £60,000, bydd Datganiad Cyfrifon Blynyddol y Cyngor (<http://www.ynysmon.gov.uk/cyngor-a-democratiaeth/cyllideb-a-gwariant/datganiad-or-cyfrifon/datganiad-or-cyfrifon-2016-2017?redirect=false>) yn cynnwys nodyn yn amlinellu cyfanswm

- cyflogau, ffioedd neu lwfansau a dalwyd i'r unigolyn yn y flwyddyn gyfredol a'r flwyddyn flaenorol neu yr oedd modd i'r unigolyn eu derbyn;

- unrhyw symiau sy'n daladwy ar ffurf lwfans treuliau sy'n denu treth incwm yn y Deyrnas Gyfunol.
- unrhyw iawndal am gollu cyflogaeth ac unrhyw daliadau eraill sy'n gysylltiedig â therfynu cyflogaeth;
- unrhyw fuddion a dderbyniwyd nad ydynt o fewn sgôp yr uchod.

15. Atebolrwydd a Gwneud Penderfyniadau

Dywed Paragraff 10 y canllawiau statudol "The provisions in the Actrequire Councillors to take a greater role in determining pay, ensuring that these decisions (no definition) are taken by those who are directly accountable to local people".

Yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor, y Panel Tâl a Graddfeydd sy'n gyfrifol am wneud penderfyniadau mewn perthynas â recriwtio, tâl, telerau ac amodau a threfniadau diswyddo mewn perthynas â gweithwyr y Cyngor.

Bydd y Datganiad Polisi Tâl yn cael ei adolygu'n flynyddol a'i chyflwyno i gyfarfod o'r Cyngor llawn bob blwyddyn naill ai ym mis Chwefror neu mis Mawrth; yn dilyn hyn bydd yn cael ei gyhoeddi ar wefan yr Awdurdod.

Mae'r Cyngor wedi ystyried y canllawiau presennol yn natblygiad y polisi tâl hwn, ond os derbynnir canllawiau diwygiedig pellach gall y Cyngor benderfynu diwygio'r polisi gyda chymeradwyaeth y Cyngor llawn. Bydd y fersiwn diwygiedig yn cael ei gyhoeddi ar y wefan.

Chwefror 2018

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Pwyllgor:	Pwyllgor Gwasanaethau Democraidd
Dyddiad y cyfarfod:	13 Rhagfyr 2017
Teitl:	Amseriad Cyfarfodydd y Cyngor
Awdur:	Pennaeth Gwasanaethau Democraidd

1.0 Cefndir

- 1.1 Yn unol â'r canllawiau statudol a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru dan Adran 6(1) Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, rhaid i'r Cyngor gynnal arolwg ymhlith yr Aelodau o ran amseroedd cynnal cyfarfodydd yr awdurdod lleol. Dylai pob awdurdod lleol adolygu amseroedd cynnal cyfarfodydd o leiaf unwaith y tymor, gorau oll petai hynny'n fuan ar ôl ethol Cyngor newydd.
- 1.2 Yn dilyn ymgynghoriad gydag Arwyddion Grwpiau ar y 26 o Hydref 2017 dosbarthwyd holiadur i'r holl Aelodau er mwyn cael eu barn. Y dewisiadau oedd cychwyn cyfarfodydd am 10.00 yb, 2.00 yh, 4.00 yh a 6.00 yh.

2.0 Ymatebion

- 2.1 Cafwyd 13 o ymatebion (43%). Amlinellir isod y dewisiadau a ffafrir:

Pwyllgor	Adborth yn nhrefn y dewis a ffafrir	Nifer sy'n ffafrio'r amser fel dewis cyntaf
Cyngor Sir		
10.00 yb	2	4
2.00 yh	1	7
4.00 yh	3	1
6.00 yh	4	0
Pwyllgor Gwaith		
10.00 yb	1	10
2.00 yh	2	0
4.00 yh	3	0
6.00 yh	4	0
Pwyllgorau Sgriwtini		
10.00 yb	1	6
2.00 yh	2	5
4.00 yh	3	1
6.00 yh	4	0
Lled-farnwrol		
10.00 yb	2	4
2.00 yh	1	7
4.00 yh	3	1
6.00 yh	4	0

Pwyllgor	Adborth yn nhrefn y dewis a ffafrir	Nifer sy'n ffafrio'r amser fel dewis cyntaf
Pwyllgorau eraill		
10.00 yb	1	7
2.00 yh	2	5
4.00 yh	3	0
6.00 yh	4	0

2.2 Crynodeb o'r canlyniadau

- Cyngor Sir – mwyafrif yn cefnogi 2.00yh
- Pwyllgor Gwaith – cefnogaeth i 10.00yb
- Pwyllgorau Sgriwtini (2.00yh ar hyn o bryd) – mwyafrif yn cefnogi 10.00yb.
- Pwyllgorau lled-farnwrol ag ati – mwyafrif yn cefnogi 2.00yh. Dylid nodi yma bod un Aelod yn cefnogi symud y Pwyllgor Cynllunio i 4.00yh. Y drefn arferol ar hyn o bryd yw bod y Pwyllgor Cynllunio yn cychwyn am 1.00yh.
- Pwyllgorau eraill – mwyafrif yn cefnogi 10.00yb.

2.3 Sylwadau eraill

2.3.1 Nid oedd rhai Aelodau'n ffafrio cyfarfodydd hwyr oherwydd galwadau eraill yn y gymuned (ee cyfarfodydd cynghorau cymuned a chyrff llywodraethu). Cyfeiriodd un Aelod hefyd at y pwysau ychwanegol ar y swyddogion sy'n mynychu'r cyfarfodydd.

2.3.2 Roedd tri aelod o'r farn y byddai cychwyn am 1.00yh yn well na 2.00yh, yn enwedig pan mae rhaglenni'r cyfarfodydd yn faith. Roedd un aelod yn ffafrio cychwyn y Pwyllgor Cynllunio am 4.00yh. Roedd aelod arall yn ffafrio cychwyn y mwyafrif o gyfarfodydd am 4.00yh er hwylustod i'r rhai sy'n gweithio a'r cyhoedd, ond aelod arall o'r farn nad oedd unrhyw fantais cychwyn am 4.00yh, gan y byddai'n parhau i darfu ar oriau gwaith yn ogystal ag amharu ar gyflawni dyletswyddau gyda'r nos (cynghorau cymuned ayyb). Cyfeiriwyd hefyd at y ffaith bod cyfarfodydd sy'n cael eu gwe-ddarlledu ar gael i'r cyhoedd ar wefan y Cyngor.

3.0 Casgliadau

3.1 Ymddengys mai'r unig newid a gefnogir gan y mwyafrif yw symud amser cychwyn y Pwyllgorau Sgriwtini i 10.00yb.

4.0 Asesiad Effaith Cydraddoldeb

- 4.1 Mae'n ofynnol i'r Cyngor, wrth adolygu polisiau neu weithdrefnau sydd eisoes ar waith, gynnal asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb a rhoi 'ystyriaeth ddyledus' (h.y. rhoi pwysau priodol) i ganlyniadau asesiadau o'r fath. Rhoddir isod ganfyddiadau'r asesiad a wnaed:
- 4.1.1 Ni ddylai gweithredu'r argymhelliad i newid amseroedd cychwyn o'r prawn i'r bore gael effaith gwahaniaethol unrhyw grŵp a warchodir.
- 4.1.2 Fodd bynnag, dylid sicrhau fod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a'r Cyngor Llawn yn ymwybodol o'r adborth a gafwyd o blaid, yn ogystal ag yn erbyn cynnal cyfarfodydd hwyr cyn gwneud penderfyniad terfynol (gweler 2.3 uchod).
- 4.1.3 Dylid cymryd y cyfle hwn i godi ymwybyddiaeth am yr ad-daliad costau gofal sydd ar gael i alluogi unrhyw un y byddai ei gyfrifoldebau fel gofalwr yn cyfyngu ar allu i gyfranogi fel aelod o awdurdod i gyflawni ei rôl, neu roi cymorth gofal i aelod er mwyn galluogi'r unigolyn hwnnw i gyflawni ei rôl. Mae Panel Annibynnol Cymru ar Gydnyddiaeth Ariannol o'r farn y dylai Pwyllgorau Gwasanaethau Democrataidd gymryd camau i annog aelodau sy'n gymwys i hawlio'r ad-daliad hwn.
- 4.1.4 Dylid monitro unrhyw drefniadau newydd gan na fydd modd ystyried effaith gwirioneddol unrhyw bolisi nes y'i gweithreidir.

5.0 Argymhellion

Gofynnir i'r Pwyllgor:

- 5.1 ystyried sylwadau'r Aelodau a ymatebodd i'r holiadur ac ystyried y priodoldeb o symud amseriad y Pwyllgorau Sgriwtini i gychwyn am 10.00yb.
- 5.2 gwneud argymhellion i'r Cyngor Llawn ar amseriad cyfarfodydd y Cyngor o 2018/19.

Huw Jones
Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd
06/12/17

This page is intentionally left blank